UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 339.543:349 (478)

ROTUNDU EDGAR

DECLARAREA
ÎN DREPTUL VAMAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Specialitatea ştiinţifică: 552.03. - Drept financiar (bancar, fiscal, vamal)

Teză de doctor în drept

Conducător ştiinţific: **RUSU Grigore**
doctor în drept
conf. universitar

Autor: **ROTUNDU Edgar**

Chişinău, 2017

© ROTUNDU Edgar, 2017

CUPRINS

ADNOTARE **4**
LISTA ABREVIERILOR **7**
INTRODUCERE **9**
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL CERCETĂRII INSTITUȚIEI DECLARĂRII VAMALE **15**
1.1. Analiza rezultatelor investigațiilor științifice internaționale și naționale în domeniul declarării vamale 15
1.2. Determinarea cadrului normativ internațional și național cu privire la declararea vamală 26
1.3. Concluzii la Capitolul 1 37
2. REGIMUL JURIDIC AL DECLARĂRII VAMALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA **41**
2.1. Reguli generale privind procedura declarării vamale 41
2.2. Declararea înfăptuită de persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova 58
2.3. Declarația vamală în detaliu, concept distinct și procedură specială în cadrul declarării vamale 64
2.4. Declararea înfăptuită de persoanele juridice pe teritoriul Republicii Moldova 70
2.5. Aspecte teoretice și practice privind controlul vamal asupra corectitudinii datelor din declarația vamală în detaliu 88
2.6. Concluzii la Capitolul 2 96
3. DECLARAREA VAMALĂ ELECTRONICĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA **99**
3.1. Aspecte teoretice și juridice ale declarării electronice în dreptul vamal 99
3.2. Tehnologiile informaționale utilizate în procesul de declarare vamală 114
3.3. Procedura prelucrării declarației vamale în detaliu în sistemele informaționale 126
3.4. Procedura aplicării sistemului informatizat ASYCUDA World 132
3.5. Concluzii la Capitolul 3 138
CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI **140**
BIBLIOGRAFIE **144**
ANEXE **157**
Anexa 1. Declarația pentru valoarea în vamă D.V.1 157
Anexa 2. Formular tipizat DV-6 159
Anexa 3. Declaraţie Angajament privind respectarea obligaţiilor ce revin utilizatorilor modulelor specifice din cadrul sistemului de prelucrare informatică a declaraţiei vamale în detaliu 161
Anexa 4. Proiect de Lege pentru modificarea și completarea Codului vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20 iulie 2000 163
DECLARAŢIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII **165**
CV AL AUTORULUI **166**

ADNOTARE

ROTUNDU Edgar, „Declararea în dreptul vamal al Republicii Moldova”,

teză de doctor în drept, Chişinău, 2017

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografie din 164 surse, 4 anexe, 143 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: declarare vamală, declarare electronică, activitate economică externă, declarație vamală în detaliu, Organizaţia Mondială a Comerţului, Convenţia de la KYOTO, mărfuri, vămuire, sisteme informaționale.

Domeniul de studiu: Instituția declarării vamale ca parte componentă a dreptului vamal.

Scopul și obiectivele tezei. *Scopul* general al tezei rezidă în cercetarea complexă a instituţiei declarării vamale prin determinarea conceptului de declarare vamală, a formelor acesteia, a procedurii de efectuare a declarării vamale de către fiecare categorie de subiecți în parte, a sistemelor informaționale utilizate la realizarea declarației electronice, precum și în formularea recomandărilor practice menite să eficientizeze operativitatea operațiunii de declarare vamală. În vederea realizării acestui scop, au fost stabilite următoarele obiective: (a) identificarea şi definirea conceptului de „declarare vamală”; (b) analiza cadrului juridic național și internațional în domeniul declarării vamale; (c) identificarea aspectelor definitorii ale procedurii declarării vamale; (d) analiza declarării înfăptuite de persoanele fizice și de persoanele juridice pe teritoriul Republicii Moldova; (e) analiza scopului și formelor declarației vamale; (f) analiza experienței naționale şi internaționale privind tehnologiile informaționale utilizate în procesul de declarare vamală; (g) determinarea premiselor juridice ale implementării mecanismului de declarare vamală electronică care să faciliteze ajustarea legislației naționale la legislația vamală a UE.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă în faptul că, pornind de la necesitățile actuale de aplicare a legislației de către organele vamale ale Republicii Moldova și de la abordările teoretice ale relațiilor de drept în domeniul declarării vamale, a fost realizată o cercetare complexă a instituției declarării vamale vederea evidenţierii trăsăturilor definitorii ale procedurii de realizare a declarării vamale, a formelor acesteia şi, în special, a procedurii electronice de declarare, a sistemelor informaționale utilizate în activitatea vamală, precum și a identificării problemelor în dezvoltarea mecanismului de reglementare juridică a declarării vamale, ceea ce a permis obținerea unui șir de rezultate științifice noi.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în fundamentarea științifică a instituției declarării vamale în vederea determinării conceptului de declarare vamală, a formelor declarării vamale și descrierii detaliate, în baza reglementărilor naționale și internaționale, a procedurii de declarare vamală, inclusiv a declarării vamale electronice, prin prisma sistemelor informaționale implementate, fapt ce a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni a unor aspecte problematice în domeniu.

Semnificația teoretică a cercetării își găsește exprimare în: analiza ştiinţifică a instituției declarării vamale, a fundamentelor teoretice autohtone privind declararea vamală; exemplificarea formelor declarării vamale specificate în doctrină şi aplicate în practică; evidenţierea elementelor definitorii ale declarării vamale a mărfurilor și mijloacelor de transport de către persoanele fizice şi juridice, luându-se în considerare nivelul de implementare a sistemelor informaționale care facilitează efectuarea declarării electronice pe teritoriul Republicii Moldova. Conceptele reformulate ale declarării vamale şi principiile acesteia, precum şi formele de realizare a declarării vamale sau a mijloacelor informaționale aplicate la efectuarea declarației vamale electronice vor facilita procesul de modificare și completare a cadrului legal ce reglementează activitatea organelor vamale.

Valoarea aplicativă a lucrării este determinată de faptul că rezultatele cercetărilor sunt orientate spre optimizarea normelor juridice ce vizează declararea mărfurilor, precum și spre dezvoltarea întregului mecanism de reglementare juridică a declarării vamale, inclusiv a procedurii declarării electronice. Propunerile şi recomandările teoretico-practice expuse în lucrare pot fi utilizate la elaborarea recomandărilor metodico-didactice, la predarea cursurilor speciale în instituțiile de învățământ superior la disciplina „Dreptul vamal”, precum și în cele care pregătesc funcționari publici, în special lucrători vamali. Unele concluzii și recomandări formulate în lucrare pot fi implementate în activitatea practică a Serviciului Vamal al Republicii Moldova. Propunerile *de lege ferenda* înaintate pot fi utile pentru dezvoltarea legislației vamale naționale, în general, și a prevederilor ce determină procedura de realizare a declarării vamale, în special.

АННОТАЦИЯ

РОТУНДУ Эдгар, «Декларация в таможенном праве Республики Молдова»,
диссертация на соискание научной степени доктора юридических наук, Кишинев, 2017

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 164 источников, 4 приложений, 143 страниц основного текста. Результаты исследования опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: таможенная декларация, электронная декларация, внешняя экономическая деятельность, подробная таможенная декларация, Всемирная Торговая Организация, Киотское соглашение, товары, таможенное оформление, информационные системы.

Область знаний: Институт таможенного декларирования как составная часть таможенного права.

Цель и задачи диссертации. Цель состоит в научном анализе института таможенного декларирования, который предполагает определение концепта таможенного декларирования, его форм, процедур проведения таможенного декларирования каждой отдельной категорией субъектов, анализ информационных систем, использованных при совершении электронной декларации, а также формулирование практических рекомендаций, призванных усовершенствовать оперативность процесса таможенного декларирования. Для достижения этой цели поставлены следующие задачи: (a) идентификация и определение концепта „таможенное декларирование”; (b) анализ национальной и международной правовой базы в области таможенного декларирования; (c) определение определяющих аспектов процедуры таможенного декларирования; (d) анализ декларирования осуществляемыми физическими и юридическими лицами в Республике Молдова; (e) анализ цели и форм и таможенной декларации; e) анализ национального и международного опыта, в использовании информационных технологий в области таможенного декларирования; (g) определение правовых предпосылок внедрения механизма электронного таможенного декларирования в целях содействия приведения национального законодательства с таможенным законодательством ЕС.

Научная новизна и оригинальность результатов исследования определяется тем, что, принимая во внимание настоящие нужды практики применения законодательства таможенными органами Республики Молдова и теоретические вопросы регламентирования правовых отношений таможенного декларирования, было проведено комплексное исследование проблем развития механизма юридического регламентирования таможенного декларирования для выявления основных свойств процедуры таможенного декларирования, форм их и, в частности, электронного таможенного декларирования, информационные системы, используемые в таможенной деятельности, а также выявление проблем в механизме развития правового регулирования таможенного декларирования, которые дает ряд новых научных результатов.

Решенный научный вопрос в данной области состоит в научном обосновании института таможенного декларирования ввиду определения концепции таможенного декларирования, форм таможенного декларирования и подробного описания, на основе национальных и международных правил, процедуры таможенного декларирования, в т.ч. электронного таможенного декларирования через внедренные информационные системы, что позволило разъяснить для ученых и специалистов-практиков проблемные вопросы в данной области, с которыми сталкиваются.

Теоретическая значимость исследования выражается в научном анализе института таможенного декларирования; а также отечественных теоретических основ таможенного декларирования; в демонстрировании форм таможенного декларирования, приведенных в теории и примененных в практике; в определении основных элементов таможенного декларирования товаров и транспортных средств физическими и юридическими лицами, одновременно принимая во внимание уровень внедрения информационных систем, которые облегчают осуществление электронного декларирования на территории Республики Молдова.

Практическая ценность работы определяется тем, что результаты исследований направлены на усовершенствование юридических норм, касающихся декларирования товаров, а также на развитие всего механизма юридического регламентирования таможенного декларирования, в т.ч. электронной процедуры. Выводы и рекомендации могут быть использованы в качестве источника при разработке методико-дидактических рекомендаций, при преподавании спецкурсов в высших учебных заведениях по дисциплине «Таможенное право», а также в заведениях, где формируют таможенных работников. Отдельные выводы и рекомендации могут быть внедрены в практической деятельности Таможенной службы Республики Молдова. Вследствие этого, выдвинутые предложения *de lege ferenda* могут стать полезными в развитии отечественного таможенного законодательства, в целом, и законоположений, определяющих процедуру осуществления таможенного декларирования, в частности.

Внедрение научных результатов. Выводы и рекомендации, изложенные на основе настоящего исследования, были отражены в 6 статьях, опубликованных в отечественных и зарубежных научных журналах, в т.ч. в тезисах, представленных на научно-практических конференциях – отечественных и международных.

ANNOTATION

ROTUNDU Edgar, „Declaration in Republic of Moldova customs law”,

PhD. in law, Chişinău, 2017

Structure of the thesis: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 164 sources, 4 annex, basic text consisting of 143 pages. The results are published in 10 scientific articles.

Key words: customs declaration, electronic declaration, foreign economic activity, detailed customs declaration, World Trade Organization, Kyoto Convention, goods, customs clearance, information systems.

Field of study: Institution of customs declaration as part of customs law.

The goal and objectives of the thesis. The purpose of this paper lies in the scientific analysis of the institution customs declaration by determining the concept of customs declaration, the forms of declaration, the procedure for completing customs declaration by each category of subjects in hand, information systems used to make electronic declarations, and in formulating practical recommendations designed to streamline the operation efficiency of the customs declaration. In order to achieve this goal it was established the following objectives: (a) the identification and definition of „customs declaration”; (b) analysis of national and international legal framework in the customs declaration; (c) identification of the defining aspects of the procedure of customs declaration; (d) the declaration analysis carried out by individuals and legal entities in the Republic of Moldova; (e) analyze the scope and customs declaration forms; f) analysis of national and international experience on used information technologies in the customs declaration; (g) determining the legal prerequisites of implementing electronic customs declaration mechanism to facilitate the adjustment of national legislation to the EU customs legislation.

Scientific novelty and originality is due to the fact that, starting from the actual needs of the practice enforcement by customs bodies of Republic of Moldova and the theoretical approaches to regulating legal relations in customs declaration was performed a complex research of institution of customs declaration to reflect the defining features of procedure of customs declaration, their forms and, in particular, of the electronic custom declaration, information systems used in customs, and to identify problems in the development mechanism of legal regulation of the declaration of customs which afforded a number of new scientific results.

Important scientific problem solved in this area consists of the scientific foundation of the institution of customs declaration in view of the definition of the concept of customs declaration, forms of customs declaration and detailed description, on the basis of national and international rules, customs declaration procedures including the electronics declaration, through the implemented information systems, which allowed clarification for scientists and practitioners of problematic issues in this area.

Theoretical significance of the research finds its expression in the scientific analysis of the institution customs declaration; the theoretical foundations declaring customs; exemplifying customs declaration forms present in doctrine and in practice; highlighting the defining elements of the customs declaration of goods and means of transport by individuals and legal persons, while taking into account the level of implementation of information systems that performs the making of electronic declaration in Republic of Moldova.

The practical value is determined by the fact that the research results are aimed for optimizing legal norms, regarding declaration of goods, and to the development of legal regulation of the entire mechanism of the customs declaration, including the electronic procedure. The theoretical and practical proposals and recommendations exposed in the paper can be used as a source in the methodical teaching recommendations, in teaching specialized courses in institutions of higher education at discipline „Custom law” and in preparing civil servants, in particular, customs officials. Some conclusions and recommendations, formulated in the paper, can be implemented in practice of the Customs Service of Republic of Moldova. As a result, *law ferenda* proposals submitted may be useful for the development of national customs laws in general, and the provisions determining the procedure of making customs declaration, in particular.

Implementation of scientific results. Conclusions and recommendations on the basis of this investigation found their reflection in 6 articles published in scientific journals, national and abroad, including the theses presented at nationally and internationally scientific-practical conferences.

LISTA ABREVIERILOR

AEE	Activitate Economică Externă
CV RM	Codul vamal al Republicii Moldova
CV FR	Codul vamal al Federației Ruse
CVC	Codul vamal comunitar
CCV	Consiliul de Cooperare a Vămilor
CC RM	Codul civil al Republicii Moldova
CIS	Customs Information System
CMR	Convenţia Internaţională a Transportului Rutier
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CSJ RM	Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova
DCFTA	Acordul de Comerț Liber Aprofundat și Cuprinzător
D.V.1.	Declaraţie pentru valoarea în vamă
EMS	Express Mail Service
FOB	Free of Board
GATT	Acordul general pentru Comerţ şi Tarife 1994 („GATT 1994”)
IDNO	Numărul de înregistrare a persoanei juridice
IS	Întreprindere de stat
MO RM	Monitorul Oficial al Republicii Moldova
OCPO	Certificat de atribuire a codului statistic
OMC	Organizaţia Mondială a Comerţului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
RM	Republica Moldova
RVV	Rectificarea valorii în vamă
SAR	Sistemul de Administrare a Riscurilor
SIIV	Sistemul Informaţional Integrat Vamal
SV RM	Serviciul Vamal al Republicii Moldova
SVF	Serviciul Vamal Federal
SUA	Statele Unite al Americii
TI	Tehnologii informaționale
TIR	Convenţia internaţională a transportului din 1968
TVA	Taxa pe valoarea adăugată
UE	Uniunea Europeană

URSS	Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
UNCTAD	United National Conference and Trade Development
VV	Valoarea în Vamă
ZAL	Zona antreprenoriatului liber
ZEL	Zona econimică liberă
art.	articol
alin.	alineat
lit.	literă
etc.	etcetera
ed.	ediție
mun.	municipiu
nr.	număr
p.	pagină
pct.	punct
vol.	volum

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Declararea vamală reprezintă una dintre cele mai semnificative proceduri vamale care, alături de celelalte proceduri vamale, contribuie la trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală a Republicii Moldova. Rolul deosebit pe care îl comportă declararea vamală constă în faptul că aceasta are drept scop trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală în conformitate cu legislația vamală evitând declararea necorespunzătoare care presupune săvârșirea unor inegalități.

Actualitatea temei este determinată de procesele de transformare, prin care trece sistemul vamal al Republicii Moldova, iar odată cu intrarea Republicii Moldova în Organizația Mondială a Comerțului (OMC) s-a accelerat procesul de perfecționare a activității organelor vamale conform standardelor și celor mai bune practici internaționale pe segmentul aplicării declarării vamale electronice.

La 27 iunie 2014 a fost semnat Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană [45], la 2 iulie 2014 acesta a fost ratificat de Parlamentul Republicii Moldova, iar la 13 noiembrie 2014 –de către Parlamentul European.

Totodată, amplul proces de integrare europeană în care este implicată Republica Moldova presupune armonizarea în mare parte a legislației naționale cu acquis-ul comunitar. Domeniul vamal armonizat, perfecționat și ajustat la cerințele și condițiile actuale, constituie baza, dar și garanția că procedurile vamale în Republica Moldova sunt conforme cu procedurile aplicabile în statele dezvoltate, inclusiv în statele membre ale Uniunii Europene.

O componentă de bază a Acordului de Asociere o constituie Acordul de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător dintre ţara noastră și Uniunea Europeană, care va transforma completamente nu doar relaţiile economice, comerciale sau investiţionale, dar şi întreg spaţiul economic al ţarii. Cu toate acestea, integrarea în Uniunea Europeană presupune, întâi de toate, o integrare vamală, care se exprimă printr-un proces de elaborare şi armonizare a legislaţiei naţionale, inclusiv a celei în domeniul vamal, conform principiilor acquis-ului comunitar.

Preluarea și aplicarea unor proceduri de vămuire moderne în Republica Moldova vizează în modul cel mai direct și procedura de declarare vamală, care este o formă de manifestare a intențiilor agenților economici de a trece peste frontiera vamală mărfuri, dar și de specificare a relațiilor ce apar atât între organele vamale și agenții economici (declaranți), cât și între aceștia și obiectele supuse declarării (mărfuri, bunuri și alte valori).

Declararea este un prim proces, destul de important, care exprimă intențiile uneia dintre

părțile participante la raportul juridic de drept vamal, dar și ulterioarele măsuri ce urmează a fi întreprinse față de bunul declarat, cum ar fi: aplicarea măsurilor tarifare, netarifare, a celor cu caracter neeconomic etc.

În ultimul timp organele vamale, ca și rezultat al proceselor indicate *supra*, au implementat mai multe proceduri simplificate de declarare. Un loc aparte în cadrul acestor proceduri îi revine, indiscutabil, declarării electronice.

De menționat că implementarea practicii de declarare vamală electronică a început în Republica Moldova cu mai bine de zece ani în urmă. În această perioadă, în mecanismul de reglementare juridică a ei s-au produs modificări semnificative. Asupra constituirii bazei normative au influențat atât experiența obținută și acumulată în domeniul declarării vamale electronice, cât și ratificarea de către Republica Moldova a tratatelor și convențiilor internaționale în domeniul comerțului extern (vamal).

În legătură cu aceasta, în prezent un șir de informații despre mărfuri sunt prezentate organului vamal pe suport de hârtie (documentele însoțitoare ale mărfurilor, declarația vamală și alte acte necesare pentru punerea în liberă circulație a mărfurilor), precum și înseși mărfurile care trec frontiera vamală, acestea constituind obiecte ale controlului vamal.

Implementarea sistemului de administrare a riscurilor (SAR) în cadrul controlului vamal, ca una dintre condițiile de bază ale apartenenței Republicii Moldova la OMC, presupune analiza documentelor însoțitoare ale mărfurilor în baza profilurilor riscului. Forma electronică de declarare creează condițiile necesare pentru munca analitică a acestui sistem. În aceste condiții, interacțiunea sistemului de declarare electronică și a SAR necesită perfecționare, care să se exprime în unificarea normelor naționale în sfera vamală cu normele și standardele internaționale, în special cu prevederile Convenției internaționale privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale (Kyoto, 1974) [128].

Alegerea temei de cercetare este determinată în mare măsură de faptul că până în prezent nu s-a concretizat un cadru juridic care ar stipula elementele de bază ale reglementării declarării vamale, cum ar fi: declararea vamală, formele declarării vamale, declararea telecronică, mecanismul de reglementare a declarării electronice. Lipsesc și lucrări axate pe studierea tuturor acestor elemente în complexitatea lor, ceea ce nu permite elucidarea problemelor teoretico-practice apărute în domeniu.

În aceste condiții, eficiența procedurii de declarare depinde în mare parte de reglementarea juridică corespunzătoare a relațiilor sociale în procesul de prezentare a datelor despre mărfuri în formă electronică. În același timp, normele din legislația vamală națională nu sunt sistematizate și, de multe ori, au un caracter referențial, ceea ce reduce rezultativitatea

implementării sistemului de prezentare și analiză a formelor electronice ale documentelor însoțitoare de mărfuri și a altor acte în general.

Scopul și obiectivele tezei. *Scopul* general al tezei rezidă în cercetarea complexă a instituţiei declarării vamale prin determinarea conceptului de declarare vamală, a formelor acesteia, a procedurii de efectuare a declarării vamale de către fiecare categorie de subiecți în parte, a sistemelor informaționale utilizate la realizarea declarației electronice, precum și în formularea recomandărilor practice menite să eficientizeze operativitatea operațiunii de declarare vamală. Prin urmare, declararea vamală este supusă unei examinări teoretico-practice, accepţiunile acesteia fiind analizate prin prisma opiniilor exprimate de către doctrinarii ştiinţelor juridice.

De asemenea, prin prisma actelor şi convenţiilor internaţionale, care consacră o multitudine de prevederi şi recomandări, s-a încercat o analiză tangențială a acestora în scopul evidențierii unei aplicabilități practice mai utile.

În vederea realizării acestui scop, au fost stabilite următoarele *obiective,* atingerea cărora condiţionează soluţionarea problemei ştiinţifice:

a) identificarea și definirea conceptului de „declarare vamală”;

b) analiza cadrului juridic național și internațional în domeniul declarării vamale;

c) identificarea aspectelor definitorii ale procedurii declarării vamale;

d) analiza declarării înfăptuite de persoanele fizice și de persoanele juridice pe teritoriul Republicii Moldova;

e) analiza scopului și formelor declarației vamale;

f) analiza experienței naționale și internaționale privind tehnologiile informaționale utilizate în procesul de declarare vamală;

g) determinarea premiselor juridice ale implementării mecanismului de declarare vamală electronică care să faciliteze ajustarea legislației naționale privind declararea electronică la legislația vamală a UE.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă în faptul că, pornind de la necesitățile actuale de aplicare a legislației de către organele vamale ale Republicii Moldova și de la abordările teoretice ale relațiilor de drept, a fost realizată o cercetare complexă a instituției declarării vamale vederea evidenţierii trăsăturilor definitorii ale procedurii de realizare a declarării vamale, a formelor acesteia şi, în special, a procedurii electronice de declarare, a sistemelor informaționale utilizate în activitatea vamală, precum și a identificării problemelor în dezvoltarea mecanismului de reglementare juridică a declarării vamale, ceea ce a permis obținerea unui șir de rezultate științifice noi.

Caracterul inovator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că în premieră în știința dreptului vamal al Republicii Moldova a fost efectuată o cercetare complexă a instituției declarării vamale, a problematicii din perspectiva reperelor teoretice ale accepţiunii, a caracterelor şi particularităţilor acesteia, în baza căreia au fost formulate concluzii și recomandări teoretice în vederea perfecționării legislației naționale în domeniu.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în fundamentarea științifică a instituției declarării vamale în vederea determinării conceptului de declarare vamală, a formelor declarării vamale și descrierii detaliate, în baza reglementărilor naționale și internaționale, a procedurii de declarare vamală, inclusiv a declarării vamale electronice, prin prisma sistemelor informaționale implementate, fapt ce a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni a unor aspecte problematice în domeniu.

Semnificația teoretică a cercetării își găsește exprimare în: analiza ştiinţifică a instituției declarării vamale, a fundamentelor teoretice autohtone privind declararea vamală; exemplificarea formelor declarării vamale specificate în doctrină şi aplicate în practică; evidenţierea elementelor definitorii ale declarării vamale a mărfurilor și mijloacelor de transport de către persoanele fizice și juridice, luându-se în considerare nivelul de implementare a sistemelor informaționale care facilitează efectuarea declarării electronice pe teritoriul Republicii Moldova. Conceptele reformulate ale declarării vamale și principiile acesteia, precum și formele de realizare a declarării vamale sau a mijloacelor informaționale aplicate la efectuarea declarației vamale electronice vor facilita procesul de modificare și completare a cadrului legal ce reglementează activitatea organelor vamale.

Valoarea aplicativă a lucrării este determinată de faptul că rezultatele cercetărilor sunt orientate spre optimizarea normelor juridice ce vizează declararea mărfurilor, precum și spre dezvoltarea întregului mecanism de reglementare juridică a declarării vamale, inclusiv a procedurii declarării electronice. Propunerile şi recomandările teoretico-practice expuse în lucrare pot fi utilizate la elaborarea recomandărilor metodico-didactice, la predarea cursurilor speciale în instituțiile de învățământ superior la disciplina „Dreptul vamal”, precum și în cele care pregătesc funcționari publici, în special lucrători vamali. Unele concluzii şi recomandări formulate în lucrare pot fi implementate în activitatea practică a Serviciului Vamal al Republicii Moldova. Propunerile *de lege ferenda* înaintate pot fi utile pentru dezvoltarea legislației vamale naționale, în general, și a prevederilor ce determină procedura de realizare a declarării vamale, în special.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Concluziile și rezultatele investigației au constituit

subiectul discuțiilor purtate în cadrul ședințelor Departamentului „Drept Public” al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova. Ele și-au găsit reflectare în cele 10 articole publicate în reviste științifice naționale și internaționale, inclusiv în tezele prezentate la conferințele ştiinţifico-practice naționale și internaționale, în special la: Conferința ştiinţifică internaţională „Interacţiunea Dreptului Intern cu Dreptul Internaţional: provocări şi soluţii”, Chișinău, 14 noiembrie 2014; Conferința ştiinţifică internaţională „Perspectivele şi problemele integrării în Spaţiul European al Cercetării şi Educaţiei”, Universitatea de Stat „B.P. Haşdeu” din Cahul, 7 iunie 2016; Conferința ştiinţifică cu participare internaţională „Integrare prin Cercetare şi Inovare” cu prilejul aniversării a 70 de ani ai USM, Chișinău, 28-29 septembrie 2016.

Sumarul compartimentelor tezei. Teza de doctorat este structurată în funcție de scopul şi obiectivele cercetării ştiinţifice. Aceasta cuprinde: adnotarea în trei limbi, lista abrevierilor, introducere, trei capitole care conţin 14 paragrafe, concluzii generale şi recomandări, bibliografie, anexe, declarația privind asumarea răspunderii şi Curriculum vitae.

În **Introducere** sunt relevate importanța, scopul și obiectivele tezei, noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării.

Capitolul 1 – **Analiza situației în domeniul cercetării instituției declarării vamale** – este consacrat analizei viziunilor doctrinare asupra instituției declarării vamale. O atenție aparte este acordată opiniilor autorilor români, ruși și ale celor din Republica Moldova. De asemenea, sunt relevate principalele aspecte ale legislației naționale, precum şi prevederile de ultimă oră ale legislaţiei internaţionale în domeniu.

Capitolul 2 – **Regimul juridic al declarării vamale în Republica Moldova** – cuprinde o analiză detaliată a formelor declarării vamale, fiind abordate, sub diverse aspecte, conceptele de declarare vamală, de vămuire și cel de declarație vamală, atât în plan național, cât și internațional. A fost examinată și noțiunea de „formă de declarare vamală”, fiind evidențiate principiile declarării vamale. O deosebită atenție s-a acordat cercetării doctrinare și prevederilor legislative ce vizează procedura de întocmire, procesare și verificare a declarației vamale în detaliu, ca concept distinct, şi procedura specială în cadrul declarării vamale. Un alt aspect analizat este cel ce vizează declararea înfăptuită de persoanele fizice și juridice pe teritoriul Republicii Moldova, care comportă anumite particularități în dependență de subiectul și obiectul declarării. În cele din urmă sunt specificate particularitățile efectuării controlului vamal asupra corectitudinii datelor din declarația vamală în detaliu.

Capitolul 3 – **Declararea vamală electronică în Republica Moldova** – este consacrat examinării tehnologiilor informaționale utilizate în procesul de declarare vamală. Analizei au fost supuse cele mai stringente probleme întâlnite în practica organelor vamale ale Republicii

Moldova privind modalitatea de aplicare a sistemului informatizat ASYCUDA World. Un loc deosebit în capitolul respectiv revine determinării aspectelor teoretice şi juridice ale declarării electronice în dreptul vamal, precum şi procedurii de prelucrare a declaraţiei vamale în detaliu în cadrul sistemelor informaţionale.

În **Concluzii generale şi recomandări** sunt formulate răspunsuri la întrebările, problemele şi sarcinile specificate în prezenta teză de doctorat. De asemenea, sunt înaintate propuneri *de lege ferenda* şi recomandări practice privind eficientizarea procedurii de declarare vamală.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL CERCETĂRII INSTITUȚIEI DECLARĂRII VAMALE

1.1. Analiza rezultatelor investigațiilor științifice internaționale și naționale în domeniul declarării vamale

Un obiectiv important al oricărui stat este realizarea reglementării statale a activității economice externe în scopul asigurării protecției producției naționale, stimulării modificărilor structurale progresive în economie, sporirii capacității de competitivitate.

În literatura științifică privind domeniul vamal se atestă și concluzii că anume o interacțiune rațională între reglementarea statală și forțele de piață dezvoltă economia națională. La rândul său, implementarea mecanismelor tehnice și tehnologice în procesul de reglementare statală permite realizarea politicii statului într-o sferă concretă la un nivel calitativ nou.

De menționat că un element foarte important al sistemului de administrare publică a relațiilor economice externe îl constituie mecanismul reglementării vamale a activității economice externe. Fiind în esență un mijloc de reglementare a fluxului de mărfuri, acest mecanism reprezintă un instrument al politicii vamale, iar utilizarea rațională a acestuia permite a asigura beneficii și avantaje pentru activitatea economică externă a statutului.

Totodată, trebuie să se țină cont de faptul că, odată cu mărirea volumului comerțului exterior, precum și cu dezvoltarea altor tipuri de relații economice externe, devine inevitabilă creșterea numărului de infracțiuni în această sferă, dat fiind tendința obiectivă a persoanelor interesate de a se eschiva de la trecerea controlului vamal și a altor proceduri administrative și, în felul acesta, de a-și „ușura povara vamală".

Prin urmare, eficiența funcționării mecanismului de reglementare vamală a activității economice externe este determinată de rezultativitatea activității de executare și control a autorităților publice, care aplică nemijlocit a mecanismul administrativ-juridic de reglementare vamală.

Importanța controlului vamal în cadrul procedurii de declarare vamală și, în general, de reglementare a activității economice externe (AEE) se întemeiază pe standardele Convenției internaționale privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale (în continuare – Convenția de la Kyoto), care stabilește că „toate mărfurile, inclusiv mijloacele de transport, care intră pe sau ies de pe teritoriul vamal, indiferent dacă se percep pentru ele taxe și impozite, sunt supuse controlului vamal" [128].

Efectuând controlul asupra trecerii mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală, organele vamale asigură nu doar încasări semnificative ale mijloacelor bănești în bugetul

de stat, dar și realizarea mecanismelor administrativ-juridice, predestinate să influențeze atractivitatea investițională a economiei naționale, cursul monedei naționale și un șir de alți indici economico-financiari. În felul acesta, controlul vamal trebuie interpretat ca parte componentă a mecanismului administrativ-juridic de reglementare a declarării vamale.

Organele vamale efectuează controlul asupra respectării măsurilor atât cu caracter economic, cât și neeconomic. Prin acestea din urmă trebuie de înțeles interdicțiile și restricțiile privind trecerea peste frontiera vamală a unor categorii de mărfuri în corespundere cu legislația națională, precum și cu actele și convențiile internaționale.

Aceasta se explică prin faptul că la trecerea frontierei vamale nu este exclusă pătrunderea/intrarea pe teritoriul statului a unor mărfuri (substanțe narcotice și psihotrope, diverse deșeuri industriale), a căror prezență nu este dezirabilă din diferite considerente (securitatea statală, protecția ordinii publice, securitatea economică sau ecologică), sau scoaterea/ieșirea unor mărfuri (valori culturale, arme), ceea ce nu corespunde sau chiar este contrar politicii promovate de stat. Totodată, realizarea controlului vamal este legată în modul cel mai direct de declararea vamală, care este procedura de bază în vederea prezentării informațiilor necesare privind perfectarea vamală a mărfurilor, dar și exercitarea de către organele vamale a atribuțiilor și funcțiilor ce le revin.

Aspectele analizate *supra* presupun cercetarea teoretică a noțiunii „mecanism de reglementare vamală” prin prisma procedurii de „declarare vamală”, care interacționează cu alte instituții ale dreptului vamal, în primul rând cu controlul vamal.

Trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală reprezintă unul dintre principiile de bază ale dreptului vamal care și-a găsit reflectare în art.22 din Codul vamal al Republicii Moldova (în continuare – CV RM): „Trecerea mărfurilor şi mijloacelor de transport peste frontiera vamală se efectuează în dependenţă de destinaţia vamală în care sunt plasate, conform procedurii stabilite de prezentul cod şi de alte acte normative” [11].

La intrarea în/sau la ieșirea din Republica Moldova, mărfurile destinate a fi plasate sub un regim vamal trebuie să facă obiectul unei declarații vamale conform normelor legale în vigoare la momentul efectuării operațiunii comerciale. Această obligativitate o găsim reglementată în art. 173 CV RM: „Mărfurile şi mijloacele de transport care trec frontiera vamală, mărfurile şi mijloacele de transport a căror destinaţie vamală se modifică, alte mărfuri şi mijloace de transport în cazurile stabilite în condiţiile legii sunt declarate organului vamal” [11].

Declararea vamală ca operațiune obligatorie a tuturor titularilor care trec frontiera vamală este îndreptată, în primul rând, spre asigurarea respectării prevederilor legale naționale și internaționale. Principalul scop al acestei proceduri vamale este de a asigura informarea corectă a

organelor vamale despre caracteristica mărfurilor și mijloacelor de transport care se doresc a fi trecute peste frontiera vamală, iar modul de efectuare a declarării vamale influențează, în continuare, buna desfășurare a întregului proces de vămuire și determină consecințele juridice corespunzătoare fiecărui declarant în parte.

Analizând doctrina națională în domeniul vamal, putem menționa că foarte puțini cercetători au analizat dreptul vamal din punct de vedere teoretic, în același rând declararea vamală, ca și concept separat în cadrul doctrinei vamale. Puținele cercetări ne conving de corectitudinea alegerii făcute de noi privind investigația științifică a instituției date, atât de importante, din cadrul dreptului vamal.

Tema respectivă este abordată tangențial în lucrările autorilor: I.Erhan, O.Ciobanu, P.Țurcanu, T.Cârnaț, E.Sîrbu, V.Melnic, V.Ursu, N.Calenic, E.,Obreja, A.O.Pasat, G.Mincu, V.Furdui, Gh.Radu.

Cea mai recentă lucrare, de o importanță deosebită, elaborată de un *grup de autori* autohtoni, are titulatura ***„Drept vamal. Note de curs”*** [66]. Aceasta are în componență un capitol aparte dedicat declarării mărfurilor și mijloacelor de transport, enunțând care sunt noțiunile generale de declarare, principiile și funcțiile acesteia, procedura și formele declarării, drepturile și obligațiile declarantului vamal, precum și regimul juridic al declarației vamale în detaliu.

Autorii *I.Erhan și T.Cârnaț* în manualul ***„Drept vamal comunitar”*** [20, p.340-342] analizează procedura declarării vamale din punctul de vedere al reglementărilor vamale ale Uniunii Europene. Astfel, art.104 din Codul vamal comunitar indică expres: „Toate mărfurile destinate plasării sub un regim vamal, cu excepţia regimului de zonă liberă, fac obiectul unei declaraţii vamale corespunzătoare acestui regim”. În condițiile date, prin „declaraţie vamală” se înţelege actul prin care o persoană manifestă, sub forma şi în modalitatea prevăzută de legislația vamală, dorinţa de a plasa mărfurile sub un anumit regim vamal, menţionând, dacă este cazul, procedura specifică care urmează a fi aplicată.

De asemenea, acești autori menționează formele de declarare vamală, și anume:

1) declaraţia vamală în scris – stabileşte declararea după modelul oficial de declaraţie vamală a mărfurilor; 2) declaraţia verbală; 3) declaraţia vamală prin acţiune; 4) declaraţia în formă electronică, care presupune prezentarea datelor necesare administraţiilor vamale prin intermediul sistemelor electronice. În continuare dânșii fac o precizare ce vizează tipurile de declaraţii vamale, indicând că declaraţia vamală se face utilizând o tehnică de prelucrare electronică a datelor. Apreciem evidențierea de către cercetătorii nominalizați *supra* a importanței caracterizării tuturor formelor declarațiilor vamale și a aplicabilității declarației electronice în procesul de modernizare a activității vamale.

Analizând în monografia ***„Statutul juridic al organelor vamale în Republica Moldova”*** [19, p.203-204] aspectele organizării și activității organelor vamale naționale, *I.Erhan* face referire la declararea vamală, specificând că „perfectarea vamală reprezintă exteriorizarea juridică a procedurii de control vamal ce îmbracă forma declaraţiei vamale în detaliu, a declaraţiei vamale (DV-6) completate de persoanele fizice, a actelor iniţiale ca rezultat al controlului vamal”, fapt ce confirmă importanța declarației vamale pentru întreg procesul de vămuire.

De asemenea, autorul acordă o importanță deosebită, cu impact asupra modului de efectuare a declarației vamale, procedurilor simplificate de vămuire, care în cadrul UE sunt următoarele: 1) Procedura declaraţiei incomplete – permite autorităţii vamale să accepte, în cazuri temeinic justificate, o declaraţie în care nu sunt înscrise toate datele şi informaţiile sau care nu este însoţită de toate documentele cerute pentru plasarea mărfurilor sub regimul vamal respectiv; 2) Procedura declaraţiei simplificate – permite, în cazul operaţiunilor cu caracter repetitiv, ca mărfurile să fie plasate sub regimul vamal de punere în liberă circulaţie sau export, pe baza depunerii unei declaraţii simplificate, cu condiţia depunerii ulterioare a unei declaraţii suplimentare cu caracter global sub forma documentului administrativ unic; 3) Procedura de vămuire la domiciliu – permite ca plasarea mărfurilor sub regimul vamal în cauză să se efectueze la sediul persoanei interesate sau în alte locuri desemnate sau aprobate de autorităţile vamale.

Suntem de acord cu opinia expusă de I.Erhan, conform căreia prin intermediul procedurii de vămuire la domiciliu vor fi soluţionate câteva sarcini interdependente şi importante ce țin de activitatea organelor vamale. În primul rând, aceasta va duce la creşterea încrederii faţă de mediul de afaceri şi la liberalizarea în continuare a activităţii economice externe. Deţinătorii dreptului de vămuire simplificată vor economisi timp şi bani. În al doilea rând, se va reduce timpul necesar controlului vamal la frontieră şi la terminalele vamale. În al treilea rând, aplicarea acestui mecanism va permite vămii naţionale să facă încă un pas pe calea implementării guvernării electronice şi va asigura dezvoltarea aplicării tehnologiilor moderne în procesul interacţiunii cu mediul de afaceri. În cele din urmă, aceasta va duce la diminuarea vădită a riscurilor corupţiei în activitatea vamală.

În cea mai recentă teză de doctor ***„Reglementarea juridică a aplicării valorii în vamă la mărfurile importate în Republica Moldova”*** [63, p.104-105] cercetătorul *V.Sîrghii* analizează în Capitolul III – Declararea valorii în vamă la importul mărfurilor în Republica Moldova – procedura de declarare și actele de procedură vamală, menționând că declarația privind valoarea în vamă a mărfurilor este un document vamal, iar pentru toate datele declarate în declarația

privind valoarea în vamă a mărfurilor şi în documentele prezentate întru confirmarea acestei valori declarantul poartă răspundere conform legislației interne.

Un alt cercetător autohton, *O.Ciobanu*, în teza de doctor ***„Fundamentele teoretico-practice în controlul vamal”*** [4, p.84-85] menționează că principalele documente verificate în procesul controlului vamal sunt declarația vamală în detaliu *și* declarația valorii în vamă a mărfii. Prin declaraţie vamală în detaliu se înțelege un act unilateral, prin care o persoană manifestă, în formele şi modalităţile prevăzute de legislaţia vamală, voinţa de a plasa mărfurile într-o procedură vamală.

Declaraţia vamală în detaliu este alcătuită dintr-un set ce cuprinde numărul de exemplare corespunzător procedurii vamale; ea cuprinde declaraţia vamală primară şi, după caz, declaraţia(iile) vamală(e) complementară(e). De asemenea, autorul împărtășește opinia că în declarația vamală în detaliu pot fi evidențiate câteva blocuri informaționale sau secțiuni: a) caracteristicile generale ale livrărilor – conține informații despre regimul vamal sub care este plasată marfa, despre cantitatea mărfii; b) persoanele juridice care participă la perfectarea vamală în operațiunea externă concretă – conține informații despre expeditor, destinatarul mărfii, titularul de contract (persoana răspunzătoare de soluționarea problemelor financiare), precum și despre declarant; c) blocul geografic – afișează codul țării expeditoare și al țării de origine a mărfii la importul în teritoriul vamal, precum și codul țării de destinație la exportul mărfii; d) blocul de transport – conține informații despre mijloacele de transport cu care au fost transportate mărfurile; e) blocul financiar – conține date referitoare la evaluarea operațiunii de import-export, date referitoare la condițiile de livrare, timpul sosirii mijloacelor bănești, forma de plată, cursul de schimb; f) caracteristicile fiecărui produs în loturi – informații referitoare la denumirea mărfii, ambalarea și etichetarea acesteia, greutatea mărfii, la denumirea companiei producătoare, la măsurile de politică comercială aplicate etc. În opinia acestui autor, specificarea respectivelor blocuri informaționale sau secțiuni ajută colaboratorii organelor vamale să efectueze un control corect și total al tuturor rubricilor cuprinse în declarația vamală în detaliu.

Într-o altă teză de doctor, susținută de *P.Țurcanu* ***„Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export***” [65, p.95], este analizată efectuarea calculelor de eficiență în cadrul schimburilor internaționale. Autorul consideră această funcție ca fiind una binevenită la etapa actuală de dezvoltare a relațiilor economice externe, pentru că facilitează și permite agenților economici să facă unele calcule concrete, ceea ce ar favoriza dezvoltarea stabilă atât a agenților economici, cât și a statului în general. Prin urmare, P.Țurcanu face referire la faptul că atunci când întocmește declarația vamală importatorul trebuie, de regulă, să justifice valoarea în vamă prin prezentarea facturii comerciale însoțită cel mai des de toate documentele confirmative

și menționează că valoarea în vamă este declarată printr-un formular special numit „Declarația valorii în vamă”, depus cu declarația vamală în detaliu la momentul vămuirii mărfurilor. Declarația de valoare în vamă constituie un document în care declarantul indică informațiile necesare pentru stabilirea valorii în vamă a mărfurilor importate.

O altă cercetătoare, *G.Mincu,* în studiul ***„Politica comercială a Republicii Moldova: cerinţe de import-export în comerţul cu UE”*** [46, p.8] examinează următoarele aspecte: procedurile vamale şi plăţile aferente importului; facilităţile tarifare, inclusiv tarifele şi contingentele tarifare, originea mărfurilor, licenţierea, autorizarea şi restricţionarea anumitor mărfuri importate.

În același context, *Gh.Radu,* în lucrarea ***„Drept vamal comunitar”*** [62, p.52-53] examinează procedura de declarare definind-o drept un „ansamblu de formalităţi ce permit şi garantează aplicarea diverselor reglementări vamale şi de altă natură, la care sunt supuse mărfurile importate sau exportate din momentul plasării lor sub o destinaţie vamală, care la fel stabilește momentul apariției și finisării supravegherii vamale în funcție de regimul aplicat mărfurilor sau mijloacelor de transport”.

Într-un alt demers științific având titulatura ***„Activitatea vamală în Republica Moldova și fenomenul corupției”*** [51, p.109-112], grupul de autori *E.Obreja, V.Gâscă și N.Calenic* menționează aspectele problematice care sunt atât în partea ce ține de reglementările legale privind declararea vamală, cât și în partea ce ține de implementarea practică a acestora. În contextul celor examinate, dânșii atenționează asupra următoarelor imperfecțiuni: reglementările vamale sunt complicate, netransparente și imprevizibile; lipsește continuitate între legislația elaborată și implementarea acesteia, legea fiind aplicată diferențiat la diferite puncte de trecere a frontierei; informarea cu privire la reglementările vamale este insuficientă sau în general, lipsește; competența organelor vamale privind autorizarea unor proceduri vamale nu este bine determinată; procedurile vamale sunt complicate și imprevizibile, iar în procesul de vămuire nu sunt utilizate proceduri și tehnologii informaționale simplificate.

Parțial, împărtășim opinia lor și considerăm că în ultimii ani au fost depuse eforturi considerabile atât în ceea ce privește modificarea cadrului legal, cât și în privința implementării acestuia, fiind atins în acest sens un progres remarcabil. De asemenea, autorii menționați *supra* consideră că lansarea procedurilor de vămuire simplificate este un proces complicat și de durată, care presupune modificarea fundamentală a tuturor sectoarelor activității vamale, aceasta fiind și un factor decisiv în contracararea corupției în sectorul vamal.

În cadrul studiului ***„Reglementarea exportului de produse agricole în Republica Moldova: evoluții și probleme actuale”*** [21, p.29-30] autorul acestuia, *V.Furdui,* atrage atenția

asupra problemelor legate de exportul produselor agricole și examinează strategia de atragere a investițiilor și de promovare a exportului pentru anii 2006-2015. În acest context autorul cercetează cadrul legal privind declararea vamală, accentuând că în perioada anilor 2004-2007 activitatea normativă a Serviciului Vamal în privinţa stabilirii regulilor de perfectare a declaraţiilor vamale poate fi caracterizată ca una destul de instabilă.

În această perioadă, practic în fiecare an au fost adoptate și abrogate acte normative care se refereau la declaraţiile vamale și stabileau regulile completării lor. De asemenea, V.Furdui consideră că încercările autorităţilor moldovenești de a folosi declaraţia vamală drept paravan în combaterea infracţiunilor legate de diminuarea valorii încărcăturilor în timpul desfăşurării operaţiilor de import–export n-au fost reușite. De aceea, pornind de la realităţile existente, probabil ar fi necesar ca rolul și statutul declaraţiei vamale în cadrul comerţului exterior să fie revăzute în vederea simplificării ei și reducerii numărului de exemplare.

De asemenea, putem menționa o multitudine de articole, publicate în revista „Vama", în care este abordată activitatea organelor vamale ale Republicii Moldova, cu referire, în special, la procedura de declarare vamală.

Astfel, în articolul ***„Declararea prealabilă"*** [115, p.28] este luat în atenție regimul juridic al declarării prealabile, care reprezintă un element important al noilor standarde cadru pentru facilitarea comerţului şi asigurarea securităţii livrărilor comerciale, elaborate de Organizaţia Mondială a Comerţului. Se menționează că punerea în aplicare a acestei proceduri constituie un indicator al unui nivel înalt de dezvoltare a organelor vamale ale statului respectiv. Introducerea declarării vamale prealabile are ca scop accelerarea vămuirii mărfurilor şi simplificarea unor aspecte de logistică.

Acest lucru permite agenţilor economici transportatori să reducă semnificativ cheltuielile şi să majoreze cantitatea mărfurilor livrate. În acest sens, declararea prealabilă poate fi considerată o procedură care stimulează dezvoltarea comerţului internaţional şi, în consecinţă, dezvoltarea economică a statului. De rând cu cele menţionate, utilizarea declarării prealabile permite a simplifica şi a eficientiza activitatea organelor vamale. Esenţa acestei proceduri constă în prezentarea declaraţiei vamale (DV) înainte de sosirea mărfurilor pentru vămuire. Scopul este de a accelera la maximum procesul de vămuire.

Un alt articol semnificativ ca esență pentru cercetarea noastră este ***„Serviciile electronice oferite de către organele vamale"*** [126, p.22], în care se aduce claritate cu privire la semnificația E-serviciilor publice oferite la diferite niveluri de complexitate, fiind specificate și descrise E-serviciile prestate de Serviciul Vamal în domeniul declarării electronice.

În aceeași sursă găsim un alt articol, cu denumirea ***„Declararea valorii în vamă – document pentru declararea valorii în vamă”*** [116, p.48], unde sunt indicate instrucțiuni ce vizează completarea declarației privind valoarea în vamă. Astfel, pentru anunțarea valorii în vamă a mărfurilor introduse se utilizează tipizatele declarației valorii în vamă DVV-1 și DVV-2. Declarația privind valoarea în vamă a mărfurilor este un document vamal care se depune la organul vamal unde este perfectată tranzacția. Concomitent cu declarația vamală se depun și alte documente necesare în scopuri vamale, fără de care declarația nu este valabilă. Pentru toate datele indicate în declarația privind valoarea în vamă a mărfurilor și în documentele prezentate întru confirmarea acestei valori declarantul poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

În cele din urmă, menționăm articolul ***„Proceduri simplificate de declarare”*** [118, p.22], în care se menționează că în vederea alinierii procedurilor vamale la standardele europene, Codul vamal al Republicii Moldova a fost completat cu Secțiunea 27^1 – Proceduri simplificate de vămuire, introdusă prin Legea nr. 324 din 23,12.2013, în vigoare din 1 ianuarie 2014. Noile prevederi determină noțiuni și principii de perfectare simplificată a declarațiilor vamale. În vederea punerii în aplicare a noului sistem de declarații simplificate, sunt elaborate acte normative care detaliază procedurile de autorizare a beneficiarilor de proceduri simplificate, precum și specificul aplicării acestora în cazul anumitor regimuri vamale.

Analizând lucrările publicate în Republica Moldova, punem afirma că tema „Declararea vamală” nu a fost cercetată pe deplin, aceasta fiind abordată doar tangențial cu alte subiecte. Este unul dintre motivele care determină actualitatea investigației noastre și motivează efectuarea unui studiu complex axat pe problemele de reglementare și implementare.

În ce privește doctrina română, este de menționat că timp de peste 20 de ani dreptul vamal rămâne un domeniu investigat doar parțial, nefiind luate în vizor toate aspectele procedurii de vămuire. Conceptul „declarare vamală” este cercetat în literatura de specialitate de către următorii savanți din România: *Ch.Caraiani, A.T. Moldovan, C.Mladen* ș.a.

În lucrarea autorului *A.T. Moldovan,* intitulată ***„Drept vamal”*** [49, p.216-218], vămuirea este definită ca operațiune deosebit de complexă, structurată pe mai multe etape și, firește, desfășurată după o procedură specifică, care explică la un nivel practic complexitatea raporturilor juridice de drept vamal și a situațiilor sociale ce pot apărea în timpul exercitării de către autoritatea vamală a drepturilor și obligațiilor acesteia, fiind luate în considerare prerogativele fundamentale ale persoanelor, subiecte ale acestor raporturi oficiale de drept. Procedura specifică la care se referă autorul este supusă nevoii de stabilitate și repetabilitate ce ar trebui să caracterizeze în fond orice act procedural, conjugat cu stringența unor mijloace simplificate de

vămuire, dovadă a principiului operativității în vămuire. În continuare, analizând prevederile Codului vamal românesc, şi anume – art.85-96 din Capitolul 3 intitulat „Declarația în scris. Procedura normală", A.T. Moldovan menționează: „Declarația în scris se face pe un formular corespunzător modelului oficial prevăzut în acest scop, aprobat de autoritatea vamală. Aceasta se semnează de titularul operațiunii sau de reprezentantul său şi conține datele necesare aplicării dispozițiilor care reglementează dispozițiile ce reglementează regimul vamal prin care se declară mărfurile".

Într-o altă secțiune a acestei lucrării autorul menționează că declarația suplimentară împreună cu cele simplificate constituie un act unic, indivizibil care produce efecte de la data acceptării declarațiilor simplificate. Suntem totalmente de acord cu cele expuse. Totuși, trebuie să menționăm că, deşi analiza efectuată de autor este susținută de o solidă bază reglementativă, dânsul ezită să definească conceptul de „declarare vamală", să formuleze scopurile și funcțiile acesteia.

În lucrarea ***„Drept vamal românesc și comunitar"*** elaborată de *C.Mladen* [47, p.57] se menționează că „declarația vamală este actul juridic prin care declarantul:

- solicită un regim vamal pentru marfa prezentată;
- se angajează să-și îndeplinească obligațiile ce-i revin prin regimul vamal declarat;
- furnizează informațiile necesare pentru luarea măsurilor și aplicarea dispozițiilor pentru realizarea obligațiilor fiscale, a controlului comerțului exterior și al statisticii", fapt ce ne permite să menționăm complexitatea funcțiilor pe care o comportă declarația vamală.

În opinia savantului *Gh.Caraiani*, expusă în ***„Manual pentru declaranți și experți vamali"*** [2, p.67], declararea mărfurilor şi mijloacelor de transport este una dintre condiţiile principale pentru trecerea mărfurilor şi mijloacelor peste frontiera vamală. Astfel, definind noţiunea de declaraţie printr-o condiţie obligatorie, cum ar fi declararea bunurilor ce urmează a fi trecute peste frontiera vamală, autorul consideră declarația un act fundamental.

În urma analizei doctrinei românești, constatăm că în puținele lucrări existente în domeniul vamal acest subiect este examinat foarte evaziv. În mare parte, accentul este pus pe abordarea prevederilor legale naționale și comunitare, autorii evitând să dea definiția conceptului de declarare vamală, să analizeze aspectele deficitare, să înainteze propuneri de ameliorare și simplificare a operațiunii în cauză.

Instituția declarării vamale este examinată şi de savanții ruși: *С.В. Халипов, Н.Д. Эриашвили, В.А. Горбухов, Х.А. Адриашин, В.Г. Свинухов, В.В. Балакин, А.Ф. Ноздрачев, А.В. Толкушкин, А.А. Демичев, А.С. Логинова, Ю. Бакаева, Г.В. Матвиенко, В.М. Малиновская* și alții. Abordând acest subiect, dânșii consideră procedura de declarare drept un

concept distinct și separat în cadrul procesului de vămuire a mărfurilor și de efectuare a tranzacțiilor economice externe.

Astfel, în manualul ***„Основы таможенного дела”*** [71, p.159,160,163.] autorii acestuia, *А.А. Демичев* și *А.С. Логинова* definesc declarația vamală ca fiind una dintre operațiile vamale care potrivit prevederilor legale, reprezintă o cerere adresată organului vamal privind dovada despre mărfurile ce urmează a fi trecute peste frontiera vamală și regimul vamal solicitat. Autorii menționează că declararea vamală a mărfurilor este înfăptuită de către declaranți sau de reprezentanții care acționează din numele și în interesele declarantului în formă scrisă sau electronică. În opinia acestor autori, declarația vamală poate fi întocmită sub următoarele forme: declarația mărfurilor, declarația de tranzit și declarația mijloacelor de transport. O importanță deosebită autorii acordă și declarației vamale periodice care, consideră ei, poate fi depusă în acele situații în care declarantul, din motive imputabile acestuia, nu deține toată informația necesară pentru completarea declarației vamale. În practică, declarațiile periodice sunt destul de frecvent utilizate, deoarece acest tip de declarație face simțitor mai rapidă procedura de declarare a mărfurilor. Cu constatarea autorilor suntem pe deplin de acord, apreciind declarația periodică ca fiind aplicabilă în condițiile unui rulaj comercial repetitiv.

Într-o altă lucrare – ***„Таможенное право“*** [69, p.103, 106], autorii *Ю.Бакаева* și *Г.В. Матвиенко* formulează o definiție mai detaliată a declarării vamale, specificând că aceasta reprezintă etapa principală și obligatorie a operațiunii de vămuire, care constă în prezentarea către organele vamale sub forma unei declarații vamale sau în altă modalitate, prevăzută de legislația vamală, a informației despre mărfuri, despre regimul lor vamal și a altor date necesare îndeplinirii obiectivelor vamale. Totodată, în conformitate cu scopul trecerii mărfurilor și mijloacelor de transport, autorii clasifică declarațiile vamale în: declarație verbală, declarație scrisă, declarație concludentă și declarație electronică. De asemenea, ei clasifică declarațiile vamale și după criteriul subiectului declarării în: declarații vamale depuse de persoane fizice și declarații vamale depuse de persoane juridice. Susținem opiniile autorilor cu privire la formele declarațiilor vamale care au fost analizate.

В.М. Малиновская, autorul manualului „***Таможенное право России***” [78, p.30], susține că principala etapă a vămuirii o reprezintă declararea vamală a mărfurilor și a mijloacelor de transport atunci când acestea urmează a fi trecute peste frontiera vamală, în caz de modificare a regimului vamal, precum și în alte cazuri prevăzute de lege. Și acest autor dă o definiție a declarației vamale, enunțând că este o cerere adresată organelor vamale prin care se stabilește formele necesare scopurilor declarației vamale la trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală. Spre deosebire de autorii nominalizați *supra*, *В.М. Малиновская*

clasifică declarația vamală în: declarație deplină, declarație parțială, declarație temporară și declarație periodică.

Într-o altă lucrare aparținând lui *И.В. Тимошенко*, intitulată ***„Таможенное право”*** [90], autorul indică principalele funcții ale declarării vamale:

- asigurarea organelor vamale cu informație necesară scopurilor vamale despre mărfuri și mijloacele de transport;

- probarea legalității conținutului declarației vamale prezentate de declarant privind mărfurile și mijloacele de transport atribuite unui regim vamal;

- o funcție de control, a cărei semnificație constă în aceea că în baza declarației vamale organele vamale verifică autenticitatea conținutului declarației cu privire la mărfuri și la mijloacele de transport.

De asemenea, dânsul afirmă, că declararea vamală poate avea loc prin depunerea unei declarații pentru determinarea caracteristicilor mărfurilor și mijloacelor de transport și a regimului vamal corespunzător, precum și prin prezentarea altor dovezi necesare îndeplinirii obiectivelor vamale. În opinia acestui autor, prin forma declarării se înțelege modalitatea de expunere a dovezilor despre mărfuri și mijloace de transport necesare îndeplinirii scopurilor vamale în concordanță cu cerințele și cu ordinea fixării lor pentru a fi transmise organelor vamale. Apreciem poziția autorului, însă menționăm că el nu examinează toate formele declarației vamale, nu formulează un concept propriu al declarării vamale, precum și insuficient tratează procedura de realizare a declarației vamale.

Un alt autor rus, *А.В. Толкушкин*, în manualul ce-i aparține ***„Таможенное дело”*** [91] opinează că declararea mărfurilor are loc prin adresarea unei cereri către organele vamale printr-o declarație vamală (de asemenea și printr-o declarație vamală incompletă, declarație vamală periodică, declarație vamală temporară, declarație vamală completă), precum și prin altă modalitate prevăzută de Codul vamal, prezentată în scris, verbal, electronic sau într-o altă formă concludentă oferind date despre mărfuri, despre regimul lor vamal și alte date necesare scopurilor vamale.

Într-un studiu spaniol dedicat declarației vamale asupra mărfurilor – ***Declaración Aduanera de Mercancías*** [114], autoarea *Mercedes Álvarez Isla* atenționează că „actualmente realizarea unei operații de comerț internațional presupune o mulțime de acte solicitate de către Administrația Vamală pentru realizarea operațiunilor corespunzătoare. Printre aceste acte se află și declarația vamală a mărfurilor, act vamal care permite o corectă declarare a mărfurilor și este utilizat pentru: determinarea regimului vamal de destinație, a importului pentru consum, admiterea temporară pentru reexport, admiterea temporară pentru perfecționarea activă,

antrepozitul vamal, tranzitul vamal, exportul definitiv, exportul temporar pentru reimport în același stat și exportul temporar pentru perfecționarea pasivă în funcție de procedura realizată". De altfel, autoarea definește declarația vamală ca fiind un document în care declarantul indică regimul vamal care urmează să fie aplicat mărfurilor și furnizează detaliile solicitate de Administrația Vamală pentru punerea în aplicare a acestuia. Apreciem efortul autoarei de a specifica importanța declarației vamale prin aceea că fără acest document vamal o vămuire a mărfurilor este imposibilă, mărfurile nu pot intra la birourile de destinație din statul străin; prin urmare, aplicarea unui regim vamal devine irealizabilă.

În această ordine de idei, menționăm că cercetarea conceptului „declarație vamală" nu a constituit un obiectiv de analiză științifică, nici nu prezintă interes pentru doctrina națională și cea internațională, însă importanța acesteia ne face să concluzionăm asupra necesității de a aborda mult mai în detaliu acest subiect.

1.2. Determinarea cadrului normativ internațional și național cu privire la declararea vamală

Totalitatea actelor normative care reglementează conceptul declarației vamale, formele acesteia, precum și procedura de efectuare a unei declarații vamale reprezintă cadrul normativ al declarației vamale. Aceasta trebuie efectuată în strictă conformitate cu Constituţia Republicii Moldova, cu legislaţia naţională şi cu tratatele internaţionale la care ţara noastră este parte. În cele ce urmează vom enunța principalele acte normative internaționale în domeniul dreptului vamal la care Republica Moldova este parte și care contribuie nemijlocit la aprofundarea relațiilor de colaborare între statele semnatare.

Reglementările internaționale. Din anul 1994 Republica Moldova a devenit membru cu drepturi depline al Organizaţiei Mondiale a Vămilor, fapt ce a contribuit la o continuă şi stabilă perfecţionare a formelor de activitate, fiind însuşite tehnologii moderne aplicate pe plan internaţional.

Instituită în 1952, OMV este o organizaţie interguvernamentală independentă în domeniul vamal, a cărei misiune este eficientizarea activităţii administraţiilor vamale prin promovarea standardelor vamale internaţionale. Ca un forum al dialogului şi schimbului de experienţă între autorităţile vamale, OMV oferă membrilor săi un şir de convenţii şi recomandări referitoare la diverse aspecte ale activităţii vamale, precum şi asistenţă tehnică. Totodată, această organizaţie internaţională sprijină şi încurajează eforturile administraţiilor vamale în ceea ce

priveşte modernizarea şi consolidarea capacităţilor lor.

De menţionat că pe parcursul ultimilor ani Serviciul Vamal al Republicii Moldova a obţinut rezultate pozitive în colaborarea cu OMV, printre care se evidenţiază următoarele:

- trasarea şi implementarea priorităţilor strategice de dezvoltare a sistemului vamal;

- includerea Serviciului Vamal al Republicii Moldova în proiectele-pilot de asistenţă ale OMV în vederea implementării Standardelor-cadru privind Securitatea şi Facilitarea Comerţului Mondial din 2005 [32];

- susţinerea reformelor desfăşurate în sistemul vamal;

- manifestarea Serviciului Vamal al Republicii Moldova pe plan internaţional, prin participarea la diverse evenimente organizate pentru statele membre.

Convenţia internaţională privind Sistemul Armonizat de descriere şi codificare a mărfurilor, încheiată la Bruxelles la 14 iunie 1983 [132], este unul dintre principalele instrumente în domeniul facilitării comerţului internaţional, având următoarele caracteristici:

- nomenclatorul de mărfuri stabilit de Convenţie este aplicat de majoritatea statelor lumii;

- 98% din tot comerţul internaţional se efectuează în baza Convenţiei, care, totodată, simplifică colectarea, contrapunerea şi analiza datelor statistice referitoare la comerţul internaţional;

- Sistemul Armonizat poate fi aplicat tuturor mărfurilor;

- documentul este multifuncţional, adică poate fi utilizat în diferite domenii:

(I) statistica comercială şi de transport, (II) politica comercială, (III) regulile de origine, (IV) analiza economică, (V) monitorizarea mărfurilor supravegheate etc.

În 1993, Republica Moldova aderă la Convenţia vamală relativă la transportul internaţional al mărfurilor sub acoperirea carnetelor T.I.R., încheiată la Geneva la 14 noiembrie 1985 [131], şi la Convenţia relativă la contractul de transport internaţional al mărfurilor pe şosele, încheiată la Geneva la 19 mai 1956 [13]. Ambele Convenţii sânt destinate facilitării transporturilor internaţionale de mărfuri cu vehicule rutiere, prin armonizarea şi simplificarea procedurilor vamale, precum şi prin unificarea cerinţelor privind documentaţia respectivă.

Un an mai târziu, în 1994, Republica Moldova aderă la Organizația Mondială a Comerțului încheind Acordul privind aplicarea articolului VII al Acordului General pentru tarife și comerț [155].

Convenţia internaţională privind armonizarea controalelor mărfurilor la frontieră, încheiată la Geneva la 21 octombrie 1982 (RM a aderat prin Legea RM nr.215-XVI din 23.10.2008, care a intrat în vigoare la 3 martie 2009), constituie un act oportun şi necesar şi se înscrie pe linia acceptării şi aplicării acquis-ului comunitar în domeniul vamal şi a instrumentelor

Organizaţiei Mondiale a Vămilor în domeniul armonizării regimurilor vamale [136].

Singurul acord multilateral privind regulile de origine este Convenția internațională privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale – Convenția de la Kyoto (încheiată la 18 mai 1973 și intrată în vigoare la 25 septembrie 1974) [128]. Dispozițiile Convenției de la Kyoto nu sunt formulate sub forma unor reguli de acțiune directă, dar ca principii generale, în baza cărora legislația națională trebuie să stabilească norme concrete de reglementare a procedurilor vamale.

Această abordare ar trebui să permită legislației naționale să găsească un echilibru între accelerarea şi simplificarea formalităților vamale, ca o măsură de promovare a comerțului exterior, precum și de asigurare a fiabilității controlului vamal, în scopul unui compromis echitabil între interesele comunității de afaceri și ale statului. Principiul de bază al Convenției de la Kyoto constă în necesitatea de a simplifica procedurile vamale în scopul de a facilita și accelera comerțul exterior, de a elimina barierele administrative nejustificate [138].

Nu mai puțin important ca valoare și influență asupra reglementărilor legale internaționale este Codul vamal comunitar adoptat prin Regulamentul nr.952/2013 al Parlamentului European şi al Consiliului UE [157]. Prevederile noului Cod vamal comunitar se aplică de la 1 iunie 2016, cu excepţia unor prevederi organizatorice care au intrat în vigoare la 30 octombrie 2013. Regulamentul, obligatoriu în toate elementele sale şi cu aplicare directă în toate statele membre, asigură coerenţa Regulamentului (CE) nr.450/2008 [158] cu Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene. Noul Cod vamal comunitar conţine norme şi proceduri generale care să asigure aplicarea măsurilor tarifare şi a altor măsuri de politică comună introduse la nivelul Uniunii Europene în legătură cu schimburile comerciale cu mărfuri între Uniune şi ţări sau teritorii situate în afara teritoriului vamal al Uniunii, ţinând seama de cerinţele respectivelor politici comune. Legislaţia vamală urmează să fie mai bine ajustată la dispoziţiile legate de colectarea drepturilor la import, fără a modifica domeniul de aplicare a reglementărilor fiscale în vigoare [159].

Pentru facilitarea comerţului legitim şi lupta împotriva fraudei, Codul introduce mecanisme de simplificare a legislaţiei vamale care să permită utilizarea instrumentelor şi a tehnologiilor moderne, urmând să se promoveze în continuare aplicarea uniformă a legislaţiei vamale şi a abordărilor moderne ale controlului vamal, contribuind astfel la asigurarea unei baze pentru proceduri de vămuire simple şi eficace.

De asemenea, se urmăreşte ca informaţiile furnizate de către operatorii economici să fie utilizate în comun de către autorităţile vamale şi alte instituţii implicate în acest control. Controalele efectuate urmează să fie armonizate, astfel încât operatorul economic să comunice

informaţiile doar o singură dată, iar mărfurile să fie controlate de aceste autorităţi în acelaşi moment şi în acelaşi loc. Toate deciziile referitoare la aplicarea legislaţiei vamale, inclusiv la informaţiile obligatorii, vor trebui să intre sub incidenţa aceloraşi norme. Orice astfel de decizie ar trebui să fie valabilă în întreaga Uniune şi să poată fi anulată, modificată, în măsura în care nu se prevede altfel, sau revocată, în cazul în care nu este în conformitate cu legislaţia vamală sau cu interpretarea acesteia.

Procedurile ce reglementează declararea mărfurilor sunt stabilite în art.158–187 din Regulamentul (UE) nr.952/2013 al Parlamentului European și al Consiliului, în art.134-152 din Regulamentul Delegat (UE) 2015/2446 al Comisiei, în art.14-21 din Regulamentul Delegat (UE) 2016/341 al Comisiei și în art.216-237 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr.2015/2447 al Comisiei. Menționăm că toate mărfurile destinate plasării sub un regim vamal, cu excepția regimului de zonă liberă, fac obiectul unei declarații vamale corespunzătoare fiecărui regim. Unul dintre scopurile noului Cod comunitar îl reprezintă simplificarea procedurii de declarare, iar începând cu 30 aprilie 2016 un set de modificări în acest sens sunt aplicabile. Astfel, procedura simplificată de vămuire permite introducerea mărfurilor la un regim vamal fără a fi nevoie de a furniza o declarație vamală completă la punctul de eliberare. Aceasta permite operatorilor să gestioneze fluxul de numerar, să furnizeze date fiscale la o dată ulterioară. De asemenea, a fost eliminată obligația de a depune o declarație suplimentară atunci când mărfurile intră la un antrepozit vamal. Cu toate acestea, va exista în continuare necesitatea de a colecta statisticile de comerț [160].

Procedura simplificată de declarare vamală înlătură, de asemenea, necesitatea de a depune o declarație suplimentară atunci când mărfurile intră la importurile cu valoare scăzută. Această declarație de frontieră simplificată a mărit volumul de date necesare, ceea ce înseamnă că o declarație suplimentară pentru aceste mărfuri nu va fi necesară. Aplicabilitatea procedurii simplificare se extinde la introducerea mărfurilor pentru: libera circulație, antrepozitul vamal, export, reexport, procedura importului mărfurilor cu valoare scăzută și la scoaterea de sub antrepozitul vamal [113].

Astfel, în condiţiile expuse, pe bună dreptate se considera că prevederile noului Cod vamal comunitar vor facilita realizarea unui cadru legal unitar, vor spori semnificativ progresul în domeniul realizării comerțului exterior, iar prevederile ce se referă la declararea vamală vor constitui un mod de contracarare a ilegalităților săvârșite la frontierele vamale, precum și vor contribui la înfăptuirea mai rapidă și mai eficientă a operațiunilor de vămuire.

Pentru o cooperare europeană mai eficientă Comisia Europeană coordonează programe de twinning între vechile state membre și țările care au aderat recent la Uniunea Vamală. Acest

lucru le permite administrațiilor vamale din noile state membre să contribuie la protejarea întregii Uniuni Europene și nu doar a frontierelor lor naționale. Alte programe ajută la consolidarea procedurilor de control și asigură punerea lor în aplicare în țările candidate și în cele vecine. De asemenea, este esențială existența unei cooperări internaționale pe scară mai largă, pentru a proteja interesele cetățenilor europeni și a întreprinderilor europene peste tot în lume.

Aspectele vamale sunt importante atunci când Uniunea Europeană încheie acorduri comerciale bilaterale cu țările terțe, cu scopul de a asigura și facilita comerțul internațional. Uniunea Europeană a semnat acorduri de cooperare vamală și de asistență administrativă reciprocă cu SUA, Canada, India, Japonia, Hong Kong, Coreea și China. Aceste acorduri simplifică și armonizează procedurile vamale, ceea ce reduce povara administrativă și costurile ce revin întreprinderilor europene. De asemenea, acordurile internaționale ajută la punerea în aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală și la combaterea fraudei [135, p.8].

Autoritățile vamale din țările UE și din câteva țări din afara UE efectuează periodic operațiuni vamale comune: acțiuni coordonate și specifice pentru a combate contrabanda sau frauda pe anumite rute comerciale. Oficiul pentru Lupta Antifraudă sprijină aceste operațiuni, mai ales prin furnizarea de analize strategice, prin punerea la dispoziție a unei platforme IT pentru schimbul de informații secrete în timp real și prin mobilizarea de investigatori și examinatori. Ocazional, operațiunile implică Europol, Interpol și Organizația Mondială a Comerțului (OMC). De asemenea, autoritățile vamale joacă un rol vital în colectarea de date statistice. Informațiile privind fluxul comercial îi ajută pe factorii de decizie europeni să identifice tendințele economice, iar datele culese sunt utilizate pentru a lua decizii privind necesitatea introducerii unor limite pentru produsele care ar putea face o concurență neloială bunurilor provenind din UE [135, p.8].

Reglementările naționale. Baza normativă a procedurii de declarare vamală o constituie Constituția RM [12], Codul vamal al RM [11], precum și actele legislative și cele normative ale RM în domeniul activității vamale, care includ normele ce reglementează relațiile sociale în procesul de declarare a mărfurilor.

Evoluția istorică a reglementărilor legale privind procedura declarării vamale este nemijlocit legată atât de reglementările internaționale, cât și de cele naționale, iar efectuarea unei cercetări privind dezvoltarea întregului cadru normativ ține și de parcursul întregii activități a sistemului vamal al Republicii Moldova.

Odată cu proclamarea independenţei şi suveranităţii Republicii Moldova, la 4 septembrie 1991, și intrării în vigoare a Decretului Preşedintelui nr.189 din 03.09.1991 [17], își au

începuturile și primele reglementări legale privind crearea sistemului vamal moldovenesc. Decretul în cauză dispunea trecerea tuturor structurilor vamale din teritoriu, compuse la acel moment din vama Ungheni, vama Leuşeni şi vama internă Chişinău, sub gestiunea Guvernului Republicii Moldova. De asemenea, a fost creat Departamentul de Stat pentru Controlul Vamal [23], care avea ca direcții de activitate asigurarea exercitării controlului la trecerea mărfurilor și a mijloacelor, crearea centrelor de control și a punctelor de trecere la frontieră, formarea sistemului vamal de statistică și soluționarea problemei privind tarifele vamale.

În aceeași perioadă, prin Hotărârea Guvernului nr.496 din 06.09.1991 [24], au fost constituite puncte de trecere și control vamal. Astfel, birourile vamale Ungheni şi Leuşeni au fost reorganizate, fiind create patru birouri vamale noi la frontiera cu România: Sculeni, Costeşti, Cahul şi Giurgiuleşti. Au fost puse bazele activităţii a 22 puncte de control vamal la frontiera Republicii Moldova cu Ucraina, activitate legalizată prin semnarea la 20.03.1993 a Acordului între Guvernul Republicii Moldova şi Cabinetul de Miniştri al Ucrainei [161].

Primele reglementări exprese privind declararea vamală le găsim stipulate în Codul vamal din 1993 [10], abrogat ulterior prin Legea nr.1149-XIV [11], mai exact în Capitolul X, intitulat „Declararea mărfurilor şi obiectelor”.

Astfel, art.47 specifica mărfurile şi obiectele ce trebuiesc declarate, subiecții declarării vamale, iar art.48 stipula formele de declarare și conținutul acesteia. În continuare, art.49 enumera obligațiile declarantului vamal care trebuia să prezinte vămii mărfurile şi obiectele pentru a fi trecute peste frontiera vamală; să prezinte vămii documentele ce conţin informaţii necesare controlului vamal şi perfectării actelor vamale; să plătească taxele vamale în termenul stabilit, dacă pentru aceste bunuri se aplică taxe vamale.

De asemenea, vechiul Cod vamal conținea prevederi referitoare la regimul juridic al autorizării persoanelor fizice şi juridice de a fi declarant vamal prin contract, fiind prevăzută și posibilitatea unor terțe persoane de a fi reprezentanți ai declarantului vamal.

Pentru o reglementare mai detaliată a procedurii de declarare vamală a fost aprobat Regulamentul privind modul de declarare a valorii în vamă a mărfurilor [25], care prevede metodele de stabilire a valorii în vamă a mărfurilor şi bunurilor şi modul de aplicare, drepturile și obligațiile atât ale declaranților, cât și ale organelor vamale la etapa perfectării actelor vamale. În anexa la acest Regulament era prevăzut modelul declarației vamale, ce conținea datele necesare și obligatorii pentru declarantul vamal.

Odată cu adoptarea actualului Cod vamal [11] s-a încercat o abordare mai detaliată a activității vamale, ceea ce a facilitat conturarea unui nou cadru legislativ, completat de numeroase acte normative în domeniu.

Astfel, actualul Cod vamal stabilește principiile juridice, economice și organizatorice ale activității vamale, orientate spre apărarea suveranității și securității Republicii Moldova. De asemenea, prevede că activitatea vamală constă în promovarea politicii vamale, asigurarea respectării reglementărilor vamale la trecerea mărfurilor, mijloacelor de transport și a persoanelor peste frontiera vamală a RM, perceperea drepturilor de import și a drepturilor de export, vămuirea, controlul și supravegherea vamală și că activitatea vamală se desfășoară în conformitate cu normele și cu practica internațională.

Secțiunea a 27-a – Declararea – a Capitolului IV, intitulat „Vămuirea", conține în art.173-184[1] prevederi referitoare la: declararea mărfurilor şi mijloacelor de transport, forma, locul și termenul de depunere a declarației vamale, obligaţiile şi drepturile declarantului, documentele şi informaţiile suplimentare necesare vămuirii, primirea, rectificarea și controlul ulterior al declarației vamale, invalidarea declarației vamale la inițiativa declarantului, invalidarea din oficiu a declarației vamale, declarația vamală periodică, procedura simplificată de declarare a mărfurilor şi a mijloacelor de transport, declararea prin acțiune a mijloacelor de transport introduse pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice. De menționat că secțiunea enunțată conține norme ce sunt aplicabile cu titlu general, în conținutul Codului vamal existând și norme cu caracter special, spre exemplu art.154 – Declarația sumară, care poate fi efectuată până la plasarea mărfurilor sub o anumită destinație vamală.

După cum observăm, actualul Cod vamal conține reglementări mai ample, cum ar fi: extinderea formelor declarației vamale, fiind introdusă și posibilitatea declarării electronice, enumerarea locurilor desfășurării declarării vamale în dependență de tipul mărfii declarate, extinderea drepturilor și obligațiilor declarantului, precum și modalități de modificare, rectificare și invalidare a declarațiilor vamale.

Un alt act legislativ, și anume: Legea cu privire la tariful vamal, nr.1380-XIII din 20 noiembrie 1997 [41], de asemenea conține prevederi ce se referă la procedura declarării vamale, specifică obligativitatea declarării valorii în vamă a mărfii, drepturile și obligațiile declarantului, reglementări ce vin să completeze prevederile Codului vamal.

Întru executarea legii menționate *supra* şi în scopul reglementării modului de declarare a valorii în vamă a mărfurilor introduse în teritoriul naţional, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Regulamentul privind modul de declarare a valorii în vamă a mărfurilor [25]. Acest regulament conține prevederi detaliate ce vizează modul de declarare în vamă a mărfurilor, procedura declarării valorii în vamă, în anexă fiind prezentat modelul declarației vamale ce necesită a fi întocmită de declaranții vamali.

Luând în considerare necesitatea sporită a adoptării unor norme speciale, care să stipuleze

în detaliu tipurile de declarații vamale, precum și modalitatea de completare și utilizare a acesteia, de către Serviciul Vamal au fost aprobate Normele de utilizare a declaraţiei sumare [53] și Normele tehnice privind imprimarea, utilizarea şi completarea declaraţiei vamale în detaliu [57], care stabilesc în mod detaliat forma și conținutul acesteia.

În anul 2005 Guvernul aprobă un nou Regulament de aplicare a dispozițiilor vamale prevăzute de CV RM [28], ce a venit să completeze prevederile legale ce vizează declararea vamală. Acestea sunt fixate în pct. 23 al Regulamentului ce prevede declarația sumară, Secțiunea 2 A – Declararea mărfurilor și prezentarea acestora pentru vămuire. Pentru punerea în aplicare și completarea reglementărilor enunțate *supra*, Serviciul Vamal a elaborat numeroase reglementări interne, care vor fi menționate ulterior pe parcursul lucrării.

Nu putem face abstracție de prevederile Legii cu privire la modul de introducere pe şi de scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice [43], care stabilește modul de trecere peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoanele fizice a mărfurilor, obiectelor de uz personal și a mijloacelor de transport auto. Astfel, articolul 4 al respectivei legi conține reglementări privind modul de declarare a bunurilor.

Un alt act normativ, de această dată specific procedurii declarării vamale electronice, este Hotărârea Guvernului RM cu privire la procedurile de vămuire electronică a mărfurilor, având ca scop simplificarea procedurilor vamale aferente exportului şi importului de mărfuri, reducerii timpului de vămuire şi numărului de acte necesare pentru realizarea exportului şi importului [34].

Prezentarea principalelor reglementări naționale privind declararea vamală a avut drept scop evidențierea cadrului normativ existent, care conține, cu certitudine, și anumite lacune legislative. Însă, pe parcursul perioadei cercetate a fost adoptată o multitudine de acte normative menite să faciliteze atât activitatea organelor vamale, cât și să reducă probabilitatea declarării necorespunzătoare a mărfurilor, indiferent de tipul acesteia.

În afară de legislația națională, cu titlu separat putem menționa documentele de politici adoptate la nivel național referitoare la procedura de declarare vamală. Prin urmare, anumite aspecte de importanță majoră privind procedura de declarare vamală se regăsesc anume în documentele de politici. Astfel, nu mai puțin importantă pentru a fi specificată, având unul dintre scopurile generale dezvoltare a reformelor de reglementare, se prezintă a fi Strategia reformei cadrului de reglementare a activităţii de întreprinzător pentru anii 2013-2020 [35].

În anexa nr.1 la Hotărârea menționată, la categoria – Dezvoltarea stimulentelor pentru implementarea eficientă a reformelor, și anume – Acţiuni în domeniul vamal, este specificat că „necesitatea conformării Serviciului Vamal cu prevederile acquis-ului comunitar, precum şi cu condiţiile asociate Acordului de Comerţ Liber Aprofundat şi Cuprinzător (DCFTA), a catalizat o

serie de reforme. Acest proces va continua şi va contribui la îmbunătăţirea procedurilor de operare ale Serviciului Vamal. În ceea ce privește acţiunile în domeniul controlului de stat, eforturile vor fi direcţionate spre schimbarea abordării – de la controalele universale de rutină la cele bazate pe evaluarea riscului, ceea ce va asigura reducerea imixtiunii statului în activitatea sectorului privat".

Totodată, în anexa nr.2 la aceeași Hotărâre, care stabilește Planul de acţiuni pentru implementarea în anii 2013-2015 a Strategiei, sunt două puncte ce se referă la problematica cercetată, și anume: în pct.29 este indicat că urmează a fi asigurată „implementarea procedurilor de declarare simplificată (declarare incompletă, periodică şi simplificată)", iar pct.39 prevede: „Dezvoltarea ghişeului unic pentru procedurile vamale, care implică: modificarea cadrului normativ în vederea reducerii numărului de documente necesare pentru procedurile de import-export, precum şi a costului şi timpului pentru perfectarea acestora; transmiterea predeclarării electronice (declaraţia prealabilă) a mărfurilor; transmiterea declaraţiei vamale detaliate electronice şi transmiterea în format electronic a tuturor documentelor care însoţesc marfa, asigurând legătura şi circulaţia electronică a actelor oficiale (autorizaţii, certificate, avize etc.) între Sistemul Informaţional Integrat Vamal şi sistemele de informare ale altor autorităţi de control".

Din analiza acestor prevederi se face evidentă importanța dezvoltării procedurii de declarare vamală pentru dezvoltarea domeniului vamal, precum și a mediului de afaceri în întregime. Cu toate că Strategia dată a fost aplicabilă până în anul 2015, în mare parte recomandările stabilite în ea și acțiunile ce urmează a fi realizate sunt valabile și pentru perioada următoare. Cu regret constatăm, însă, că Serviciul Vamal până la moment nu a asigurat realizarea acțiunilor stabilite în Strategie, fiind necesară executarea acestora în următorii ani.

Un document strategic de maximă importanță, în condițiile integrării europene a Republicii Moldova, îl constituie Planul naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.808 din 7 octombrie 2014, care, în afară de faptul că menționează în Capitolul V – Regimul vamal și facilitarea comerțului – necesitatea „implementării procedurilor de declarare simplificată (declaraţia incompletă, periodică şi simplificată", mai stabilește și priorități esențiale pentru implementarea procedurilor vamale moderne, armonizate cu legislația vamală a Uniunii Europene, cum ar fi: promovarea procedurii de declarare electronică la export și implementarea procedurii de declarare electronică la import [36], acțiuni care, spre deosebire de cele menționate *supra*, au fost implementate cu succes de către Serviciul Vamal al Republicii Moldova.

Un alt document de politici – Strategia de dezvoltare a Sistemului Informațional Integrat Vamal (în continuare – SIIV) pentru anii 2012-2016, elaborat de către Serviciul Vamal, prevede că, actualmente, una dintre priorităţile de guvernare în Republica Moldova o reprezintă pregătirea administraţiei publice şi a societăţii, în ansamblu, în domeniul formării infrastructurii e-guvernării şi utilizării la scară largă a tehnologiilor informaţionale în diferite domenii.

O atenţie sporită în acest sens se acordă utilizării noilor tehnologii informaţionale şi serviciilor de comunicaţii electronice în sistemul vamal. Scopul elaborării documentului strategic vizând dezvoltarea Sistemului Informaţional Integrat Vamal pentru anii 2012-2016 constă în stabilirea unui format unic de administrare a SIIV, în asigurarea unei reglementări complexe şi în determinarea principiilor de dezvoltare a acestuia în corelare cu politicile statului, precum şi cu standardele europene şi internaţionale în domeniul vamal [134].

Obiectivele generale ale Strategiei SIIV sunt:

1. Dezvoltarea procedurii de vămuire conform principiului ghişeului unic;
2. Dezvoltarea procedurilor de trecere a frontierei conform principiului ghişeului unic;
3. Implementarea procedurii de declarare electronică;
4. Optimizarea procedurilor de tranzit;
5. Modernizarea şi informatizarea procedurilor de vămuire şi de control vamal;
6. Consolidarea capacităţilor sistemului;
7. Asigurarea utilizării eficiente şi eficace a capacităţilor sistemului existente [134].

Având în vedere că tendinţele economiei mondiale şi naţionale sunt îndreptate spre gestionarea informaţiei prin intermediul sistemelor informaţionale, informaţia devine cel mai important activ, atât în cadrul instituţiilor publice, cât şi al celor private. Din această perspectivă, o atenţie deosebită trebuie să fie acordată problemelor de securitate a informaţiei. În condiţiile gestionării informaţiei ce necesită protecţie şi securitate sporită, modul de gestionare şi control al externalizării serviciilor este un factor determinant în organizarea activităţilor aferente TI. Din această perspectivă, lipsa unei abordări manageriale a problemelor ce țin de securitatea informaţională reprezintă un factor de risc pentru asigurarea confidenţialităţii informaţiei şi securitatea componentelor Sistemului Informaţional Integrat Vamal.

Politica de Securitate a Tehnologiilor Informaţionale este parte componentă a Strategiei de Dezvoltare a SIIV şi se focusează pe determinarea principiilor, cerinţelor şi măsurilor necesare minimizării riscului aferent securităţii informaţionale în cadrul Serviciului Vamal al Republicii Moldova. Politica de securitate are ca scop, de asemenea, stabilirea cadrului necesar pentru elaborarea regulamentelor şi procedurilor de securitate, care vor fi obligatorii pentru toţi utilizatorii SIIV. Politica de securitate cuprinde un set de reglementări care determină modul în

care se foloseşte, administrează, protejează şi se distribuie propriile informaţii sensibile/critice şi implementarea cărora va contribui la crearea unui sistem de securitate corespunzător cerinţelor în domeniu [134].

Un alt aspect important ce necesită a fi menționat vizează elaborarea Conceptului de Implementare a Vămuirii Electronice [148]. Conceptul a fost elaborat în contextul modernizării activităţii Serviciului Vamal al Republicii Moldova conform obiectivelor strategice instituţionale stipulate în Programul de Dezvoltare Strategică a SV pentru anii 2012-2014 şi în Strategia de dezvoltare a Sistemului Informaţional Integrat Vamal pentru anii 2012-2016 [134] şi are drept scop determinarea principiilor şi etapelor de dezvoltare a procedurilor vamale electronice, în corelare cu standardele europene şi internaţionale în domeniul vamal.

Conform Conceptului nominalizat, vămuirea electronică este un element fundamental în garantarea facilitării comerţului şi, în acelaşi timp, a eficacităţii controalelor vamale, reducând astfel costurile suportate de agenţii economici şi riscurile la care este supusă societatea. Prin urmare, SV vine cu iniţiativa şi propune soluţii concrete pentru a pune în aplicare conceptul vămuirii electronice şi, respectiv, a principiului general, potrivit căruia majoritatea operaţiunilor vamale se realizează pe cale electronică, iar sistemele informaţionale devin principalul instrument de comunicare între vamă şi business. Procedura de vămuire electronică va oferi multiple beneficii atât pentru agenţii economici, implicit exportatori, importatori, brokeri vamali şi transportatori, cât şi pentru eficientizarea administrării vamale [148].

Principalele beneficii pentru mediul de afaceri sunt:

- Creşterea competitivităţii comerţului prin reducerea de costuri administrative;

- Reducerea cheltuielilor agenţilor economici pentru procurarea formularelor de declaraţii vamale primare şi complementare;

- Reducerea cheltuielilor privind procurarea cartuşelor pentru imprimante şi energia electrică pe care o consumă acestea şi a cheltuielilor pentru procurarea sigiliilor;

- Reducerea cheltuielilor pentru serviciile de brokeri;

- Reducerea cheltuielilor transportatorilor pentru staționarea în zonele de control vamal/terminalele vamale şi a cheltuielilor pentru serviciile de completare a declaraţiilor vamale de tranzit T1;

- Depunerea declaraţiei vamale electronice şi a setului de acte din sediul agentului economic sau orice alt loc agreat, în orice timp comod;

- Reducerea timpului de vămuire a mărfurilor, în cazul culoarului verde, care ar putea dura până la 7-10 minute din momentul plasării declaraţiei vamale pe serverul SI „ASYCUDA World”;

- Excluderea timpului de deplasare de la sediul companiilor la organul vamal (variază în prezent de la 20 până la 120 de minute);

- Excluderea contactului direct cu colaboratorul vamal, fapt care va elimina riscurile de corupţie;

- Îmbunătăţirea siguranţei şi securităţii cetăţenilor cu privire la consumul mărfurilor importate sau exportate [148].

Urmare a implementării vămuirii electronice, administrarea vamală a fost optimizată, inclusiv datorită următorilor factori:

- Creşterea randamentului de procesare a declaraţiei vamale de către organele vamale, datorită reducerii substanţiale a timpului de vămuire;

- Eliminarea riscului de corupţie în procesul de declarare, datorită lipsei contactului direct între declarant şi colaboratorul vamal;

- Interacţiunea în regim on-line dintre colaboratorul vamal şi brokerul vamal prin intermediul mesageriei, monitorizarea tuturor etapelor procesului de vămuire, minimizarea cheltuielilor pentru deplasări operative în teritoriu;

- Transparenţă maximă a procesului de vămuire ca rezultat al posibilităţilor de vizualizare a setului de acte însoţitoare de către orice autoritate competentă;

- Reducerea utilizării suportului de hârtie, procedura simplă şi comodă de arhivare a datelor, păstrarea documentelor electronice în termen nelimitat;

- Eficientizarea controlului vamal efectuat în privinţa culoarelor galbene sau roşii de vămuire;

- Schimbul de date electronice între birourile vamale de frontieră şi cele interne în regim on - line;

- Schimbul armonizat de informaţii între instituţiile de stat în baza documentelor şi a mesajelor electronice;

- Modernizarea procedurilor vamale şi ajustarea acestora la standardele europene [148].

Legislația vamală a Republicii Moldova, în general, preia prevederile din legislația Uniunii Europene, însă există necesitatea excluderii contradicțiilor, simplificării, unificării și perfecționării acesteia. În prezent, operațiunile vamale sunt foarte complicate și efectuarea acestora durează foarte mult. De aceea, se impune necesitatea armonizării legislației vamale cu standardele și regulile Uniunii Europene, dar şi cu cele mai bune practici internaţionale.

În urma analizei cercetării științifice naționale și internaționale în domeniu, am identificat și definit **scopul** prezentei lucrări, care rezidă în cercetarea complexă a instituţiei declarării

vamale prin determinarea conceptului de declarare vamală, a formelor acesteia, a procedurii de efectuare a declarării vamale de către fiecare categorie de subiecți în parte, a sistemelor informaționale utilizate la realizarea declarației electronice, precum și în formularea recomandărilor practice menite să eficientizeze operativitatea operațiunii de declarare vamală. Prin urmare, declararea vamală este supusă unei examinări teoretico-practice, accepţiunile acesteia fiind analizate prin prisma opiniilor exprimate de către doctrinarii ştiinţelor juridice.

De asemenea, prin prisma actelor şi convenţiilor internaţionale, care consacră o multitudine de prevederi și recomandări, s-a încercat o analiză tangențială a acestora în scopul evidențierii unei aplicabilități practice mai utile.

În vederea realizării acestui scop, au fost stabilite următoarele *obiective,* atingerea cărora condiţionează soluţionarea problemei ştiinţifice: (a) identificarea şi definirea conceptului de „declarare vamală”; (b) analiza cadrului juridic național și internațional în domeniul declarării vamale; (c) identificarea aspectelor definitorii ale procedurii declarării vamale; (d) analiza declarării înfăptuite de persoanele fizice și de persoanele juridice pe teritoriul Republicii Moldova; (e) analiza scopului și formelor declarației vamale; (f) analiza experienței naționale și internaționale privind tehnologiile informaționale utilizate în procesul de declarare vamală; (g) determinarea premiselor juridice ale implementării mecanismului de declarare vamală electronică care să faciliteze ajustarea legislației naționale privind declararea electronică la legislația vamală a UE.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă în faptul că, pornind de la necesitățile actuale de aplicare a legislației de către organele vamale ale Republicii Moldova și de la abordările teoretice ale relațiilor de drept, a fost realizată o cercetare complexă a instituției declarării vamale vederea evidenţierii trăsăturilor definitorii ale procedurii de realizare a declarării vamale, a formelor acesteia şi, în special, a procedurii electronice de declarare, a sistemelor informaționale utilizate în activitatea vamală, precum și a identificării problemelor în dezvoltarea mecanismului de reglementare juridică a declarării vamale, ceea ce a permis obținerea unui șir de rezultate științifice noi.

Caracterul inovator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că în premieră în știința dreptului vamal al Republicii Moldova a fost efectuată o cercetare complexă a instituției declarării vamale, a problematicii din perspectiva reperelor teoretice ale accepţiunii, a caracterelor şi particularităţilor acesteia, în baza căreia au fost formulate concluzii și recomandări teoretice în vederea perfecționării legislației naționale în domeniu.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în fundamentarea științifică a instituției declarării vamale în vederea determinării conceptului de declarare vamală,

a formelor declarării vamale și descrierii detaliate, în baza reglementărilor naționale și internaționale, a procedurii de declarare vamală, inclusiv a declarării vamale electronice, prin prisma sistemelor informaționale implementate, fapt ce a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni a unor aspecte problematice în domeniu.

În scopul realizării obiectivelor cercetării ne propunem tratarea următoarelor **direcții de cercetare:**

a) analiza complexă a prevederilor normative naționale și internaționale în scopul definirii instituției „declarare vamală";

b) analiza scopului, principiilor și formelor de declarare vamală;

c) declararea vamală înfăptuită de persoanele fizice și de persoanele juridice;

c) aspectele teoretice și juridice ale declarării electronice în dreptul vamal;

d) procedura aplicării sistemului informatizat ASYCUDA World;

e) identificarea direcțiilor prioritare de perfecționare a mecanismului de reglementare juridică a declarării;

1.3. Concluzii la Capitolul 1

În urma celor relatate în acest capitol, formulăm următoarele concluzii:

1. Orice stat dezvoltat este cointeresat în realizarea reglementării statale a activității economice externe în scopul asigurării protecției producției naționale, al stimulării modificărilor structurale progresive în economie, al sporirii capacității de competitivitate pe piața internațională etc. Un element foarte important al sistemului de administrare publică a relațiilor economice externe îl constituie mecanismul reglementării vamale a activității economice externe.

2. Unul dintre elementele acestui mecanism îl constituie efectuarea controlului asupra trecerii mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală, organele vamale asigurând nu doar încasări semnificative ale mijloacelor bănești în bugetul de stat, dar și realizarea mecanismelor administrativ-juridice, predestinate să influențeze atractivitatea investițională a economiei naționale, cursul monedei naționale și un șir de alți indicatori economico-financiari. În felul acesta, controlul vamal trebuie interpretat ca parte componentă a mecanismului de reglementare administrativ-juridică a declarării vamale.

3. Realizarea controlului vamal este legată în modul cel mai direct de declararea vamală, care este procedura de bază în vederea prezentării informațiilor necesare privind perfectarea

vamală a mărfurilor, dar și exercitarea de către organele vamale a atribuțiilor și funcțiilor prevăzute de legislație.

4. În urma analizei literaturii de specialitate am constatat o diversitate de opinii privind definirea conceptului „declarare vamală”, formele și procedura acesteia. Instituția declarării vamale, ca parte indispensabilă a procedurii de vămuire, a fost studiată în complexitate în literatura de specialitate rusă și în lucrările autorilor români, concluziile derivând din cerințele normative înaintate de „acquis-ul comunitar cu privire la trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală”.

5. Analiza doctrinei autohtone în domeniul vamal denotă că foarte puțini cercetători au investigat dreptul vamal din punct de vedere teoretic, precum și declararea vamală, ca și concept separat în cadrul doctrinei vamale. Acele teze, concluzii, definiții, care se regăsesc în doctrina din alte state, sunt aplicabile în Republica Moldova proporțional condițiilor în care legislația și procedurile din țara noastră sunt conforme prevederilor convențiilor internaționale, dar și celor mai bune practici utilizate de către organele vamale ale altor state.

6. Generalizând informația cuprinsă în sursele examinate ce vizează domeniul declarării vamale, constatăm drept aspect problematic ce necesită îmbunătățire sporirea cooperării cu organizațiile internaționale în vederea beneficierii de asistență metodologică și practică, în scopul armonizării legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene.

7. Devine tot mai accentuată tendința de a transpune prevederile dreptului comunitar în legislația națională. Considerăm oportună elaborarea şi aprobarea unor reglementări privind procedurile simplificate de vămuire luând ca exemplu reglementările comunitare (procedura declarației incomplete, procedura declarației simplificate şi procedura de vămuire la domiciliu), fapt reflectat și în documentele de politici la nivel național.

2. REGIMUL JURIDIC AL DECLARĂRII VAMALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

2.1. Reguli generale privind procedura declarării vamale

Odată cu proclamarea Declaraţiei cu privire la suveranitatea Republicii Sovietice Socialiste Moldova [22] şi a Declaraţiei de Independenţă a Republicii Moldova [39, 40] statul nostru a fost recunoscut ca subiect al dreptului internaţional de majoritatea absolută a statelor lumii, ceea ce a contribuit la dezvoltarea relaţiilor internaţionale, inclusiv a celor economice.

Legislația vamală a Republicii Moldova, și anume: art.19 din Codul vamal, stabilește că toate persoanele beneficiază de drepturi egale de a introduce în şi a scoate din Republica Moldova mărfuri şi mijloace de transport şi nimeni nu poate fi lipsit de dreptul de a introduce şi de a scoate mărfuri şi mijloace de transport sau nu poate fi limitat în acest drept, cu excepţia prevăzută de legislaţia în vigoare. În acelaşi timp, conform aceluiaşi Cod vamal, bunurile care urmează a fi trecute peste frontiera Republicii Moldova sunt declarate organelor vamale. Mărfurile trecute peste frontiera vamală necesită a fi declarate în cazurile prevăzute de lege în mod obligatoriu.

Declararea ca parte componentă a vămuirii presupune un regim juridic separat care, pentru a fi analizat, inițialmente urmează a fi determinat locul acesteia în cadrul vămuirii.

Prin urmare, în sensul în care termenul „vămuire” se utilizează în practica internațională și, în special, în Convenția de la Kyoto [128], el presupune exclusiv utilizarea unui document de o anumită formă, completarea lui și autentificarea acestuia în forma stabilită. De exemplu, pe site-ul oficial al SVF al Rusiei este dată următoarea definiție a vămuirii: „O parte a procesului de transportare a mărfurilor în comerțul exterior, însoțită de depunerea în organul vamal al FR a unui pachet de documente conform legislației FR, în baza căruia organul vamal ia decizia despre posibilitatea introducerii (scoaterii, tranzitului) mărfurilor în Federația Rusă” [140].

Într-o altă opinie [141], termenul de vămuire este egalat ca sens cu cel de procedură vamală, care reprezintă ansamblul formalităţilor necesare pentru vămuirea mărfurilor. Aceasta se poate face pentru export sau pentru import și poate fi împărţită în două etape: iniţierea, respectiv pregătirea mărfii şi prezentarea documentelor și vămuirea propriu-zisă, respectiv verificarea, controlul acestora şi plata taxelor vamale. Opinie cu care nu suntem de acord, deoarece vămuirea presupune un cadru mai larg, înglobând în sine operațiunea de declarare și alte operațiuni vamale.

De asemenea, în cadrul unei investigații științifice [142] s-a stabilit că procedurile vamale reprezintă metodele folosite de autoritățile vamale în procesul vămuirii mărfurilor importate, exportate sau aflate în tranzit. Acestea sunt corespunzătoare fiecărei etape parcurse – de la

prezentarea mărfurilor în vamă și până la punerea lor la dispoziția declarantului. Procedura vamală cuprinde: pregătirea mărfii pentru vămuire, întocmirea declarației vamale, stabilirea regimului vamal, în funcție de care se stabilesc taxele care urmează să fie plătite, efectuarea controlului, atunci când este cazul, precum și plata efectivă a taxelor, după care marfa poate fi declarată „liberă de vamă” .

În lucrarea „Activitatea vamală în Republica Moldova şi fenomenul corupției” [51, p.142], autorii acesteia, E.Obreja, V.Gâscă şi N.Calenic, consideră că procedurile vamale reprezintă un ansamblu de formalități de ordin tehnic pe care importatorii/exportatorii sunt obligați să le îndeplinească în vederea asigurării respectării reglementărilor vamale.

În același context, autorul A.Munteanu [115] evidențiază scopul principal al vămuirii, specificând că „vămuirea mărfurilor este o componentă obligatorie a transportărilor internaţionale de mărfuri. Anume vămuirea permite garantarea corespunderii mărfurilor transportate de către transportatori cerinţelor legale şi achitarea integrală a taxelor vamale necesare. Totodată, pentru transportatorii angajaţi în transportul maritim, transportul containerelor şi în alte tipuri de transport internaţional de mărfuri, procedura de vămuire poate fi considerată drept un factor semnificativ care ar putea să le limiteze activitatea”.

Legislația națională definește termenul *vămuire* ca fiind procedeul de plasare a mărfurilor şi mijloacelor de transport într-un anumit regim vamal şi încheierea acestui regim (pct.19 art.1 CV RM). De asemenea, conform Dicționarului de afaceri [143], vămuirea vamală reprezintă permisiunea documentară pentru a trece subvenții pentru mărfurile importate, astfel încât acestea să poată intra în țară, sau pentru mărfurile exportate, astfel încât acestea să poată părăsi țara.

Pentru a defini procedura de declarare, este necesar să aducem explicații cu privire la declarare. Astfel, conform Dicționarului explicativ al limbii române [18], verbul „a declara” înseamnă „a face o comunicare oficială în faţa unei autorități”. Deci, raportând-o la activitatea vamală, declararea este acțiunea de a face o comunicare veridică și oficială în faţa organelor vamale [120, p.55].

În literatura juridică nu există o părere unanim acceptată referitoare la conceptul de declarare vamală. În lucrările savanților juriști discuțiile sunt axate adesea pe funcțiile, tipurile și formele declarației vamale. De aceea, în continuare, pentru a se face distincție între conceptul de vămuire, procedura de declarare și declarație, vom analiza aceste noțiuni așa cum sunt ele percepute în literatura de specialitate.

Într-o primă opinie [5, p.729], prin declarare se înţelege expunerea de date veridice de către declarant, privind tipul şi cantitatea mărfurilor, scopul trecerii mărfurilor peste frontiera

vamală, precum şi a altor date necesare pentru efectuarea controlului vamal, stabilirea şi încasarea plăţilor vamale.

De asemenea, specificăm că există posibilitatea confundării termenilor „declarare” şi „declarație”. Astfel, declaraţia din latină semnifică „un act oficial prin care se comunică sau în care se stabileşte ceva” [139]. Observăm că între noţiunile „declarare” şi „declarație” există o anumită diferenţă: declaraţia, după cum am constatat, reprezintă un act oficial, iar declararea – un proces, activitate, în rezultatul căreia poate fi elaborată, emisă o declarație. Astfel, declarația este o exteriorizare a declarării.

Într-o altă opinie [141], declaraţia vamală reprezintă un document scris, întocmit de deţinătorul mărfii sau un reprezentant al acestuia, prin care se prezintă elementele necesare vămuirii mărfii, formulare diferite pentru export, import ori tranzit.

În acest context şi autorii din Republica Moldova punctează că „orice marfă introdusă pe sau scoasă de pe teritoriul vamal trebuie să fie obiectul unei declaraţii vamale întocmite şi depuse organului vamal de către declarantul vamal” [20, p.113]. Cu această afirmație, precum că reprezintă etapa principală a procedurii de perfectare a actelor vamale, suntem pe deplin de acord şi o susţinem. Într-adevăr, prima operaţiune vamală, în cadrul procedurii de perfectare vamală a mărfurilor, se consideră declararea mărfurilor respective.

Și doctrina rusă conține unele definiții ale declarării vamale. În acest sens, autorul С.В. Халипов [93, p.210] consideră că declarația vamală este cererea adresată persoanei responsabile pentru determinarea datelor concrete despre mărfuri în corespundere cu cerințele procedurii vamale solicitate. O definiție la fel de importantă aparține și autorului rus Н.Д. Эриашвили [89, p.72]. Dânsul consideră declararea vamală ca fiind acea etapă a operațiunii vamale la care subiecții specifici ai dreptului vamal sunt obligați să prezinte organelor vamale datele despre mărfuri și mijloace de transport la trecerea peste frontiera vamală.

Împărtășim ideea autorului rus В.А. Горбухов [70, p.186], care este de părere că declararea vamală reprezintă informația oferită organelor vamale la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală, care conține toate datele necesare despre caracteristica și conținutul mărfurilor la efectuarea operațiunii externe comerciale. De asemenea, autorii Х.А. Адриашин, В.Г. Свинухов și В.В. Балакин susțin că declarația vamală este o cerere care conține datele exacte despre mărfurile ce urmează a fi transportate peste frontiera vamală pentru determinarea regimului vamal sau a unei proceduri vamale speciale [67, p.60].

Spre deosebire de definițiile prezentate *supra,* autorul rus А.Ф. Ноздрачев [88, p.255] dă o definiție mai amplă, specificând că prin declarație se înțelege cererea adresată organului vamal prin declarația vamală sau prin alt mod prevăzut de legislația vamală, prezentată în scris, verbal,

prin mijloace electronice sau într-o formă concludentă, ce conține date despre mărfurile și mijloacele de transport, despre regimul lor juridic și alte date necesare scopurilor vamale.

Un alt autor rus opinează că declararea mărfurilor are loc prin adresarea unei cereri către organele vamale printr-o declarație vamală (de asemenea, și printr-o declarație vamală incompletă, declarație vamală periodică, declarație vamală temporară, declarație vamală completă), precum și prin altă modalitate prevăzută de Codul vamal, prezentată în scris, verbal, prin mijloace electronice sau printr-o altă formă concludentă ce conține date despre mărfuri, despre regimul lor vamal și alte date necesare scopurilor vamale [91, p.142].

Reieşind din cele expuse, constatăm că declararea vamală devine o instituție de bază a dreptului vamal și una dintre funcțiile importante ale organelor vamale.

Efectuarea declarării vamale este și ea una dintre funcțiile organelor vamale în orice stat. Din acest considerent, elaborarea unui concept fundamentat ştiinţific al declarării vamale este scopul principal în cadrul determinării eficienței lui.

De asemenea, se impune abordarea conceptului „declarare vamală" atât sub aspect teoretic, cât și practic. Aceasta va permite aprecierea rezultatelor şi evaluarea activităţii de declarare a organelor vamale. Din punct de vedere teoretic, declararea vamală este înțeleasă ca reglementarea prin normele de drept a activității juridice a organelor vamale și a persoanelor care au calitatea de declarant, bazată pe principiile legale și teoretice de efectuare a declarării vamale în scopul asigurării legislației vamale.

Luând în considerare importanța practică a acestei proceduri vamale, Codul vamal al Republicii Moldova în art.1 pct.23 precizează: „*declaraţie vamală"* – actul unilateral prin care o persoană manifestă, în formele şi modalităţile prevăzute de legislaţia vamală, voinţa de a plasa mărfurile sub o anumită destinaţie vamală" [11]. Considerăm că această definiție a declarației vamale este una reușită, dar urmează a se face distincție de noțiunea „declarare vamală".

De asemenea, menționăm că reglementarea juridică a declarării vamale se instituie și în normele dreptului internațional.

Dacă e să facem o analiză a prevederilor legislației altor state în domeniu, atunci, conform Codul vamal comunitar [97], prin declarație vamală se înțelege orice act prin care o persoană indică, în forma și modalitatea prevăzută, dorința de a plasa mărfurile sub un anumit regim vamal (art.4 (17)). Acest lucru înseamnă că, în temeiul dreptului public, declarația vamală este declarația de intenție a declarantului. De asemenea, Codul Uniunii Vamale stabilește în art.1 pct.24 [98] că declarația vamală este un document întocmit în forma specificată, care conține informații despre bunuri, procedura vamală aleasă și alte informații necesare pentru trecerea acestora peste frontieră.

Codul vamal al Republicii Azerbaidjan [99] în Capitolul 1 – Dispoziții principale – art.1 pct.1.0.1. prevede că declarația vamală poate fi prezentată în formă verbală, în scris sau prin mijloace electronice, aceasta conținând informații privind mărfurile și mijloacele de transport plasate sub control vamal ce urmează a fi trecute peste frontiera vamală a Republicii Azerbaidjan, iar în conformitate cu art.4, pct.17 al Codului vamal din Kosovo [100], declarația vamală reprezintă documentul în care o persoană indică în forma și modalitatea prevăzută de legislația vamală dorința de a plasa mărfurile sub un anumit regim vamal. De altfel, și Codul vamal al Ucrainei [101] stipulează că „declarația de valoare în vamă înseamnă un document în forma prevăzută de legislație, care este depusă de declarant și conține informații privind valoarea în vamă a mărfurilor care trec frontiera vamală a Ucrainei sau fiind plasate sub un alt regim vamal".

Codul vamal al României [147] definește în art.2 pct.21 declarația vamală ca fiind actul cu caracter public, prin care o persoană manifestă, în formele și modalitățile prevăzute în reglementările vamale, voința de a plasa mărfurile sub un anumit regim vamal. Și Codul vamal al Federației Ruse [162] prevede în art.124 că declararea mărfurilor este efectuată prin prezentarea către autoritățile vamale a informațiilor referitoare la bunurile și statutul lor procedural de vămuire, precum și orice alte informații, care pot fi solicitate în scopuri de vămuire într-o declarație vamală sau prin orice altă metodă prevăzută de acest Cod vamal într-o formă scrisă, verbală, electronică sau contractantă.

Codul vamal al Bielorusiei [102] dă și el în art.8 pct.1.28 definiția noțiunii de declarare vamală: aceasta înseamnă un document vamal ce conține datele necesare pentru ca mărfurile să fie plasate sub un regim vamal sau informațiile necesare în alte scopuri specificate de lege. Menționăm în acest context și Codul vamal al Albaniei [103], potrivit căruia declarația vamală este actul prin care o persoană își exprimă în formele și modalitățile prescrise voința de a plasa mărfurile sub un anumit regim vamal (art.8^2 pct.17).

Toate definițiile privind declararea menţionate mai sus, precum şi altele neindicate, au dreptul la existenţă, sunt binevenite şi utilizate în literatura de specialitate. În acelaşi timp, actualmente avem nevoie de o definiție mai detaliată şi mai amplă unde ar fi indicate toate aspectele legate de declarare [121, p.186].

Luând în calcul această necesitate, înaintăm în calitate de propunere *de lege ferenda* completarea art.1 cu pct.23^1, care ar avea următorul conținut: Declararea vamală semnifică o procedură complexă efectuată în faţa autorităţilor vamale din partea persoanelor fizice şi a celor juridice, care au intenţia de a scoate din ţară sau de a introduce mărfuri, bunuri, mijloace de transport și alte valori, ce conține date veridice privind tipul, cantitatea mărfurilor şi scopul

trecerii acestora peste frontiera vamală, precum şi alte informaţii cerute de autorităţile oficiale vamale în conformitate cu legislaţia vamală actuală [121, p.190].

Stabilirea esenței procedurii declarării vamale este imposibilă fără examinarea sistemului de principii ale declarării vamale, care dirijează întreaga procedură de declarare vamală. Astfel, principiile sunt acele idei generale, postulate călăuzitoare sau precepte directoare care orientează elaborarea şi aplicarea normelor juridice într-o ramură de drept [61, p.117-118]. În aceste condiții, domeniul declarării vamale este guvernat de un set de principii, dintre care unele determină protecţia unor drepturi fundamentale, iar altele au o importantă funcţie practică.

Înainte de a trece nemijlocit la examinarea procedurii de declarare vamală vom enunța care sunt principiile ce stau la baza acestei proceduri. De asemenea, menționăm că principiile declarării vamale fac parte din principiile clasice, acestea fiind: principiul legalității, principiul respectării drepturilor, libertăţilor şi intereselor subiecţilor activităţii economice externe şi ale persoanelor fizice, principiul operativităţii, principiul limbii de stat și principiul egalităţii subiecţilor declarării.

În opinia cercetătorului autohton O.Ciobanu [4, p.51-52], dar cu referire la principiile controlului vamal, pe lângă principiile clasice şi cele contemporane, este necesară formularea unor principii care la moment nu se regăsesc în dreptul vamal, și anume: *principiul eficacității, principiul îndeplinirii obligațiilor cu bună-credință, principiul responsabilității*.

Aceste principii sunt întâlnite în multe ramuri de drept, iar pentru ca organele vamale să-și desfășoare activitatea în conformitate cu legislația, este necesar ca acestea să fie reglementate direct de Codul vamal al Republicii Moldova. Ne alăturăm celor expuse și considerăm aplicabile principiile menționate și procedurii de declarare vamală. Prin urmare, propunem completarea dispozițiilor de la art.173 CV RM cu următorul text: „Declararea vamală se va efectua cu respectarea principiilor generale prevăzute în Secţiunea a 3-a a Capitolului II din prezentul Cod, inclusiv cu respectarea principiilor specifice: *principiul eficacității, principiul îndeplinirii obligațiilor cu bună-credință, principiul responsabilității*."

Declararea vamală se efectuează în temeiul următoarelor principii clasice:

1) ***principiul legalităţii*** – conform acestui principiu, procedura declarării vamale este reglementată de legile şi actele normative în domeniul vamal;

2) ***principiul respectării drepturilor, libertăţilor şi intereselor subiecţilor activităţii economice externe şi ale persoanelor fizice*** – presupune că toate cerinţele persoanelor cu funcţie de răspundere ale organului vamal trebuie să fie întemeiate şi prevăzute de legislaţia în vigoare;

3) ***principiul operativităţii;***

4) ***principiul limbii de stat*** – prevede că procedura declarării mărfurilor şi mijloacelor de

transport se efectuează în limba de stat, la fel întocmirea documentelor vamale şi în special a declaraţiei vamale în detaliu se efectuează în limba de stat;

5) ***principiul egalităţii subiecţilor declarării*** – prevede că toate operaţiunile vamale, inclusiv declararea, se aplică în condiţii egale pentru toţi subiecţii activităţii economice externe, indiferent de ţara de origine a mărfurilor, ţara exportatoare şi ţara importatoare a mărfurilor [66, p.164-165].

În ceea ce privește principiul operativității, acesta presupune stabilirea de către legiuitor a unor termene cât mai restrânse de exercitare a declarării vamale. Astfel, Codul vamal al Republicii Moldova stabilește în art.179 termenul pentru depunerea declaraţiei vamale, care este ziua lucrătoare imediat următoare zilei de trecere a frontierei vamale, iar în cazul finalizării regimului vamal de tranzit, în decursul unei zile lucrătoare imediat următoare zilei în care regimul vamal de tranzit a fost încheiat. De asemenea, sunt prevăzute și excepții de la regula generală, care vor fi analizate atunci când ne vom referi la timpul declarării.

Prin formă a declarării se înțelege manifestarea exterioară a unor acțiuni concrete săvârșite de către subiecții declarării. În literatura juridică prin „forme ale declarării vamale" se înțelege modalitatea de expunere a dovezilor despre mărfuri și mijloace de transport necesare îndeplinirii scopurilor vamale în concordanță cu cerințele și ordinea fixării lor pentru a fi transmise organelor vamale [90, p.218].

Luând în considerare că în legislație lipsește o definiție a formelor declarării vamale, propunem ca art.174 CV RM să fie completat cu un alineat nou, care să definească forma declarării vamale: (4) *„Prin formă se înțelege mijlocul de exprimare exterioară a activității concrete de declarare a persoanelor care au calitatea de declarant, îndreptate spre asigurarea respectării legislației în vigoare, având scopul de a trece peste frontiera vamală mărfuri și mijloacele de transport"*.

Conform art.174 CV RM: (1) Declararea se face în scris, verbal sau prin acţiune, prin mijloace electronice sau prin alte modalităţi prevăzute de legislaţie. (2) Forma şi procedura de declarare, precum şi informaţiile necesare vămuirii sunt stabilite de Serviciul Vamal [11].

Analizând aceste prevederi, observăm o enumerare a formelor declarării vamale, precum și faptul că această enumerare nu este una exhaustivă, legiuitorul oferind posibilitatea instituirii și a altor forme prevăzute de lege. Cu această ultimă oportunitate nu suntem de acord, deoarece considerăm că cele patru forme de declarare vamală acoperă cele mai concludente modalități de declarare, iar perspectiva de a institui noi forme de declarare ar putea crea o practică deficitară și un abuz din partea reprezentanților organelor vamale. Prin urmare, propunem excluderea sintagmei *„sau prin alte modalităţi prevăzute de legislaţie"* din alin.(1) art.174 CV RM.

Forma verbală a declarării vamale presupune acea formă de declarare care prevede oferirea de către titularul mărfurilor sau al mijloacelor de transport, în formă verbală, factorului de decizie, organului vamal a tuturor datelor cu privire la cantitatea, calitatea şi valoarea mărfurilor, obiectelor de uz personal care sunt deplasate peste frontiera vamală.

Forma scrisă a declarării vamale presupune prezentarea datelor către organul vamal, în baza unor formulare stabilite de legislație. Astfel, agenții economici întocmesc declarația vamală în detaliu și declarația valorii în vamă, iar persoanele fizice – formularul tipizat DV-6.

Forma de declarare prin acţiune constă în declarare expres vădită a mijlocului de transport auto care scuteşte persoana fizică de completarea unor acte vamale, cu condiţia prezentării organelor vamale amplasate în punctele de trecere a frontierei de stat a actelor de înmatriculare a transportului auto. În ce priveşte declaraţia vamală în formă electronică, aceasta se depune la organul vamal, utilizând sistemul informaţional integrat vamal.

În prezent, pe lângă Codul vamal, modul de utilizare și completare a declarației vamale este reglementat de actele normative speciale, precum: Ordinul Serviciului Vamal nr.185-O din 25.05.2006 referitor la aprobarea Normelor de utilizare a declaraţiei sumare [53]; Ordinul Serviciului Vamal nr.480-O din 18.12.2006 cu privire la aprobarea Metodologiei de prelucrare a declaraţiei vamale în detaliu [54]; Ordinul Serviciului Vamal nr. 346-O din 24.12.2009 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea şi completarea declaraţiei vamale în detaliu [57].

Analizând actele normative respective, putem constata, în primul rând, că ele conţin unele neconcordanțe cu prevederile Codului vamal. Astfel, Ordinul nr. 346-O din 24.12.2009 prevede în punctul 8 și definește astfel de tipuri de declaraţii, precum: declarația vamală în detaliu, declarația vamală primară și declaraţia vamală complementară.

În acest sens, declarația vamală în detaliu – act unilateral cu caracter public, prin care o persoană manifestă, în formele și modalităţile prevăzute în reglementările vamale, voința de a plasa mărfurile sub un anumit regim vamal. Declarația vamală în detaliu este alcătuită dintr-un set ce cuprinde numărul de exemplare corespunzător fiecărui regim vamal și este format din declarația vamală primară și, după caz, declarația(iile) vamală(e) complementară(e). Declarația vamală primară – exemplarele declarației vamale în detaliu utilizate pentru declararea în detaliu a bunurilor clasificate la un singur cod tarifar. Declarația vamală complementară – exemplarele declarației vamale în detaliu utilizate împreună cu exemplarele declarației vamale primare, pentru declararea bunurilor care se clasifică la coduri tarifare diferite sau care, deși se clasifică la același cod tarifar, prezintă caracteristici diferite, în special în ceea ce privește originea, și care determină regimuri tarifare preferenţiale diferite [57].

Însă, astfel de tipuri de declaraţii nu sunt prevăzute în nicio normă din actul legislativ principal – Codul vamal, care în textul său menţionează doar declaraţiile vamale sumare, temporare, incomplete şi periodice. În acest sens, putem pune sub semnul întrebării legalitatea introducerii în mod unilateral în practica juridică de către Serviciul Vamal, printr-un act normativ subordonat legii şi destinat executării legii, a acestor tipuri de declaraţii. Chiar dacă se dovedește utilitatea practică a acestor declaraţii, considerăm că acestea urmează a fi prevăzute mai întâi în Codul vamal pentru ca, ulterior, conform regulilor de drept, să fie dezvoltate în acte normative speciale [21, p.29].

Prin urmare, propunem completarea art.1 CV RM cu pct. 68, 69, 70, în care să fie date definițiile declarației vamale primare, declarației vamale complementare și declarației vamale în detaliu nominalizate în Ordinul Serviciului Vamal nr. 346-O din 24.12.2009 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declaraţiei vamale în detaliu.

De asemenea, din analiza prevederilor legale și, în special, a pct.12 din Ordinul nr. 346-O din 24.12.2009 – în partea ce se referă la destinaţia declaraţiei vamale în detaliu, rezultă că acest document, în principal, este un document de uz intern, fiind valabil doar în ţara unde este emis și destinat efectuării unui control asupra comerţului exterior [57]. Din aceste considerente, se constată că încercările autorităţilor moldovenești de a folosi declaraţia vamală drept paravan în combaterea infracţiunilor legate de diminuarea valorii încărcăturilor în timpul desfășurării operaţiilor de import–export n-au fost reușite. De aceea, pornind de la realităţile existente, probabil ar fi necesar ca rolul și statutul declaraţiei vamale în cadrul comerţului exterior să fie revăzute, în vederea simplificării ei și reducerii numărului de exemplare [21, p.29].

Efectuând o comparație cu prevederile Codului vamal comunitar, constatăm că acesta stabilește, în art.61, patru metode valabile de efectuare a unei declarații: în scris, folosind o tehnică de prelucrare a datelor, pe cale verbală sau prin orice alt act. Declarația scrisă este utilizată în mod normal pentru importurile comerciale și de export. În conformitate cu art.62-75 CVC, aceasta poate fi depusă în „procedură normală”, prin intermediul unui singur document, fie în „procedură simplificată”, în conformitate cu cerințele art.76 CVC. Potrivit art.218 CVC, documentele care trebuie incluse în declarația vamală depind de destinația vamală solicitată. Acestea pot fi facturi, declarații de valoare în vamă, certificate de tratament preferențial sau autorizații de import sau de export. De asemenea, declarantului îi va fi permisă corectarea sau anularea declarației doar în circumstanțe excepționale (art.65, 66 CVC) [94, p.12]. Observăm o asemănare cu prevederile naționale privind cele patru forme de declarare vamală. De asemenea, declararea prezintă un mare avantaj pentru organele vamale, deoarece ea permite angajaţilor

vamali alegerea formelor de control al mărfurilor şi mijloacelor de transport ce trec peste frontiera vamală [120, p.57].

Activitatea organelor vamale din Republica Moldova, precum şi din ţările vecine (România, Ucraina, cele ce fac parte din CSI), atestă că, pe lângă forma scrisă şi verbală de declarare a mărfurilor, obiectelor şi a altor bunuri trecute peste frontiera vamală de stat, există şi forma de declarare concludentă, care este nu altceva decât îndeplinirea semnelor sau acțiunilor comise de persoana fizică pentru a convinge lucrătorul vamal că dispune de careva bunuri aflate asupra sa la trecerea peste frontiera statului. Forma de declarare concludentă (se mai folosește – prin acțiune (a nu se confunda cu forma de declarare prin acțiune a mijloacelor de transport) nu poate fi practicată de agenţii economici, din considerentul că aceştia sunt obligaţi să prezinte atât la vămile interne, cât şi la cele de frontieră întregul set de documente prevăzut de legislaţia vamală în vigoare [122, p.186].

În conformitate cu legislația comunitară, declararea mărfurilor la autoritatea vamală în vederea plasării sub un regim vamal se poate face, prin derogare de la depunerea unei declarații vamale standard, pe baza unei declarații simplificate în conformitate cu art.166 din Regulamentul (UE) nr.952/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 octombrie 2013 de stabilire a Codului Vamal al Uniunii Europene, sau a unei înscrieri în evidențele declarantului în conformitate cu art.182 CV UE [60].

Autoritățile vamale pot accepta ca o persoană să plaseze mărfurile sub un regim vamal pe baza unei declarații simplificate care poate omite o parte din datele menționate la art.162 CVC sau din documentele justificative menționate la articolul 163 din același Cod. Documentele care pot lipsi sunt cele necesare pentru calculul taxelor vamale de import sau export aferente mărfurilor plasate sub regimul vamal respectiv. Declarantul este obligat să prezinte ulterior o declarație suplimentară conținând datele necesare pentru regimul în cauză [60].

Înscrierea în evidențele declarantului permite declararea mărfurilor prin înregistrarea mărfurilor în evidenţele declarantului, care trebuie să conţină cel puțin datele unei declarații vamale simplificate. Pentru utilizarea regulată a declaraţiei simplificate şi pentru înscrierea în evidențele declarantului este necesar să se obţină în prealabil autorizaţie din partea biroului vamal. Condiţiile privind autorizarea şi derularea operaţiunilor în procedură simplificată sunt cuprinse în Normele privind utilizarea declarațiilor vamale simplificate și înscrierea în evidențele declarantului, aprobate prin ordinul președintelui Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală [60].

Toate statele membre aplică legislația UE cu privire la depunerea unei declarații simplificate și a declarației incomplete într-un mod similar, dar diferențe încă există în cazul

procedurilor de vămuire la domiciliu. Spre exemplu, în unele state membre ale UE vămuirea la domiciliu implică o notificare prealabilă a autorităților vamale privind sosirea/plecarea bunurilor, în timp ce în alte state se permite renunțarea la notificare. În unele state membre ale UE, procedura este aplicabilă 24 de ore/zi și 7 zile/săptămână, în timp ce în altele aplicarea ei este permisă doar în timpul programului de lucru al birourilor vamale. Vămuirea la domiciliu poate fi aplicată numai în timpul programului de lucru al biroului vamal de control, ceea ce limitează utilitatea acestei proceduri simplificate [153, p.16-17]. În urma celor analizate menționăm că pentru a corespunde și a se alinia la legislația comunitară, legiuitorul național a completat în anul 2014 Codul vamal actual cu o secțiune aparte, intitulată „Proceduri simplificate de vămuire", care oferă oportunitatea benefică de a spori operativitatea și eficiența operațiunii de declarare vamală.

Analiza declarării vamale ca o categorie juridică presupune caracterizarea acțiunii acestei instituții în timp și spațiu. Acțiunea declarării vamale în spațiu, în baza art.175 CV RM, se deosebește în funcție de categoria mărfurilor și a mijloacelor de transport.

Astfel, conform regulii generale, mărfurile sunt declarate la organul vamal determinat de Serviciul Vamal; mijloacele de transport care transportă mărfurile sunt declarate odată cu acestea, cu excepția mijloacelor de transport de mărfuri fără încărcătură şi a celor de transport de pasageri, care sunt declarate la momentul trecerii frontierei vamale; navele maritime, fluviale şi aeriene sunt declarate în portul sau aeroportul de plecare sau de sosire, situate pe teritoriul vamal; mijloacele de transport de mărfuri fără încărcătură şi cele de transport de pasageri sunt declarate la momentul trecerii frontierei vamale.

Excepția de la regula enunțată este prevăzută în alin.(4) art.175 CV RM, care face referire la mărfurile atribuite poziţiilor tarifare 2207, 240210000, 240220, 270710100, 270720100, 270730100, 270750, 270900100, 271012110-271019290, 271019310-271019480, 290110000, 290124000, 290129000, 290211000, 290219000, ex. 290220000, 290230000, 290244000, 290290000, 290511000 – 290513000, 290514, 290516, ex. 290519000, 2909, 381400900, 381700500, 381700800 care se declară sub regim vamal de import la organul vamal amplasat la punctul de trecere a frontierei de stat.

Referitor la termenul de depunere a declaraţiei vamale, acesta variază în dependență de subiectul declarării și categoria mărfurilor transportate. Regula generală prevede că, în conformitate cu art.176 CV, declaraţia vamală este depusă la organul vamal de frontieră în ziua lucrătoare imediat următoare zilei de trecere a frontierei vamale, iar în cazul finalizării regimului vamal de tranzit, în decursul unei zile lucrătoare imediat următoare zilei în care regimul vamal de tranzit a fost încheiat.

Același articol prevede și următoarele excepții:

- în cazul introducerii animalelor vii supuse carantinei profilactice, termenul de depunere a declaraţiei vamale începe să curgă din ziua finalizării carantinei respective (alin.(1^1));

- persoanele fizice care au bunuri nedestinate comercializării în bagajul de mână şi în bagajul de însoţire depun, la trecerea frontierei vamale, declaraţie vamală odată cu prezentarea bunurilor (alin.(2));

- termenul de declarare a gazului natural şi a energiei electrice importate este din momentul trecerii frontierei vamale până la data de 20 a lunii imediat următoare celei de gestiune (alin.(3));

- în cazul expedierilor poştale internaţionale, declaraţia vamală este depusă la organul vamal în 72 de ore din momentul trecerii frontierei vamale (alin.(3^1)).

În concluzie menționăm că atât timpul, cât și locul declarării depind de categoria mărfurilor și mijloacelor de transport declarate și de subiectul declarării, fie el persoană fizică sau persoană juridică.

Efectuând o comparație cu legislația rusă, observăm un termen mai mare oferit pentru declararea mărfurilor, acesta fiind de 15 zile din ziua prezentării mărfii organelor vamale la locul lor de aflare pe teritoriul Federației Ruse sau din ziua încheierii regimului de tranzit dacă declararea mărfurilor are loc nu la locul lor de aflare, cu excepțiile prevăzute de lege [78, p.23].

De asemenea, în art.185 CV FR este prevăzut un termen pentru depozitarea mărfurilor, care nu poate depăși 4 luni, iar în privința trimiterilor poștale internaționale care se păstrează la depozitul internațional și a bagajului neacordat sau nesolicitat transportat pe cale aeriană, termenul este de 6 luni [71, p.163].

În continuare, cadrul legal rus prevede și un termen pentru înregistrarea declarației sau pentru refuzul de a înregistra declarația, care nu poate depăși 2 ore din momentul prezentării declarației vamale în ordinea prevăzută de Instrucțiunea privind ordinul înregistrării sau refuzului înregistrării declarației mărfurilor, aprobată prin Decizia Serviciului Vamal al Federației Ruse din 20.05.2010 [84].

În continuare, conform alin. (4) art.176 CV RM, responsabil pentru depunerea declaraţiei vamale în termenul stabilit este titularul mărfurilor sau mijloacelor de transport supuse declarării. În cazul plasării mărfurilor sau mijloacelor de transport sub regimul vamal de tranzit, responsabil pentru depunerea declaraţiei vamale în termenul stabilit este titularul mărfurilor sau mijloacelor de transport supuse declarării ori, în lipsa acestuia, transportatorul lor.

Urmează deci să stabilim cine sunt titularii mărfurilor sau mijloacelor de transport, precum și cine cade sub incidența noțiunii de transportator. Răspuns la întrebarea noastră îl

găsim în art.1 CV RM, care în pct.34 stipulează: - *titular al operaţiunii* este persoana în numele căreia s-a făcut declaraţia vamală (declarantul) sau persoana căreia i-au fost transferate, în privinţa destinaţiei vamale, drepturile şi obligaţiile persoanei menţionate anterior (declarantului). Din cele relatate reiese că termenul „titular al operațiunii", respectiv al mărfurilor sau ale mijloacelor de transport, este echivalent cu termenul *declarant*, care, în viziunea legiuitorului, este orice persoană care are dreptul de a dispune de mărfuri şi/sau de mijloace de transport, care întocmeşte declaraţia vamală în numele său sau în al cărei nume este întocmită declaraţia vamală (pct.13 art.1 CV RM).

În viziunea noastră, prin reglementarea celor doi termeni legiuitorul a creat o mai mare confuzie privind subiecții declarării. Aceasta pentru că, în primul rând, aceşti termeni enunțați sunt consideraţi a avea același sens și, în al doilea rând, pentru că legiuitorul nu face o diferențiere între declarant - persoană fizică și declarant - persoană juridică [120, p.55]. Pentru a veni cu o propunere reuşită de modificare a cadrului legal în acest sens, în continuare vom analiza literatura de specialitate și reglementările internaționale privind subiecții declarării.

Conform prevederilor Codului vamal al Federației Ruse [105], și anume – art.126, declarant este orice persoană menționată în art.16 CV FR, precum și orice altă persoană autorizată să dispună de mărfuri pe teritoriul vamal al Federației Ruse, în conformitate cu prevederile Codului civil al Federației Ruse, cu condiția ca ea să se conformeze termenilor și condițiilor stabilite de legislație.

Doctrina rusă menționează că participanții la declarare sunt declarantul și brokerul vamal, dacă declarantul solicită reprezentarea acestuia pentru operațiunea de vămuire [78, p.32]. De asemenea, cadrul legal rus instituie și o altă categorie de persoane participante la operațiunea de vămuire, cum ar fi specialistul în domeniul vămuirii. Aceasta este persoana fizică care posedă calificare specială în domeniul vămuirii mărfurilor și mijloacelor de transport și care este inclusă în statele de personal ale brokerilor vamali. Calificarea și specializarea oferită specialistului în domeniul vămuirii trebuie să fie confirmate printr-un atestat al specialistului în domeniul vămuirii [78, p.23].

Legislația națională, asemănător legislației ruse, a instituit calitatea de specialist în domeniul vămuirii prin Regulamentul cu privire la activitatea brokerului vamal şi a specialistului în domeniul vămuirii, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr.1290 din 09.12.2005 [30]. Conform acestui Regulament, specialist în domeniul vămuirii este persoana fizică, angajată a brokerului vamal sau a declarantului, care deţine atestatul de calificare în domeniul vămuirii, eliberat de Serviciul Vamal, şi care activează în numele acestora. În cazul în care specialistul în domeniul vămuirii este angajat al brokerului vamal sau al declarantului, el este obligat să

presteze servicii numai în numele angajatorului, iar în cazul în care specialistul în domeniul vămuirii este angajat al unui agent economic, el poate declara numai mărfurile declarantului respectiv (angajator). Specialistul care nu deţine atestatul de calificare în domeniul vămuirii sau deţine un atestat care şi-a pierdut valabilitatea nu este în drept să presteze servicii de vămuire a mărfii.

În doctrina autohtonă se menționează că prin „declarant" înţelegem „persoana care depune o declaraţie sumară sau o notificare vamală de reexport sau întocmeşte o declaraţie vamală în nume propriu sau persoana în numele căreia se face o declaraţie vamală" [20, p.115]. De asemenea, Codul vamal comunitar [129] oferă și o definiție a reprezentantului vamal, prin care se înțelege o persoană desemnată de o altă persoană pentru a îndeplini operaţiunile şi formalităţile prevăzute de legislaţia vamală în relaţia acesteia cu autorităţile vamale.

Autorul român A.T. Moldovan [49, p.216] consideră că declarația vamală „poate fi făcută de orice persoană care este în măsură să prezinte mărfurile în cauză sau să facă posibilă prezentarea acestora autorității vamale competente, împreună cu toate documentele prevăzute pentru aplicarea dispozițiilor privind regimul vamal pentru care se declară mărfurile. Când acceptarea unei declarații vamale impune obligații speciale unei anumite persoane, declarația se face de acea persoană sau în numele acesteia. Același autor face o remarcă, explicând că „declaranții vamali sunt în fapt subiecții vămuirii, această denumire fiind titlul generic pentru importatori, exportatori sau reprezentanții acestora în cadrul operațiunilor de import sau export, transportatorul, în cazul operațiunilor de tranzit și transbordare de mărfuri, având calitatea de titular de tranzit; persoane fizice sau juridice în cazul altor operațiuni de trecere peste frontieră, în afara operațiunilor de comerț exterior" [49, p.235]. Prin urmare, este o definiție mai detaliată ce înglobează o totalitate de categorii de subiecți vamali predispuși la înfăptuirea tuturor procedurilor activităților de vămuire.

În urma celor analizate, considerăm că pct.34 urmează a fi exclus din art.1 CV RM, iar pct.13 din același articol trebuie modificat după cum urmează: *declarant – persoana care declară şi prezintă mărfurile şi mijloacele de transport, care întocmeşte şi depune declaraţie vamală în nume propriu sau persoana în al cărei nume este întocmită declaraţia vamală de către brokerul vamal sau intermediar.*

Declararea se efectuează atât de persoanele fizice, cât şi de persoanele juridice. Declararea vamală, în linii generale, este un act întocmit de către persoanele fizice şi cele juridice la trecerea peste frontiera vamală sau la introducerea în ţară a unor bunuri [121, p.186].

În activitatea vamală sunt implicate și recunoscute ca atare o serie de persoane fizice și juridice (agenți economici), după cum urmează:

a) Persoanele fizice care trec frontiera în diferite scopuri: de serviciu; comerciale; turistice; pentru a face studii; la lucru; în vizită particulară; se află în tranzit; în scopuri personale.

Codul vamal al Republicii Moldova stabilește în art.1 definiţiile noţiunilor principale ce vizează activitatea vamală şi subiecţii dreptului vamal: definiţiile noțiunilor de persoană, de autoritate vamală, operator economic, declarant și reprezentant vamal.

b) Persoanele juridice (agenţii economici) care trec frontiera sunt de diferite categorii:

1) persoanele juridice – agenţi economici participanţi la activitatea economică externă a statului, care importă mărfurile pe teritoriul vamal al statului pentru comercializarea lor;

2) persoanele juridice – agenţi economici participanţi la activitatea economică externă a statului, care exportă mărfurile produse pe teritoriul statului naţional pentru a fi comercializate în afara teritoriului vamal al statului;

3) persoanele juridice – agenţi economici participanţi la activitatea economică externă a statului, care sunt proprietarii mărfurilor la trecerea acestora peste frontiera vamală a statului;

4) persoanele juridice – agenţi economici participanţi la activitatea economică externă a statului, care sunt posesorii mărfurilor la trecerea acestora peste frontiera vamală a statului;

5) persoanele juridice – agenţi economici participanţi la activitatea economică externă a statului, care sunt reprezentanţi ai mărfii la trecerea acesteia peste frontiera vamală a statului;

6) persoanele juridice – agenţi economici participanţi la activitatea economică externă a statului, care efectuează transportarea/trecerea mărfurilor, încărcăturilor, obiectelor peste frontiera vamală a statului;

7) persoanele juridice – agenţi economici participanţi la activitatea economică externă a statului, care efectuează transportarea mărfurilor, încărcăturilor aflate în tranzitul clasic internaţional prin teritoriul vamal naţional al statului;

8) persoanele juridice rezidenţi ai statului naţional – agenţi economici participanţi la activitatea economică externă a statului, care se ocupă de prestarea serviciilor legale, ce reies din statele de funcţii, în afara teritoriului vamal al statului;

9) persoanele juridice străine – agenţi economici participanţi la activitatea economică externă a statului, aflate temporar pe teritoriul statului întru prestarea de servicii ce reies din statutul lor juridic de specializare şi prestare de servicii [11].

Totodată, una dintre condițiile generale ale procedurii de declarare, care exercită o influență nemijlocită asupra întregului proces de vămuire a mărfurilor, constă în determinarea/delimitarea persoanelor fizice și a celor juridice în rezidenți și nerezidenți.

Astfel, rezidenţi sunt:

- persoanele fizice (cetăţeni ai Republicii Moldova, cetăţeni străini şi apatrizi), care au domiciliu permanent în Republica Moldova şi care deţin acte de identitate corespunzătoare eliberate de către organele împuternicite ale Republicii Moldova, inclusiv persoanele fizice menţionate care se află temporar peste hotare;

- Guvernul Republicii Moldova, precum şi misiunile diplomatice, oficiile consulare şi alte reprezentanţe oficiale ale Republicii Moldova amplasate peste hotare;

- persoanele juridice, precum şi întreprinderile şi organizaţiile care nu sunt persoane juridice, constituite şi înregistrate în conformitate cu legislaţia în vigoare a Republicii Moldova, amplasate în Republica Moldova;

La categoria nerezidenți se atribuie:

- persoanele fizice, care au domiciliu permanent peste hotare şi care deţin acte de identitate corespunzătoare eliberate de către organele împuternicite ale statelor străine, inclusiv persoanele fizice menţionate care se află temporar în Republica Moldova;

- persoanele juridice, precum şi întreprinderile şi organizaţiile care nu sunt persoane juridice, constituite şi înregistrate în conformitate cu legislaţia în vigoare a statelor străine, amplasate peste hotare;

- guvernele statelor străine, precum şi misiunile diplomatice, oficiile consulare şi alte reprezentanţe oficiale ale statelor străine amplasate în Republica Moldova;

- reprezentanţele organizaţiilor internaţionale, amplasate şi acreditate în Republica Moldova [11].

În ce ne privește, considerăm că această delimitare a persoanelor rezidente de persoane nerezidente este una învechită, fiind necesară o delimitare clară şi exhaustivă a acestora în legislația vamală, corelată cu altă legislație conexă, în primul rând cu legislația fiscală.

Concretizăm că declarantul are anumite drepturi și obligații. Astfel, acesta dispune de următoarele drepturi:

- până la prezentarea declaraţiei vamale, să efectueze, sub supraveghere vamală, examinarea, măsurarea, cântărirea mărfurilor şi mijloacelor de transport;
- să preleve, cu permisiunea organului vamal, probe şi mostre;
- alte drepturi generale prevăzute de legislația vamală.

În ceea ce ține de obligații, declarantul urmează să:

- declare mărfurile şi mijloacele de transport conform procedurii stabilite;
- prezinte, la cererea organului vamal, mărfurile şi mijloacele de transport pe care le declară;

- prezinte organului vamal documentele şi informaţiile suplimentare necesare vămuirii;
- plătească drepturile de import sau de export;
- acorde asistenţă organului vamal în efectuarea operaţiunilor de vămuire, inclusiv prin efectuarea operaţiunilor de încărcare-descărcare şi a altor operaţiuni (art.178 CV RM).

Suntem de acord cu aceste obligații și drepturi ale declarantului care sunt indicate în Codul vamal al Republicii Moldova, dar considerăm că dacă în cazul drepturilor legiuitorul a oferit posibilitatea existenței și a unor alte drepturi prevăzute de legislația vamală, atunci urmează a fi specificat că pot fi instituite și alte obligații ale declarantului prevăzute de legislația vamală.

Revenind la poziția declarantului vamal în legislația națională, în continuare vom face o incursiune în normele Codului vamal comunitar [129] pentru a stabili regimul juridic al declarantului vamal conform reglementărilor acestuia, care pentru început menționează că o declarație vamală poate fi depusă și de către o altă persoană decât proprietarul bunurilor. În conformitate cu art.64 (1) CVC, declarant poate fi orice persoană care este în măsură să prezinte mărfurile în cauză autorității vamale competente, împreună cu toate documentele care sunt necesare pentru regimul vamal corespunzător.

Termenul „persoană”, în conformitate cu legislația vamală comunitară, vizează orice persoană juridică sau fizică și asociații de persoane fără personalitate juridică proprie, dar care pot efectua în mod eficient acte juridice în cazul tranzacțiilor, cu condiția ca această posibilitate să fie prevăzută la nivel național sau în dreptul comunitar (art.4 (1) CVC). Cu toate acestea, restricțiile menționate la art.64 (2) și (3) CVC trebuie să fie respectate. În special, declarantul trebuie să fie stabilit în Comunitate (art.64 (2) lit.(b)). În cazul persoanelor fizice, aceasta înseamnă locul în Comunitate, în cazul în care persoana este în mod normal rezident. În cazul în care o persoană fizică are legături personale și profesionale în două țări, reședința este considerată punctul de la jumătatea drumului între cele două locații. În cazul în care, luând în considerare toate circumstanțele, nu este posibil a determina locul de reședință, sunt considerate prioritare relațiile personale [94, p.11-12].

În continuarea celor prezentate anterior, Codul vamal comunitar instituie și posibilitatea reprezentării declarantului, iar în conformitate cu art.5 (1) din acest Cod, o persoană poate fi reprezentată, de exemplu, de către o companie de reprezentare. O astfel de reprezentare poate fi directă sau indirectă (art.5 (2)). Reprezentarea este directă dacă reprezentantul acționează în numele și în contul declarantului, aceasta fiind forma obișnuită de reprezentare. Reprezentarea este indirectă în cazul în care agentul acționează în nume propriu, dar în contul altuia. În aceste

cazuri, agentul devine declarant vamal și, împreună cu persoana pe care o reprezintă, debitor vamal (art.201 (3)). Prin urmare, reprezentare indirectă înseamnă că agentul răspunde personal. Pentru a evita consecințele juridice nedorite, reprezentarea trebuie să fie declarată în mod public în ambele cazuri (a se vedea art.5 (4) alin.1) [94, p.12].

Asemănător legislației comunitare, și legislația națională permite instituția reprezentării. Astfel, art.162-168 CV RM reglementează instituția brokerului vamal, instituție care va fi analizată într-o secțiune aparte.

2.2. Declararea înfăptuită de persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova

În conformitate cu Legea cu privire la modul de introducere şi scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice [43], cu Codul vamal [11] şi cu alte acte normative ce reglementează trecerea bunurilor peste frontiera vamală, persoanele fizice au dreptul de a introduce pe şi scoate de pe teritoriul Republicii Moldova bunuri. Totodată, bunurile trecute de persoane fizice peste frontiera vamală sunt supuse declarării obligatorii.

La introducerea bunurilor, bagajului neînsoţit pe teritoriul vamal, persoanele fizice sau transportatorul le declară organului vamal situat în punctul de trecere a frontierei de stat. La solicitare, bunurile şi bagajul neînsoţit pot fi vămuite la organul vamal interior, cu respectarea prevederilor legislaţiei în vigoare. La scoaterea bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova, persoanele fizice sunt în drept de a vămui mărfurile la organele vamale interne. Deci, din momentul introducerii mărfurilor pe teritoriul vamal acestea rămân sub supraveghere vamală până va fi stabilit statutul lor vamal [43].

Bunurile introduse pe şi scoase de pe teritoriul Republicii Moldova prin intermediul trimiterilor poştale internaţionale sau bagajului neînsoţit se declară în scris, în modul stabilit. Bunurile se califică drept bagaje neînsoţite în temeiul unui document eliberat de proprietarul (expeditorul) bunurilor sau al unei dovezi de încheiere a contractului respectiv de transport.

Sunt calificate drept obiecte de uz personal (haine, încălţăminte, obiecte de parfumerie, cosmetică, igienă şi medicamente, precum şi produsele alimentare) bunurile procurate (obţinute) pentru uzul (consumul) persoanei care le deplasează peste frontiera vamală sau pentru membrii familiei acesteia. Existenţa membrilor familiei se confirmă prin actele respective. În cazul lipsei acestor acte, bunurile nominalizate nu pot fi calificate drept obiecte de uz personal [43].

La introducerea bunurilor (bunului) pe teritoriul Moldovei de către două sau mai multe persoane, proprietari ai acestor bunuri, facilităţile fiscale menţionate mai sus vor fi acordate în cumul, cu respectarea următoarelor condiţii:

a) în actul comercial ce însoţeşte bunurile (bunul) sunt stipulate persoanele fizice – proprietari ai acestora;

b) persoanele fizice, proprietari ai bunurilor (bunului), deplasează aceste obiecte (obiect) peste frontiera vamală;

c) persoanele fizice, proprietari ai bunurilor (bunului), dispun de cuantumul neimpozabil stabilit [27].

Aşadar, analizând această prevedere, observăm o trecere în revistă a condițiilor ce necesită a fi întrunite la introducerea bunurilor pe teritoriul Moldovei, condiții care oferă anumite facilități prevăzute de Codul fiscal.

Totodată, legislația prevede că se interzice persoanelor fizice să introducă pe teritoriul ţării următoarele bunuri:

a) produse alimentare destinate activităţii comerciale sau de producţie;

b) medicamente destinate activităţii comerciale sau de producţie;

c) materie primă destinată producerii medicamentelor;

d) bunurile prohibite de legislaţia în vigoare pentru a fi introduse pe teritoriul Moldovei.

Concretizăm că persoanele fizice care trec bunuri peste frontiera vamală a Republicii Moldova au dreptul de a declara verbal organului vamal următoarele bunuri:

1) obiecte de uz personal;

2) bunuri, introduse în ţară, a căror valoare nu depăşeşte suma de 300 de euro şi care nu sunt destinate activităţii comerciale sau de producţie;

3) mărfurile ce se scot din ţară, a căror valoare în vamă nu depăşeşte suma de 1000 de euro şi care nu sunt destinate activităţii comerciale sau de producţie;

4) bijuteriile din metale şi pietre preţioase în cantitate de până la 5 unităţi (indiferent de valoarea lor) cu condiţia că bijuteriile menţionate nu sunt omogene [56].

Pentru bunurile declarate verbal nu se cere prezentarea documentelor justificative, cu excepţiile prevăzute de legislaţia în vigoare. La cerinţa colaboratorului vamal, persoana care trece bunuri în cantităţi mai mari decât cele prevăzute în cazurile menționate mai sus este obligată să depună declaraţie în scris.

La solicitarea colaboratorului vamal sau la decizia persoanei, care trece bunuri peste frontiera vamală, acestea sunt declarate organului vamal în scris. Sunt supuse obligatoriu declarării în scris:

1) valorile valutare;

2) armele, cartuşele, materialele explozive sau derivatele lor;

3) substanţele narcotice şi psihotrope;

4) obiectele de artă şi anticariat;

5) substanţele radioactive;

6) substanţele otrăvitoare, cu efect puternic;

7) obiecte ale florei şi faunei, părţile/derivatele lor sau produsele obţinute din ele;

8) mărfurile admise /scoase temporar;

9) mijloacele de transport (plasate în regimurile vamale de import, de admitere temporară sau de tranzit) [56].

Totodată, legislația stabilește că persoanele fizice sunt obligate să declare în scris numerarul şi cecurile în moneda naţională a Republicii Moldova, precum şi numerarul şi cecurile de călătorie în valută străină, în următoarele cazuri:

a) la introducerea acestora pe teritoriul Republicii Moldova, dacă suma lor depăşeşte 10000 de euro (sau echivalentul lor) de persoană;

b) la scoaterea acestora de pe teritoriul Republicii Moldova, dacă suma lor depăşeşte 10000 de euro (sau echivalentul lor) de persoană;

c) la solicitarea colaboratorului vamal.

La declararea bunurilor, persoanele fizice prezintă următoarele documente în original şi fotocopia acestora, reieşind din particularităţile mărfurilor, livrării şi regimului vamal solicitat:

a) actele de identitate (paşaportul sau buletinul de identitate) ale persoanei care va efectua declararea bunurilor la organele vamale – se prezintă în toate cazurile;

b) documentul ce confirmă dreptul de proprietate sau folosinţă asupra bunurilor (contractul, sau factura comercială, sau documentul de plată) – se prezintă în toate cazurile;

c) procura eliberată persoanei care va efectua declararea bunurilor la organele vamale din numele persoanei fizice care deţine dreptul de proprietate sau folosinţă asupra bunurilor respective – se prezintă în cazul reprezentării persoanei fizice;

d) autorizaţii, permise – se prezintă pentru bunurile asupra cărora se aplică măsurile de politică economică sau cu regim special de introducere/scoatere în/din Republica Moldova (de ex., animale, valori culturale, arme);

e) documentele de expertiză eliberate de organele abilitate, ce confirmă faptul că bunurile declarate nu fac obiectul unor prohibiţii stabilite de legislaţia în vigoare (de ex., pentru valorile culturale);

f) biletul de călătorie – se prezintă în cazul transportării mărfurilor şi persoanei fizice în acelaşi mijloc de transport public, de uz comercial;

g) permisul de şedere – se prezintă de către cetăţeni străini în cazul importului sau admiterii temporare de bunuri cu aplicarea facilităţilor stabilite de legislaţia în vigoare;

h) paşaportul tehnic al mijlocului de transport – se prezintă în cazurile când mijlocul de transport este obiectul declarării sau când acesta este utilizat la transportarea bunurilor supuse declarării;

i) documentele de transport (documentele justificative ce însoţesc încărcătura şi conţin informaţia despre condiţiile şi caracterul transportării, precum şi trăsăturile caracteristice de bază ale mărfurilor transportate) – se prezintă în cazul beneficierii de serviciile de transport de mărfuri [56].

Suntem de acord cu prevederile respective, deoarece numai prin prezentarea documentelor confirmative specifice fiecărei categorii de bunuri sau persoane se poate dovedi legalitatea și veridicitatea informației prezentate.

Cât priveşte condițiile de declarare, declaraţia vamală se completează de către persoane fizice rezidente sau nerezidente, care au atins vârsta de 16 ani. Depunerea declaraţiei vamale pentru bunurile persoanelor, care nu au atins această vârstă, se efectuează de către persoanele care le însoţesc. Declaraţia vamală trebuie să fie întocmită în limba de stat sau într-o altă limbă de circulaţie internaţională. Declaraţia vamală se întocmeşte într-un singur exemplar pe un formular tipizat DV-6 (a se vedea Anexa 2).

Efectuând o comparație cu legislația rusă, aceasta stabilește că declarația persoanelor fizice conține datele personale din pașaport ale persoanei fizice, care a împlinit vârsta de 16 ani, informație despre bagajul însoțit sau nu, precum și date despre astfel de mărfuri care necesită a fi declarate, cum ar fi armele. Declarația se îndeplinește personal de către persoana fizică în limba rusă sau în limba engleză în 2 exemplare, unul dintre care rămâne la declarant și trebuie păstrat pe toată perioada de aflare pe teritoriul Federației Ruse sau în străinătate [69, p.111-112].

În concluzie, observăm diferența cu privire la numărul de exemplare, care, considerăm, este mai oportun reglementat de legislația rusă, deoarece un exemplar al declarației vamale păstrat de declarant oferă acestuia dreptul de a confirma existența și conținutul acestuia în caz de apariție a unor neconcordanțe sau chiar litigii.

La introducerea bunurilor (inclusiv prin intermediul bagajelor neînsoţite) pe teritoriul vamal al Republicii Moldova declaraţia vamală se depune organului vamal de frontieră. La scoaterea bunurilor (inclusiv prin intermediul bagajelor neînsoţite) de pe teritoriul vamal al

Republicii Moldova persoanele fizice pot depune declaraţia vamală atât organului vamal din interiorul ţării (în orele de program), cât şi la organele vamale de frontieră.

Pentru ca o declaraţie vamală să fie acceptată, aceasta trebuie să corespundă următoarelor cerinţe:

1) să fie întocmită conform cerinţelor stabilite de legislaţie;

2) bunurile trebuie să fie prezentate pentru control organului vamal respectiv;

3) concomitent cu depunerea declaraţiei vamale sunt prezentate documentele necesare;

4) organul vamal trebuie să fie abilitat pentru efectuarea operaţiunii solicitate [56].

Acceptarea declaraţiei vamale se efectuează prin aplicarea ştampilei personale a colaboratorului vamal împuternicit. Datele şi informaţiile indicate în declaraţia vamală a persoanei fizice cu autorizarea organului vamal competent pot fi rectificate şi completate. Rectificările şi completările informaţiei ce se conţine în declaraţia vamală pot fi efectuate numai până la:

1) acceptarea declaraţiei vamale;

2) începutul controlului vamal al bunurilor şi persoanei fizice;

3) stabilirea de către autorităţile vamale a contravenţiei vamale sau a altor încălcări ale regulilor vamale.

Rectificările se efectuează de către declarant prin tăierea cu o linie a datelor greşite şi înscrierea datelor corecte. Completările se efectuează prin adăugirea informaţiilor necesare în declaraţia vamală. Orice rectificări, completări sau schimbări în declaraţia vamală sunt validate de către colaboratorul vamal prin aplicarea ştampilei personale în locul efectuării modificării sau completării.

În declaraţia vamală DV – 6 se indică datele despre marfă: denumirea mărfii, cantitatea ei, valoarea în monedă naţională sau în euro. Aceste date permit stabilirea valorii în vamă, dacă ele sunt veridice; în caz contrar, valoarea în vamă se va stabili în conformitate cu Legea cu privire la tariful vamal [41].

Reieşind din datele indicate în declaraţia vamală, colaboratorul vamal verifică coincidenţa celor indicate în scris cu mărfurile transportate, stabileşte valoarea în vamă a acestora. Stabilirea valorii în vamă la mărfurile transportate de către persoanele fizice este o procedură mai complicată decât stabilirea valorii în vamă la mărfurile transportate de către persoana juridică, deoarece persoana fizică, în majoritatea cazurilor, nu dispune de acte primare (acte de plată pentru marfă), care pot servi drept bază la determinarea valorii în vamă.

Aşadar, valoarea în vamă stabilită pentru mărfurile transportate de către persoanele fizice este principalul element în procedura de declarare, deoarece anume cuantumul valorii stabilite

determină achitarea sau scutirea de plăţi vamale. Procedura de stabilire a valorii în vamă este reglementată de Legea cu privire la tariful vamal şi se determină prin 6 (şase) metode. Anume aceste metode se vor utiliza de către colaboratorul vamal la stabilirea corectitudinii declarării valorii în vamă sau a preţului mărfurilor declarate de către persoanele fizice ce transportă marfa [41].

Atragem atenţia că după procedura de declarare colaboratorul vamal va examina marfa prin efectuarea controlului fizic al acesteia, care presupune: stabilirea cantităţii, producătorului, materiei prime utilizate, reputaţiei pe piaţă, ţării de origine, ţării destinatare.

Ulterior controlului fizic, colaboratorul vamal contrapune datele indicate în declaraţie cu cele examinate fizic. Reieşind din rezultatele obţinute, colaboratul vamal decide asupra corectitudinii valorii declarate a mărfii în vamă, iar în cazul în care s-a stabilit o valoare diminuată, acesta stabileşte de sine stătător valoarea în vamă.

În rezultatul stabilirii valorii în vamă colaboratorul vamal decide asupra mărfurilor transportate de către persoana fizică. În cazul în care valoarea acestora este de până la 300 de euro şi mărfurile nu constituie marfă transportată cu scop comercial, achitarea plăţilor vamale nu se efectuează. Dacă însă valoarea mărfii va depăşi suma de 300 de euro, marfa fiind destinată uzului personal, plăţile vamale se achită reieşind din valoarea totală a mărfurilor.

În cazul în care colaboratorul vamal stabileşte că marfa este destinată comercializării, aceasta nu poate fi vămuită de către persoana fizică, nefiind înregistrată ca subiect al activităţii economice în Republica Moldova. Această prevedere nu permite transportarea mărfurilor în scop comercial persoanelor fizice, subiecţi ai antreprenoriatului, sau deţinătorilor de patentă de întreprinzător şi fondatorilor întreprinderilor individuale [41].

Una dintre reglementările recente ale Codului vamal face referire la declararea prin acţiune a mijloacelor de transport introduse pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice. Menționăm că, în conformitate cu art.184^1 alin.(1) CV RM, persoanele fizice rezidente şi cele nerezidente au dreptul de a introduce pe teritoriul vamal al Republicii Moldova, fără achitarea drepturilor de import, cu achitarea vinietei în condiţiile art.348^1 alin.(1) din Codul fiscal [8], în scopuri personale, mijloace de transport clasificate la poziţiile tarifare 8702, 8703, 8711 şi remorcile ataşate la acestea (poziţia tarifară 8716), indiferent de termenul lor de exploatare, doar în cazul în care vor fi declarate prin acţiune, cu respectarea următoarelor condiţii:

a) mijloacele de transport să se afle la evidenţă permanentă în alte state;

b) persoanele fizice rezidente să deţină în proprietate sau să aibă drept de folosinţă asupra mijloacelor de transport, fapt confirmat prin actele corespunzătoare; persoanele fizice

nerezidente să fie proprietari ai mijloacelor de transport şi să locuiască temporar în Republica Moldova, aceste fapte fiind confirmate prin actele corespunzătoare;

c) mijloacele de transport să fie scoase de pe teritoriul vamal până la expirarea termenului acordat, conform prevederilor Codului vamal;

d) mijloacele de transport să nu fie folosite pentru prestarea serviciilor de transport al mărfurilor şi al pasagerilor;

e) în cazul în care persoanelor fizice nerezidente li se acordă un alt regim de şedere pe teritoriul Republicii Moldova, documentele confirmative să fie prezentate organului vamal în vederea prelungirii termenului de aflare a mijlocului de transport declarat prin acţiune, informaţia respectivă fiind inclusă în Registrul de stat al transporturilor [8].

De asemenea, specificăm că mijloacele de transport introduse în condiţiile alin.(1) art. 184^1 CV RM nu se pot afla pe teritoriul Republicii Moldova un termen mai mare decât cel stabilit de acest articol, indiferent de persoanele care le introduce, iar persoanele fizice rezidente şi cele nerezidente care nu au scos, în termenul stabilit de prezentul articol, de pe teritoriul vamal mijloacele de transport declarate prin acţiune nu au dreptul să introducă pe teritoriul Republicii Moldova alte mijloace de transport, în condițiile alin.(1) art. 184^1 CV RM.

În final menționăm că declararea înfăptuită de persoanele fizice pe teritoriul Republicii Moldova poate fi îndreptată spre stabilirea de către colaboratorii organului vamal a veridicității informațiilor prezentate și spre identificarea ilegalităților săvârșite în cadrul procedurii de declarare.

2.3. Declarația vamală în detaliu, concept distinct și procedură specială în cadrul declarării vamale

În secțiunea 2.1 am menționat că declarația vamală în detaliu este documentul principal, în baza căruia agenții economici prezintă organelor vamale informațiile necesare pentru vămuirea mărfurilor. În cele ce urmează ne vom axa atenția pe definirea conceptului „declarație vamală în detaliu”. Astfel, autorul român Gh.Caraiani consideră că declarația vamală în detaliu este actul juridic prin care sunt furnizate informaţiile necesare realizării obligaţiilor fiscale [3, p.552]. La rândul, său Codul vamal al României [147] prevede, în art.61 alin.(7), că declarația vamală în detaliu și actele constatatoare încheiate de autoritatea vamală constituie titlu executoriu pentru urmărirea și încasarea drepturilor de import și export.

Într-o altă opinie, expusă de D.Șaguna, funcția declarației vamale în detaliu este cea de obiect al impozitării. Obiectul impunerii îl constituie mărfurile supuse sau care urmează să fie supuse unui regim vamal, subiectul impunerii fiind persoana fizică sau juridică obligată la plata drepturilor vamale, iar stabilirea obiectului impunerii se realizează pe baza declarației vamale în detaliu [64, p.889].

Definiția legală a declarației vamale în detaliu este dată în Ordinul Serviciului Vamal al RM nr.346-O din 24.12.2009 [57], potrivit căreia aceasta este un act unilateral, prin care o persoană manifestă, în formele şi modalităţile prevăzute de legislaţia vamală, voinţa de a plasa mărfurile într-o procedură vamală.

Declarația vamala în detaliu este actul juridic prin care declarantul:

a) solicită un regim vamal pentru marfa prezentată (import, export, reexport, reimport etc.);

b) se angajează să-și îndeplinească obligațiile ce-i revin prin regimul vamal declarat;

c) furnizează informațiile necesare pentru luarea măsurilor și aplicarea dispozițiilor pentru realizarea obligațiilor fiscale, a controlului comerțului exterior și ținerea statisticii [144].

Din analiza definițiilor și caracteristicilor menționate *supra* deducem următoarele scopuri pe care le are declarația vamală în detaliu:

1) informarea organelor vamale despre mărfurile şi mijloacele de transport ce trec peste frontiera vamală;

2) în baza acesteia se formează statistica vamală;

3) în baza declaraţiei vamale se calculează şi se încasează drepturile de import şi de export;

4) se asigură respectarea legislaţiei vamale.

Astfel, rezultatele declarării mărfurilor şi mijloacelor de transport pot fi folosite de persoanele cu funcţie de răspundere ale organelor vamale în diferite scopuri:

1) de drept – pentru combaterea contrabandei şi a altor încălcări ale regulilor vamale;

2) fiscale – de încasare a drepturilor de import şi export;

3) pentru reglementarea administrativă a activităţii economice externe (în scopul realizării licenţierii, cotării ş.a.);

4) pentru organizarea altor feluri de control de stat (veterinar, fitosanitar, ecologic etc.);

5) pentru ținerea statisticii vamale.

Totodată, declararea are un rol important ce ţine de reglementarea tarifară. Primele raporturi de reglementare tarifară apar în legătură cu trecerea mărfurilor şi mijloacelor de transport peste frontiera vamală; momentul apariţiei obligaţiei pentru achitarea taxelor vamale

este legat cu primirea declaraţiei vamale de către persoana cu funcţie de răspundere a organului vamal.

Astfel, legislaţia vamală leagă apariţia obligaţiei de achitare a plăţilor vamale cu depunerea nu a oricărui document ce conţine date despre mărfuri şi mijloacele de transport care sunt supuse perfectării vamale şi controlului vamal, dar numai a declaraţiei vamale, în care, de regulă, se conţin datele principale despre tranzacţiile economice externe pentru a căror autenticitate declarantul poartă răspundere în conformitate cu legislaţia. De asemenea, declararea prezintă un mare avantaj pentru organele vamale, deoarece ea permite colaboratorilor vamali alegerea formelor de control al mărfurilor şi mijloacelor de transport ce trec peste frontiera vamală [66, p.165-166].

Orice marfă importată sau exportată de către un agent economic trebuie să fie obiectul unei declaraţii vamale, chiar dacă este exceptată de la plata drepturilor de import şi export. Astfel, principalul document prin care se efectuează declararea mărfurilor şi mijloacelor de transport şi în care se includ datele necesare pentru scopuri vamale este declaraţia vamală în detaliu [66, p.165-172].

În anul 1973, Organizaţia Mondială a Vămilor a adoptat Convenţia internaţională privind simplificarea şi armonizarea procedurilor vamale (Convenţia de la KYOTO) [128], în care se conţine modelul declaraţiei vamale în detaliu. În Convenţie, participanţilor li se recomandă trecerea la modelul standard al declaraţiei vamale. După modelul dat sunt emise formularele declaraţiilor vamale în majoritatea statelor lumii, inclusiv în Republica Moldova.

Declaraţia vamală în detaliu se utilizează pentru îndeplinirea formalităţilor vamale la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, la fel în cazul schimbării regimului vamal al mărfurilor. Rolul şi importanţa declaraţiei vamale în detaliu pentru scopurile vamale este foarte mare. În ea, subiecţii activităţii economice externe expun datele principale despre mărfuri şi alte date necesare pentru perfectarea vamală [5, p.733].

Declaraţia vamală în detaliu este alcătuită dintr-un set ce cuprinde numărul de exemplare corespunzător procedurii vamale, format din declaraţia vamală primară şi, după caz, declaraţia(iile) vamală(e) complementară(e) [57].

După cum am menţionat mai sus, declaraţia vamală primară se utilizează pentru declararea în detaliu a mărfurilor clasificate la un singur cod tarifar, iar declaraţia vamală complementară se utilizează, împreună cu exemplarele declaraţiei vamale primare, pentru declararea mărfurilor care se clasifică la coduri tarifare diferite sau care, deşi se clasifică la acelaşi cod tarifar, prezintă caracteristici diferite, în special în ceea ce priveşte originea, şi care determină tratamente tarifare preferenţiale diferite [57].

Conform doctrinei românești [47, p.368], prin declarație vamală primară se înțelege formularul utilizat pentru declararea în detaliu a bunurilor clasificate la un singur cod tarifar, iar prin declarație vamală complementară se înțelege formularul utilizat împreună cu declarația vamală primară pentru declararea mai multor bunuri care se clasifică la coduri diferite.

Dacă regula generală prevede că declarația vamală în detaliu se depune pentru toate mărfurile trecute peste frontiera vamală, atunci în legislație sunt stabilite anumite excepții de la aceasta. Astfel, declaraţia vamală în detaliu nu se depune pentru:

a) mărfurile importate sau exportate de către persoanele juridice în scopuri necomerciale, a căror valoare în vamă nu depăşeşte suma de 100 de euro;

b) mărfurile introduse în sau scoase din teritoriul vamal de persoanele fizice, cu excepţia subiecţilor antreprenoriatului, atunci când la vămuirea acestora se utilizează alt formular;

c) mijloace de plată legale, titluri şi acţiuni;

d) mărfuri în calitate de ajutoare de urgenţă în caz de dezastre şi calamităţi naturale;

e) mărfuri având statut diplomatic sau de rang similar care: beneficiază de imunitate diplomatică sau consulară ori de rang similar (valiza diplomatică şi valiza consulară); constituie cadouri către conducătorul statului sau către membrii Guvernului sau Parlamentului;

f) următoarele mărfuri pentru care se face dovada că nu fac obiectul unor tranzacţii comerciale: decoraţii, distincţii şi premii onorifice, insigne şi medalii comemorative; echipament de călătorie, provizii şi alte articole, inclusiv echipament sportiv, pentru uz sau consum personal, care însoţesc, preced sau urmează călătorul; trusouri şi articole de nuntă, articole legate de schimbarea locuinţei, amintiri de familie; coşciuge, urne funerare, ornamente funerare şi articole pentru întreţinerea mormintelor şi monumentelor funerare; material publicitar tipărit, instrucţiuni de folosire, liste de preţuri şi alte articole publicitare; produse farmaceutice folosite la evenimente sportive internaţionale, cu excepţia substanţelor care sunt considerate dopante, steroizilor, combinaţiilor de substanţe ce dau efect stupefiant sau halucinogen; produse folosite în cadrul măsurilor excepţionale luate pentru protecţia mediului sau a persoanelor;

g) mărfurile folosite ca mediu de transport al informaţiilor (suport informatic), cum ar fi dischete, benzi pentru calculatoare, filme, planuri, casete audio şi video, CD-ROM-uri, care sunt schimbate în scopul furnizării de informaţii, precum şi mărfurile care sunt complementare la o livrare anterioară, cum ar fi actualizările bazelor de date sau ale programelor informatice transmise gratuit;

i) sateliţii destinaţi lansării: la exportul sau importul către locul de lansare în spaţiu; în momentul lansării în spaţiu;

j) mărfuri care fac obiectul traficului necomercial între persoane rezidente în zonele de frontieră (traficul de frontieră); produse obţinute de producătorii agricoli pe proprietăţi aflate în afară, dar adiacente teritoriului naţional în care îşi desfăşoară activitatea principală, potrivit reglementărilor în vigoare [57].

Suntem de acord cu excepțiile prevăzute de legislația vamală și considerăm corectă stipularea situațiilor care nu necesită depunerea unei declarații vamale în detaliu pentru o mai eficientă și rapidă desfășurare a operațiunilor de vămuire.

Declaraţia vamală în detaliu se compune, de regulă, dintr-un set de 8 exemplare consecutive, de la 1 la 8. În cazul folosirii procedeelor informatice se utilizează formularele alcătuite din seturi a câte 4 exemplare având fiecare dublă utilizare, respectiv exemplarele 1/6, 2/7, 3/8 şi 4/5.

Exemplarele declaraţiei vamale în detaliu pot fi utilizate în set complet și în set fracţionat. Setul complet se utilizează numai în situaţia în care legislaţia permite ca pentru toate etapele unei operaţiuni complete (expediere de mărfuri din ţara de plecare, tranzit, introducere de mărfuri în ţara de destinaţie) să fie completate de la expediere toate exemplarele declaraţiei vamale în detaliu necesare acestor operaţiuni. Setul fracţionat se utilizează atunci când pentru fiecare din etapele unei operaţiuni complete (expediere de mărfuri, tranzit, introducere de mărfuri) se depun separat seturile de exemplare ale declaraţiilor vamale aferente fiecărei etape.

Exemplarele declaraţiei vamale în detaliu au următoarea destinaţie:

a) exemplarul 1 se păstrează de biroul vamal de expediţie sau export;

b) exemplarul 2 serveşte la colectarea informaţiilor statistice privind exportul;

c) exemplarul 3 revine expeditorului sau exportatorului, după acordarea liberului de vamă;

d) exemplarul 4 însoţeşte mărfurile expediate sub regimul de tranzit şi este reţinut de biroul vamal de destinaţie;

e) exemplarul 5 însoţeşte mărfurile aflate în tranzit până la biroul vamal de destinaţie şi este retrimis biroului vamal de plecare pentru confirmarea încheierii regimului de tranzit;

f) exemplarul 6 este păstrat de biroul vamal de import;

g) exemplarul 7 este destinat pentru colectarea informaţiilor statistice privind importul;

h) exemplarul 8 revine titularului, după acordarea liberului de vamă [57].

Cât privește înscrierea datelor, acestea se înscriu în declaraţia vamală în detaliu în limba de stat. Legislația stabilește două proceduri de completare a declaraţiei vamale în detaliu:

- procedura manuală, care în practică este foarte rar întâlnită, prin utilizarea unui procedeu de dactilografiere, mecanografic sau similar, cu completarea de mână, cu condiţia ca datele să fie înscrise în mod lizibil, cu cerneală, folosind majuscule;

- procedura informatică, pe baza metodologiei de prelucrare a declaraţiei vamale prin procedee informatice, care este regula generală de completare și depunere a declarației vamale în detaliu.

Exemplarul declaraţiei vamale destinat biroului vamal este semnat prin semnătura olografă a declarantului sau a reprezentantului care, după caz, se autentifică cu ştampila acestuia. Mai nou, în rezultatul implementării declarării electronice, declarația vamal în detaliu poate fi semnată prin semnătura electronică a declarantului.

Exemplarul declaraţiei vamale în detaliu depusă şi înregistrată la biroul vamal nu trebuie să conţină date ilizibile, ştersături sau rescrieri. Totodată, este interzis colaboratorilor vamali să participe la redactarea sau completarea rubricilor din declaraţiile vamale în detaliu, altele decât cele destinate uzului oficial al autorităţii vamale, cu excepţia cazurilor când, conform prevederilor legislaţiei prin dispoziţii emise de Serviciul Vamal, se prevede altfel [57].

Declarația vamală în detaliu conține 56 de rubrici destinate completării de către declarant, în care sunt incluse următoarele date necesare:

- date referitoare la regimul vamal: regimul vamal solicitat, datele ce confirmă respectarea condiţiilor regimului vamal solicitat;
- date referitoare la declarant, brokerul vamal;
- date referitoare la mijloacele de transport ce se utilizează la transportul internaţional al mărfurilor şi/sau la transportarea mărfurilor pe teritoriul vamal al Republicii Moldova sub control vamal;
- date referitoare la mărfuri (denumirea, descrierea, codul marfar);
- denumirea ţării de origine;
- denumirea ţării exportatoare/(destinaţie);
- descrierea ambalajelor (cantitatea, forma);
- cantitatea în kilograme (masa netă, brută) sau în alte unităţi de măsură;
- valoarea în vamă a mărfurilor;
- date referitoare la calculări vamale (drepturile de import/export);
- utilizarea facilităţilor;
- utilizarea preferinţelor tarifare;

- cursul valutar stabilit de Banca Naţională a Republicii Moldova la ziua depunerii declaraţiei vamale în scopul calculării taxelor vamale;
- date referitoare la contractul comercial internaţional şi condiţiile lui;
- date referitoare la respectarea restricţiilor stabilite în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova ce reglementează activitatea economică externă;
- date referitoare la producătorul mărfurilor;
- date ce confirmă respectarea condiţiilor plasării mărfurilor sub regimul vamal solicitat;
- date referitoare la documentele necesare pentru declarare;
- date referitoare la persoana care a întocmit declaraţia;
- data şi locul întocmirii declaraţiei vamale.

Rubricile indicate prin litere B (informații contabile), C (birou vamal de plecare), D (controlat la biroul vamal de plecare), E (controlat la biroul vamal de expediție/export), F (viza autorităților competente), G (viza autorităților competente), H (controlul ulterior), I (controlat de biroul vamal de destinație(tranzit) şi J (controlat la biroul vamal de destinație) din declaraţiile vamale sunt rezervate uzului oficial al autorităţilor vamale [57].

Ținând cont de cele examinate mai sus și reieșind din faptul că declararea vamală presupune un proces amplu de determinare a veridicității informațiilor oferite, este necesar să fie stabilite reglementări detaliate privind: tipurile de declarații vamale în detaliu, procedurile de completare a declaraţiei vamale în detaliu, precum și enumerarea rubricilor declaraţiei vamale în detaliu.

2.4. Declararea înfăptuită de persoanele juridice pe teritoriul Republicii Moldova

Declararea înfăptuită de persoanele juridice este o procedură destul de complexă, dar şi extinsă din punctul de vedere al duratei. Analizând procedura dată, C.Mladen [48, p.57] menționează că „declararea mărfurilor la autoritatea vamală în vederea acordării unui regim vamal se poate face în una din cele două forme de: procedură normală; procedură simplificată, şi anume:

a) procedura de declarare incompletă;

b) procedura de declarare simplificată;

c) procedura de vămuire la destinație”.

Autorul rus V.G. Draganov [72, p.223] evidenţiază în procesul de vămuire a mărfurilor câteva etape principale pe care le parcurg mărfurile şi mijloacele de transport.

Astfel, prima etapă este primirea, înregistrarea şi evidenţa declaraţiilor vamale. În cadrul acestei etape sunt întocmite următoarele operaţiuni:

a) verificarea respectării condiţiilor necesare pentru primirea declaraţiei vamale;

b) primirea declaraţiei vamale şi a altor documente necesare spre prezentare organului vamal, precum şi a copiei ei electronice;

c) înregistrarea declaraţiei vamale;

d) controlul general al declaraţiei vamale şi al copiei electronice, privind respectarea cerinţelor pentru regimul vamal solicitat.

Declaraţia vamală se depune şi se primește numai la unitatea vamală unde are loc operațiunea de introducere sau scoatere a mărfii şi mijlocului de transport în orele deschise pentru acceptarea declaraţiei vamale, cu respectarea următoarelor condiții:

a) să fie întocmită conform cerinţelor stabilite de legislație;

b) mărfurile să fie prezentate la unitatea vamală unde este depusă declaraţia vamală. Se consideră ca prezentate mărfurile aflate în locuri agreate de unitatea vamală;

c) documentele necesare pentru acordarea regimului vamal solicitat să fie depuse concomitent cu declaraţia vamală;

d) unitatea vamală să fie abilitată pentru realizarea operaţiunilor solicitate.

Acceptarea declaraţiei vamale se produce prin aplicarea ştampilelor de înregistrare a acesteia şi cuprinde numărul de înregistrare şi data înregistrării declaraţiei vamale. La rândul său, înregistrarea produce următoarele efecte:

a) autentificarea declarației vamale de către serviciul vamal;

b) stabilirea de relaţii juridice între declarant şi autoritatea vamală;

c) determinarea momentului de luare în considerare a calculului plăţilor vamale de perceput.

Următoarea etapă a vămuirii este controlul asupra corectitudinii stabilirii codului mărfar în corespundere cu Legea cu privire la tariful vamal, precum şi a verificării respectării măsurilor netarifare prevăzute de politica economică externă. În acest scop sunt efectuate următoarele acţiuni:

a) controlul asupra veridicității şi completitudinii datelor indicate în declaraţia vamală în scopul identificării mărfurilor;

b) verificarea corectitudinii descrierii mărfii în declaraţia vamală în conformitate cu cerinţele existente, verificarea cantitativă şi calitativă a datelor;

c) verificarea veridicităţii şi completitudinii datelor prezentate pentru determinarea ţării de origine şi pentru acordarea privilegiilor tarifare şi a preferinţelor vamale;

d) controlul respectării condiţiilor de plasare a mărfurilor sub un regim vamal concret.

La etapa controlului valutar şi a stabilirii valorii în vamă a mărfii au loc următoarele operaţiuni:

a) verificarea prezenţei tuturor documentelor necesare pentru controlul valutar;

b) controlul corespunderii condiţiilor contractelor internaţionale şi a altor acte în baza cărora are loc vămuirea mărfurilor şi a mijloacelor de transport legislaţiei valutare în vigoare;

c) verificarea corespunderii datelor indicate în declaraţia vamală informaţiei ce se conţine în documentele prezentate pentru efectuarea controlului;

d) verificarea corectitudinii alegerii de către declarant a metodei de stabilire a valorii în vamă a mărfii;

e) verificarea corectitudinii valorii în vamă a mărfii indicate, dacă corespunde cu metoda de stabilire a valorii în vamă a mărfurilor şi a documentelor ce o confirmă, precum şi analiza documentelor prezentate de declarant pentru confirmarea valorii în vamă a mărfurilor indicate.

La etapa controlului plăţilor vamale se face verificarea:

a) prezenţei la persoana responsabilă de plata drepturilor vamale a datoriei pentru plata drepturilor vamale, a penalităților şi a amenzilor neachitate. În cazul prezenţei unei astfel de datorii, mărfurile şi mijloacele de transport urmează a fi eliberate după achitarea lor totală;

b) respectării de către declarantul vamal a termenelor de depunere a declaraţiei vamale;

c) corectitudinii completării declarației vamale şi a copiei ei electronice, a plenitudinii şi veridicităţii datelor enunţate în ele care influențează valoarea plaţilor vamale calculate;

d) justeţei facilităţilor vamale tarifare şi fiscale cerute şi a preferinţelor, a documentelor ce stabilesc aceste facilităţi sau a modului specific de calculare şi plată a drepturilor vamale;

e) corectitudinii calculării drepturilor de import etc.

La etapa controlului şi punerii în circulaţie are loc:

a) verificarea trecerii tuturor etapelor anterioare de vămuire şi control;

b) primirea hotărârii de control;

c) controlul (inclusiv de identificare) şi fixarea rezultatelor controlului;

d) finisarea vămuirii prin primirea unei hotărâri de punere în circulaţie a mărfurilor şi mijloacelor de transport sau de neadmitere în circulație a acestora.

După cum observăm, declararea vamală este prima, dar și etapa de bază în cadrul procedurii de vămuire a mărfurilor. Conform legislației vamale, declarația vamală este depusă de declarant sau de brokerul vamal care îl reprezintă.

Orice persoană, care a trecut cel puţin o singură dată frontiera vamală a Republicii Moldova, ştie că perfectarea actelor vamale nu este o procedură simplă, ci un sistem de operaţiuni complexe. Pentru efectuarea acestor operaţiuni sunt necesare cunoştinţe privind nu doar legislaţia vamală, dar şi anumite proceduri specifice, o multitudine de nuanţe pentru perfectarea documentelor în scopuri vamale [120, p.57].

Agenţii economici sunt preocupaţi de afacerile lor, de problemele ce ţin de activitatea de întreprinzător şi nu întotdeauna cunosc toate regulile de perfectare a actelor vamale. În majoritatea cazurilor, cauza tergiversării procedurii de vămuire a mărfurilor şi a mijloacelor de transport şi acordării cu întârziere a liberului de vamă constă anume în nepregătirea persoanelor. Problemele de acest gen pot fi rezolvate doar cu ajutorul organizațiilor specializate – brokerii vamali, care apar în calitate de intermediar între subiecţii relaţiilor economice externe şi organele vamale.

Brokerul vamal este persoana juridică, înregistrată în conformitate cu legislaţia, care deţine licenţă pentru activitatea de broker vamal, eliberată de Camera de Licenţiere, şi care, pe principiile reprezentării directe sau indirecte, declară mărfurile, le prezintă pentru vămuire, efectuează şi alte operaţiuni vamale (art.162 CV RM).

Pentru obligaţia vamală apărută brokerul vamal răspunde solidar cu plătitorul vamal şi efectuează, în numele şi pentru terţe persoane, declararea mărfurilor, prezentarea lor pentru vămuire, achitarea drepturilor de import/export cuvenite, precum şi alte operaţiuni de mediere în domeniul vamal.

Raporturile dintre brokerul vamal şi persoana pe care o reprezintă se stabilesc în baza contractului de prestare a serviciilor, încheiat cu respectarea cerinţelor legislaţiei în vigoare. Brokerul vamal ţine registrul de evidenţă a contractelor privind vămuirea mărfurilor şi a mijloacelor de transport. Contractele indicate se prezintă organelor vamale şi justifică împuternicirile brokerului vamal de a reprezenta declarantul vamal. În cadrul procedurii de declarare vamală, agenții economici depun declarația vamală în detaliu și declarația valorii în vamă.

În urma generalizării practicii judiciare privind examinarea litigiilor ce țin de declararea valorii mărfii în vamă [50] am efectuat și o analiză a circumstanţelor ce se referă la activitatea brokerilor vamali, la sancţionarea lor pentru încălcarea reglementărilor vamale.

Într-o primă constatare, au fost determinate două tendințe ale practicii judiciare cu privire la contravenţia vamală prevăzută de art.231 pct.6) CV RM ce ţine de indicarea eronată a datelor despre regimul vamal, cantitatea mărfii, tipul mărfii:

- de a dispune anularea deciziei organului vamal pe motivul că contravenţia comisă de către specialistul în domeniul vămuirii este neînsemnată, a fost comisă din neatenţie şi nu a cauzat careva prejudiciu statului;

- de a dispune admiterea acţiunii şi anularea deciziei organului vamal, luându-se în considerare faptul că indicarea eronată a datelor a fost depistată de către declarant cu anunţarea imediată a organului vamal despre eroarea depistată (art.181 CV RM).

În cazul în care specialistul în domeniul vămuirii care efectuează operaţiuni vamale în numele brokerului vamal a comis o contravenţie vamală el poate fi tras la răspundere potrivit Codului contravenţional al Republicii Moldova [7], iar în cazul în care prin contravenţia vamală i s-a cauzat statului un prejudiciu esenţial, brokerul vamal, în numele căruia specialistul în domeniul vămuirii a efectuat operaţiuni de vămuire, este sancţionat material conform prevederilor art.232 CV RM.

În cazul în care brokerul vamal a fost sancţionat material din vina specialistului în vămuire conform art.1403 din Cod civil al Republicii Moldova [6], se angajează răspunderea civilă a acestuia faţă de brokerul vamal. Astfel, răspunderea comitentului se angajează în prezenţa condiţiilor generale ale răspunderii delictuale (prejudiciul, fapta ilicită a presupusului, raportul cauzal dintre fapta presupusului şi prejudiciu, vinovăţia acestuia), precum şi a unor condiţii speciale: a) existenţa unui raport de subordonare între comitent şi presupus; b) cauzarea prejudiciului de către presupus în cadrul funcţiilor încredinţate de comitent. Izvorul principal al raporturilor de subordonare este contractul de muncă. Potrivit pct.72) al Regulamentului cu privire la activitatea brokerului vamal şi a specialistului în domeniul vămuirii, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr.1290 din 09.12.2005 [30], relaţiile dintre brokerul vamal sau declarantul vamal şi specialist se stabilesc pe bază de contract individual de muncă [50].

În conformitate cu prevederile legale, organul vamal primește declarația vamală conform procedurii stabilite și nu are dreptul să o respingă. Din momentul primirii, declaraţia vamală devine act juridic bilateral în temeiul căruia se nasc drepturi şi obligaţii reciproce atât pentru declarant, cât şi pentru organul vamal. Din momentul primirii declaraţiei vamale, persoana care a depus declaraţia vamală poartă răspundere pentru veridicitatea datelor incluse în declaraţia vamală.

Spre deosebire de Codul vamal al Republicii Moldova, în Codul vamal al Federaţiei Ruse [162] sunt stipulate exhaustiv, în art.132 alin(2), cazurile de neacceptare a declaraţiei vamale de către organul vamal:

- declaraţia vamală este depusă la organul vamal care nu este competent să primească o asemenea declaraţie;

- declaraţia vamală este depusă de o persoană care nu are dreptul să depună o astfel de declaraţie;
- declaraţia nu este întocmită în conformitate cu legea (nu sunt stipulate datele necesare pentru declarare, nu este respectată forma declarării, lipsesc semnăturile, ştampila persoanei juridice);
- lipsesc documentele necesare pentru declararea vamală (cu excepţia cazurilor, când există permisiunea în formă scrisă a organului vamal).

Este evident că astfel de prevederi urmează să fie inserate și în legislația vamală a Republicii Moldova, fapt care, credem, va diminua abordările subiective ale angajaților vamali, fiind stabilite cu exactitate temeiurile de neacceptare a declarației vamale în detaliu, dar și responsabilizați agenții economici în vederea respectării prescripțiilor legale.

În conformitate cu prevederile art.181 CV RM, cu permisiunea organului vamal, datele din declaraţia vamală depusă pot fi modificate sau completate, iar declaraţia vamală poate fi retrasă. Declaraţia vamală poate fi modificată, completată sau retrasă înainte de verificarea ei, controlul mărfurilor şi al mijloacelor de transport. Modificarea şi completarea declaraţiei vamale nu pot lărgi sau reduce sfera ei de aplicare. Totodată, legislația prevede exhaustiv că „nu se poate efectua rectificarea declarației vamale dacă cererea a fost prezentată după ce organul vamal a întreprins una dintre următoarele acţiuni:

a) a informat declarantul că intenţionează să efectueze controlul fizic al mărfurilor;

b) a constatat inexactitatea datelor a căror rectificare este solicitată;

c) a acordat liberul de vamă (art.181 CV RM).

Dacă declarantul nu dispune, din motive obiective, de toată informaţia necesară pentru completarea declaraţiei vamale, organul vamal, conform procedurii stabilite de Serviciul Vamal, este în drept să primească o declaraţie temporară sau incompletă, dacă:

- ea conţine datele principale necesare vămuirii;
- datele lipsă vor fi prezentate în termenul stabilit.

În conformitate cu Codul vamal al Federaţiei Ruse [162], organul vamal va accepta declaraţia incompletă sau temporară cu condiţia expunerii de către declarant în declaraţia incompletă a datelor:

- necesare pentru punerea în circulaţie a mărfurilor;
- necesare pentru calcularea şi achitarea taxelor vamale;
- ce confirmă respectarea interdicţiilor și restricţiilor stabilite în conformitate cu legislaţia;

- ce permit identificarea mărfurilor după totalitatea caracteristicilor cantitative şi calitative.

Declarantul poate depune o asemenea declaraţie numai în cazul când, din motive obiective, depunerea tuturor datelor necesare pentru declararea mărfurilor este imposibilă. De exemplu: la importul mărfurilor declaraţia vamală incompletă poate fi depusă, dacă declarantul nu dispune de date referitoare la documentele separate, care nu sunt depuse concomitent cu declaraţia vamală în detaliu. La export, declaraţia vamală incompletă poate fi depusă, dacă declarantul nu dispune de date referitoare la: mijloacele de transport cu care se va efectua transportarea mărfurilor, nu dispune de date referitoare la documentele de transport, nu dispune de date referitoare la destinatar, ţara de destinaţie a mărfurilor, punctele de trecere peste frontiera de stat a Republicii Moldova.

Menționăm că la utilizarea declaraţiei vamale incomplete sau temporare se respectă aceeaşi procedură ca şi la depunerea declaraţiei vamale complete (de exemplu, aceleaşi condiţii referitor la locul declarării, procedura calculării taxelor vamale etc.).

Constatăm că declaraţia incompletă poate fi aplicată tuturor mărfurilor, însă, de regulă, se exceptează de la aceasta:

- mărfurile prohibite;
- mărfurile în cazul cărora verificarea îndeplinirii unor alte condiţii stabilite prin reglementări speciale impune prelevarea de eşantioane în vederea analizelor tehnice sau de laborator pentru fiecare operaţiune;
- mărfurile care, potrivit reglementărilor legale, se încadrează în categoria produselor şi tehnologiilor cu dublă utilizare;
- mărfurile care intră sub incidenţa prevederilor ce vizează desfăşurarea activităţilor nucleare.

Pentru mărfurile restricţionate, aşa cum acestea sunt definite de legislaţia în vigoare, declarantul este obligat să deţină toate documentele necesare anterior operaţiunii de vămuire. Declaraţia vamală incompletă are următoarele caracteristici:

- mărfurile sunt descrise în temeiuri suficient de precise pentru a permite clasificarea lor imediată şi sigură în tariful vamal de import;
- este menţionată valoarea mărfurilor potrivit reglementărilor legale în domeniu, precum şi toate datele şi informaţiile necesare determinării cuantumului drepturilor de import, dacă acestea se datorează;
- sunt înscrise toate elementele necesare pentru identificarea mărfurilor şi aplicarea

dispoziţiilor care reglementează importul;

- este însoţită de documente comerciale şi administrative prevăzute de normele în vigoare [108].

Declaraţia incompletă poate fi acceptată şi în cazurile în care unele din aceste documente nu pot fi anexate, dacă se îndeplinesc cumulativ următoarele condiţii:

- documentul în cauză nu poate fi anexat la declaraţie din motive justificate ce nu depind de voinţa declarantului;
- întârzierea în acceptarea declaraţiei poate avea drept consecinţă plata unor drepturi de import mai ridicate.

În momentul acceptării declaraţiei incomplete, biroul vamal acordă declarantului un anumit termen pentru comunicarea elementelor sau depunerea documentelor lipsă. Acest termen poate fi prelungit la solicitarea declarantului în cazuri temeinic justificate, făcută în cadrul termenului iniţial, numai dacă această prelungire nu are drept consecinţă plata unor drepturi de import mai reduse decât cele aplicabile la data depunerii declaraţiei incomplete. Pentru mărfurile înscrise în declaraţia incompletă se acordă tratament tarifar favorabil numai după prezentarea la biroul vamal a documentelor care justifică acordarea acestui tratament [108].

Dacă producerea ulterioară a unor date din declaraţia incompletă sau a unui document lipsă la momentul acceptării sale nu influenţează cuantumul drepturilor de import aplicabile mărfurilor, biroul vamal procedează imediat la încasarea acestor drepturi. În cazul în care declaraţia incompletă cuprinde o informaţie provizorie privind valoarea în vamă sau dacă producerea ulterioară a unei date din declaraţie sau a unui document lipsă în momentul acceptării sale poate avea influenţe asupra cuantumului drepturilor de import, biroul vamal încasează drepturile de import înscrise în declaraţia incompletă şi solicită constituirea unei garanţii acoperitoare pentru drepturile care s-ar datora.

Dacă la expirarea termenului prevăzut declarantul nu a prezentat toate documentele necesare pentru stabilirea valorii în vamă a mărfurilor sau nu a putut furniza informaţiile ori documentele lipsă, biroul vamal încasează garanţia constituită. Titularul declaraţiei incomplete, acceptate în condiţiile stabilite mai sus, este obligat să depună o declaraţie vamală completă, în cadrul termenului stabilit la biroul vamal unde a fost depusă declaraţia incompletă. Data determinată pentru stabilirea drepturilor exigibile şi pentru aplicarea altor dispoziţii ce reglementează importul este data înregistrării declaraţiei incomplete [162].

Susținem reglementările legale și considerăm oportună oferirea posibilității depunerii unei declarații vamale incomplete, în același timp facilitând operativitatea desfășurării procedurii de declarare vamală.

În conformitate cu prevederile art.183 CV RM, dacă una şi aceeaşi persoană trece periodic acelaşi tip de mărfuri şi de mijloace de transport, organul vamal poate să-i permită depunerea unei singure declaraţii vamale pentru toate partidele de mărfuri şi toate mijloacele de transport care trec frontiera vamală, într-o anumită perioadă, numită *declaraţie vamală periodică*.

De exemplu, dacă unul şi acelaşi agent economic trece periodic mărfuri produse în ZEL de acelaşi tip, biroul vamal, în a cărui rază de activitate funcţionează agentul, poate să-i permită depunerea unei singure declaraţii vamale pentru toate loturile de mărfuri care trec frontiera vamală într-o anumită perioadă de timp [42].

Un alt exemplu când se depune declaraţie periodică este la declararea energiei electrice, transportate între sistemul energetic al RM şi cele ale altor state, care se efectuează prin prezentarea declarației vamale periodice pentru cantitatea de energie trecută de facto în perioada de calcul, stabilită între sistemele energetice nominalizate.

În cazul dat, perfectarea declarației pentru energia electrică trecută peste frontiera vamală se efectuează de către agenţii economici respectivi pe parcursul a 30 de zile din momentul încheierii perioadei de calcul.

Din cele expuse mai sus reiese că declaraţia vamală periodică poate fi depusă:

- doar în cazul în care una şi aceeaşi persoană trece periodic acelaşi tip de mărfuri şi mijloace de transport;
- doar cu permisiunea scrisă a organului vamal.

Refuzul organului vamal de a accepta declaraţia vamală periodică poate fi atacată pe cale administrativă sau judiciară, în conformitate cu prevederile cuprinse în Capitolul XI al Codului vamal al Republicii Moldova.

Conform regulii generale, declaraţia vamală pentru mărfurile importate se depune după trecerea frontierei vamale a Republicii Moldova. Însă, în conformitate cu legislaţia în vigoare, declaraţia vamală pentru mărfurile străine poate fi depusă până la trecerea frontierei vamale a Republicii Moldova sau până la (încheierea, finisarea) regimului vamal de tranzit intern [42].

Dacă, în scopuri vamale, sunt necesare documentele comerciale sau documentele de transport ce însoţesc marfa, organul vamal, la declararea prealabilă a mărfurilor, primeşte de la declarant copiile de pe aceste documente, iar atunci când mărfurile vor trece frontiera vamală, organul vamal va verifica copiile documentelor cu cele în original. Organul vamal este în drept să stabilească termenele de prezentare a documentelor lipsă şi a informaţiilor suplimentare. Cu permisiunea organului vamal, documentele pot fi prezentate în limbi străine vorbite de colaboratorii vamali.

Evidențiem că termenul legal de depunere a declaraţiei vamale poate fi prelungit de către organul vamal, în cazuri justificate (de exemplu, dacă declarantul nu reuşeşte să adune documentele şi datele necesare în termenul dat), în baza cererii motivate a declarantului în formă scrisă. Termenul prelungit de depunere a declaraţiei vamale nu poate să încalce termenul depozitării provizorii a mărfurilor care este de 20 de zile [11].

Astfel, concluzionăm că prevederile legale constituie un cadru legal detaliat menit să omită ineficiența activității colaboratorilor organelor vamale și să sporească diminuarea erorilor frecvent întâlnite în practica judiciară.

De asemenea, menționăm că împreună cu declarația vamală agentul economic sau brokerul vamal care îl reprezintă depune un șir de documente. Conform modificărilor operate în legislația vamală a Republicii Moldova [37] „declaraţia vamală se depune la organele vamale fiind însoţită de acte care confirmă datele înscrise în declaraţie, dar minimum de următoarele acte obligatorii:

a) factura;

b) documentele de transport;

c) actele permisive, necesare pentru acordarea liberului de vamă".

Astfel, în calitate de acte comerciale pot fi folosite facturi comerciale, pro-formele acestora, precum şi alte documente folosite în comerţul exterior.

Factura comercială este emisă de către exportator şi este un document de sinteză, deoarece:

- permite identificarea mărfurilor vândute;
- este actul primar pe baza căruia se operează evidenţele atât la exportator, cât şi la importator;
- este documentul comercial de plată;
- cuprinde menţiuni privind condiţia de livrare şi termenul de plată;
- serveşte la efectuarea formalităţilor vamale.

În ceea ce priveşte structura facturii, aceasta are un antet şi un conţinut. În antet se precizează: numele şi adresa vânzătorului; datele pentru identificarea şi cunoaşterea vânzătorului, forma juridică, tipul de activitate, numărul de telefon, fax, numărul de înregistrare; numele şi adresa cumpărătorului; data şi numărul facturii; precizarea numărului comenzii în baza căreia se face livrarea.

La rândul său conţinutul facturii, acesta cuprinde:

- denumirea comercială a mărfii;

- valoarea tranzacţiei, precizându-se preţul unitar pe articole şi valoarea totală;
- mijlocul şi modalităţile de plată;
- greutăţile brute şi nete ale mărfurilor ce fac obiectul tranzacţiei.

În ceea ce ține de documentele de transport, acestea diferă în dependență de modalitatea utilizată în cadrul operațiunii de transport internațional al mărfurilor, fiind acte oficiale care însoţesc încărcătura şi conţin informaţia despre condiţiile şi caracterul deplasării, precum şi trăsăturile caracteristice de bază ale mărfurilor transportate. Astfel, în cadrul procedurii de vămuire a mărfurilor și, respectiv, declarare a acestora sunt folosite următoarele documente de transport:

- la transportarea cu transportul aerian – scrisoarea de trăsură (fraht) prevăzută de Convenţia privind unificarea unor reguli referitor la transporturile internaţionale aeriene (or. Varşovia, 12.10.1929);
- la deplasarea cu transportul auto: scrisoarea de trăsură internaţională prevăzută de Convenţia internaţională cu privire la contractul de transport al încărcăturilor pe calea auto (or. Geneva, 12.05.1956); carnetul TIR prevăzut de Convenţia internaţională cu privire la transportul internaţional de încărcături sub acoperirea Carnetului TIR (or. Geneva, 14.11.1975);
- la deplasarea cu transportul feroviar – scrisoarea de trăsură prevăzută de Acordul internaţional privind transportul internaţional de mărfuri pe calea ferată (intrat în vigoare la 01.11.1951);
- la deplasarea mărfurilor cu mijloacele de transport naval – conosamentul prevăzut de Convenţia ONU cu privire la transportul maritim al încărcăturilor (or. Hamburg, 1978).

Din documentele menționate *supra*, cel mai utilizat document de transport este scrisoarea de transport internaţional CMR. Acest formular cuprinde următoarele menţiuni:

- numele şi adresa expeditorului;
- numele şi adresa transportatorului;
- locul şi data primirii mărfii şi locul prevăzut pentru predarea ei;
- numele şi adresa destinatarului;
- denumirea mărfii şi felul ambalajului;
- numărul coletelor, greutatea brută sau cantitatea astfel exprimată a mărfii.

Packing-list-ul – în acest document se specifică modul de ambalare a mărfurilor, numărul de colete, numărul paletelor, dimensiunea lor, modul în care produsele sunt distribuite pe acel palet, greutatea pe unitatea de ambalare, greutatea netă totală a produselor de pe acel palet. Se mai specifică greutatea netă şi brută a mărfurilor transportate, precum şi valoarea lor.

Referitor la actele permisive, acestea sunt documente oficiale eliberate de autoritățile abilitate din Republica Moldova sau din alte state, care determină condiția legală a mărfurilor importate sau exportate și fără de care nu ar putea avea loc desfășurarea acestor proceduri vamale. În continuare vor fi examinate cele mai importante acte permisive:

1) certificatul de conformitate – se eliberează de organul specializat ce confirmă corespunderea mărfurilor standardelor naţionale, care atestă că mărfurile importate nu prezintă risc toxic şi ecologic pentru sănătatea populaţiei şi mediul înconjurător. Prin certificatul dat se atestă că marfa care face obiectul importului a fost produsă în concordanţă cu specificaţiile tehnice stipulate în contract. Se eliberează de firma producătoare;

2) certificatul de calitate – se eliberează de producătorul mărfurilor. În el se menţionează că exportatorul a fost verificat şi atestat pentru fabricarea produsului respectiv în regim de asigurare a calităţii conform standardului de calitate, precum şi faptul că produsele care fac obiectul facturii şi expediate către importatori sunt în conformitate cu normele internaţionale de calitate în vigoare;

3) certificatul veterinar, fitosanitar şi de carantină – se eliberează de Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, pentru transportul de animale, de produse de origine vegetală sau animalieră. Acesta este emis de autorităţile sanitare din ţara de export şi are rolul de a dovedi că transportul nu prezintă pericol pentru transmiterea bolilor prin intermediul produselor de origine vegetală și animalieră;

4) certificatul de origine a mărfurilor este solicitat în cazurile prevăzute de lege. Legislaţia vamală în vigoare prevede obligativitatea depunerii certificatului prin care se probează originea mărfurilor numai în cazurile în care importatorii solicită acordarea preferinţelor sau concesiilor tarifare stabilite în cadrul acordurilor de liber schimb încheiate de Republica Moldova cu alte ţări. El asigură respectarea măsurilor de politică comercială din ţara importatoare.

În cele ce urmează vom încerca să facem o scurtă analiză a principalelor aspecte legislative privind originea mărfurilor, subiect ce tangențiază, indiscutabil, cu conținutul declarației vamale. Astfel, un element important al politicii vamale, esențial în aplicarea tarifului vamal de import, îl reprezintă originea mărfurilor, care permite tratarea diferențiată a mărfurilor ce pătrund pe teritoriul vamal al unui stat (sau grupuri regionale ajunse cel puțin în stadiul comunității vamale).

Originea mărfurilor este o sintagmă care în raporturile de comerț internațional desemnează țara unde este produsă marfa respectivă prin prelucrarea unor produse importante. În anumite acorduri și aranjamente comerciale internaționale se înscriu prevederi exprese cu privire

la obligația ce revine importatorului ca produsele pe care le importă să fie originare din țara parteneră, în limite valorice sau în cantități valorice. Sancțiunea nerespectării acestei obligații este lipsirea de eficiență juridică a angajamentelor de import asumate [1, p. 367].

Conform prevederilor Hotărârii Guvernului RM cu privire la regulile de origine a mărfurilor, nr.1599 din 13.12.2002 [26], țară de origine a mărfurilor este considerată țara în care marfa a fost obținută integral sau a fost supusă prelucrării suficiente în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

Originea este o legătură juridică ce apare între marfă și un teritoriu (regiune, stat sau o uniune vamală), unde aceasta a fost fabricată integral sau a suferit o prelucrare suficientă. Originea unui produs este nu altceva decât „naționalitatea lui economică (economic nationality)" [124, p.144].

În cadrul Uniunii Europene, conceptul de origine este utilizat ori de câte ori „tratamentul vamal" aplicat bunurilor care pătrund pe teritoriul vamal european variază în funcție de țara de origine. Cât privește proveniența mărfii, această noțiune nu ține direct de domeniul dreptului vamal comunitar, ea referindu-se mai mult la unele măsuri de ordin sanitar și fitosanitar. Originea mărfurilor este atestată prin certificatul de origine eliberat de autoritatea competentă a țării de export. Astfel, țara de origine a mărfurilor reprezintă țara în care mărfurile au fost obținute integral sau au fost supuse unei prelucrări suficiente [124, p.144].

Conform prevederilor art.215 CV RM, modul de determinare a țării de origine a mărfurilor, precum și de confirmare a originii lor este stabilit în Legea cu privire la tariful vamal nr.1380 din 20.11.1997 [41]. Astfel, în conformitate cu prevederile art.19 al Legii cu privire la tariful vamal, drept țară de origine a mărfii se consideră țara în care marfa a fost obținută integral sau a fost supusă unei prelucrări suficiente conform criteriilor stabilite de această lege și de acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte. Dacă la fabricarea mărfii au participat două sau mai multe țări, originea ei se determină în baza criteriilor privind prelucrarea suficientă a mărfii.

Conform prevederilor art.25 alin.(1) al Legii cu privire la tariful vamal, pentru mărfurile provenite din ţările cu care Republica Moldova a încheiat acorduri privind acordarea clauzei naţiunii celei mai favorizate poate fi aplicat (restabilit) regimul preferenţial la tariful vamal în cazul prezentării dovezii de origine a mărfurilor (certificatul de origine, declaraţia de origine/declaraţia pe factură) până la expirarea termenului prevăzut de acordurile respective. La determinarea țării de origine a mărfii nu se ia în considerare originea resurselor energetice, a mașinilor, utilajului și instrumentelor folosite la fabricarea ei [41].

Particularitățile determinării țării de origine a mărfurilor introduse pe teritoriul vamal din

terțe țări se stabilesc de către Guvern. La cererea declarantului sau a oricărei persoane interesate, informația privind țara de origine sau originea preferențială a mărfii se va furniza cât mai curând posibil, dar nu mai târziu decât peste 150 de zile de la data solicitării evaluării, cu condiția că autorităților corespunzătoare le-au fost comunicate toate informațiile necesare. Solicitările menționate pot fi acceptate până la și după punerea în vânzare a mărfii respective. Datele stabilite privind originea mărfii sunt valabile în decurs de 3 ani, sub rezerva ca faptele pe care se bazează și condițiile în care au fost obținute să rămână comparabile. Pentru aplicarea măsurilor de politică comercială, trebuie determinată cu exactitate țara de origine a mărfii, deoarece determinarea greșită sau intenționat greșită a acesteia poate crea facilități suplimentare sau anumite dezavantaje la promovarea mărfii pe piața UE.

Conform prevederilor pct.10 din Hotărârea Guvernului RM cu privire la regulile de origine a mărfurilor, nr.1599 din 13.12.2002 [26], trebuie respectate următoarele condiții:

– înștiințarea prealabilă a organelor vamale despre divizarea mărfii în loturi, indicându-se cauzele acestei divizări și specificându-se fiecare lot prin indicarea codului de clasificare a mărfii;

– clasificarea mărfii să fie conformă Nomenclatorului de mărfuri cu indicarea datelor privind valoarea ei și țara de origine;

– confirmarea prin acte a incorectitudinii divizării mărfii în câteva partide;

– livrarea tuturor loturilor de mărfuri dintr-o țară de către un singur exportator;

– introducerea tuturor loturilor de mărfuri prin unul și același punct vamal;

– livrarea tuturor loturilor de mărfuri în termen de cel mult șase luni de la data acceptării de către organele vamale a declarației vamale sau de la data expirării termenului de prezentare a acesteia referitor la primul lot. Accesoriile, piesele de schimb și instrumentele folosite pentru mașini, aparate sau vehicule vor avea originea mașinii, aparatului sau vehiculului în cauză, cu condiția că acestea sunt importante și corespund după caracteristicile lor echipamentului în cauză [41].

Cercetările şi concluziile autorului cu privire la originea mărfurilor au fost publicate în literatura periodică de specialitate [124, p.144].

O altă procedură legată de declararea vamală este declararea valorii în vamă. Astfel, conform metodelor de evaluare stabilite de Legea cu privire la tariful vamal [41], declarantul determină valoarea în vamă a mărfurilor introduse (art.10). Organul vamal, care efectuează vămuirea mărfurilor introduse, verifică corectitudinea determinării de către declarant a valorii în vamă (pct.1) art.8), inclusiv corectitudinea metodei alese de către declarant pentru determinarea valorii în vamă şi oportunitatea aplicării ei (pct.2) art.8), integritatea (completivitatea)

documentelor (obligatorii şi suplimentare) prezentate de declarant şi corespunderea lor cerinţelor stabilite.

În cazul în care lipsesc datele ce probează corectitudinea valorii în vamă anunţate sau există temeiuri să se considere că datele prezentate de declarant nu sunt veridice şi/sau suficiente, autoritatea vamală este în drept să determine de sine stătător valoarea în vamă a mărfurilor, aplicând metodele existente (pct.3) art.8).

Cel mai nou act normativ, care determină procedura de declarare a valorii în vamă a mărfurilor este Hotărârea Guvernului nr. 974 din 15.08.2016 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de declarare a valorii în vamă a mărfurilor. Astfel, ca domeniu de reglementare acesta se răsfrânge asupra modului de declarare a valorii în vamă a mărfurilor, precum şi stabileşte modul de determinare şi declarare a valorii în vamă a mărfurilor importate, inclusiv procedura de control a corectitudinii determinării valorii în vamă.

Totodată, noile prevederi stabilesc că organul vamal va dezvolta o bază de date naţională de determinare a valorii în vamă, utilizată în calitate de instrument bazat pe conceptul de evaluare şi gestionare a riscului potenţial în ceea ce priveşte corectitudinea valorii în vamă declarate [25].

Pentru declararea valorii în vamă, declarantul întocmeşte şi prezintă o declaraţie pentru valoarea în vamă pe formularul D.V.1 (*a se vedea* Anexa 1). În cazul în care declaraţia vamală în detaliu conţine mai mult de trei articole, formularul D.V.1 este însoţit de una sau mai multe file complementare. Se cere în mod special ca declaraţia pentru valoarea în vamă să fie întocmită de către declarant sau reprezentantul acestuia, iar completarea formularului D.V.1 se efectuează potrivit Instrucţiunii privind completarea declaraţiei pentru valoarea în vamă.

D.V.1 se completează pentru mărfurile importate pe teritoriul Republicii Moldova şi plasarea acestora în regim vamal de import pentru care se percep drepturi de import, iar organul vamal verifică datele specificate în D.V.1 şi cele conţinute în actele prezentate, ţinând cont de condiţiile şi specificul tranzacţiei concrete.

Declaraţia pentru valoarea în vamă se depune la organul vamal de către persoana responsabilă, pe propria responsabilitate, concomitent cu declaraţia vamală în detaliu; astfel formularul D.V.1 nu este valabil fără DVD.

D.V.1 se completează în două exemplare, dintre care:

- primul exemplar se anexează la DVD şi se păstrează la organul vamal;

- al doilea exemplar se eliberează declarantului.

D.V.1 se întocmeşte în limba de stat, utilizând calculatorul, fără ştersături. Rectificări sau corectări se admit doar prin înscrierea, de către declarant, a datelor noi cu cerneală violetă sau

albastră cu aplicarea semnăturii şi ştampilei.

Colaboratorul vamal, care verifică şi perfectează declaraţia vamală în detaliu, nu are dreptul să înscrie în rubricile completate de declarant/reprezentant, din iniţiativă proprie ori din însărcinarea sau la rugămintea acestuia, date despre valoarea în vamă declarată sau să introducă modificări, completări şi corectări în aceste rubrici. Cu excepţia cazurilor de vămuire electronică a mărfurilor, formularului D.V.1 i se atribuie data şi numărul de înregistrare a DVD. Numărul şi data se indică în rubrica „PENTRU UZ OFICIAL" pe fiecare pagină, inclusiv pe cea de titlu [25].

Declaraţia pentru valoarea în vamă conţine 24 de rubrici, dintre care cele mai principale sunt cele indicate pentru completarea cu următoarea informaţie: vânzătorul, cumpărătorul/declarantul, condiţii de livrare, numărul şi data facturii (invoice), numărul şi data contractului, articolul şi codul mărfii, preţul tranzacţiei în valută facturată, costurile suportate de cumpărător etc. Totodată, rubrica „PENTRU UZ OFICIAL" este destinată pentru menţiunile organului vamal.

În cazul în care valoarea în vamă a mărfurilor se stabileşte în baza altor metode decât în baza preţului efectiv plătit sau de plătit, persoana declară valoarea în vamă în declaraţia vamală în detaliu şi furnizează organului vamal informaţiile relevante în acest sens.

Astfel, conform Legii cu privire la tariful vamal, acestea sunt:

- metoda 2 – metoda determinării valorii în vamă în baza valorii tranzacţiei cu o marfă identică;
- metoda 3 – metoda determinării valorii în vamă în baza valorii tranzacţiei cu o marfă similară;
- metoda 4 – metoda determinării valorii în vamă în baza costului unitar al mărfii;
- metoda 5 – metoda determinării valorii în vamă în baza valorii calculate a mărfii;
- metoda 6 – metoda de rezervă [41].

Depunerea la organul vamal a declaraţiei de valoare este echivalentă cu angajarea responsabilităţii persoanei, în legătură cu:

a) exactitatea şi integralitatea elementelor înscrise în declaraţie;

b) autenticitatea documentelor prezentate în susţinerea acestor elemente;

c) furnizarea oricăror informaţii sau documente suplimentare necesare pentru stabilirea valorii în vamă a mărfurilor.

Totodată, legislaţia stabileşte cazurile când declaraţia valorii în vamă a mărfii nu se va depune, şi anume:

a) în cazul în care valoarea în vamă a mărfurilor importate în cadrul unei tranzacţii nu depăşeşte echivalentul sumei de 5000 de euro, cu condiţia ca acestea să nu reprezinte tranzacţii fracţionate sau multiple de la acelaşi expeditor pentru acelaşi destinatar;

b) în cazul plasării mărfurilor sub anumite destinaţii vamale exonerate/suspendate de plata drepturilor de import, cu excepţia taxei pentru proceduri vamale;

c) în cazul introducerii mărfurilor de către persoanele fizice;

d) în cazul în care declarantul deţine statut de agent economic autorizat (AEO) [25].

Pentru importurile de mărfuri de acelaşi tip furnizate de acelaşi vânzător către acelaşi cumpărător în aceleaşi condiţii comerciale, organul vamal este în drept să nu solicite declaraţia de valoare D.V.1 pentru fiecare tranzacţie de import. Aceasta se depune ori de câte ori se modifică împrejurările tranzacţiei.

În cazul în care se constată că nu sunt respectate condiţiile prevăzute de legislaţie şi/sau organul vamal a identificat riscul privind inexactitatea valorii declarate, acesta este în drept să solicite declarantului completarea şi prezentarea unui formular D.V.1. La fel, pentru confirmarea valorii în vamă a mărfurilor importate, declarantul prezintă actele necesare potrivit prevederilor stabilite de legislaţie.

Dacă organul vamal constată neconcordanţe sau nereguli între datele care se conţin în actele prezentate de declarant şi/sau dacă Sistemul Informaţional Integrat Vamal identifică criteriul de selectivitate în baza procesului de administrare a riscurilor, organul vamal este în drept să solicite declarantului date şi informaţii suplimentare, în funcţie de specificul tranzacţiei. Declarantul, din proprie iniţiativă, este în drept să prezinte şi alte acte, în scopul confirmării valorii în vamă anunţate.

În cazul în care declarantul prezintă informaţiile şi/sau actele suplimentare şi urmare a examinării acestora suspiciunile privind veridicitatea valorii în vamă declarate sunt înlăturate, organul vamal acceptă această valoare.

Atunci când declarantul furnizează actele şi/sau informaţiile suplimentare, dar în urma examinării acestora suspiciunile privind veridicitatea valorii în vamă declarate nu sunt înlăturate şi/sau persistă factori de risc potenţial (discrepanţe considerabile stabilite prin compararea valorii mărfurilor de evaluat cu valoarea mărfurilor identice sau similare perfectate) sau declarantul nu prezintă în termenul stabilit acte şi/sau informaţii suplimentare, organul vamal informează declarantul, prin înmânarea actului de inspecţie, despre dreptul de a declara valoarea în vamă a mărfurilor prin aplicarea consecutivă a metodelor prevăzute de Legea cu privire la tariful vamal sau despre obligaţia declarantului de a constitui o garanţie suficientă în mărimea stabilită de către organul vamal.

În ce privește practica judiciară din RM referitor la procedura de declarare a valorii în vamă, s-a constatat că cel mai frecvent se utilizează metoda de rezervă, cu aplicarea eronată a prevederilor legale [15]. Conform art.17 alin.(1) al Legii cu privire la tariful vamal, în cazul în care valoarea în vamă a mărfii nu poate fi determinată de către declarant prin aplicarea consecutivă a metodelor specificate la articolele 11, 12, 13, 15 şi 16 sau autoritatea vamală consideră cu temei că aceste metode nu pot fi utilizate, valoarea în vamă a mărfii se determină prin metoda de rezervă, prin mijloace rezonabile compatibile cu prevederile acestei legi, cu principiile generale ale acordurilor internaţionale la care Republica Moldova este parte şi pe baza datelor disponibile.

Astfel, prin prisma legii enunţate şi reieşind din materialele dosarului, instanţa de recurs a reţinut că organul vamal nu a probat imposibilitatea aplicării metodelor prevăzute în art. 12, 13, 15, 16 ale Legii cu privire la tariful vamal, aplicând direct metoda 6 de determinare a valorii în vamă a mărfurilor – metoda de rezervă, iar această împrejurare denotă încă o dată ilegalitatea actului de inspecţie privind majorarea valorii în vamă a mărfurilor importate conform declaraţiei vamale.

Dacă pierderea sau deteriorarea mărfurilor a avut loc până la data anunţării valorii lor în vamă, atunci preţul iniţial din factură poate fi certificat cu mărimea sumei corespunzătoare volumelor de mărfuri deteriorate sau pierdute, însă numai după ce declarantul va prezenta în modul stabilit organului vamal care efectuează vămuirea documentele respective ce confirmă faptul deteriorării (pierderii), soluţionarea revendicărilor legate de pierderea sau deteriorarea mărfurilor cu persoana responsabilă de integritatea acestora (furnizorul, transportatorul sau agentul de asigurare), precum şi satisfacerea revendicărilor (documentul vamal pentru livrarea suplimentară a mărfurilor, întocmirea unei noi facturi în locul celei întocmite anterior, confirmarea plăţii efective prin documente bancare etc.).

În ceea ce privește obligativitatea prezentării unor informații suplimentare de către declarant, prin Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al CSJ RM din 23 mai 2012 [16] s-a constatat că legea a pus o condiţie biroului vamal înainte de a-i permite solicitarea unor documente suplimentare. Respectiv, în speță recurentul (biroul vamal) nici la momentul vămuirii, dar nici în şedinţele de judecată nu a argumentat insuficienţa documentelor prezentate de către intimat, nu a întemeiat poziţia sa referitor la faptul că este diminuată valoarea în vamă, ci doar a invocat dreptul de a mai solicita suplimentar documente.

Referitor la cerinţa recurentului adresată intimatului de a prezenta suplimentar contractele cu terţele persoane referitoare la tranzacţie, comenzile de livrare, listele de preţuri ale firmei producătoare, calculul firmei producătoare pentru preţul de cost al mărfurilor evaluate, prima

instanţă corect a concluzionat că această cerinţă este contrară legii, deoarece acestea sunt documentele indicate în pct.14 al Regulamentului nominalizat şi ele pot fi solicitate doar în cazul în care este demonstrat faptul insuficienţei documentelor indicate în pct.13 al Regulamentului. Prin urmare, declaraţia vamală depusă şi valoarea în vamă anunţată de intimat este veridică şi este confirmată prin actele comerciale corespunzătoare, iar la momentul vămuirii mărfurilor importate autoritatea vamală nu a probat insuficienţa şi nu a cerut prezentarea unor acte suplimentare, în vederea confirmării valorii în vamă anunţate.

Practica judiciară comportă ample exemple privind aplicarea eronată a prevederilor alin.(4) art.7 al Legii cu privire la tariful vamal. Astfel, prin Decizia Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al CSJ RM din 11 aprilie 2012 [14] s-a constatat că drept temei al scoaterii de pe rol a cererii de chemare în judecată a servit faptul că recurentul nu a respectat procedura prealabilă de soluţionare a litigiului așa cum prevede art.267 lit.(a) CPC RM. În această ordine de idei, Colegiul a concluzionat că prima instanţă greşit a dispus scoaterea cererii de pe rol, dat fiind faptul că în cazurile ce ţin de aplicarea tarifului vamal nu este obligatorie aplicarea procedurii prealabile. Or, potrivit art.7 alin.(4) al Legii cu privire la tariful vamal, în cazul în care nu este de acord cu decizia autorităţii vamale referitoare la valoarea în vamă a mărfii, declarantul poate ataca această decizie în modul stabilit de legislaţie atât în faţa autorităţii vamale, cât şi în faţa instanţei de judecată, fără penalizare.

La final putem constata că declararea efectuată de persoanele juridice pe teritoriul Republicii Moldova presupune anumite caracteristici speciale ce o diferențiază de declararea efectuată de persoanele fizice, datorită complexității formei juridice de organizare și a informației ample ce necesită a fi enunțată.

2.5. Aspecte teoretice și practice privind controlul vamal asupra corectitudinii datelor din declarația vamală în detaliu

Înainte de a determina particularitățile controlului vamal asupra corectitudinii datelor din declarația vamală în detaliu, vom încerca să analizăm unele aspecte teoretice privind răspunderea în dreptul vamal, instituție ce conține elemente corelative cu cercetarea ce urmează a fi efectuată.

Norma juridică influenţează şi determină comportamentul uman, însă nu orice normă juridică va avea relevanţa sau rezultatul scontat din punct de vedere juridic. Astfel, conduita persoanelor obligate să respecte dispoziţia poate fi conformă sau să contravină ei. Prin conduită ilicită se va înţelege acţiunea sau inacţiunea contrară prevederilor normei juridice săvârşită de

către o persoană care are capacitatea de a răspunde pentru faptele sale. Deci, orice încălcare a normei juridice va atrage după sine răspunderea juridică. Însuşi termenul „răspundere" presupune faptul de a răspunde; obligaţia de a răspunde de îndeplinirea unei acţiuni, sarcini etc.; responsabilitate, consecinţă rezultată din neîndeplinirea unei obligaţii legale [18, p.891].

Deseori, unele forme ale răspunderii juridice se exclud reciproc, neputând exista cu privire la aceeaşi faptă. De exemplu, răspunderea penală exclude răspunderea contravenţională sau, dimpotrivă, răspunderea penală este compatibilă şi poate concura cu răspunderea civilă delictuală. Aici putem menţiona că însăşi răspunderea atât ca concept în cadrul sistemului de drept, cât şi ca formă specială de realizare a dreptului privit ca unitate, este inerentă însăşi existenţei acestuia, precum şi realizării sale [123, p.177].

Vorbind despre răspunderea penală ca formă a răspunderii în cadrul dreptului vamal, menţionăm că una dintre cele mai frecvente forme este răspunderea penală, care se realizează în două cazuri, şi anume:

- în caz de contrabandă, faptă infracțională prevăzută de art.248 CP RM;

- în caz de eschivare de la achitarea plăţilor vamale, faptă infracțională prevăzută de art.249 CP RM.

În art.224 CV RM se dă definiția noțiunii de contrabandă: Trecerea peste frontiera vamală de mărfuri, eludându-se controlul vamal sau tăinuindu-le de el, săvârşită în proporţii mari sau deosebit de mari, fie în mod repetat, fie de un grup de persoane care s-au organizat pentru activitate de contrabandă, fie de o persoană cu funcţie de răspundere care face uz de situaţia de serviciu, fie prin folosirea frauduloasă de documente vamale şi de alte documente, fie însoţită de nedeclarare sau de declararea lor neautentică în documentele vamale sau în alte documente, o astfel de trecere de substanţe narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive şi explozive, de deşeuri nocive, de armament, de dispozitive de explodare, de arme de foc şi de muniţii, cu excepţia armelor de vânătoare cu ţeavă linsă şi a cartuşelor la ele, de valori culturale, precum și nereturnarea pe teritoriul vamal a valorilor culturale scoase din ţară în cazul în care returnarea lor este obligatorie se consideră contrabandă şi se pedepseşte în conformitate cu Codul penal [9].

După cum observăm, această definiție include una dintre formele de comitere a infracțiunii de contrabandă, anume: nedeclararea sau declararea neautentică a datelor în documentele vamale sau în alte documente. În aceste condiții, pentru calificarea corectă a acțiunilor infracționale este necesar de a cunoaște și stabili cu exactitate procedura de declarare în cadrul unei proceduri concrete de vămuire a mărfurilor.

Dacă e să facem o paralelă cu fenomenul corupției, constatăm că, spre regret, riscul existenței acesteia la frontiera vamală este destul de ridicat, iar unul dintre factorii majori ce determină frecvența ei este rată ridicată a taxei care urmează a fi plătită. Uneori este mai ușor și mai ieftin pentru oamenii de afaceri să dea mită unui ofițer vamal decât să-și îndeplinească toate obligațiunile vamale sau, pentru a evita plata taxelor vamale, să declare în mod eronat mărfurile în vamă. Declararea eronată a mărfurilor în vamă aduce riscuri, iar ofițerul vamal ar putea dezvălui înșelarea în timpul controlului de mărfuri. În consecință, multe țări au încheiat diferite tratate de liber schimb, ceea ce a dus la reducerea taxelor vamale. Reducerea taxei a fost acceptată în cadrul negocierilor Acordurilor parteneriatului economic cu Uniunea Europeană sau cu Comunitățile Mondiale Economice. Astfel, intensificând sistemele interne existente de control și audit pasiv, aceasta poate asigura eliminarea riscului de corupție.

Impunerea unei limitări libertății de acțiune a ofițerilor este esențială pentru eliminarea riscului de corupție. În cazul în care procedurile vamale nu sunt definite în mod clar și sunt complicate sau în cazul în care nu sunt termeni clari de referință pentru ofițerii vamali, fie procedura de desfășurare a unor activități nu este clar definită, atunci libertatea de acțiune a ofițerilor este practic nelimitată [96, p.45-46].

În concluzie putem menționa că necesitatea unei reglementări legislative eficiente și oportune unui stat este mai mult decât necesară pentru contracararea diferitelor fenomene, inclusiv a corupției la frontiera vamală.

În ce privește răspunderea materială, aceasta survine în cazul încălcării normelor de drept vamal care sunt indicate în art.231 CV RM. Ca regulă, aceste norme de drept sunt obligatorii de a fi respectate de către persoanele juridice şi persoanele fizice care desfăşoară activitate de întreprinzător participanţi la relaţiile economice externe. Sancţionarea cu răspundere materială pentru comiterea încălcării regulilor vamale este prevăzută de art.232 CV RM. În norma de drept nominalizată sunt incluse opt alineate (lit.a-h), care prevăd amenda în % din valoarea mărfii: de la minimum 3% până la maximum 100%.

Potrivit pct.32 al Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie a RM cu privire la practica examinării în contencios administrativ a litigiilor legate de aplicarea legislaţiei vamale, instanţele judecătoreşti sunt atenționate că, la comiterea contravenţiilor vamale prevăzute de art.231 pct.3), 5), 6), 7), 8), 11), 22) CV RM, subiecţi ai sancţionărilor materiale pot fi declarantul care a depus declaraţia în nume propriu, brokerul vamal sau intermediarul care au întocmit declaraţia vamală. Alte categorii de persoane, inclusiv transportatorul, nu pot fi supuse sancţiunilor materiale prevăzute de art.232 CV RM pentru contravenţiile vamale enumerate mai sus [137].

În cazul în care fapta declarantului constă în nedeclararea în termenele stabilite a mărfurilor la import, acesta comportă o răspundere materială, în conformitate cu art.231 pct.3 CV RM.

La judecarea acestei categorii de cauze instanţele judecătoreşti vor lua în considerare faptul că, în conformitate cu art.4 CV RM, teritoriul Republicii Moldova reprezintă un teritoriu vamal unic ce include teritoriul terestru, apele interioare, apele teritoriale şi spaţiul aerian de deasupra acestora. Pe teritoriul Republicii Moldova se pot afla zone libere şi antrepozite vamale. Zonele libere şi antrepozitele vamale sunt parte a teritoriului vamal al Republicii Moldova, în care se aplică regimul vamal respectiv. Frontiera de stat a Republicii Moldova, perimetrul zonelor libere şi al antrepozitelor vamale constituie frontiera vamală a Republicii Moldova [137].

Într-un caz din practica judiciară [50] s-a constatat că pentru mărfurile importate cu un regim vamal de tranzit termenul de 72 de ore stabilit prin art.176 alin.(1) CV RM a început să curgă din momentul trecerii frontierei vamale, când mărfurile au fost introduse pe teritoriul antrepozitului vamal şi nu din momentul introducerii lor pe teritoriul vamal al Republicii Moldova. Mai mult ca atât, din deciziile contestate reiese că recurentul a fost sancţionat pentru încălcarea art.231 pct.3) CV RM – nedeclararea în termenele stabilite a mărfurilor de import, însă la aplicarea sancţionării materiale a contravenţiilor vamale organul vamal a invocat art.232 lit.a) CV RM, normă care nu este aplicabilă pentru încălcarea regulilor vamale prevăzute la art.231 pct.3) CV RM.

Dacă fapta declarantului constă în depunerea declaraţiei vamale sau a documentelor însoţitoare ce conţin date eronate despre regimul vamal, valoarea facturată, valoarea în vamă, tipul, codul, cantitatea sau originea mărfurilor transportate, dacă acest fapt conduce la exonerarea totală sau parţială de drepturi de import, acesta va fi supus răspunderii materiale în conformitate cu art.231 pct.6) CV RM .

În acest sens, Hotărârea Plenul Curţii Supreme de Justiţie a RM cu privire la practica examinării în contencios administrativ a litigiilor legate de aplicarea legislaţiei vamale pentru plasarea mărfurilor şi mijloacelor de transport sub regimurile vamale suspensive prevede acordarea de către organele vamale a autorizaţiilor. Modalităţile, condiţiile de acordare, de eliberare a autorizaţiilor cu privire la plasarea mărfurilor şi mijloacelor de transport sub regimurile vamale sunt reglementate de Regulamentul de aplicare a destinaţiilor vamale prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1140 din 02.11.2005 [28]. În cazul în care unele date eronate (spre exemplu, tipul mărfii, originea mărfurilor ş. a.) nu influenţează asupra mărimii drepturilor de import, aplicarea sancţiunilor prevăzute de art.232 pct.b[1]) CV RM contravine legii. Totodată, la soluţionarea litigiilor legate de

aplicarea sancţiunilor în temeiul datelor eronate din declaraţia vamală, mărimea amenzii, prevăzute la art.232 CV RM, se va calcula doar din valoarea obiectului contravenţiei (suma diminuată a drepturilor de import) sau din toată suma, dacă datele eronate au condus la exonerarea totală de aceste plăţi.

Pentru a înțelege pe deplin subiectul expus, este necesar mai întâi să dăm definiția conceptului de control vamal. Astfel, definiția legală a noțiunii „controlul vamal" o găsim în pct.21 art.1 CV RM, potrivit căruia controlul vamal constituie un ansamblu de acţiuni întreprinse de organele vamale pentru aplicarea şi respectarea legilor și a reglementărilor pe care organele vamale au sarcina să le aplice.

Codul vamal al României [147] în pct.18 art.4 oferă o definiție mai amplă: control vamal constituie „acte specifice efectuate de către autoritatea vamală pentru a asigura aplicarea corectă a reglementarilor vamale și a altor dispoziții legale privind intrarea, ieșirea, tranzitul, transferul și destinația finală a mărfurilor care circulă între teritoriul vamal al României și alte țări, inclusiv staționarea mărfurilor care nu au statutul de mărfuri românești; aceste acte pot să includă verificarea mărfurilor, a datelor înscrise în declarație, existența și autenticitatea documentelor electronice sau scrise, examinarea evidențelor contabile ale agenților economici și a altor înscrisuri, controlul mijloacelor de transport, controlul bagajelor și al altor mărfuri transportate de sau aflate asupra persoanelor, precum și efectuarea de verificări administrative și alte acte similare".

În ce privește definirea doctrinară a conceptului dat, autorul Gh. Caraiani [1, p.127] susține că controlul vamal este activitatea desfășurată de autoritatea vamală și are ca scop verificarea existenței și valabilității autorizației de import/export și a concordanței dintre conținutul documentelor însoțitoare ale mărfii și marfa în sine sub aspectul cantității, sortimentului și al altor parametri definitorii ai acestuia. De asemenea, autorii I.O. Bakaeva și G.V. Matvienko [69, p.118] definesc controlul vamal ca totalitatea măsurilor întreprinse de organele vamale în scopul asigurării respectării legislației vamale.

Un alt autor, A.O. Pasat [60, p.256], consideră controlul vamal drept acea activitate desfășurată de organele vamale ce constă într-o totalitate de acțiuni menite să asigure respectarea legislației vamale a Republicii Moldova și a actelor internaționale la care aceasta este parte. La rândul său, A.S. Kruglov [77, p.196] definește controlul vamal ca o totalitate de măsuri întreprinse de organele vamale în scopul asigurării respectării legislației vamale și a acordurilor internaționale. Autorul clasifică formele controlului vamal după forma de realizare în: controlul documentelor, evidența mărfurilor și mijloacelor de transport, inspectarea mărfurilor și mijloacelor de transport și controlul fizic al mărfurilor și mijloacelor de transport.

În opinia lui S.V. Halipov [92], controlul vamal reprezintă o totalitate de măsuri întreprinse de organele vamale în scopul asigurării respectării legislației în vigoare, care este realizat de persoanele cu funcție de răspundere din cadrul acestor organe.

Mai recent, autorul O. Ciobanu [4, p.45] definește controlul vamal ca fiind un sistem de măsuri îndreptate spre asigurarea respectării ordinii de trecere a mărfurilor şi a mijloacelor de transport peste frontiera vamală, pentru protecția frontierei de stat, a integrității economice a statului, a drepturilor şi intereselor subiecților activității economice externe, precum și spre elucidarea, contracararea şi prevenirea încălcărilor regulilor vamale.

În ce ne privește, considerăm că în prezent procedura de control vamal al mărfurilor şi mijloacelor de transport este schimbată, în sensul că nu mai este bazată pe verificarea fizică a acestora, procedură costisitoare atât pentru autoritatea vamală, cât şi pentru agenţii economici. Tehnicile cele mai larg utilizate ca metode de vămuire se referă la informatizare, controale a posteriori, audit postvămuire, analiză de risc, aplicate cu scopul de a simplifica controalele şi a le îndrepta spre domeniile unde sunt mai necesare.

Controlul vamal efectuat în baza declarației vamale, precum controlul datelor incluse în aceasta, este o procedura distinctă şi separată. Astfel, odată cu prezentarea declarației vamale agentul economic este obligat să respecte și să execute cerințele legale ale funcționarului vamal.

În afară de faptul că agentul economic prezintă declarația vamală în detaliu, care include toată informația necesară pentru vămuire, acesta este obligat să prezinte și un șir de documente, pe care le-am menționat în subcompartimentul 2.3.

Totodată, o noțiune distinctă care apare în cadrul procedurii date sunt actele de procedură la efectuarea controlului vamal. Astfel, un rol important la declararea mărfurilor are prezentarea datelor despre mărfuri şi unităţile de transport, precum şi alte date necesare controlului vamal.

Importanţa actelor de procedură vamală la verificarea documentelor şi informaţiei constă în studierea pentru a stabili corespunderea acestora cu reglementările legislaţiei vamale în vigoare şi corectitudinea completării lor. Luând în considerare cele specificate mai sus, observăm că actele de procedură vamală întocmite la efectuarea declarării mărfurilor şi a unităţilor de transport sunt cele mai importante acte care determină toate datele specifice la vămuirea mărfurilor şi a unităţilor de transport.

Legislația vamală a Republicii Moldova impune și respectarea anumitor termene pentru controlul declaraţiei vamale și al documentelor de către organele vamale, ca fiind de cel mult 5 zile calendaristice din momentul primirii declaraţiei, a documentelor şi informaţiilor necesare controlului vamal. Dacă ultima zi a termenului de verificare este nelucrătoare, acesta expiră în următoarea zi lucrătoare. În cazul în care se cere prezentarea mărfurilor şi mijloacelor de

transport, termenul de verificare curge din momentul prezentării. Termenul de verificare nu include timpul necesar efectuării controlului de către alte autorităţi publice.

De asemenea, reglementări speciale găsim și în Regulamentul de aplicare a destinației vamale [28], care conține prevederi ce se referă la controlul vamal efectuat asupra mijloacelor de transport al mărfurilor la birourile vamale de frontieră. Astfel, la trecerea frontierei de stat, organele vamale efectuează identificarea mijloacelor de transport pe baza documentelor de însoţire.

Menționăm că la transportul mărfurilor pe cale rutieră organul vamal controlează exteriorul autovehiculului, cabina acestuia şi, după caz, agregatul frigorific. La mijloacele de transport fără încărcătură se efectuează şi controlul compartimentului de marfă.

Declaraţia vamală în detaliu, semnată de declarant sau de reprezentantul acestuia care a întocmit declaraţia vamală respectivă, are valoarea unei declaraţii pe răspundere personală în ceea ce priveşte:

a) exactitatea datelor înscrise în declaraţia vamală;

b) autenticitatea documentelor anexate la declaraţia vamală;

c) plasarea mărfurilor sub destinaţia vamală solicitată [28].

La efectuarea controlului documentar (culoarul galben de control vamal), a controlului fizic (culoarul roşu de control vamal) sau a controlului ulterior (culoarul albastru de control vamal), suplimentar la actele menţionate se vor prezenta acte care confirmă toate datele indicate în declaraţia vamală. În cazul în care actele prezentate de declarant nu confirmă toate datele din declaraţia vamală, organul vamal poate solicita prezentarea altor informaţii necesare acordării liberului de vamă. Controlul vamal are drept scop prevenirea încălcării reglementărilor vamale, respectarea condiţiilor şi termenelor legale, precum şi descoperirea fraudelor vamale.

Etapele controlului vamal al mărfurilor sunt următoarele:

a) verificarea existenţei documentelor necesare vămuirii în funcţie de destinaţia vamală solicitată pentru mărfurile ce fac obiectul declarării;

b) controlul documentar;

c) verificarea efectuării plăţii sau garantării obligaţiei vamale, după caz;

d) controlul fizic al mărfurilor.

Evidențiem că controlul vamal se efectuează obligatoriu în conformitate cu metodologia de prelucrare a declaraţiilor vamale în detaliu stabilită prin ordinul Serviciului Vamal şi constă, cel puţin, în verificarea existenţei documentelor necesare vămuirii în funcţie de destinaţia vamală solicitată pentru mărfurile ce fac obiectul declarării, precum şi a efectuării plăţii ori garantării obligaţiei vamale, după caz [28].

Remarcăm că, în conformitate cu Ordinul Serviciului Vamal „Cu privire la aprobarea Normelor metodologice privind realizarea controlului ulterior prin audit postvămuire şi reverificarea declaraţiilor vamale”, nr.63-O din 11.01.2013 [58], controlul ulterior al declaraţiei vamale, ca una dintre formele controlului vamal prevăzute de art.185 CV RM, a fost introdus prin Legea pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, nr.114 din 17.06.2010.

Conform prevederilor art.27 „Controlul a posteriori” CVC (Regulamentul (CE) nr.450 din 2008 al Parlamentului European şi al Consiliului din 23 aprilie 2008 de stabilire a Codului vamal comunitar) [129], autorităţile vamale pot, după acordarea liberului de vamă şi pentru a se asigura de exactitatea datelor furnizate în declaraţia vamală sau în declaraţia sumară, să verifice toate documentele şi datele care se raportează la operaţiunile privind mărfurile în cauză sau la alte operaţiuni comerciale anterioare sau ulterioare implicând aceste mărfuri.

Aceste autorităţi pot, de asemenea, să examineze aceste mărfuri şi/sau să preleveze eşantioane, dacă este încă posibil să se efectueze o asemenea verificare sau prelevare. Aceste controale pot fi efectuate la sediul titularului mărfurilor sau al reprezentantului său, al oricărei persoane legate direct sau indirect, cu titlu profesional, de aceste operaţiuni, sau al oricărei persoane care dispune de aceste documente şi date din motive profesionale.

Controlul vamal se întemeiază, în mod esenţial, pe analiza riscurilor, în scopul de a identifica sau de a evalua eventualele riscuri, precum şi de a elabora măsurile de combatere a acestora. Anume sub acest aspect controlul activităţii agenţilor economici implicaţi în operaţiuni comerciale externe se realizează prin auditul ulterior vămuirii, care este o metodă de a controla agenţii economici prin examinarea conturilor şi înregistrărilor acestora. Această formă a controlului vamal se referă la acele mijloace de control care sunt întemeiate pe controlul vamal ulterior efectuat după eliberarea mărfurilor de sub supravegherea vamală (adică, după acordarea acestora a liberului de vamă). Scopul acestui control rezidă în verificarea exactităţii şi autenticităţii declaraţiilor şi se referă la controlul agenţilor economici, datelor comerciale, sistemelor de afaceri, înregistrărilor şi registrelor contabile [129].

Atragem atenţia că după finalizarea auditului postvămuire membrii echipei de control vor întocmi un dosar de audit postvămuire, în care vor fi cusute, sigilate şi numerotate toate actele emise. În cazul în care la finalizarea reverificării uneia sau mai multor declaraţii vamale organul vamal depistează iregularităţi sau încălcări ale legislaţiei vamale/fiscale, acesta va întocmi un proces-verbal de reverificare a declaraţiilor vamale şi, după caz, decizia de regularizare. Procesul-verbal de reverificare a declaraţiilor vamale este un act procedural care se procesează la actul de audit postvămuire, în care se consemnează iregularităţile constatate, normele încălcate, valoarea obligaţiilor vamale în situaţiile în care s-a constatat apariţia acestora [129].

Conform prevederilor Normelor metodologice, se instituie *de jure* două proceduri separate de control: auditul postvămuire şi reverificarea declaraţiilor. Totuşi, *de facto*, constatăm că acestea sunt, în esenţă, proceduri de control similare: ambele prevăd posibilitatea audierii agentului economic, ridicarea documentelor acestuia, o anumită blocare a activităţii economice şi de producţie, posibilitatea necondiţionată de prelungire a acestuia etc.

Dorim să atragem atenţia că suntem în ipostaza în care unul şi acelaşi agent economic poate fi din start supus unui control riguros, care va avea un impact negativ asupra activităţii sale, iar imediat după finisarea acestuia poate fi supus şi unui alt control al activităţii economice, dar cu o altă denumire. Cu atât mai mult că pct.5 din Normele metodologice prevede că Direcţia control ulterior şi secţiile control ulterior din cadrul birourilor vamale desfăşoară activităţi de control ulterior prin audit postvămuire sau reverificare, inclusiv în situaţiile de reverificare a declaraţiilor vamale pentru care s-a acordat liber de vamă, fără efectuarea controlului vamal documentar şi/sau fizic, de reverificare a declaraţiilor depuse la biroul vamal, pentru care se prezumă că dispoziţiile legale au fost aplicate pe baza unor informaţii inexacte sau incomplete.

2.6. Concluzii la Capitolul 2

1. Declararea vamală se efectuează în strictă conformitate cu prevederile legislației naționale și internaționale, este realizată de către persoanele abilitate în domeniu și reprezintă exteriorizarea dorinței de a comunica oficial trecerea mărfurilor și a mijloacelor de transport peste frontiera vamală.

2. Orice persoană, fizică sau juridică, indiferent de forma de proprietate, este în drept să introducă în şi să scoată din ţară bunuri materiale conform legislaţiei în vigoare, iar la trecerea peste frontieră a mărfurilor, obiectelor, altor bunuri acestea sunt supuse declarării. Declararea se consideră etapa principală a procedurii de perfectare a actelor vamale [120, p.58].

3. Pentru definirea conceptului de declarare vamală propunem completarea art.1 CV RM cu pct. 23^1 având următorul conținut: „*Declararea vamală semnifică o procedură complexă efectuată în faţa autorităţilor vamale din partea persoanelor fizice şi a celor juridice, care au intenţia de a scoate din ţară sau de a introduce mărfuri, bunuri, mijloace de transport și alte valori, ce conține date veridice privind tipul, cantitatea mărfurilor şi scopul trecerii acestora peste frontiera vamală, precum şi alte informaţii cerute de autorităţile oficiale vamale în conformitate cu legislaţia vamală actuală”*.

4. Declararea vamală se efectuează în baza unor principii generale care sunt prevăzute de reglementările Codului vamal. Recomandăm completarea dispozițiilor de la art. 173 CV RM cu următorul text: „Declararea vamală se va efectua cu respectarea principiilor generale prevăzute în Secţiunea a 3-a a Capitolului II din prezentul Cod, inclusiv cu respectarea principiilor specifice: *principiul eficacității, principiul îndeplinirii obligațiilor cu bună-credință, principiul responsabilității*."

5. În legătură cu faptul că în legislația Republicii Moldova nu există o definiție a formelor declarării vamale, propunem să fie elaborat și consolidat în art.174 CV RM un concept nou privind forma declarării vamale: (4) *„Prin formă se înțelege mijlocul de exprimare exterioară a activității concrete de declarare a persoanelor care au calitatea de declarant, îndreptate spre asigurarea respectării legislației în vigoare, având scopul de a trece peste frontiera vamală mărfuri și mijloace de transport"*.

6. În vederea restricționării posibilităților de apariție a noilor forme de declarare vamală, propunem modificarea dispoziției de la alin.(1) art.174 CV RM prin excluderea sintagmei „sau prin alte modalităţi prevăzute de legislaţie".

7. Pentru uniformizarea cadrului legal, propunem completarea art.1 CV RM cu pct.68, 69, 70 care să conțină definițiile noțiunilor de declarație vamală primară, declarație vamală complementară și declarație vamală în detaliu prevăzute în Ordinul Serviciului Vamal nr. 346-O din 24.12.2009 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declaraţiei vamale în detaliu.

8. Declararea vamală, ca și mecanism de aplicare, se realizează cu respectarea unor condiții de bază, cum ar fi: locul, timpul, forma, dar și a drepturilor și obligațiilor pe care le au părțile în cadrul procesului dat. Atât legislația, cât și doctrina diferențiază declararea efectuată de către persoanele fizice și declararea efectuată de către persoanele juridice, participanți la activitatea economică externă. O condiție care influențează procedura dată o constituie faptul dacă respectivele persoane au statut de rezident sau nerezident în Republica Moldova.

9. La moment, în legislația Republicii Moldova nu există prevederi exprese care ar stabili procedura de refuz în primirea declarației vamale. Considerăm că astfel de prevederi urmează a fi inserate și în legislația vamală a Republicii Moldova, ceea ce ar diminua abordările subiective ale angajaților vamali, fiind stabilite cu exactitate temeiurile de neacceptare a declarației vamale în detaliu, totodată ar responsabiliza agenții economici în vederea respectării prescripțiilor legale.

10. Pentru evitarea neconcordanței dintre sensul termenilor „declarant" și „titular al operațiunii", considerăm oportună excluderea pct.34 din art.1 CV RM, modificarea pct.13 din același articol după cum urmează: *declarant – persoana care declară şi prezintă mărfurile şi*

mijloacele de transport, care întocmeşte şi depune declaraţie vamală în nume propriu sau persoana în al cărei nume este întocmită declaraţia vamală de către brokerul vamal sau intermediar.

11. În cadrul procedurii de declarare vamală, agenții economici depun declarația vamală în detaliu și declarația valorii în vamă. Declaraţia vamală în detaliu se utilizează pentru îndeplinirea formalităţilor vamale la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, la fel în cazul schimbării regimului vamal al mărfurilor importate. De asemenea, în declarația vamală în detaliu subiecţii activităţii economice externe expun datele principale despre mărfuri: denumirea mărfurilor, codul mărfurilor conform nomenclatorului mărfar, regimurile vamale, valoarea mărfurilor, greutatea, date despre ambalajul mărfurilor şi alte date necesare pentru perfectarea vamală. În baza datelor din declaraţia vamală în detaliu se formează statistica comerţului extern.

12. Scopurile declarației vamale în detaliu rezidă în informarea organelor vamale despre mărfurile şi mijloacele de transport ce trec peste frontiera vamală; în baza acesteia se formează statistica vamală; se calculează şi se încasează drepturile de import şi de export şi se asigură respectarea legislaţiei vamale.

3. DECLARAREA VAMALĂ ELECTRONICĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

3.1. Aspecte teoretice şi juridice ale declarării electronice în dreptul vamal

Codul vamal al Republicii Moldova în art.174 stipulează clar: „Declararea se face în scris, verbal sau prin acţiune, prin mijloace electronice sau prin alte modalităţi prevăzute de legislaţie" (alin.(1)). „Declaraţia vamală se depune la organul vamal în formă electronică, utilizând sistemul informaţional integrat vamal" (alin.(2)).

O definiție a declarației electronice o găsim în pct.2 al Regulamentului cu privire la procedura vămuirii electronice a mărfurilor la export prevăzut în Anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului RM nr.904 din 13.11.2013 [34], conform căruia declaraţia vamală electronică reprezintă declaraţia vamală în detaliu sub formă de informaţie electronică, având formatul şi structura stabilite de Normele tehnice privind imprimarea, utilizarea şi completarea declaraţiei vamale în detaliu, care este creată, structurată, prelucrată, păstrată şi transmisă de către utilizatorul sistemului informaţional vamal către organul vamal prin procedee informaţionale (fără suport de hârtie) şi pe care este aplicată semnătura digitală emisă în conformitate cu legislaţia.

Prevederi ce se referă la metodologia de prelucrare a declaraţiei vamale în detaliu prin procedee informatice conține Ordinul SV cu privire la aprobarea Metodologiei de prelucrare a declaraţiei vamale în detaliu [54]. În el este specificat că procedura informatică de declarare a mărfurilor constituie ansamblul de instrucţiuni şi activităţi care permit declararea mărfurilor prin intermediul sistemului informatic vamal.

La rândul său, Codul vamal comunitar [129] prevede în art.107 alin.(1) că declarația vamală se face prin utilizarea unei tehnici de prelucrare electronică a datelor. Autoritățile vamale pot permite ca declarația vamală să fie efectuată sub forma unei înregistrări în evidența contabilă a declarantului, cu condiția ca acestea să aibă acces la datele respective în sistemul electronic al declarantului și să fie întrunite circumstanțele necesare pentru a permite orice schimb de date între birourile vamale. Nici în cazul dat nu se oferă o definiție expresă a declarației vamale electronice, specificându-se doar că aceasta este efectuată printr-o tehnică de prelucrare electronică a datelor.

Legiuitorul rus a reglementat declarația vamală electronică în art.204 din Codul vamal, specificând că „declararea mărfurilor se face în formă electronică. Guvernul Federației Ruse stabilește listele de mărfuri, proceduri vamale, precum și cazurile în care declarația se face în scris". În continuare, art.207 CV FR prevede regula, conform căreia „declararea mărfurilor prin declarație vamală în format electronic trebuie semnată prin semnătură electronică, în

conformitate cu legislația rusă" [86]. Astfel, iarăși observăm că reglementările legale nu definesc declararea electronică, ci doar menționează despre existența acesteia.

În ceea ce privește aspectul reglementării juridice, în SUA, spre exemplu, există un câmp normativ solid pentru declararea electronică a mărfurilor. Adică, este soluționată din punct de vedere juridic problema privind responsabilitatea egală pentru declarare, în oricare formă ar fi ea organizată: electronică sau pe suport de hârtie (pe suport de hârtie se vămuiesc 1-2% din mărfuri). Mai mult decât atât, sunt clar reglementate toate instrucțiunile și procedura de realizare a formei electronice a declarării [80].

Însăși procedura declarării electronice a fost analizată științific doar tangențial, fără a fi efectuată o cercetare temeinică a acesteia. Totodată, ca rezultat al implementării în ultima perioadă a procedurilor simplificate de vămuire a apărut necesitatea de a dezvolta și analiza din punct de vedere științific procedura declarării electronice [125, p.47].

Astfel, în sensul conceptului de implementare a vămuirii electronice, vămuirea electronică reprezintă procedura de depunere şi procesare a declaraţiei vamale în detaliu pe cale electronică (fără suport de hârtie şi utilizând semnătura digitală/electronică), acceptarea, controlul şi validarea acesteia de organul vamal [148]. Din cele enunțate putem afirma că procedura declarării electronice face parte din conceptul de vămuire electronică.

Totodată, anumite documente de politici stabilesc necesitatea implementării pe scară largă a procedurii respective, afirmându-se că vămuirea electronică este un element fundamental în garantarea facilitării comerţului şi, în acelaşi timp, a eficacităţii controalelor vamale, reducând astfel costurile suportate de agenţii economici şi riscurile la care este supusă societatea. Procedura de vămuire electronică oferă multiple beneficii atât pentru agenţii economici, implicit exportatori, importatori, brokeri vamali şi transportatori, cât şi pentru eficientizarea administrării vamale [148].

În mod deosebit este necesar să menționăm că experiența statelor care au implementat declararea electronică a relevat următoarele avantaje ale declarării electronice:

- intensificarea controlului asupra mărfurilor;
- colectarea și evidența eficientă a veniturilor;
- reducerea timpului de vămuire a mărfii datorită simplificării formalităților vamale;
- o colaborare mai strânsă și o coordonare mai armonioasă a acțiunilor cu alte organe statale;
- aplicarea uniformă a legislației vamale;
- sporirea transparenței și predictibilității vămuirii;

- reducerea probabilității acțiunilor necorespunzătoare ale colaboratorilor vamali;
- sporirea calității informației administrative;
- utilizarea eficientă a resurselor umane și tehnice;
- obținerea unei informații veridice pentru evaluarea riscului și auditului după vămuire [76].

Observăm că declararea electronică are drept scop intensificarea și reducerea timpului necesar realizării declarării vamale, fapt deosebit de important pentru dinamizarea dezvoltării comerțului extern. Indiferent dacă efectuarea declarării electronice va fi efectuată personal sau prin intermediari, pot fi evidențiate următoarele atuuri ale declarării electronice pentru participanții la operațiunea de declarare în comparație cu procedura tradițională:

- sistem de declarare a mărfurilor fără hârtie;

- rapiditatea efectuării declarării vamale;

- posibilitatea efectuării declarării vamale a mărfurilor la orice birou vamal, dotat cu echipamentul necesar;

- sistemul electronic de declarare este foarte convenabil pentru declararea mărfurilor specifice utilizând rețeaua Internet [95, p.74-75].

Pe lângă avantajele declarării electronice, în doctrina rusă [85] au fost menționate și unele dezavantaje ale acesteia:

- în practică apar probleme la utilizarea semnăturii electronice;

- în prezent lipsește un sistem interdepartamental privind schimbul de informații;

- în procesul de efectuare a transferului de date sunt implicați mai mulți colaboratori vamali din diferite domenii, evidențiindu-se perturbări și denaturări în timpul transferului de date, pierderea parțială a acestora, ceea ce duce la întârzieri în vămuire;

- procesul de armonizare a legislației vamale este destul de lent, acesta nu întotdeauna este adaptat la procedurile de vămuire electronică.

Considerăm că dezavantajele menționate sunt întâlnite și în practica vamală din Republica Moldova. Totuși, acestea nu constituie un impediment în realizarea tuturor obiectivelor propuse privind modernizarea serviciilor tehnologice, ci doar un impuls în realizarea acestor scopuri la un nivel cât mai avansat.

Analiza efectuată anterior a arătat că, în prezent, problemele privind dezvoltarea economiei naționale dictează necesitatea organizării eficiente a administrării tuturor verigilor acesteia, cea mai importantă dintre ele fiind activitatea vamală. În acest context, optimizând reglementarea vamală, este necesar a dezvolta încontinuu mecanismul organizațional-juridic de

prezentare organului vamal a informațiilor în formă electronică, ca una dintre modalitățile prioritare de declarare a mărfurilor [125, p.47].

Pentru atingerea scopului propus în prezenta cercetare, este necesar să facem referire, în primul rând, la legislația Republicii Moldova în domeniul activității vamale. Elocventă în acest sens ar fi Hotărârea Guvernului RM cu privire la procedurile de vămuire electronică a mărfurilor [34]. Acest act normativ a fost elaborat ținându-se cont de tendințele actuale de dezvoltare a activității vamale, inclusiv de tendințele de aplicare de către participanții la AEE a modalității electronice de declarare a mărfurilor.

Hotărârea prevede un șir de simplificări ce țin de declararea vamală a mărfurilor, fiind orientate spre reducerea termenelor de punere a mărfurilor în liberă circulație. În special, din 13.11.2013 este prevăzută trecerea integrală la cifra de afaceri informatizată și la tehnologia prezentării în formă electronică a declarației vamale și a documentelor, în baza cărora aceasta este completată.

Noile reguli oferă posibilitatea de a efectua periodic declararea mărfurilor exportate, care nu sunt supuse taxelor vamale de export, precum și oferă declarantului dreptul de a prezenta o singură dată organului vamal documentele care atestă dreptul legal al acestuia de a efectua operațiuni vamale, inclusiv până la prezentarea declarației vamale, la completarea căreia aceste documente vor fi folosite [125, p.47].

Potrivit statisticii Serviciului Vamal, numărul agenților economici care au trecut la vămuire electronică este în continuă creștere. Astfel, dacă în 2014 erau înregistrate doar zeci de declaraţii electronice la export, în 2015 numărul acestora a crescut la peste 71000, iar în anul 2016 deja 65% din totalul exporturilor sunt declarate electronic, conform regimurilor vamale stabilite în Hotărârea Guvernului RM nr.904 din 13.11.2013 cu privire la procedurile de vămuire electronică a mărfurilor [34], și această tendință este în continuă ascensiune.

În retrospectivă, din 1 martie 2015 toți agenții economici pot declara electronic nu doar exportul, dar și importul de mărfuri. Odată cu lansarea declarării electronice au fost create 29 de posturi vamale virtuale/electronice care asigură procesarea declarațiilor vamale depuse de agenții economici din toate regiunile țării [150].

Concretizăm că informația în formă electronică poate fi utilizată liber de orice persoană și poate fi transmisă de o persoană altei persoane, cu condiția că folosirea și transmiterea informației în formă electronică nu încalcă drepturile legale și interesele altor persoane sau normele legislației în vigoare. De aici reiese că premisele administrativ-juridice ale implementării declarării electronice au luat naștere cu ceva timp în urmă.

În afară de aceasta, este necesar a menționa că în Republica Moldova sistemul de

declarare electronică își datorează dezvoltarea sa orientării politicii de stat în direcția creării unui spațiu informațional unic. De remarcat și importanța aderării țării noastre la Convenția de la Kyoto, în care este stipulată direct necesitatea utilizării sistemelor automatizate în activitatea organelor vamale ale statului, necesitatea utilizării informației preliminare despre sosirea mărfii pentru implementarea programelor de control selectiv, necesitatea transmiterii electronice a datelor (declararea electronică).

Totodată, pentru armonizarea legislației vamale autohtone cu cea europeană și întru evitarea aspectelor legale contradictorii, propunem completarea Codului vamal al Republicii Moldova cu prevederi ce dezvăluie noțiunea și esența declarării electronice. Astfel, considerăm că art.1 CV RM urmează a fi completat cu punctul 23^2, expus în următoarea redacție: „*declararea electronică* – comunicarea de către declarant sau de către persoana autorizată să acționeze în numele declarantului către organul vamal a informațiilor despre mărfuri, despre procedura vamală aleasă și (sau) a altor informații necesare pentru punerea mărfurilor în liberă circulație, în formă electronică, prin canale electronice de telecomunicații și cu utilizarea mijloacelor și a semnăturilor electronice".

Continuând analiza, este necesar să facem referință și la normele Codului vamal al Uniunii Europene [98], din care reiese că punerea mărfurilor în liberă circulație se efectuează de către organele vamale cu respectarea următoarelor condiții:

1) organului vamal îi sunt prezentate licențele, certificatele, permisiunile și (sau) alte documente, necesare pentru punerea mărfurilor în liberă circulație în conformitate cu acest Cod și (sau) cu alte acorduri internaționale, cu excepția cazurilor când, conform legislației, documentele prevăzute pot fi prezentate după punerea în liberă circulație a mărfurilor;

2) la stabilirea procedurilor vamale persoanele au respectat cerințele și condițiile necesare pentru punerea mărfurilor sub procedura vamală aleasă în corespundere cu Codul vamal;

3) în privința mărfurilor au fost achitate taxele vamale, impozitele sau a fost prezentată asigurarea achitării acestora.

Punerea în liberă circulație a mărfurilor se realizează de către colaboratorii organului vamal prin procedura stabilită de legislație, prin aplicarea mențiunilor respective pe declarația vamală și (sau) pe documentele comerciale, de transport, precum și a informațiilor respective – în sistemele informaționale ale organului vamal [125, p.48].

Pozitiv este faptul că Codul vamal al UE fixează și termenele punerii mărfurilor în liberă circulație. Astfel, punerea mărfurilor în liberă circulație trebuie să fie finalizată de către organul vamal nu mai târziu de 1 (una) zi lucrătoare imediat următoare după ziua înregistrării declarației vamale. Punerea în liberă circulație a mărfurilor, asupra cărora nu se aplică taxele vamale de ieșire,

incluse în regimul vamal de export, și a mărfurilor incluse în regimul exportului temporar, trebuie să fie finalizată de către organul vamal nu mai târziu de 4 (patru) ore din momentul înregistrării declarației pe mărfuri, iar în cazurile în care declarația pe mărfuri a fost înregistrată într-un termen mai mic de 4 (patru) ore până la sfârșitul orelor de muncă ale organului vamal – nu mai târziu de 4 (patru) ore din momentul începutului orelor de muncă ale organului vamal respectiv. Termenele indicate includ și perioada efectuării controlului vamal [98].

Menționăm că în cazul aplicării declarării vamale preliminare a mărfurilor (declarația vamală poate fi prezentată în privința mărfurilor de origine străină până la introducerea acestora pe teritoriul vamal), punerea mărfurilor în liberă circulație trebuie să fie finalizată de către organul vamal de asemenea într-un termen nu mai târziu de o zi lucrătoare imediat următoare zilei prezentării mărfurilor organului vamal, care a înregistrat declarația vamală [125, p.48].

În continuare, punerea mărfurilor în liberă circulație poate fi suspendată, dacă, în timpul desfășurării operațiunilor vamale ce țin de aplicarea procedurilor vamale asupra mărfurilor care conțin obiecte ale proprietății intelectuale, incluse în registrul vamal care este ținut de către organul vamal sau în registrul unic al obiectelor proprietății intelectuale, organul vamal a depistat indicii ce denotă încălcarea drepturilor proprietății intelectuale; punerea acestor mărfuri în liberă circulație se suspendă pe un termen de 10 (zece) zile lucrătoare.

Mai precizăm și faptul că termenele de punere în liberă circulație a mărfurilor pot fi prelungite, cu permisiunea scrisă a conducătorului (șefului) organului vamal, a șefului-adjunct autorizat de către conducătorul (șeful) organului vamal sau a persoanelor care îi înlocuiesc, pe o perioadă necesară pentru efectuarea sau finalizarea formelor de control vamal și acestea nu pot depăși 10 (zece) zile lucrătoare din ziua imediat următoare zilei înregistrării declarației vamale [98].

Codul vamal al UE prevede și punerea mărfurilor în liberă circulație până la depunerea declarației vamale. În cazurile plasării sub regim vamal, cu excepția procedurii vamale de tranzit, a unor categorii de mărfuri importate pe teritoriul vamal (mărfuri necesare pentru lichidarea consecințelor calamităților naturale, a situațiilor excepționale de tip natural și tehnogen, produse cu destinație militară, necesare pentru îndeplinirea acțiunilor de menținere a păcii sau pentru efectuarea exercițiilor militare, precum și mărfurile ușor alterabile, animale vii, materiale radioactive, explozibile, expediții poștale internaționale, mărfuri cargo, ajutoare umanitare și tehnice, informații și materiale pentru mass-media, piese de schimb, motoare, materiale de consum, utilaje și instrumente necesare pentru reparația mijloacelor de transport internațional și alte mărfuri asemănătoare, care sunt plasate sub regim vamal prioritar), punerea lor în liberă circulație poate fi efectuată până la prezentarea declarației vamale, cu condiția că declarantul

prezintă:

1) documente comerciale sau alte documente, care conțin date despre expeditorul și destinatarul mărfurilor, despre țara expeditoare și destinația mărfurilor, denumirea, descrierea, codul clasificator al mărfurilor conform Nomenclatorului de mărfuri ale activității economice externe la nivelul a cel puțin primele trei semne (indici): cantitatea, greutatea brutto și valoarea mărfurilor;

2) obligația în scris (scrisoarea de garanție) despre prezentarea de către el a declarației vamale și a documentelor necesare și a datelor nu mai târziu de data de 10 a lunii imediat următoare lunii eliberării mărfurilor, care va conține informații privind scopurile utilizării mărfurilor și regimul vamal sub care sunt plasate mărfurile;

3) documentele și informațiile care confirmă respectarea interdicțiilor și restricțiilor, cu excepția cazurilor când atare documente și informații pot fi prezentate la data depunerii declarației vamale [98].

Punerea mărfurilor în liberă circulație până la depunerea declarației vamale a mărfurilor, al căror declarant este un operator economic autorizat, se efectuează cu condiția că suma care urmează a fi achitată sub forma taxelor vamale de import, impozite nu depășește suma asigurată spre achitare a taxelor vamale, a impozitelor, prezentată de către operatorul economic autorizat, dacă acest lucru este prevăzut în legislație.

Dacă organele vamale iau decizia despre necesitatea cercetării probelor și mostrelor de mărfuri, a documentației tehnice detaliate sau despre efectuarea expertizei în scopul verificării veridicității datelor indicate în declarația vamală sau în alte documente, prezentate organului vamal, punerea mărfurilor în liberă circulație se realizează până la obținerea rezultatelor expertizei vamale, cu condiția că declarantul a prezentat asigurarea (garanția) achitării taxelor vamale, a impozitelor, care pot fi calculate suplimentar în baza rezultatelor efectuării unor asemenea verificări sau expertize [98].

De asemenea, punerea mărfurilor în liberă circulație nu se efectuează doar în cazul depistării de către organele vamale a indiciilor care arată că mărfurilor le pot fi aplicate interdicții și restricții și că declarantul nu a prezentat argumentele care ar confirma respectarea acestora.

Pe lângă cele menționate, în CV UE este stabilită procedura de punere a mărfurilor în liberă circulație în cazul depistării contravențiilor sau a infracțiunilor:

1. În cazul depistării contravenției sau a infracțiunii, punerea mărfurilor în liberă circulație poate fi efectuată până la finalizarea anchetei sau până la finalizarea procesului administrativ, dacă asemenea mărfuri nu au fost ridicate sau asupra lor nu a fost aplicat

sechestrul în conformitate cu legislația.

2. În legislație poate fi prevăzută necesitatea prezentării asigurării (garanției) achitării taxelor vamale, a impozitelor, care pot fi calculate suplimentar [98].

În CV UE este prevăzut și refuzul de punerea mărfurilor în liberă circulație în cazuri ca:

1. Nerespectarea condițiilor privind punere a mărfurilor în liberă circulație, și anume:

- neprezentarea organului vamal a licențelor, certificatelor, permisiunilor și (sau) a altor documente necesare pentru punerea mărfurilor în liberă circulație în conformitate cu Codul vamal și (sau) cu alte acorduri internaționale;
- neprezentarea mărfurilor organului vamal, care a înregistrat declarația vamală, sau altui organ vamal, stabilit în conformitate cu legislația, în termen de 30 (treizeci) de zile calendaristice din ziua imediat următoare zilei înregistrării acesteia sau, dacă în acest termen au fost introduse interdicții și restricții, organul vamal refuză punerea unor asemenea mărfuri în liberă circulație, în formă scrisă cu indicarea tuturor motivelor care au constituit temeiul acestui refuz și a recomandărilor în vederea soluționării acestora.

2. Organul vamal refuză punerea mărfurilor în liberă circulație dacă la efectuarea controlului vamal al mărfurilor organul vamal a depistat încălcări ale legislației vamale, cu excepția cazurilor în care:

- încălcările depistate, care n-au constituit motiv de intentare a dosarului administrativ sau penal, au fost lichidate;
- încălcările depistate au fost lichidate, iar mărfurile declarate nu au fost ridicate sau asupra lor nu a fost aplicat sechestru în conformitate cu legislația.

Amintim în context că legiuitorul nostru definește noțiunea de punere a mărfurilor în liberă circulație ca fiind acţiunea prin care organul vamal lasă necondiţionat şi fără restricţii la dispoziţia persoanei mărfurile şi mijloacele de transport după vămuire (pct.15 art.1 CV RM).

Totodată, analiza comparativă a normelor cuprinse în legislația internațională și a normelor cuprinse în Codul vamal al Republicii Moldova scoate în evidență faptul că în actele normative indicate nu există concretizări privind punerea mărfurilor în liberă circulație în cazul prezentării organului vamal a informațiilor în formă electronică.

În legătură cu aceasta, propunem completarea art.1 CV RM cu pct.15^1, care să prevadă temeiurile pentru punerea mărfurilor în liberă circulație atunci când acestea sunt declarate în formă electronică. Astfel, pct. 15^1 va avea următorul conținut: *„Punerea mărfurilor în liberă circulație se realizează de către colaboratorul organului vamal în ordinea stabilită de legislație, prin aplicarea mențiunilor respective pe declarația vamală și (sau) pe documentele comerciale,*

de transport (expediție), precum și a datelor respective – în sistemele informaționale ale organului vamal. În cazul declarării mărfurilor în formă electronică, punerea acestor mărfuri în liberă circulație se realizează în baza și cu aplicarea documentelor electronice în ordinea stabilită de către Serviciul Vamal."

În această ordine de idei, este necesar să menționăm că Serviciul Vamal aplică formate neunificate ale documentelor electronice în cadrul procedurii de declarare în formă electronică. Între timp, efectuarea unei unificări în acest domeniu ar permite reducerea ponderii suporturilor de hârtie în realizarea formalităților vamale, ar facilita administrarea afacerilor pe teritoriul vamal, ar reduce cheltuielile de timp, tehnologice, financiare și umane în cazul deplasării locului de realizare a formalităților vamale de către agentul economic. Completarea indicată se propune în scopul unificării legislației vamale, prin transferul reglementărilor vamale din cadrul UE la nivel național.

De asemenea, este necesar a specifica că acum câțiva ani, când planurile de implementare a declarării electronice în activitatea organelor vamale numai se schițau, aplicarea fluxului de documente în formă electronică se planifica nu doar în cazurile depunerii declarației, dar și în cazurile efectuării procedurilor de control. Adică, toate datele necesare, informația pentru luarea deciziei de punere în liberă circulație și însăși punerea mărfurilor în liberă circulație trebuiau să fie prezentate exclusiv în formă electronică, dacă luarea unei asemenea decizii era susținută de programul computerizat.

În Republica Moldova, legislația vamală permite organelor vamale și participanților la AEE să evite la maximum folosirea suporturilor de hârtie și influența factorului uman la efectuarea operațiunilor vamale. Spre exemplu, conform alin.(1^1) art.174 CV RM, declarația vamală se depune la organul vamal în formă electronică, utilizând sistemul informațional integrat vamal [125, p.48].

În acest sens, pentru realizarea perfecționării administrării vamale, Concepția dezvoltării organelor vamale prevede o utilizare cât mai pe larg a tehnologiilor informaționale, și anume:

- implementarea noilor mijloace informațional-tehnice de asigurare a activității organelor vamale ale RM;
- crearea unui sistem automatizat interdepartamental unic de colectare, păstrare și prelucrare a informației, asigurând toate tipurile de control de stat, inclusiv conjugarea bazelor de date ale serviciului fiscal cu cele ale organelor vamale din RM;
- crearea unui centru operațional pentru prelucrarea informației și luarea deciziilor;

- perfecționarea tehnologiei de formare și gestionare a datelor statisticii vamale în corespundere cu standardele internaționale;
- intensificarea controlului vamal după punerea mărfurilor în circulație pe teritoriul vamal al RM (efectuarea controlului în baza metodelor de audit).

În cadrul posturilor electronice toate actele vamale sunt perfectate prin intermediul sistemului automatizat, exclusiv în format electronic, iar mărfurile pot fi transportate direct la frontieră (în cazul exportului) sau la depozitul agentului economic (în cazul importului), fără a fi necesară prezentarea acestora la postul vamal intern. Odată cu eliminarea documentelor pe suport de hârtie şi trecerea la procesarea doar electronică a tranzacţiilor de export, Serviciul Vamal a oferit producătorilor posibilitatea de a deveni mai competitivi pe piaţa străină, minimizând timpul de vămuire şi reducând considerabil costurile aferente exportului produselor autohtone [150].

După cum arată analiza sus-numitelor acte normative și a cercetărilor unor specialiști, principalele criterii de funcționare a sistemului informațional automatizat al organelor vamale sunt plenitudinea, actualitatea, veridicitatea informației, necesitatea minimalizării timpului de realizare a sarcinilor și a costului tehnologiilor informaționale care asigură realizarea lor. La evaluarea eficienței se ia în considerare caracterul multifuncțional al activității vamale, structura organelor vamale, diversitatea formelor și modalităților de vămuire și de control vamal, aplicarea în realizarea lor a diverselor mijloace tehnice și soft-uri [68, p.392].

În continuare vom enunța unele caracteristici ale documentului electronic care îl avantajează în raport cu suportul de hârtie din punctul de vedere al operativității alcătuirii lui, căutării, prezentării, coordonării lui, și anume:

1. În cazul documentelor pe suport de hârtie, și timpul, și siguranța, și costul livrării depind de serviciul ales (poștă, curier etc.) și variază în limite destul de largi. În cazul documentelor electronice, toți indicii menționați sunt aproape de semnificațiile ideale.

2. În cazul utilizării documentelor pe suport de hârtie, o procedură care necesită un volum destul de mare de muncă este căutarea documentelor, pentru că aceasta se face manual, după clasificator. O posibilitate principial nouă în lucrul cu documentele electronice este tehnologia unei căutări conținutale sau contextuale, ceea ce simplifică semnificativ accesul persoanelor cointeresate la multitudinea de informații documentale.

3. Este deosebită, în cazul documentelor electronice, și posibilitatea creării documentelor interactive. Mediul de hârtie pentru documente este unul neflexibil, conservativ. După ce documentul a fost tipărit, rămân foarte puține posibilități de modificare a lui. Dimpotrivă, documentele electronice pot fi modernizate încontinuu de către autor. Spre exemplu, postând pe

Web-serverul corporativ o asemenea pagină cu feedback, departamentele de marketing ale companiei pot face analiza vizitatorilor și planifica mai precis munca aparatului de realizare.

4. Documentele pe suport de hârtie nu pot conține hyperlink-uri. Utilizarea tehnologiilor hypertextuale și hyper-media în documentele electronice sporește esențial eficiența lucrului specialiștilor cu baze documentale mari și divizate de date, permițând, prin intermediul hyperlink-urilor, răsfoirea și căutarea documentelor conexe tematic.

5. Lucrul în comun asupra unui document pe suport de hârtie se realizează doar în regimul unui acces consecutiv la documentul respectiv, în timp ce la crearea și prelucrarea documentelor electronice există posibilitatea lucrului colectiv în paralel.

6. Încă un avantaj tehnologic al documentelor electronice constă în extinderea mijloacelor de prezentare a lor. În documentele electronice pot fi incluse obiecte dinamice, ca cele video și audio. Această posibilitate are sens, spre exemplu, la înregistrarea şedinţelor și conferințelor.

Suntem de acord cu constatarea că documentul electronic este mai avantajat, dovadă fiind eficiența acestuia și utilizarea tot mai pe larg în cadrul procedurii de declarare.

Totodată, vorbind despre actele normative fundamentale, care au pus baza dezvoltării formei electronice de declarare, și revenind la problema relevanței juridice a documentului electronic, este necesar să analizăm Legea privind semnătura electronică şi documentul electronic [44]. Necesitatea analizei este motivată de faptul că anterior, la prezentarea declarației vamale, pe ea se afla semnătura, adică persoana care prezenta declarația o și autentifica. Declarația electronică însă, care se prezintă organului vamal nu pe suport de hârtie, ci în format electronic, la fel trebuie autentificată (semnată). În acest scop se utilizează semnătura electronică.

În conformitate cu Legea menționată *supra*, după ce documentul electronic a fost semnat, el are aceeași relevanță juridică ca și cel pe suport de hârtie, adică documentul electronic își rezervă:

- controlul integrității (se are în vedere că, la orice modificare accidentală sau intenționată a documentului, semnătura devine nevalabilă, pentru că ea este luată în calcul în baza stării inițiale a documentului și corespunde doar ei);
- protecția de modificare (falsificare) a documentului. Garanția identificării falsificării în cazul controlului integrității face falsificarea inoportună în majoritatea cazurilor;
- imposibilitatea negării autenticității semnăturii. Întrucât crearea unei semnături corecte este posibilă doar când se cunoaște cheia secretă, iar ea trebuie să fie cunoscută numai posesorului, posesorul nu poate nega semnătura sa pe document;

• confirmarea argumentată a paternității documentului. Întrucât crearea unei semnături corecte este posibilă doar când se cunoaște cheia secretă, iar ea trebuie să fie cunoscută numai posesorului, posesorul unei perechi de chei poate dovedi paternitatea sa asupra semnăturii de pe document. În funcție de detaliile determinării documentului, pot fi semnate câmpuri ca „autorul", „modificările incluse", „notarea timpului" etc. [44].

În prezent, o mare parte din circulația informației și a documentelor se efectuează în formă electronică. Însă, tehnologiile semnăturii electronice sunt susceptibile de a spori și mai mult posibilitățile circulației electronice a documentelor, de a o extinde în toate sferele vieții sociale. În țările în care noțiunea de semnătură electronică este reglementată juridic, pot încheia, sigur și garantat, fără a ieși din casă sau din oficiu, afaceri de vânzare–cumpărare (de la imobile până la cumpărături zilnice, de exemplu, produse alimentare), își pot apăra drepturile în organele de justiție, întreținând o corespondență prin poșta electronică îți pot declara veniturile în organele fiscale, iar un așa anacronism ca plecările zilnice ale contabilului la bancă pentru efectuarea plăților în general lipsește [80, p.62].

Este evident că tehnologiile semnăturii electronice treptat devin recunoscute în toată lumea. Recunoașterea legală a practicii de utilizare a semnăturii electronice a permis asigurarea bazei legale pentru dezvoltarea tuturor serviciilor ce țin de comerțul electronic. Totodată, dezvoltarea posibilităților comerțului electronic se va reflecta pozitiv nu doar pe piața tehnologiilor informaționale, dar și în sfera vamală, unde semnătura electronică își găsește aplicare la depunerea și prelucrarea declarației prezentate în formă electronică [125, p.49].

Conform prevederilor Legii privind semnătura electronică și documentul electronic, scopul acesteia este asigurarea condițiilor legale pentru utilizarea semnăturii electronice digitale în documentele electronice, prin a căror respectare o asemenea semnătură este recunoscută identică semnăturii personale din documentul pe suport de hârtie.

Astfel, pe de o parte, reglementarea juridică a declarării electronice se dezvolta datorită fixării normative a circulației electronice a documentelor și conferirii documentelor electronice a unei relevanțe juridice, precum și a indicilor de veridicitate și primordialitate. Pe de altă parte, organele vamale urmăresc experiența pozitivă de peste hotare privind utilizarea declarării electronice în activitatea organelor vamale din țările străine. În acest context, trebuie menționată Convenția internațională privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale [128].

De remarcat că legislația vamală a Uniunii Vamale, în partea ce ține de utilizarea tehnologiilor informaționale, se bazează pe prevederile Titlului 7 al Convenției de la Kyoto și pe cele patru reguli standard privind utilizarea tehnologiilor informaționale, a căror aplicare este recunoscută ca necesară și obligatorie pentru atingerea obiectivelor Convenției [73, p.11].

Prima regulă standard a Convenției stabilește că serviciul vamal, în scopul asigurării operațiunilor vamale, aplică tehnologiile informaționale, dacă ele sunt profitabile din punct de vedere economic și eficiente pentru serviciile vamale și participanții la comerțul extern. În felul acesta, se subliniază expres oportunitatea aplicării și eficiența economică a tehnologiilor informaționale pentru subiecții comerțului extern: este lipsit de sens să utilizezi tehnologii, dacă ele împiedică comerțul extern sau dacă cheltuielile pentru aplicarea lor depășesc profitul de la utilizarea lor. Convenția de la Kyoto prevede că serviciile vamale naționale singure determină condițiile de implementare a tehnologiilor informaționale. În felul acesta, organelor vamale li se dă posibilitatea de a reacționa la condițiile economice concrete, de a utiliza optimal resursele statului și ale sectorului comercial.

A doua regulă prevede aplicarea standardelor internaționale la implementarea tehnologiilor informaționale. Utilizarea standardelor internaționale va permite evitarea diferențelor tehnologice în crearea sistemelor informaționale și va asigura un liber schimb de informație. Organizarea schimbului operativ de informație în sfera comerțului extern este un proces de cooperare necesar tuturor părților; el ar permite sporirea productivității și reducerea cheltuielilor suportate de participanții la comerțul extern și de serviciul vamal și, totodată, ar reduce cazurile de încălcare a normelor vamale.

A treia regulă recomandă, în cazul implementării tehnologiilor informaționale, efectuarea consultațiilor extinse cu toate persoanele interesate, ceea ce permite evaluarea eficienței unei asemenea implementări și stabilirea unei proceduri comune de aplicare a tehnologiilor informaționale.

Ultima, cea de-a patra regulă, stabilește că pentru implementarea tehnologiilor informaționale este necesară unificarea legislației naționale.

Conform acestei reguli, normele noi sau modificate ale legislației naționale trebuie să prevadă:

- modalitățile electronice de schimb de informație în calitate de alternativă la cererea de a prezenta documentele pe suport de hârtie;
- îmbinarea metodelor electronice și a celor documentare de certificare a autenticității și identității;
- dreptul serviciului vamal de a păstra informația pentru utilizarea ei în scopuri vamale și, în caz de necesitate, pentru schimbul de informații cu alte servicii vamale și diferiți alți utilizatori, prin varii modalități electronice de schimb de informație, dacă acest lucru este permis de lege [73, p.12].

În felul acesta, Convenția de la Kyoto formulează principiile de aplicare a sistemelor

informaționale și a tehnologiilor informaționale în domeniul reglementării vamale – atât de către organele vamale, cât și de către cercurile de afaceri, fără a căror aplicare este imposibil a atinge scopul simplificării comerțului mondial.

În „Recomandările Convenției de la Kyoto privind tehnologiile informaționale și comunicaționale" se menționează încă un avantaj indiscutabil al aplicării tehnologiilor informaționale în domeniul reglementării vamale: aplicarea uniformă a legislației vamale, indiferent de atitudinea subiectivă a colaboratorului organelor vamale față de un participant concret la activitatea economică externă. Adică, aplicarea mecanismului de reglementare administrativ-juridică a utilizării tehnologiilor informaționale în efectuarea operațiunilor vamale și a controlului vamal elimină factorul subiectiv și, drept urmare, reduce nivelul corupției în serviciile vamale [73, p.12].

Toate aceste idei erau orientate spre armonizarea și accelerarea procedurilor vamale. Producerea contemporană și sistemul de livrare a mărfurilor, conjugate cu potențialul noilor forme de comerț electronic (declararea electronică, semnătura electronică, informarea electronică), fac ca formalitățile și procedurile vamale rapide și previzibile să devină una dintre premisele dezvoltării economice naționale [80, p.62].

Analizând modificările operate în Convenția de la Kyoto, s-a constatat că principalul dintre noile principii este obligația administrațiilor vamale de a asigura transparența și stabilitatea formalităților și procedurilor vamale efectuate în toate aspectele comerțului internațional.

De menționat că în Convenție sunt anumite elemente-cheie, pe care administrațiile vamale trebuie să le aplice. Printre acestea sunt de menționat: utilizarea maximală a sistemelor automatizate; utilizarea informației preliminare despre sosirea mărfii pentru implementarea programelor de control selectiv; utilizarea transmiterii electronice a datelor (declararea electronică); aplicarea tehnologiei managementului de risc ș.a.m.d. În această ordine de idei, este necesar a aborda problema privind folosirea tehnologiilor informaționale de către organele vamale ale Republicii Moldova.

Experiența de aplicare a tehnologiilor electronice la efectuarea controlului vamal în țările străine denotă că datele despre mărfurile care ajung în organul vamal se prelucrează în sistemele informaționale interne ale organului vamal. Aceste sisteme au o bază informațională extinsă ce dispune de datele privind mărfurile și participanții la AEE și de un spectru larg de profiluri ale riscurilor. În final, acele informații care sunt comunicate organului vamal în formă electronică sunt momentan prelucrate și sistemul informațional arată inspectorului posibilele riscuri și posibilele forme de control vamal [80].

În prezent, organele vamale ale RM trebuie să acorde o susținere sporită dezvoltării comerțului, concomitent cu susținerea controlului asupra circulației internaționale a mărfurilor, a mijloacelor de transport și a persoanelor. Acest lucru poate fi realizat prin perfecționarea mecanismului de reglementare administrativ-juridică a declarării electronice, ceea ce asigură procesul de administrare a riscului în interiorul organului vamal. Nivelul riscului se determină cu luarea în calcul a priorităților politicii vamale, spre exemplu: colectarea taxelor și a impozitelor, verificarea respectării interdicțiilor și restricțiilor sau orice altă prioritate determinată de ea [125, p.49].

În condițiile globalizării economiei mondiale, însoțite de unirea piețelor mondiale de desfacere și de stabilirea unor reguli unice de comerț, reglementarea vamală influențează esențial procesul comerțului mondial. Având în vedere aderarea RM la Acordul General privind tarifele și comerțul [155], precum și la alte acorduri încheiate în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului, care conțin principii fundamentale privind efectuarea formalităților vamale în țările-membre ale OMC, devine actuală adaptarea legislației RM la normele și prevederile internaționale în sfera reglementării vamale.

La elaborarea legislației RM au fost luate în considerare normele și practica dreptului internațional, inclusiv normele Organizației Mondiale a Comerțului și ale Organizației Mondiale a Vămilor. Legiuitorul național urmărea ca normele de reglementare vamală să fie transparente și univoce, să excludă libera lor interpretare, acestea să aibă un caracter de acțiune directă, să corespundă celor mai bune standarde mondiale, să fie comode atât pentru agenții economici, cât și pentru organele de administrație publică. Actualmente, ele prevăd aplicarea tehnologiilor vamale moderne, inclusiv informarea preliminară, declararea electronică, aplicarea sistemelor de administrare a riscurilor [125, p.50].

Astfel, în Hotărârea Guvernului RM cu privire la aprobarea Concepţiei sistemului de administrare a riscurilor în Serviciul Vamal este consacrat sistemul de administrare a riscurilor (în continuare – SAR) [29]. Este evident că SAR este imposibil fără un sistem bine pus la punct de feedback.

Astfel, de rând cu pregătirea și realizarea profilurilor de risc, este necesar a monitoriza sistematic aplicarea formelor respective de control vamal, a efectua analiza eficienței lor în procesul de elaborare a măsurilor de prevenire sau minimizare a riscurilor, fiind necesară o evaluare echilibrată a efectului lor sumar. Se impune ca necesară elaborarea unei metodologii, precum și stabilirea unor criterii în temeiul cărora urmează să se efectueze controlul, inclusiv cel operativ, privind realizarea celor stipulate în documentele ce au intrat în vigoare, eficacitatea măsurilor întreprinse de prevenire sau minimizare a riscurilor, influența acestora asupra calității

controlului vamal, îndeosebi în cazul prezentării organului vamal a informațiilor în formă electronică [125, p. 50].

Având în vedere experiența implementării sistemelor electronice în alte țări, se poate constata că sistemul informațional care primește declarația pur și simplu nu-i poate refuza participantului la AEE să i-o primească. Ulterior, dacă documentele nu sunt în ordine sau au fost prezentate nu în totalitate, sistemul propune colaboratorului organului vamal variante de soluționare a problemei create.

Toate cele expuse mai sus demonstrează că soluționarea acestor probleme condiționează efectuarea în continuare a unor cercetări în această direcție. Lacunele menționate în legislația vamală trebuie să fie înlăturate, ceea ce ar permite evitarea problemelor și dificultăților ce apar la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală de către agenții economici, iar ca rezultat final – dezvoltarea economică a întregii țări.

În acest sens ne-am expus opinia într-un studiu publicat recent în revista periodică de specialitate [125, p.46-50].

3.2. Tehnologiile informaționale utilizate în procesul de declarare vamală

Conform Programului Strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-transformare), aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr.710 din 20 septembrie 2011 [33], până în anul 2020 guvernul va deveni mai transparent, mai performant şi mai receptiv datorită investiţiilor inteligente în TI şi utilizării masive a acestora în sectorul public.

În acest context, la nivel internațional un rol central va avea programul „Vama 2020", care se bazează pe inițiative similare din perioada 2007-2013. Programul a început în 2014 și va derula pe o perioadă de 7 ani. Acesta va sprijini cooperarea dintre autoritățile vamale, facilitând crearea de rețele, inițierea de acțiuni comune și de cursuri de formare pentru personalul vamal. De asemenea, va finanța sistemele informatice pentru a sprijini crearea unui mediu vamal electronic paneuropean, care să permită schimbul de informații în timp real [135, p.11].

În calitate de obiective specifice ale Programului Strategic de modernizare tehnologică a guvernării au fost propuse următoarele:

a) modernizarea serviciilor publice prin digitalizare şi prin reingineria proceselor operaţionale. Cetăţenii şi mediul de afaceri vor putea accesa mai uşor informaţiile şi serviciile electronice oferite de autorităţile administraţiei publice centrale prin portalul guvernamental unic. Aceste servicii vor fi accesibile prin diverse canale: internet, telefonie mobilă, chioşcuri,

terminale interactive etc.;

b) eficientizarea guvernării prin asigurarea interoperabilităţii sistemelor TI, precum şi prin consolidarea şi reutilizarea resurselor TI. Instituţiile publice vor depăşi izolarea departamentală şi vor opera şi interacţiona pe o platformă tehnologică comună. Cetăţenii vor oferi autorităţilor publice datele personale doar o singură dată, iar instituţiile publice vor reutiliza aceste date pentru prestarea serviciilor.

În condiţiile expuse, la nivelul Serviciului Vamal au fost aprobate mai multe documente de politici, deoarece una dintre priorităţile de guvernare în Republica Moldova reprezintă pregătirea administraţiei publice şi a societăţii, în ansamblu, în domeniul formării infrastructurii e-guvernării şi utilizării la scară largă a tehnologiilor informaţionale în diferite domenii.

O atenţie sporită în acest sens se acordă utilizării noilor tehnologii informaţionale şi serviciilor de comunicaţii electronice în sistemul vamal. În acest context, în cadrul Serviciului Vamal au fost elaborate documentele necesare pentru dezvoltarea Sistemului Informaţional, şi anume: Strategia de dezvoltare a Sistemului Informaţional Integrat Vamal pentru anii 2012-2016 şi Politica de securitate a informaţiei [134, p.26-27].

Astfel, în Strategia de dezvoltare a Sistemului Informațional Integrat Vamal pentru anii 2012-2016 se menționează că priorităţile strategice de dezvoltare a SIIV sunt focusate pe consolidarea capacităţilor instituţionale ale SV în domeniul utilizării sistemelor informaţionale moderne, conforme cu standardele internaţionale şi europene, care contribuie la perfecţionarea procedurilor vamale, la sporirea eficacităţii controlului vamal, schimbului de informaţii şi la utilizarea eficientă a resurselor şi tehnologiilor moderne.

Punerea în aplicare a Strategiei va contribui la valorificarea capacităţilor SIIV în vederea atingerii următoarelor performanţe în activitatea vamală:

- adaptarea continuă a sistemului informaţional la tehnologiile moderne;
- facilitarea procedurilor de import/export, oferirea unei game largi de servicii vamale electronice, care să permită agenţilor economici să interacţioneze cu SV;
- optimizarea controlului vamal al mărfurilor;
- contribuirea la asigurarea colectării corecte a drepturilor de import;
- reducerea costurilor de conformare cu reglementările vamale şi a costurilor administrative, precum şi a timpului de vămuire;
- asigurarea furnizării şi primirii în mod rapid a informaţiilor relevante privind lanţul internaţional de aprovizionare;
- asigurarea unui flux continuu de date cu autorităţile vamale din alte ţări, precum şi

între SV şi agenţii economici;

- promovarea interoperabilităţii SIIV cu sistemele vamale europene;
- perfecţionarea profesională continuă a personalului în domeniul tehnologiilor informaţionale.

Considerăm că implementarea noilor tehnologii informaționale, indiferent de domeniul de activitate, inclusiv în cadrul Serviciului Vamal, asigură o dezvoltare eficientă și adecvată a calității serviciilor prestate de autoritățile abilitate cu atribuții în sfera de cercetare.

La rândul lor, E.Obreja, V.Gâscă și N.Calenic [51, p.113] menționează că tehnologiile informaționale constituie un instrument necesar în reforma administrativă și legislativă a sistemului vamal. Practica internațională demonstrează că introducerea sistemului informatizat este una dintre cele mai eficiente metode în combaterea corupției și modernizarea sistemului vamal la scară largă.

În literatura de specialitate rusă este exprimată opinia [85], conform căreia cu cât cantitatea de mărfuri transportate peste frontiera vamală crește în fiecare zi, cu atât dezvoltarea tehnologiilor informaționale vamale devine una dintre direcțiile prioritare ale activității autorităților vamale din Federația Rusă.

Dacă privim în retrospectivă, constatăm că Guvernul Republicii Moldova a aprobat Hotărârea cu privire la Sistemul Informaţional Integrat Vamal [31], care în cele două Anexe ale sale prevede Concepţia Sistemului Informaţional Integrat Vamal și Regulamentul cu privire la accesul la Sistemul Informaţional Integrat Vamal.

Concepția formulează cerinţele de bază pentru implementarea noilor tehnologii informaţionale în activitatea vamală, iar Regulamentul stabileşte modalitatea de accesare de către organele centrale de specialitate ale administraţiei publice a Sistemului Informaţional Integrat Vamal şi de prezentare către solicitanţi a informaţiei ce conţine secret comercial [125, p.50].

În ceea ce privește Strategia de dezvoltare a Sistemului Informaţional Integrat Vamal pentru anii 2012-2016 [134], la elaborarea acesteia s-a ţinut cont de documentele de politici ale UE, implicit de setul de standarde în domeniul vamal „Customs Blueprints”, Decizia nr.70/2008/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 15 ianuarie 2008 privind crearea unui mediu informatizat pentru vamă şi comerţ, Strategia Comisiei Europene privind vama electronică (E-customs). Conform acestor acte, Comisia Europeană şi statele membre elaborează sisteme vamale electronice sigure, integrate, interoperabile şi accesibile pentru schimbul de date din declaraţiile vamale, din documentele de însoţire a mărfurilor, precum şi pentru schimbul de alte informaţii relevante [134].

Deja de suficient timp informația este tratată ca o resursă pentru diverse forme de activitate socială, printre care și activitatea organelor vamale (ca autoritate publică). Pentru a caracteriza rolul informației în administrarea publică, este necesar a sublinia că ea se prezintă, concomitent, în câteva aspecte. Pe de o parte, informația este necesară pentru realizarea unei administrări calitative a oricărui domeniu al vieții publice, adică ea este o resursă specială a administrării publice. Pe de altă parte, activitatea în sfera informației, ca și oricare alt proces social, este obiect al administrării publice și există un cerc de subiecți, stabiliți prin legislație, care realizează această administrare.

Este evident că în prezent, odată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, principiul fundamental al asigurării informaționale a organelor vamale trebuie să fie „transparența informațională", ceea ce reclamă un mecanism clar de reglementare administrativ-juridică a proceselor informaționale.

De menționat că normele de reglementare administrativ-juridică a prezentării datelor despre mărfuri către organul vamal în formă electronică se află în conexiune cu dreptul constituțional, conexiune care se manifestă în dreptul cetățenilor la obținerea informației, cu dreptul civil, de unde reiese că informația poate fi interpretată ca obiect al raporturilor juridice civile în condițiile economiei de piață, cu normele internaționale, în care această conexiune arată că libertatea obținerii și propagării informației se realizează fără imixtiunea organelor statale. Potrivit aprecierilor experților, introducerea sistemelor de interacțiune electronică cu organele vamale permite creșterea PIB în limitele a 20%.

Bazele tehnologice ale activității serviciilor vamale ale țărilor străine, în general, sunt constituite pe principiile controlului electronic al informației. Există realizări semnificative în organizarea actuală a vămuirii și controlului vamal, care poate și trebuie să devină obiectul unor cercetări temeinice pentru specialiști, în scopul creării unor sisteme de vămuire și control vamal moderne în Republica Moldova.

Analiza procesului de implementare a declarării electronice în țările de peste hotare arată că la începutul anilor '70 ai secolului trecut, odată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, în lume a început și informatizarea activității vamale. Serviciile vamale ale multor țări au început să-și creeze propriile sisteme informaționale, iar declararea electronică a devenit o prioritate în activitatea acestora.

Dacă e să facem o incursiune în geneza declarării electronice, atunci menționăm că în iulie 2003 Comisia Europeană a publicat comunicarea sa cu privire la crearea, în domeniul vamal și al comerțului, a unui mediu fără documente pe suport hârtie, care prevedea o viziune modernă asupra administrației vamale, aceasta urmând că comunice pe cale electronică cu operatorii

economici. Această viziune a fost aprobată prin Rezoluția Consiliului din 5 decembrie 2003, prin care s-a stabilit crearea unui mediu electronic european, în concordanță cu proiectele și evoluțiile operaționale și legislative, programate sau care erau deja în curs, în domeniul vamal și al impozitării indirecte. Mai apoi, Parlamentul European și Consiliul au emis Decizia comună nr. 70/2008/EC a Parlamentului European și a Consiliului din 15 ianuarie 2008 privind crearea, în domeniul vamal și al comerțului, a unui mediu fără documente pe suport hârtie.

Din perspectiva administrațiilor vamale, e-customs este menit să conducă la o abordare comună a controlului bunurilor, pentru a asigura colectarea corespunzătoare a tuturor taxelor vamale și a altor taxe, pentru a asigura furnizarea și primirea rapidă a informațiilor relevante referitoare la lanțul de aprovizionare internațional, pentru a asigura un flux unitar de date între administrațiile țărilor importatoare și exportatoare, precum și între autoritățile vamale și operatorii economici, permițând utilizarea repetată a datelor care au fost introduse în sistem [153, p.18].

De altfel, cu scopul de a menține dezvoltarea Uniunii Vamale și a Spațiului Unic Economic și pentru a facilita procesul de integrare în domeniul administrației vamale, Comisia Economică Eurasiatică atrage o atenție deosebită la armonizarea și unificarea reglementărilor privind declararea electronică a mărfurilor, aplicabile în statele membre ale Uniunii Vamale.

Un exemplu în acest sens ar fi implementarea tehnologiilor informaționale în Bielorusia odată cu adoptarea Programului de stat informațional pentru anii 2003-2005, prelungit până în 2010, intitulată „Bielorusia Electronică", așa cum a fost adoptat de Rezoluția nr.1819 a Consiliului de Miniștri al Republicii Belarus din 27 decembrie 2002. În Federația Rusă, declararea electronică a apărut ca parte integrantă a activităților specificate în Programul Federal pentru anii 2002-2010, aprobat prin Rezoluția nr.65 a Guvernului Federației Ruse din 28 ianuarie 2002 [164]. Iar sistemul declarației vamale electronice în Federația Rusă funcționează din anul 2008 în baza Ordinului Serviciului Vamal al Federației Ruse nr.52 din 24 ianuarie 2008 [81, p.147].

Considerăm oportun a menționa unele criterii de eficacitate a politicii informaționale prevăzute în legislația rusă, pentru a accentua preocuparea pentru dezvoltarea sistemelor informaționale în domeniul vamal. Criteriile respective reflectă gradul de ameliorare în realizarea de către organele vamale a funcțiilor lor de bază în comparație cu cheltuielile pentru efectuarea măsurilor organizaționale și tehnice.

Acestea sunt:

- parametrii activității operative a organului vamal, ținându-se cont de aplicarea tehnologiilor informaționale de vămuire și control vamal (capacitatea de procesare a organului vamal, timpul de efectuare a procedurilor de vămuire și control vamal ș.a.);

- numărul de infracțiuni și contravenții vamale comise cu aplicarea mijloacelor informaționale tehnice în raport cu numărul total de infracțiuni / contravenții depistate;
- volumul de transferuri ale plăților vamale în buget (gradul de colectare a taxelor vamale);
- gradul de integrare a resurselor informaționale ale organelor vamale cu sistemele informaționale ale altor autorități publice, precum și cu sistemele informaționale ale statelor membre ale UE;
- protejarea informației vamale de accesul nesancționat și de scurgerea de informații pe canale tehnice;
- caracteristicile calitative ale fluxurilor de informație, volumul lor, parametrii temporali de prelucrare și transmitere (prezentare) a informației de către organele vamale, operativitatea monitorizării activității vamale;
- asigurarea organelor vamale cu mijloace informaționale tehnice și cu sisteme de securitate [82].

Chiar dacă în practică implementarea tehnologiilor informaționale întâmpină anumite dificultăți, unul dintre scopurile Comisiei Economice Eurasiatice este îmbunătățirea calității controlului vamal cu simplificarea simultană a procesului de declarare electronică, fapt ce presupune realizarea următoarelor obiective:

- Perfecționarea tehnologiilor vamale pentru reducerea la minimum a cererilor organelor vamale privind furnizarea de copii de pe hârtie ale documentelor care confirmă datele menționate în declarația electronică;
- Îmbunătățirea schimbului de informații între organele vamale și organele de stat care eliberează autorizațiile necesare pentru producția de mărfuri;
- Organizarea procedurii de recunoaștere a autorizațiilor necesare pentru producția de mărfuri de către organele de stat abilitate sub formă de documente electronice;
- Introducerea „ghișeului unic”, mecanism care va face posibilă reducerea cantității de documente și date în timpul declarării vamale a mărfurilor [164].

Conform reglementărilor vamale, organele vamale efectuează verificări selective ale mărfurilor, inclusiv în baza profilurilor de riscuri, numai atunci când apare probabilitatea încălcării legislației vamale. Luând în considerare experiența țărilor străine în domeniul utilizării sistemelor de declarare electronică, pot fi identificate deosebiri principiale în funcționarea sistemelor electronice.

În țările străine, inclusiv în țările membre ale Uniunii Europene, controlul se efectuează,

la fel ca și în Republica Moldova, pe baza profilurilor de risc (evaluarea riscului o realizează nu inspectorul vamal, ci programul informațional electronic). Acest program are la dispoziție datele primite de la numeroase organe de stat: organele fiscale, judecătorii, bănci ș.a., precum și informațiile despre mărfuri; pe baza acestor date se realizează evaluarea riscului. Decizia ulterioară – de a efectua controlul vamal sau alte tipuri de verificări ulterioare – îi revine inspectorului vamal.

În prezent, declararea electronică practic a substituit prezentarea obișnuită în organul vamal a documentelor pe suport material. Legislația vamală a Uniunii Europene, în partea ce ține de utilizarea instrumentelor și tehnologiilor electronice de prezentare a informațiilor către organul vamal, se bazează pe normele internaționale stabilite prin Convenția ONU „Cu privire la utilizarea mesajelor electronice în acordurile internaționale" [83], pe practica aplicării sistemelor și tehnologiilor informaționale în sfera vamală, stabilite prin Convenția internațională „Cu privire la simplificarea și armonizarea procedurilor vamale" [79] și prin Standardele-cadru ale Organizației Mondiale a Comerțului privind securitatea și facilitarea comerțului internațional.

În Codul vamal comunitar [129] sunt prevăzute procedura și regulile de utilizare a tehnologiilor informaționale pe teritoriul vamal unic, atât de către organele vamale, cât și de participanții la activitatea comercială externă, care, suplimentar, sunt desfășurate în:

- Acordul privind ajutorul administrativ reciproc al organelor vamale din statele membre ale Uniunii Europene;
- Acordul privind cerințele față de schimbul de informații între organele vamale și alte organe statale ale statelor membre ale Uniunii Europene;
- Acordul privind prezentarea și schimbul de informații preliminare despre mărfurile și mijloacele de transport ce traversează frontiera vamală a Uniunii Europene.

Prevederile sus-numitelor acorduri determină un sistem consolidat de decizii conceptuale ce creează condiții pentru simplificarea procedurilor efectuate de organele vamale și alte organe de control ale statelor membre ale Uniunii Europene, fără a reduce eficiența controlului vamal și a altor tipuri de control, care asigură lichidarea unor bariere administrative de prisos și reducerea a tot felul de cheltuieli neproductive (birocratice).

De menționat că un asemenea tip de realizare a controlului vamal exclude aspectul corupțional, deoarece participarea inspectorului vamal în luarea de decizii se reduce, practic, la zero. Totodată, se reduce și timpul pentru punerea în circulație a mărfii sau luarea deciziei privind stabilirea diferitelor proceduri vamale. Așa este construită politica diverselor state străine: a Americii, Japoniei și a altor țări dezvoltate.

Trebuie să se țină cont și de faptul că Japonia, spre exemplu, a acceptat prezentarea

informațiilor despre marfă în formă electronică și prelucrarea electronică a acestor informații la începutul anilor ’90 ai secolului XX. Alte țări în curs de dezvoltare, observând experiența Japoniei, doar peste 20 de ani au ajuns la automatizarea completă a procesului de luare a deciziilor [80].

Este evident că Republica Moldova abia de curând a pornit pe această cale de dezvoltare și presupunem că trebuie să treacă de două ori mai puțin timp până la momentul creării unor sisteme electronice de acest fel, pentru că din punct de vedere tehnic vămile țărilor membre ale Uniunii Europene sunt destul de completate, iar țările străine au deja o experiență acumulată în acest domeniu.

De menționat este și faptul că, printre alte organe ale puterii de stat, Serviciul Vamal al RM ocupă o poziție de lider, avându-se în vedere caracterul completării tehnice și tehnologice a locurilor de muncă, interacțiunea cu alte organe prin canalele electronice de telecomunicații, precum și organizarea muncii cu utilizarea tehnologiilor moderne.

Dezvoltarea tehnologiilor declarării electronice este recomandabil de a fi întemeiată pe sistemul de administrare a riscurilor, când informația se acumulează din toate instituțiile și autoritățile publice într-o bază unică. Această bază utilizează datele centrelor informaționale unice ale instituțiilor, care folosesc bazele de date despre perfectarea rezultatelor acțiunilor de verificare efectuate anterior, conțin informații despre participanții la AEE. Aceleași centre informaționale realizează lucrul cu riscurile, și anume: efectuează categorizarea comenzilor depuse pentru vămuire. Influența factorului uman se reduce la zero, deoarece sistemul nu doar emite recomandări, ci controlează și îndeplinirea lor [80].

Interes deosebit prezintă experiența țărilor de peste hotare în ce privește activitatea de informatizare și consultare a participanților la AEE prin utilizarea aceluiași centru informațional. Deosebirea în utilizarea centrului informațional rezidă doar în numărul de resurse (baze de date) care se utilizează în acest scop. Însă, practica mondială arată că declararea electronică corect structurată, conectată cu sistemul de administrare a riscurilor, conduce la sporirea acumulării plăților și la scăderea numărului de încălcări comise atât de importatori, cât și de colaboratorii organelor vamale.

Procedurile vamale constituie obiectul unei atenții sporite din partea instituțiilor internaționale, pentru că ele ar putea fi un catalizator sau, dimpotrivă, o barieră în calea dezvoltării relațiilor interstatale. Așa cum arată experiența mondială, simplificarea lor se află în sfera unei aplicări largi a sistemelor informaționale moderne, ceea ce a fost dovedit de practica activității serviciilor vamale din diferite țări.

În prezent, sistemul informațional pentru serviciul vamal este o necesitate stringentă,

deoarece a prelucra tot torentul de informații despre mărfurile ce trec prin organele vamale, în intervalele de timp prescrise de standardele internaționale pentru acest scop, este imposibil fără aplicarea tehnologiilor informaționale. În afară de aceasta, serviciile vamale trebuie să-și integreze sistemele și procedurile lor informaționale în sistemele informaționale de stat și în sistemele informaționale logistice ale participanților la activitatea economică externă.

Experiența acumulată de diferite țări relevă două abordări ale informatizării activității serviciilor vamale. În primul rând, este vorba despre procurarea unui sistem informațional, creat și folosit de alt serviciu vamal și propus spre tirajare; în al doilea rând – despre elaborarea propriului sistem informațional.

În cazul implementării unui sistem informațional, propus spre tirajare, serviciul vamal care îl implementează se confruntă cu probleme de ajustare și adaptare la sarcinile care stau în fața serviciului vamal, ținând cont și de legislația națională în sfera vămuirii.

Avantajele optării pentru un sistem informațional gata se află în costul lui relativ mic și în reducerea semnificativă a termenelor ce curg din momentul punerii problemei despre informatizarea unor procese vamale concrete și până la începutul exploatării de fapt a sistemului informațional care le realizează. Dacă s-a optat pentru implementarea unui sistem informațional deja existent, apare problema selectării celui mai potrivit și mai eficient pentru soluționarea sarcinilor ce stau în fața serviciului vamal.

În prezent, în lume sunt accesibile pentru tirajare destul de multe sisteme informaționale, care pot fi adaptate la diverse procese din sfera administrării activității vamale. Cele mai cunoscute din ele sunt ASYCUDA, SOFI (SOFIX), TIMS/TRIPS-Customs și altele. Toate aceste sisteme sunt elaborate în conformitate cu standardele internaționale în vigoare, cu exigențele Organizației Vamale Mondiale și ale Organizației Mondiale a Comerțului.

Sistemul ASYCUDA [106] (literalmente se traduce ca „sistem automatizat de date vamale") a fost elaborat de către experții Conferinței ONU pentru Comerț și Dezvoltare în scopul simplificării și dezvoltării comerțului internațional prin reducerea timpului vămuirii mărfurilor. Sistemul este universal și poate fi ușor adaptat la diverse sarcini ce stau în fața organelor vamale. El este multilingv: funcționează în 25 de limbi, iar termenul de implementare a sistemului durează în jur de doi ani. Acest sistem a fost pus în exploatare pentru prima dată în țările Comunității Economice a statelor din Africa de Vest.

La ziua de azi, sistemul ASYCUDA este cel mai popular sistem informațional, propus pentru tirajare. În prezent, diferite versiuni ale sistemului (ASYCUDA World, ASYCUDA ++, ASYCUDA Version 2) sunt folosite de serviciile vamale din 90 de țări, inclusiv în unele state membre ale Uniunii Europene – România, Letonia, Lituania, Malta, Estonia, Slovacia. În spațiul

Comunității Statelor Independente (în continuare – CSI) este folosit de organele vamale ale Republicii Moldova, ale Armeniei și Georgiei. O analiză mai detaliată asupra procedurii de aplicare a sistemului informatizat ASYCUDA World se va efectua în subcompartimentul 3.4.

Sistemul TIMS/TRIPS-Customs [107] (se traduce ca „sistem de administrare a informației comerciale") a fost elaborat de Agenția investițională din Marea Britanie (Crown Agents) și se exploatează din anul 1995. El a fost implementat în serviciile vamale din Mozambic, Angola, Comunitatea insulelor Bagama, insulelor Caiman (teritorii transmarine ale Marii Britanii în West-India), Jamaica, Federația Saint-Kitts și Nevis. O implementare parțială a fost efectuată în serviciul vamal din Bulgaria, Letonia, Kosovo, Filipine. Agenția sus-numită a elaborat și sistemul VIPS (sistem de prelucrare a datelor privind taxa pe valoare adăugată, în continuare – TVA), care efectuează gestiunea TVA, și ISEALS (Electronic transit seal), care realizează gestiunea sigiliilor electronice de tranzit și le aplică în procesul de control fizic al mărfurilor de tranzit.

Sistemul SOFI/SOFIX/SOFIWEB [108] a fost elaborat de Serviciul Vamal al Franței și este exploatat de el din anul 1974 [87]. Acest sistem este folosit și de serviciile vamale din Egipt, Côte d'Ivoire, Turcia (BILGE), Argentina (MARIA), Paraguay (SOFIA), Honduras (SARAH), Tahiti (în Polinezia Franceză se exploatează o versiune simplificată).

Sistemul TATIS [110] este elaborat de o firmă sud-africană, care asigură serviciilor vamale și fiscale o platformă pentru modernizare. Acest sistem include:

- aplicații de administrare a vămii (TATIScms), care asigură realizarea regimurilor vamale;
- aplicații ce realizează decizii administrative integrate privind colectarea veniturilor (IRMS). El acumulează informația privind plățile și taxele vamale și constituie o platformă pentru luarea de decizii administrative în sfera veniturilor;
- aplicații ce constituie instrumente de gestionare în sfera administrării riscului și a controlului valutar.

În prezent, sistemul TATIS este implementat de către Serviciul Vamal al Marelui Ducat Luxemburg și de către Serviciul Veniturilor din Republica Sud-Africană.

Sistemul Microclear Customs [109] a fost elaborat de un grup de companii ICS (Inspection & Control Services) cu sediul în SUA și Kuwait. El asigură informatizarea diferitelor direcții de activitate a serviciilor vamale, inclusiv unele destul de specifice, cum ar fi funcționarea zonelor economice libere și speciale, a magazinelor cu comerț scutit de impozite, programul privind securitatea vamală a transportării containerelor ș.a.

Sistemul PC/Trade a fost elaborat de către Serviciul de statistică al Noii Zeelande în anul

1989, pentru serviciile vamale cu resurse computaționale reduse, în scopul colectării datelor statistice despre comerțul exterior (import/export) și al pregătirii unor rapoarte statistice. El permite agențiilor vamale sau statistice să efectueze pregătirea rapoartelor despre activitatea economică externă. Implementarea cu succes a acestui sistem a fost asigurată de simplitatea, flexibilitatea și eficacitatea lui, precum și de posibilitatea lansării acestuia pe un singur computer.

Sistemul PC/Trade permite a asigura prezentarea declarării încărcăturii (manifest-cargo), înregistrarea sosirii și plecării mijlocului de transport, prelucrarea datelor la declararea regimurilor de import/export. Interfața utilizatorului pentru introducerea datelor și modulul inserat de pregătire a rapoartelor simplifică realizarea diferitelor dări de seamă. Acest sistem permite analiza datelor despre statistica comerțului exterior în interiorul sistemului. Totodată, el poate fi exportat și în alte sisteme de administrare a bazelor de date.

Sistemul PC/Trade este utilizat de serviciile vamale din Niue (Savage), insuele Solomon, Tuvalu, Statul Federal Micronezia, Palau, Kiribati. În afară de aceasta, el mai este folosit de agențiile statistice din Samoa, Guam (intră în SUA), Nauru, Insulele Cuc, Regatul Tongo.

Sistemul de management al vămii CMS [112] (Customs Management System) a fost elaborat de compania zeelandeză DataTorque. El este utilizat de serviciul vamal al Regatului Tongo. Sistemul CMS permite a efectua un schimb electronic de date între serviciul vamal, partenerii comerciali și companiile de transport, prelucrarea și vămuirea tuturor tipurilor de declarații vamale, inclusiv prezentarea lor prin Internet. De asemenea, permite a realiza un control eficient asupra mărfurilor de risc sporit și a trece de la controlul manual al tuturor mărfurilor la controlul doar asupra livrărilor de risc sporit.

Sistemul e-biscus [112] a fost elaborat de compania franceză Bull S.A. El este aplicat în serviciile vamale din 28 de state, inclusiv 14 servicii vamale ale statelor UE. În prezent, compania Bull S.A. colaborează activ cu serviciile vamale din Bulgaria, Cipru, Irlanda, Lituania, Malta, Regatul Maroco, Polonia, România și Turcia.

Sistemul e-biscus permite, în regim de timp real, a urmări livrările, a prelucra declarațiile, a calcula taxele, impozitele, garanțiile, a controla aplicarea măsurilor de reglementare netarifară, a identifica mărfurile de risc sporit, a accelera punerea mărfurilor în liberă circulație.

El prevede prelucrarea prioritară a informației operatorilor economici autorizați, analiza bazei de declarații depuse în scopul identificării livrărilor de risc sporit, selectarea subiecților pentru verificări postaudit, analiza rezultatelor investigațiilor și efectuarea de verificări postaudit pentru precizarea și corectarea criteriilor de risc.

În ultimul timp a apărut o nouă direcție în utilizarea tehnologiilor informaționale – crearea unei comunități comerciale electronice ce reunește participanții la AEE, serviciul vamal,

băncile, expeditorii de mărfuri, porturile, aeroporturile, agențiile, organele de control ș.a.m.d., care a primit denumirea de tehnologie TradeNet. Această tehnologie permite a sincroniza procesele de informatizare a serviciilor vamale, a altor organe de control, a organizațiilor comerciale. Tehnologia dată se aplică în Singapore (TradeNet), în Senegal (Orbus 2000), Coreea (UNI-PASS) [76, p.24-30].

Astfel, din analiza efectuată reiese că spre tirajare sunt propuse cele mai variate sisteme informaționale și serviciul vamal care a luat decizia de a procura un sistem informațional trebuie să decidă pe care din ele să-l aleagă. De regulă, în selectarea sistemului informațional serviciul vamal reiese din premisele ca implementarea sistemului respectiv să corespundă mediului de afaceri și să nu creeze dificultăți și cheltuieli suplimentare pentru participanții la AEE și pentru alți participanți la activitatea vamală.

De asemenea, concluzionăm că serviciul vamal nu este obligat să implementeze cel mai avansat sistem, dar el trebuie să selecteze un așa sistem și versiunea lui, care ar informatiza doar procesele și procedurile vamale necesare și suficiente. Aceasta permite a pune în funcțiune un sistem informațional în termene mai reduse, cu cheltuieli financiare minime. În afară de aceasta, implementarea de către serviciile vamale a unuia și aceluiași sistem informațional simplifică procesul de organizare a schimbului de informații între ele.

După cum arată experiența țărilor străine, anume trecerea la declararea electronică constituie singura direcție corectă în perfecționarea procesului de declarare vamală a mărfurilor. Prezentarea, recepționarea și prelucrarea datelor devin automatizate, transparente și ocupă de zeci de ori mai puțin timp. În practica vamală internațională, forma electronică de declarare vamală a mărfurilor se folosește de la începutul anilor ’80 ai secolului XX (în state ca SUA, Japonia). În cazul automatizării complete a procedurii de efectuare a vămuirii, expirarea termenelor se măsoară în ore și minute [74, p.207].

De rând cu sistemul de declarare electronică a mărfurilor și a mijloacelor de transport, existent în Japonia, ar fi oportun să analizăm și dezvoltarea sistemului de declarare electronică în Statele Unite ale Americii [74, p.210]. În SUA, implementarea declarării electronice începe de la sfârșitul secolului XX. Aici procesul de declarare electronică a mărfurilor și a mijloacelor de transport este realizat de către serviciile vamale în baza sistemului automatizat ACS (Automation Commercial System).

Chiar din momentul introducerii acestui sistem, în activitatea organelor vamale s-a constatat o dinamică pozitivă în domeniul vămuirii și punerii mărfurilor în liberă circulație. Pe parcursul primilor 10 ani (1990-2000), volumul mărfurilor vămuite a crescut de 4 ori, fără a fi majorat numărul de colaboratori ai serviciului vamal. Iar 60% din deciziile privind punerea

mărfurilor în liberă circulație au fost luate în regim automatizat, în baza exclusiv a copiilor electronice ale documentelor, fără participarea inspectorilor vamali.

În SUA, sistemul de vămuire se întemeiază pe principiile creării unei descrieri electronice depline a mărfii, adică pe o computerizare a informației despre marfă în procesul de transportare a ei de la punctul de încărcare până la punctul de descărcare și vămuire pe teritoriul SUA.

În ceea ce privește aspectul reglementării juridice, în SUA există un câmp normativ solid pentru declararea electronică a mărfurilor, adică este soluționată din punct de vedere juridic problema privind responsabilitatea egală pentru declarare, în oricare formă ar fi ea organizată: electronică sau pe suport de hârtie (pe suport de hârtie se vămuiesc 1-2% din mărfuri). Mai mult decât atât, sunt clar reglementate toate instrucțiunile și procedura de realizare a formei electronice a declarării [80].

Astfel, analiza efectuată denotă că experiența internațională a declarării electronice în multe țări se întemeiază pe folosirea unor centre informaționale unice, care utilizează bazele de date privind vămuirea, ce conțin informația despre participanții la AEE.

Aceleași centre informaționale efectuează lucrul cu riscurile, și anume: realizează categorizarea comenzilor prezentate pentru vămuire. Influența factorului uman este redus la zero, deoarece sistemul nu doar emite recomandări, ci și controlează îndeplinirea lor. Prezintă interes lucrul de informare și consultare a participanților la AEE prin folosirea aceluiași centru informațional.

Cu ajutorul tehnologiilor informaționale a fost înfăptuită asigurarea informațional-analitică a activității de ocrotire a normelor de drept în sfera vamală. Aici e vorba, în mare parte, despre lupta cu corupția, adică, pe lângă multe altele, Concepția dezvoltării organelor vamale ale RM pune sarcina combaterii corupției în organele vamale ale RM prin promovarea unor măsuri anticorupționale speciale și dotarea tehnică a locurilor de control vamal și de vămuire.

Așa cum s-a menționat în repetate rânduri, perfecționarea vămuirii și a controlului vamal se află în legătură indisolubilă cu nivelul de dezvoltare și de implementare în activitatea organelor vamale a tehnologiilor informaționale și, după cum se poate constata din analiză, în ea sunt determinați și indicii de eficacitate a politicii vamale.

3.3. Procedura prelucrării declarației vamale în detaliu în sistemele informaționale

După cum am menționat anterior, în ultimul timp un accent tot mai mare se pune pe procedura electronică de vămuire a mărfurilor și de prelucrare informațională a declarației

vamale. Astfel, prin Hotărârea Guvernului RM nr. 904 din 13.11.2013 a fost aprobat Regulamentul cu privire la procedura vămuirii electronice a mărfurilor [34], conceptul căreia presupune depunerea de către declarant a declarației vamale doar în format electronic, fiind exclusă necesitatea depunerii acesteia pe suport de hârtie. Procedura respectivă a dat și primele rezultate pozitive în procesul de vămuire a mărfurilor. Astfel, în anul 2014, 30% din declarațiile vamale privind exportul de mărfuri au fost depuse și perfectate conform acestei proceduri [19].

Considerăm că în următorii ani procedura de declarare electronică va exclude, practic în totalitate, necesitatea depunerii declarației vamale în detaliu și pe suport de hârtie. Considerent din care cercetarea științifico-practică a acestui aspect se impune a fi mai mult decât evidentă și actuală.

Legislația vamală definește procedura informatică de declarare a mărfurilor drept un „ansamblu de instrucţiuni şi activităţi care permit declararea mărfurilor prin intermediul sistemului informatic vamal” [54].

Pentru a examina aspectul dat, este necesar să definim și noțiunea „culoar de control vamal”. Astfel, în Codul vamal legiuitorul definește noțiunea dată ca fiind „circuitul automatizat bazat pe analiza de risc, care trebuie urmat de declarația vamală pe durata procesului de control vamal” (pct.62) art.1 CV RM).

Pe de altă parte, un alt act normativ – Ordinul Serviciului Vamal nr.480-O din 18.12.2006 – definește noțiunea menționată *supra* ca fiind „grupare realizată pe baza unor criterii de selectivitate predefinite, care determină aplicarea unor tipuri de control vamal diferite în procesul de vămuire a mărfurilor”. În aceste condiții, considerăm că, deoarece Ordinul respectiv este un act normativ subordonat legii, definiția dată în el urmează a fi corelată cu definiția expusă în Codul vamal.

Astfel, culoarul de control reprezintă un nivel de control care trebuie aplicat unei declarații vamale, după cum urmează:

- culoarul verde – culoarul care permite acordarea liberului de vamă fără efectuarea controlului documentar şi fizic;
- culoarul galben – culoarul care permite acordarea liberului de vamă după efectuarea controlului documentar, fără efectuarea controlului fizic;
- culoarul roşu – culoarul care permite acordarea liberului de vamă după efectuarea controlului documentar şi fizic;

- culoarul albastru – culoarul care permite acordarea liberului de vamă fără efectuarea controlului documentar şi fizic, cu efectuarea, în baza principiului selectivităţii, a controlului ulterior prin reverificarea declaraţiei vamale [54].

O altă noțiune ce necesită a fi analizată este „actul de inspecţie” – documentul electronic ASYCUDA World întocmit pe parcursul fiecărei etape a procedurii informatice de declarare a mărfurilor, pe baza constatărilor privind completarea declaraţiei vamale cu date eronate sau nereale referitoare la încadrarea tarifară, valoarea în vamă, felul, cantitatea sau originea, cuantumul obligaţiei şi modul de aplicare a facilităţilor vamale. Cuprinde următoarele date aferente fiecărei declaraţii vamale: denumirea biroului vamal, numărul de înregistrare, data înregistrării, regimul vamal, numărul fiecărui articol ce face obiectul declaraţiei, rezultatele examinării, măsurile luate şi sancţiunile aplicate, informaţiile suplimentare privind documentele întocmite cu ocazia măsurilor întreprinse sau sancţiunilor aplicate [54].

Dorim să atragem atenția faptului că și persoanele juridice ale Republicii Moldova pot fi autorizate în calitate de utilizatori ai sistemului informatic pentru a fi conectaţi la sistemul informatic vamal. Această conectare se realizează cu acordul Serviciului Vamal, prin accesarea modulului necesar prelucrării declaraţiei vamale în detaliu în sistemul informatic și doar în baza cheilor de acces. Persoanele juridice semnează Declaraţia Angajament privind respectarea obligaţiilor ce revin utilizatorilor modulelor specifice din cadrul sistemului de prelucrare informatică a declaraţiei vamale în detaliu (*a se vedea* anexa 3).

Concretizăm, de asemenea, că pentru utilizarea sistemului informatic vamal pot fi autorizate numai persoanele juridice care îndeplinesc cumulativ următoarele condiţii:

- dispun de infrastructură informatică adecvată;
- utilizează standardele de conexiune la sistemul informaţional vamal agreate de Serviciul Vamal;
- nu au datorii faţă de autoritatea vamală;
- dispun de licență de broker vamal;
- dispun de cel puţin un specialist în domeniul vămuirii angajat (dacă se solicită autorizare de declarant în nume propriu utilizator al sistemului informatic).

Odată cu autorizarea, persoana juridică primeşte din partea autorităţii vamale cheile de acces la modulul informatic pentru prelucrarea declaraţiei vamale în detaliu.

Legislația vamală prevede și cazurile când autorizarea se anulează de către Serviciul Vamal, și anume - dacă:

a) se anulează licența de broker vamal, în cazul brokerului utilizator al sistemului informatic;

b) când se constată că una dintre condiţiile ce au stat la baza acordării autorizării nu mai este îndeplinită;

c) se constată că persoana autorizată nu respectă regulile de funcţionare şi de securitate impuse de sistemul informatic vamal;

d) emiterea autorizării s-a făcut pe baza unor informaţii şi date incorecte sau incomplete, iar solicitantul avea cunoştinţă sau trebuia să aibă cunoştinţă de acest fapt [54].

În continuare, vom examina etapele procedurii informatice de declarare a mărfurilor. Astfel, prima etapă este completarea, stocarea, înregistrarea pe server şi tipărirea declaraţiei vamale în detaliu, în cadrul căreia utilizatorul sistemului informatic efectuează la sediul său următoarele operaţiuni:

a) completează declaraţia vamală conform normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea şi completarea declaraţiei vamale în detaliu accesând modulul informatic pus la dispoziţie de autoritatea vamală;

b) verifică declaraţia vamală completată şi rezolvă erorile de completare evidenţiate de modulul informatic în raport cu datele de referinţă privitoare la tariful vamal, cursul de schimb valutar, regimul vamal, codurile adiţionale aferente reglementărilor în vigoare, ţări, mijloace de transport etc.;

c) solicită stocarea informatică a declaraţiei vamale pe serverul central, atribuind manual declaraţiei vamale un număr de referinţă unic;

d) solicită înregistrarea informatică a declaraţiei vamale în urma căreia declaraţia vamală primeşte automat număr şi data de înregistrare. Astfel, declaraţia vamală se consideră că a fost depusă când varianta electronică a acesteia este înregistrată pe serverul autorităţii vamale, iar acceptarea declaraţiei vamale se comunică declarantului prin trimiterea unui mesaj de răspuns conţinând detaliile de identificare, numărul şi data de înregistrare a acesteia;

e) tipăreşte în setul corespunzător declaraţia vamală în detaliu;

f) semnează declaraţia vamală în detaliu şi lista documentelor anexate în care acestea sunt evidenţiate şi aplică ştampila;

g) în interval de maximum 1 oră de la momentul înregistrării, depune declaraţia vamală în detaliu şi documentele anexate stabilite pentru regimul vamal solicitat, inclusiv documentele care probează acoperirea obligaţiei vamale, la punctul de recepţie-selecţie din cadrul biroului vamal/postului vamal.

Specificul acestei etape constă în faptul că depunerea declaraţiei vamale se efectuează numai de către persoana care a semnat declaraţia vamală.

Următoarea etapă este recepţia declaraţiei vamale şi a documentelor însoţitoare, care are loc la punctul de recepţie-selecţie. La această etapă declarantul sau reprezentantul său poate retrage declaraţia vamală cu titlu definitiv sau în vederea rectificării ulterioare a acesteia, dar până la momentul începerii controlului fizic.

Menționăm că colaboratorul vamal de la punctul de recepţie-selecţie desfăşoară următoarele activităţi succesive:

a) verifică dacă declaraţia vamală a fost înregistrată pe server, utilizând modulul informatic;

b) compară datele din declaraţia vamală depusă în format electronic cu datele din cea depusă în formă scrisă;

c) verifică dacă documentele care însoţesc declaraţia vamală în detaliu au fost înregistrate de sistemul informatic vamal astfel încât să fie identificate prin cod, document, număr şi dată;

d) verifică dacă documentele înregistrate necesare regimului vamal solicitat şi înscrise în borderoul documentelor sunt prezentate împreună cu declaraţia vamală;

e) primeşte declaraţia vamală dacă aceasta respectă condiţiile menţionate mai sus şi comandă validarea informatică a declarației; această comandă conduce la aplicarea criteriilor de selectivitate generale. Concomitent se efectuează distribuirea în mod automat a declaraţiei unui colaborator vamal, în cazul în care declaraţia vamală este selectată pe unul dintre culoarele de control (roşu sau galben);

f) efectuează redistribuirea manuală a declaraţiei vamale unui alt examinator atunci când acest lucru se impune;

g) înscrie data şi ora primirii pe lista documentelor anexate declaraţiei, semnează şi aplică ştampila individuală pe aceasta şi înmânează un exemplar al listei declarantului sau reprezentantului său;

h) transmite dosarul operaţiunii la punctul de control documentar, iar în cazul declaraţiilor vamale selectate pe culoarul verde în așteptare sau albastru – la punctul de validare [54].

Următoarea etapă o constituie controlul documentar, care constă în verificarea:

a) corectitudinii completării declaraţiei vamale în detaliu;

b) existenţei documentelor anexate la declaraţia vamală în detaliu potrivit destinaţiei vamale solicitate;

c) concordanţei dintre datele înscrise în declaraţia vamală în detaliu şi cele din documentele anexate.

Totodată, la această etapă colaboratorul vamal de la punctul de control documentar desfăşoară următoarele activităţi succesive:

a) efectuează controlul documentar utilizând modulul informatic specific;

b) verifică dacă datele de referinţă din documentele anexate declaraţiei vamale au fost înregistrate în sistem;

c) vizualizează declaraţia vamală, accesând-o în una dintre listele disponibile ce conţin declaraţiile selectate, pentru a vedea culoarul de control vamal pe care aceasta a fost selectată;

d) verifică criteriul sau criteriile de selectivitate şi procedura sau procedurile ataşate în cazul în care selectarea declaraţiei vamale s-a făcut în baza unuia sau mai multor criterii de selectivitate;

e) în cazul în care controlul documentar nu a condus la sesizarea de neconcordanţe sau erori:

- semnează şi aplică stampila personală;

- transmite dosarul operaţiunii la punctul de validare în cazul culoarului galben de vămuire sau la punctul de control fizic în cazul culoarului roşu de control vamal;

f) în cazul în care controlul documentar a condus la sesizarea de neconcordanţe sau erori completează actul de inspecţie cu utilizarea opţiunii „Conform = nu”, îl tipăreşte în două exemplare, ambele semnate atât de colaboratorul vamal constatator, cât şi de utilizatorul sistemului informatic [54].

Analizând următoarea etapă, care constă în verificarea efectuării plăţii sau a existenţei garanţiei pentru obligaţia vamală în funcţie de regimul sau destinaţia vamală solicitată şi încasarea obligaţiei vamale, accentuăm importanța acesteia și interdependența tuturor etapelor existente.

După etapa dată urmează etapa controlului fizic, care constă în identificarea bunurilor pe baza declaraţiei vamale în detaliu, însoţită de documentele depuse împreună cu aceasta, cu excepţia cazurilor când mărfurile sunt declarate în regim de tranzit. Rectificarea sau retragerea declaraţiei vamale nu poate fi aprobată decât până în momentul începerii controlului fizic.

Etapa finală este validarea informatică a declaraţiei vamale şi acordarea liberului de vamă. La etapa dată colaboratorul vamal de la punctul de validare desfăşoară următoarele activităţi succesive:

a) utilizează modulul informatic specific şi verifică îndeplinirea tuturor etapelor anterioare. De asemenea, controlează dacă au fost verificate criteriile de selectivitate ataşate;

b) verifică existenţa actului de inspecţie şi a înscrisurilor din acesta, dacă a fost creat;

c) tipăreşte actul de inspecție în două exemplare, dacă acesta nu a fost tipărit în cadrul etapelor anterioare, ambele semnate atât de colaboratorul vamal constatator, cât şi de utilizatorul sistemului informatic;

d) redirecţionează declaraţia vamală de pe culoarul galben sau de pe culoarul roşu pe culoarul verde de control vamal;

e) validează informatic declaraţia vamală, numai dacă nu a constatat nereguli în ceea ce priveşte etapele parcurse anterior;

f) înscrie în rubrica „B" din declaraţia vamală numărul de validare şi data validării declaraţiei vamale, precum şi numărul şi data borderoului de plată;

g) tipăreşte borderoul de plată în două exemplare;

h) aplică ştampila individuală pe declaraţia vamală;

i) în cazul mărfurilor care anterior au circulat în regim de tranzit efectuează confirmarea de descărcare a tranzitului;

j) în cazul mărfurilor care urmează a fi plasate în regim de tranzit efectuează validarea informatică şi a tranzitului [54].

Finalizând, constatăm că prevederile legale enunțate contribuie într-o măsură impunătoare la asigurarea legislației vamale în domeniul declarării vamale, adică la armonizarea legislației naționale asumate prin angajamentele de aderare la UE.

3.4. Procedura aplicării sistemului informatizat ASYCUDA World

În prezent, activitatea vamală în Republica Moldova trebuie să contribuie esențial la dezvoltarea comerțului, concomitent cu menținerea controlului vamal asupra circulației internaționale a mărfurilor, a mijloacelor de transport și a persoanelor prin perfecționarea mecanismului de reglementare juridică a declarării electronice [125, p.46].

Aceasta determină contextul pentru procesul de administrare a riscurilor în interiorul organului vamal. Nivelul riscului este stabilit în contextul priorităților politicii vamale, de exemplu, dacă este primordială încasarea taxelor și impozitelor, verificarea interdicțiilor și restricțiilor sau orice alt domeniu, care a fost stabilit [119, p.86].

Pe parcursul ultimilor 10 ani, în activitatea organelor vamale din Republica Moldova se implementează activ tehnologiile informaționale. Este evident că aplicarea tehnologiilor informaționale va permite simplificarea procesului de pregătire și luare a unor sau altor decizii

din contul minimizării influenței factorului uman, ar reduce cheltuielile pentru administrarea publică și ar spori calitatea serviciilor publice prestate. În această ordine de idei, SV RM dezvoltă încontinuu tehnologiile informaționale de prezentare organelor vamale a informațiilor în formă electronică pentru scopurile vămuirii mărfurilor, inclusiv cu utilizarea rețelei Internet.

Transmiterea datelor pentru vămuire prin rețeaua Internet oferă declarantului posibilitatea de a prezenta organului vamal declarația vamală, de a introduce în ea rectificările necesare pentru excluderea eventualelor greșeli și lacune, fără prezența nemijlocită a reprezentantului declarantului la organul vamal, precum și de a urmări, în regim de timp real, etapele și starea vămuirii [119, p.86].

Dacă privim în retrospectivă, stabilim că în februarie 2002 a fost adoptat un Plan de acţiuni de dezvoltare a procesului de reformă a organelor vamale. La acea vreme obiectivele majore incluse în Plan au fost:

a) modernizarea procedurilor şi operaţiunilor vamale;

b) perfecţionarea sistemelor informaţionale şi a facilităţilor la frontieră;

c) reducerea contrabandei şi corupţiei;

d) consolidarea cooperării interdepartamentale a autorităţilor de la frontieră;

e) îmbunătăţirea interacţiunilor dintre sectorul public şi cel privat;

f) consolidarea cooperării regionale.

Drept rezultat, în octombrie 2005 a început să funcţioneze sistemul informaţional „ASYCUDA - Automated SYstem for CUstoms DAta)", care permite informatizarea tuturor operaţiunilor vamale, inclusiv aplicarea analizei riscurilor, controlul valorilor declarate, stabilirea taxelor, automatizarea şi controlul operaţiunilor de tranzit. Prin utilizarea acestei tehnologii, colaboratorii vamali şi agenţii economici pot să efectueze majoritatea operaţiunilor vamale prin Internet. De asemenea, aceasta facilitează schimbul electronic de documente între vamă, alte instituţii ale statului, agenţi economici şi serviciile vamale din alte ţări [19, p.178].

Acest sistem, elaborat de UNCTAD, a fost implementat în Republica Moldova în cadrul Proiectului Băncii Mondiale „Facilitarea Comerţului şi Transportului în Europa de Sud-Est" (TTFSE) şi în temeiul Memorandumului de înţelegere între Serviciul Vamal al Republicii Moldova şi Conferinţa Naţiunilor Unite pentru Comerţ şi Dezvoltare privind dezvoltarea Sistemului informaţional integrat vamal ASYCUDA World, întocmit la Geneva la 14 mai 2007 şi aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.727 din 29.06.2007.

În perioada ianuarie – octombrie 2005 a avut loc faza de implementare a ASYCUDA World, versiunea web, Republica Moldova fiind prima ţară din lume în care a fost implementată această versiune avansată a sistemului. Concomitent cu implementarea ASYCUDA World, în

cadrul Proiectul menţionat au fost realizate următoarele:

(i) dotarea Serviciului Vamal cu echipamentul necesar pentru funcţionarea sistemului ASYCUDA World;

(ii) dotarea echipelor mobile cu unităţi de transport şi echipament;

(iii) implementarea principiilor de selectivitate în activitatea vamală şi a auditului cu postvămuire [134, p.3].

SIIV s-a dezvoltat având la bază platforma sistemului ASYCUDA World, prin interconectarea tuturor produselor de program, precum şi prin formarea unui sistem informaţional care asigură activitatea eficientă a organelor vamale ale Republicii Moldova. Toate soluţiile tehnice şi funcţionale oferite de ASYCUDA World au constituit structura de bază, la care pe parcurs au fost adăugate produsele de program specifice activităţii vamale. Componentele produselor de program incluse în SIIV au fost dezvoltate prin utilizarea tehnologiilor existente şi s-au unit într-un ansamblu de interfeţe, având ca nucleu central interfaţa sistemului ASYCUDA World. Produsele de program adiţionale implementate au beneficiat de elementele de securitate şi control al accesului la date, deja existente atât în platforma de lucru şi dezvoltare, cât şi în arhitectura sistemului de comunicaţii al SV [134, p.3].

Sistemul ASYCUDA World a fost dezvoltat prin utilizarea serviciilor furnizate de un server de aplicaţii web, orientat spre procesarea documentelor electronice, care se bazează pe soluţiile oferite de tehnologia platformei de aplicaţii. Introducerea sistemului informatizat vamal are ca scop facilitarea circulaţiei mărfurilor şi mijloacelor de transport, perfectarea procedurilor de evaluare şi colectare a taxelor vamale, asigurarea procedurilor vamale standardizate, automatizate şi clare, furnizarea de informaţii statistice precise privind comerţul extern, eficientizarea metodelor de încasare a datoriilor vamale şi a controlului financiar [119, p. 87].

Majoritatea statelor aplică cu succes diferite sisteme informaţionale vamale, care au la bază caracteristici similare:

- sistemul automatizat vamal permite implementarea întregului pachet de reglementări vamale în vigoare pentru procesarea declaraţiilor şi asigură aplicarea în mod unic a taxelor vamale. Sistemul garantează tuturor agenţilor economici acces egal la legislaţia vamală, în special la reglementări privind drepturile de import/export şi scutiri de taxe;
- sistemul oferă agenţilor economici posibilitatea de a comunica cu vama prin intermediul schimbului electronic de date. Ca urmare, declaraţia în scris se substituie cu cea pe suport electronic, declarantul fiind conectat direct la sistemul informatizat vamal şi astfel poate întocmi, controla şi trimite electronic declaraţia organului vamal;
- sistemul se bazează pe mecanismul de selectivitate şi evaluare a riscului automat în

timpul operaţiunii electronice de vămuire.

- sistemul asigură schimb de informaţii prin reţea între toate unităţile vamale [51, p.113].

Sistemul informatizat integrat ASYCUDA World este un sistem vamal informaţional care urmăreşte circuitul mărfurilor, asigurarea celor mai optime condiţii de lucru şi transparenţă totală la perfectarea documentelor vamale, asigurând şi o conlucrare eficientă, operativă între lucrătorii vamali şi agenţii economici. Sistemul se bazează pe mecanismul de selectivitate şi evaluare a riscului. Astfel, se creează posibilitatea implementării unui management de risc automat în timpul procesului electronic de vămuire [106].

Menționăm că principiile ce stau la baza ASYCUDA World sunt:

- utilizarea tehnologiei web (Internet);
- independenţă de sistemul de operare şi de sistemul de gestionare a bazelor de date;
- scalabilitate;
- stabilitate contra întreruperilor în reţelele de telecomunicaţii;
- integrarea (disponibilitatea) elementelor de securitate şi trasabilitate (audit);
- utilizarea arhitecturii client-server, tehnologie care se consideră cea mai eficientă la momentul de faţă;
- independenţa de infrastructura de telecomunicaţii datorată utilizării tehnologiei web;
- utilizarea unui limbaj de programare Java general recunoscut şi a bibliotecilor de documente SOClass, fapt ce facilitează ţărilor care utilizează ASYCUDA World să dezvolte în continuare sistemul fără a depinde de asistenţa UNCTAD [134, p.5].

Astfel, sistemul informatizat vamal ASYCUDA World a devenit standardul mondial de automatizare şi modernizare a procedurilor vamale, documentelor şi datelor. Acest sistem este adaptabil la cerinţele operaţionale ale fiecărui sistem vamal şi foloseşte standardele şi codurile internaţionale ale Organizaţiei Internaţionale de Standardizare (ISO), ale Organizației Mondiale a Vămilor şi ale ONU.

Practica internaţională a demonstrat aplicarea cu succes a sistemului dat. ASYCUDA World este cea mai performantă versiune, care se bazează pe efectuarea operaţiunilor de vămuire prin Internet. Este un sistem standardizat, automatizat, flexibil în aplicare şi în permanentă evoluţie.

În ce priveşte caracteristicile sistemului ASYCUDA World, acesta este un sistem:

- standardizat – permite utilizarea standardelor internaţionale, inclusiv sistemul armonizat de codificare;

- adaptabil – poate fi adaptat la cerinţele operaţionale ale administraţiei vamale naţionale;
- flexibil – în ceea ce priveşte reglementările tarifare şi instrumentele netarifare, accesul la date şi evaluarea riscului, precum şi regulile de completare a declaraţiei vamale pentru fiecare tip;
- uşor de utilizat – dat fiind faptul că declaraţia vamală şi celelalte rapoarte sunt afişate în acelaşi format cu cel de pe hârtie. Reprezintă un suport important pentru agenţii economici în ceea ce ține de completarea declaraţiei vamale şi consultarea legislaţiei, oferă orice informaţie care are legătură cu declaraţia vamală în detaliu;
- securizat – acces limitat la diferite module [151].

Menționăm că sistemul de gestiune vamală ASYCUDA World îşi propune automatizarea prelucrării următoarelor tipuri de documente vamale:

- titlurile de transport pentru tranzitul rutier (carnete TIR, documente TI, carnete ATA) şi tranzitul feroviar;
- titlurile de transport utilizate pentru transportul aerian (Airway bill) şi cel naval (manifest, conosament);
- declaraţiile vamale în detaliu (Documentul Administrativ Unic). Pentru procesarea fiecărui document menţionat, Serviciul Vamal a proiectat fluxuri de procesare automată a datelor, susţinute prin metodologii de prelucrare.

Constatăm că, din punct de vedere funcţional, utilizatorii sistemului ASYCUDA World se împart în două categorii principale:

- utilizatori aparţinând administraţiei vamale: în această categorie intră ofiţerii vamali nominalizaţi în diversele puncte de procesare definite pe fluxurile de prelucrare a documentelor vamale. Aceşti utilizatori pot fi identificaţi atât în serviciile operative din cadrul birourilor (posturilor) vamale, cât şi în poziţiile de sinteză şi monitorizare de la nivel departamental;
- utilizatori aparţinând entităţilor comerciale autorizate să-şi deruleze activităţile într-o directă relaţie cu sistemul de vămuire automată al Serviciului Vamal. Această categorie poate cuprinde instituţii ca: brokeri vamali care vor fi autorizaţi de către Serviciul Vamal pentru completarea declaraţiei vamale în detaliu şi a documentelor de tranzit, alte persoane fizice sau juridice autorizate de Serviciul Vamal în conformitate cu legislaţia în vigoare [152].

În ceea ce priveşte funcţionarea modulelor ASYCUDA World pentru toate tipurile de utilizatori, aceasta implică conectarea directă a utilizatorilor la serverul central ASYCUDA într-o conexiune DTI (Direct Trade Input). În acest context de lucru fiecare utilizator din sistem va fi conectat on-line la o platformă operaţională centralizată, trebuind să fie înregistrat la nivelul acesteia. Înregistrarea fiecărui utilizator înseamnă atribuirea a cel puţin următoarelor elemente:

- Certificat digital;
- Cod autorizare;
- Cod Birou Vamal;
- Nume conectare;
- Parola conectare. Rezultate şi avantaje.

La momentul actual ASYCUDA World este implementat integral la toate birourile şi posturile vamale din Republica Moldova. Implementarea sistemului a creat baza pentru constituirea sistemului informaţional integrat, întru a cărui dezvoltare este necesară elaborarea unei serii de subsisteme informatice specifice activităţii vamale. Toate soluţiile tehnice şi funcţionale oferite de acest sistem au constituit acea structură de bază la care se adaugă modulele specifice activităţii vamale: statistica vamală, perfecţionarea activă, perfecţionarea pasivă, contul unic, admiterea temporară, declaraţiile sumare, garanţiile, depozitele vamale, contrapunerea informaţiei etc.

De asemenea, cu sistemul ASYCUDA World actualmente se prelucrează declaraţiile vamale. Acest sistem permite selectarea declaraţiilor vamale, care presupune examinarea informaţiei în baza unor criterii de selectivitate, când mărfurile declarate trec pe unul dintre culoarele de control menționate mai sus. Cu utilizarea sistemului ASYCUDA World de asemenea funcţionează modulele TIR şi T1, modulele de evidenţă a obligaţiilor vamale, a operaţiilor efectuate de persoanele fizice şi a bonului unic de plată. Sistemul informaţional ASYCUDA World va da posibilitate Serviciului Vamal să dispună de date statistice privind operaţiunile înregistrate în regim real de timp.

Prin urmare, ASYCUDA World permite informatizarea tuturor operaţiunilor vamale, controlul valorilor declarate, stabilirea taxelor, automatizarea şi controlul operaţiunilor de tranzit. Sistemul utilizează tehnologia web, astfel încât ofiţerii vamali şi agenţii economici pot să efectueze majoritatea operaţiunilor vamale prin Internet. De asemenea, facilitează schimbul electronic de documente între vamă, alte instituţii ale statului, agenţi economici şi serviciile vamale din alte ţări. Datorită ASYCUDA World, autoritatea vamală comunică mai ușor nu doar cu posturile şi birourile vamale, dar şi cu agenţii economici şi verifică documentele pe cale electronică.

Considerăm că implementarea noului sistem a îmbunătăţit simţitor gradul de organizare a subdiviziunilor din cadrul sistemului vamal, a produs modificări în structura Serviciului Vamal pentru a eficientiza, optimiza activitatea fiecărui angajat. Respectiv, a crescut responsabilitatea cadrelor vamale pentru sectorul de muncă încredinţat.

3.5. Concluzii la Capitolul 3

1. Implementarea noilor tehnologii informaționale, indiferent de domeniul de activitate, inclusiv în cadrul Serviciului Vamal, sporește calitatea serviciilor oferite de autoritățile abilitate cu atribuții în sfera de cercetare.

2. Odată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, principiul fundamental al asigurării informaționale a organelor vamale trebuie să fie „transparența informațională", ceea ce reclamă un mecanism clar de reglementare administrativ-juridică a proceselor informaționale. Prin aceasta se reduce și timpul pentru punerea în circulație a mărfii sau pentru luarea deciziei privind stabilirea diferitelor proceduri vamale.

3. Procedurile vamale constituie obiectul unei atenții sporite din partea instituțiilor internaționale, pentru că ele ar putea fi un catalizator sau, dimpotrivă, o barieră în calea dezvoltării relațiilor interstatale. Așa cum arată experiența mondială, acestea pot fi simplificate prin aplicarea pe larg a sistemelor informaționale moderne, fapt dovedit de practica activității serviciilor vamale din diferite țări.

4. Unul dintre cele mai importante avantaje ale declarării vamale electronice constă în aceea că declarantul are posibilitatea să se afle în alt loc decât acolo unde se află mărfurile ce urmează a fi declarate, că el poate utiliza semnătura electronică, iar transmiterea informației de la declarant la autoritatea vamală se transmite în regim on-line.

5. Propunem completarea art.1 CV RM cu pct.15^1, care să prevadă temeiurile pentru punerea mărfurilor în liberă circulație atunci când acestea sunt declarate în formă electronică. Astfel, pct. 15^1 va avea următorul conținut: *„Punerea mărfurilor în liberă circulație se realizează de către colaboratorul organului vamal în ordinea stabilită de legislație, prin aplicarea mențiunilor respective pe declarația vamală și (sau) pe documentele comerciale, de transport (expediție), precum și a datelor respective – în sistemele informaționale ale organului vamal. În cazul declarării mărfurilor în formă electronică, punerea acestor mărfuri în liberă circulație se realizează în baza și cu aplicarea documentelor electronice în ordinea stabilită de către Serviciul Vamal."*

6. În opinia noastră, Codul vamal al Republicii Moldove necesită a fi completat cu punctul 23^2, expus în următoarea redacție: „*declararea electronică* – comunicarea de către declarant sau de către persoana autorizată să acționeze în numele declarantului către organul vamal a informațiilor despre mărfuri, despre procedura vamală aleasă și (sau) a altor informații

necesare pentru punerea mărfurilor în liberă circulație, în formă electronică, prin canale electronice de telecomunicații și cu utilizarea mijloacelor și a semnăturilor electronice”.

7. La moment, în legislația Republicii Moldova există două acte normative care definesc noțiunea „culoar de control vamal”; respectiv, cea expusă în Ordinul Serviciului Vamal nr. 480-O din 18.12.2006 urmează a fi corelată cu definiția expusă în Codul vamal, mai ales reieșind din faptul că actul normativ menționat este un act subordonat legii.

8. Analizând particularitățile organizațional-juridice ale declarării electronice în serviciul vamal al Republicii Moldova, am ajuns la concluzia că conceptul „document electronic” trebuie abordat drept unul dintre elementele mecanismului de accelerare a vămuirii și de sporire a calității controlului vamal.

9. Având în vedere experiența altor țări în ceea ce privește implementarea sistemelor electronice, putem constata că sistemul informațional care recepționează declarația pur și simplu nu-i poate refuza participantului la AEE să i-o primească. Ulterior, dacă documentele nu sunt în ordine sau au fost prezentate nu în totalitate, sistemul propune colaboratorului organului vamal variante de soluționare a problemei create. Reiese că factorul uman este redus la zero.

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI

La etapa actuală devine mai mult decât evidentă necesitatea unui cadru legal adecvat în domeniul declarării vamale, care să fie în concordanță cu realitatea socială. Aceasta deoarece declararea vamală realizează unul dintre scopurile fundamentale ale vămuirii şi creează un cadru propice realizării tuturor operațiunilor vamale.

Soluționarea scopurilor propuse în prezenta teză a fost posibilă doar printr-o analiză amănunțită a legislației naționale, care determină locul și domeniul de aplicabilitate a declarării vamale în cadrul dreptului vamal, iar cercetarea complexă a instituției date permite formularea unor propuneri *de lege ferenda* și elucidarea unor opinii doctrinare contradictorii.

În urma efectuării prezentei cercetări științifice, au fost deduse următoarele ***concluzii***:

1. Declararea vamală, ca parte indispensabilă a procedurii de vămuire, este o instituție importantă a dreptului vamal, dat fiind rolul și scopul acesteia, fără de care nu am avea o finalitate a procedurii de vămuire. În condițiile actuale trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală se caracterizează drept un procedeu frecvent cu impact asupra economiei naționale și care favorizează dezvoltarea unor noi relații internaționale [66; 122].

2. Procedura declarării vamale presupune o totalitate de măsuri administrative care oferă atât declaranților vamali, cât și colaboratorilor vamali oportunitatea de a contribui la realizarea unei declarări vamale corespunzătoare și de a spori operativitatea acesteia cu ajutorul tehnologiilor noi implementate și al unui cadru legal corespunzător [120].

3. Evoluția clară și tendința constantă de a transpune prevederile dreptului comunitar în legislația națională creează un cadru normativ eficient și progresist, iar elaborarea şi aprobarea unor reglementări privind procedurile simplificate de vămuire, după exemplul reglementărilor comunitare (fapt reflectat pe deplin și în documentele de politici la nivel național), ar facilita efectuarea mai rapidă a declarării vamale [119; 120].

4. Scopurile declarației vamale în detaliu rezidă în informarea organelor vamale despre mărfurile şi mijloacele de transport ce trec peste frontiera vamală; în baza acesteia se formează statistica vamală, se calculează şi se încasează drepturile de import şi de export şi se asigură respectarea legislaţiei vamale. Declaraţia vamală în detaliu se utilizează pentru îndeplinirea formalităţilor vamale la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, la fel în cazul schimbării regimului vamal al mărfurilor importate [121].

5. Declarația vamală electronică reprezintă un important avantaj, care constă în aceea că declarantul are posibilitatea să se afle în alt loc decât acolo unde se află mărfurile ce urmează a fi

declarate, poate utiliza semnătura electronică, iar transmiterea informației de la declarant la autoritatea vamală se face în regim on-line [125].

6. Având în vedere experiența altor țări în ce privește implementarea sistemelor electronice, putem constata că sistemul informațional care recepționează declarația pur și simplu nu-i poate refuza participantului la AEE să i-o primească. Ulterior, dacă documentele nu sunt în ordine sau au fost prezentate nu în totalitate, sistemul propune colaboratorului organului vamal variante de soluționare a problemei create. Reiese că factorul uman este redus la zero [125].

7. Fără îndoială, o parte a relațiilor economice internaționale o constituie comerțul mondial. În cazul dat, politica serviciului vamal, ca organ al puterii executive, și legislația vamală în ansamblu sunt orientate spre realizarea a două obiective. În primul rând, este vorba despre necesitatea simplificării formalităților vamale pentru a accelera traficul de mărfuri; în al doilea rând, despre necesitatea unificării și armonizării normelor de drept național și internațional și, în consecință, despre necesitatea dezvoltării mecanismului de reglementare administrativ-juridică a relațiilor din domeniul schimbului de informații electronice. De aici reiese că simplificarea vămuirii și a celorlalte formalități prin aplicarea tehnologiilor informaționale trebuie să fie fixată și clar reglementată la nivel legislativ [119; 120].

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în fundamentarea științifică a instituției declarării vamale în vederea determinării conceptului de declarare vamală, a formelor declarării vamale și descrierii detaliate, în baza reglementărilor naționale și internaționale, a procedurii de declarare vamală, inclusiv a declarării electronice vamale, prin prisma sistemelor informaționale implementate, fapt ce a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni a unor aspecte problematice în domeniu.

În rezultatul investigației au fost formulate următoarele ***recomandări***:

1. Completarea art. 1 al Cod Vamal al Republicii Moldova cu:

a) pct.15^1, având următorul conținut: „15^1) Punerea mărfurilor în liberă circulație se realizează de către colaboratorul organului vamal în ordinea stabilită de legislație, prin aplicarea mențiunilor respective pe declarația vamală și (sau) pe documentele comerciale, de transport (expediție), precum și a datelor respective – în sistemele informaționale ale organului vamal. În cazul declarării mărfurilor în formă electronică, punerea acestor mărfuri în liberă circulație se realizează în baza și cu aplicarea documentelor electronice în ordinea stabilită de către Serviciul Vamal.”

b) pct.23^1, având următorul conținut: „23^1) Declararea vamală semnifică o procedură complexă efectuată în fața autorităților vamale din partea persoanelor fizice și a celor juridice, care au intenția de a scoate din țară sau de a introduce mărfuri, bunuri, mijloace de transport și

alte valori, ce conține date veridice privind tipul, cantitatea mărfurilor şi scopul trecerii acestora peste frontiera vamală, precum şi alte informaţii cerute de autorităţile oficiale vamale în conformitate cu legislaţia vamală actuală.

c) pct.23^2, având următorul conținut: „23^2) *declararea electronică* – comunicarea de către declarant sau de către persoana autorizată să acționeze în numele declarantului către organul vamal a informațiilor despre mărfuri, despre procedura vamală aleasă și (sau) a altor informații necesare pentru punerea mărfurilor în liberă circulație, în formă electronică, prin canale electronice de telecomunicații și cu utilizarea mijloacelor și a semnăturilor electronice".

d) pct. 68, 69, 70 care să conțină definițiile noțiunilor de declarație vamală primară, declarație vamală complementară și declarație vamală în detaliu prevăzute în Ordinul Serviciului Vamal nr. 346-O din 24.12.2009 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declaraţiei vamale în detaliu.

2. Excluderea pct.34 din art.1 Cod Vamal al Republicii Moldova.

3. Expunerea pct. 13 art. (1) Cod Vamal al Republicii Moldova în următoarea redacție: „13) *declarant* – persoana care declară şi prezintă mărfurile şi mijloacele de transport, care întocmeşte şi depune declaraţie vamală în nume propriu sau persoana în al cărei nume este întocmită declaraţia vamală de către brokerul vamal sau intermediar."

4. Completarea dispozițiilor art.173 Cod Vamal al Republicii Moldova cu următorul text: „Declararea vamală se va efectua cu respectarea principiilor generale prevăzute în Secţiunea a 3-a a Capitolului II din prezentul Cod, inclusiv cu respectarea principiilor specifice: principiul eficacității, principiul îndeplinirii obligațiilor cu bună-credință, principiul responsabilității."

5. Excluderea din alin.(1) art.174 Cod Vamal al Republicii Moldova a sintagmei „sau prin alte modalităţi prevăzute de legislaţie".

6. Completarea art.174 Cod Vamal al Republicii Moldova se completează cu un nou alineat având următorul conținut: „(4) Prin formă se înțelege mijlocul de exprimare exterioară a activității concrete de declarare a persoanelor care au calitatea de declarant, îndreptate spre asigurarea respectării legislației în vigoare, având scopul de a trece peste frontiera vamală mărfuri și mijloacele de transport".

Avantajele şi valoarea elaborărilor propuse:

La nivel teoretic, s-a făcut o analiză şi actualizare a doctrinei în domeniul declarării vamale, a formelor și principiilor declarării vamale, a procedurii de declarare și a mijloacelor tehnice informaționale aplicate la efectuarea declarației electronice.

La nivel practic, soluţiile înaintate permit ajustarea reglementărilor normative în domeniul declarării vamale la cerințele înaintate de acquis-ul comunitar, la tendinţele şi exigenţele legate de trecerea frontierei de stat, asigură operativitatea procedurii desfăşurate de declarare vamală. Impactul lor asupra domeniului vamal constă în îmbunătăţirea activităţilor practice de efectuare a declarării vamale, respectarea de către subiecții declarării a cerințelor prestabilite, precum și în facilitarea trecerii mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală.

Având în vedere cele menţionate, investigația va contribui la soluţionarea unei probleme ştiinţifice importante în domeniul dreptului vamal din Republica Moldova prin aducerea doctrinei axate pe declararea vamală la cerințele timpului. Prin înaintarea unor recomandări și soluții practice, în special privind desfăşurarea procedurii de declarare, perfecţionarea legislaţiei vamale și asigurarea unei ordini la trecerea peste frontiera vamală a mărfurilor și mijloacelor de transport, a fost potențată valoarea aplicativă a cercetării științifice efectuate.

BIBLIOGRAFIE

A. Referințe bibliografice în limba română

1. Caraiani Gh. Lexicon de termeni în domeniul transporturilor şi vămuirii. Bucureşti: Lumina Lex, 2000. 364 p.
2. Caraiani Gh. Manualul pentru declaranți şi experți vamali. Bucureşti: Lumina Lex, 2001. 500 p.
3. Caraiani Gh. Reglementări interne şi internaționale privind vămuirea mărfurilor. Bucureşti: Lumina Lex, 1997. 552 p.
4. Ciobanu O. Fundamentele teoretico-practice în controlul vamal: Teză de doctor. Chișinău, 2015. 176 p.
5. Clima N., Țurcan P. Particularitățile examinării unor categorii de cauză: litigii vamale. În: Manualul judecătorului pentru cauze civile. Ediția a II-a. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 781 p.
6. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107 din 6 iunie 2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.082.
7. Codul contravenţional al Republicii Moldova. Nr. 218-XVI din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 3-6/15.
8. Codul fiscal al Republicii Moldova. Nr. 1163 din 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Ediție specială din 08 februarie 2007.
9. Codul penal al Republcii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72-74.
10. Codul vamal al Republicii Moldova. Nr. 1320 din 09.03.1993. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1993, nr. 010. Abrogat prin LP1149-XIV din 20.07.00. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 160 (abrogat).
11. Codul vamal al Republicii Moldova. Nr. 1149-XIV din 20.07.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 160-162/1201.
12. Constituţia Republicii Moldova adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1.
13. Convenția relativă la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele (C.M.R.), încheiată la Geneva la 19 mai 1956. În: Seria „Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998)". Ediție oficială, vol. IV. Chișinău: Moldpres, 1998. 168 p.
14. Decizia Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii Supreme de Justiţie a RM din 11.04.2012, dosarul nr. 3r-268 /12.

15. Decizia Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii Supreme de Justiţie a RM din 23.05.2012, dosarul nr. 3r-1075/2012.
16. Decizia Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii Supreme de Justiţie a RM din 23.05.2012, dosarul nr. 3r-941-12.
17. Decretul Președintelui Republicii Moldova cu privire la subordonarea instituţiilor vamale situate pe teritoriul Republicii Moldova nr. 189 din 03.09.1991. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1991, nr. 009.
18. Dicţionarul explicativ al limbii române. Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”. Ediția a II-a. Bucureşti: Univers Enciclopedic, 1998. 1194 p.
19. Erhan I. Statutul juridic al organelor vamale în Republica Moldova: Probleme și soluții: Teză de doctor. Chișinău, 2013. 214 p.
20. Erhan I., Cârnaț T. Drept vamal comunitar. Chișinău: Print-Caro SRL, 2011. 469 p.
21. Furdui V. Reglementarea exportului de produse agricole în Republica Moldova: evoluții și probleme actuale. Chișinău: IDIS Viitorul, 2008. 60 p.
22. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 148-XII din 23.06.1990 privind Declaraţia de independenţă a Republicii Moldova. În: Veştile Sovietului Suprem al RSSM, 1990, nr. 8.
23. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 70 din 11.02.1991 cu privire la formarea Departamentului de Stat pentru Controlul Vamal al RSS Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1991.
24. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 496 din 06.09.1991 cu privire la înființarea punctelor de trecere și control vamal. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 211-214. Abrogată prin HG 925 din 12.12.12. În: MO, 2012, nr. 272/25.
25. Hotărîrea Guvernului nr. 974 din 15.08.2016 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de declarare a valorii în vamă a mărfurilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 265-276. Data intrării in vigoare: 19.11.2016.
26. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1599 din 13.12.2002 cu privire la regulile de origine a mărfurilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 174-176/1755.
27. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1185 din 30.09.2003 despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de introducere şi scoatere a bunurilor de pe teritoriul Moldovei de către persoanele fizice. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 211-214.
28. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1140 din 02.11.2005 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a destinaţiilor vamale prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 157-160/1285.

29. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1144 din 03.11.2005 cu privire la aprobarea Concepției sistemului de administrare a riscurilor în Serviciul Vamal. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 151-153.
30. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1290 din 09.12.2005 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea brokerului vamal şi a specialistului în domeniul vămuirii. Republicată în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 1026 din 14.09.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 171-174.
31. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 561 din 18.05.2007 cu privire la Sistemul Informaţional Integrat Vamal. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 74-77.
32. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 590 din 28.05.2007 pentru aprobarea Planului de acţiuni pentru implementarea recomandărilor Organizaţiei Mondiale a Vămilor (OMV) în conformitate cu Standardele-Cadru privind Securitatea şi Facilitarea Comerţului Mondial. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 74-77 /622.
33. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 710 din 20.09. 2011 cu privire la aprobarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-transformare). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 156-159.
34. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 904 din 13.11.2013 cu privire la procedurile de vămuire electronică a mărfurilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 258-261.
35. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1021 din 16.12.2013 cu privire la aprobarea Strategiei reformei cadrului de reglementare a activităţii de întreprinzător pentru anii 2013-2020 şi a Planului de acţiuni pentru implementarea acesteia în anii 2016-2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 297-303.
36. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 808 din 07.10.2014 cu privire la aprobarea Planului naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2014-2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 297-309.
37. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 279 din 20.05.2015 cu privire la modificarea şi completarea anexei nr.1 la Hotărârea Guvernului nr. 1140 din 02.11. 2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 124-130.
38. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie nr. 4 din 24.12.2010 cu privire la practica examinării în contencios administrativ a litigiilor legate de aplicarea legislaţiei vamale. În: Buletinul Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova, 2011, nr.1, pag.4.

39. Legea Republicii Moldova nr. 589 din 23.05.1991 cu privire la schimbarea denumirii statului R.S.S. Moldova în Republica Moldova. În: Monitorul Oficial al Reoublicii Moldova, 1991, nr. 7-10.
40. Legea Republicii Moldova nr. 691-XII din 27.08.1991 privind Declaraţia de independenţă a Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1991, nr. l2-13.
41. Legea Republicii Moldova nr. 1380-XIII din 20.11.1997 cu privire la tariful vamal. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007. Ediție specială.
42. Legea Republicii Moldova nr. 440-X din 27.07.2001 cu privire la zonele economice libere. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 108-109.
43. Legea Republicii Moldova nr. 1569-XV din 20.12.2002 cu privire la modul de introducere şi scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 185-189/1416.
44. Legea Republicii Moldova nr. 91 din 27.06.2014 privind semnătura electronică şi documentul electronic. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 174-177.
45. Legea Republicii Moldova nr. 112 din 02.07.2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statelor membre ale acestora, pe de altă parte. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 185-199.
46. Mincu G. Politica comercială a Republicii Moldova: cerințe de import-export în comerțul cu UE. Chișinău: Expert Grup, 2008. 116 p.
47. Mladen C. Drept vamal românesc și comunitar. București: Editura Economică, 2003. 368 p.
48. Mladen C. Drept vamal: Auxiliar curricular pentru specialitatea lucrător vamal. București: Editura Economică, 2000. 336 p.
49. Moldovan A.T. Drept vamal. București: C.H. Beck, 2006. 544 p.
50. Notă informativă cu privire la generalizarea practicii judiciare privind examinarea litigiilor ce ţin de declararea valorii mărfii în vamă aprobată de preşedintele Colegiului civil şi contencios administrativ al CSJ, dosarul nr. 3-3566/08.
51. Obreja E., Gâscă V., Calenic N. Activitatea vamală în Republica Moldova și fenomenul corupției. Chișinău: Transparency International Moldova, 2003. 142 p.
52. Ordinul Serviciului Vamal nr. 276-O din 24.10.2002 cu privire la perfectarea actelor vamale la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacţiile economice externe. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 162-165/384.

53. Ordinul Serviciului Vamal nr. 185-0 din 25.05.2006 referitor la aprobarea Normelor de utilizare a declaraţiei sumare. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 116-119/409.
54. Ordinul Serviciului Vamal nr. 480 din 18.12.2006 cu privire la aprobarea Metodologiei de prelucrare a declaraţiei vamale în detaliu. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 199-202.
55. Ordinul Serviciului Vamal nr. 438-O din 19.11.2007 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declaraţiei vamale în detaliu. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 184-187/681 (abrogat).
56. Ordinul Serviciului Vamal nr. 56 din 21.02.2008 cu privire la aprobarea Regulamentului privind vămuirea bunurilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoane fizice şi a unor formulare tipizate. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 74-75.
57. Ordinul Serviciului Vamal nr. 346-O din 24.12.2009 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea şi completarea declaraţiei vamale în detaliu. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 197-200.
58. Ordinul Serviciului Vamal nr. 63-O din 11.01.2013 cu privire la aprobarea Normelor metodologice privind realizarea controlului ulterior prin audit postvămuire şi reverificarea declaraţiilor vamale. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 18-21.
59. Orlov I.A. Dezvoltarea mecanismului de reglementare administrativ-juridică a declarării electronice în organele vamale: Teză de doctor. Liuberț, 2013. 154 p.
60. Pasat A.O. Drept vamal al Republicii Moldova. Note de curs. Galați: Zigotto, 2013. 256 p.
61. Popa N. Teoria generală a dreptului. Ediția a 5-a. București: C.H. Beck, 2014. 272 p.
62. Radu Gh. Drept vamal comunitar (curs universitar). Chișinău: Tacis, 2001. 98 p.
63. Sîrghii V. Reglementarea juridică a aplicării valorii în vamă la mărfurile importate în Republica Moldova: Teză de doctor. Chișinău, 2016. 155 p.
64. Şaguna D.D. Drept financiar şi fiscal. Tratat. Bucureşti: Editura „M. Eminescu”, 2000. 1160 p.
65. Țurcan P. Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export: Teză de doctor. Chișinău, 2015. 185 p.
66. Țurcan P., Erhan I., Ciobanu O. Rotundu E. Drept vamal: Note de curs. Chișinău: CEP USM, 2016. 251 p.

B. Referințe bibliografice în limba rusă

67. Адриашин Х.А., Свинухов В.Г., Балакин В.В. Таможенное право: Учебник. Москва: Магистр ИНФРА-М, 2010. 368 с.
68. Афонин П.Н., Сальников И.А. Информационное обеспечение в таможенных органах: Учебник. СПб.: Изд-во. В.Б.Бобкова, филиал РТА, 2006. 392 с.
69. Бакаева О.Ю., Матвиенко Г.В. Таможенное право России: Курс лекций. Москва: Эксмо, 2009. 272 с.
70. Горбухов В.А. Таможенное право России: Учебное пособие. Москва: Омега-Л, 2012. 200 с.
71. Демичев А.А., Логинова А.С. Основы таможенного дела: Учебник. Москва: ИЦ «Интермедия», 2014. 188 с.
72. Драганов В.Г., Рассолов М.М. Таможенное право. Москва, 2001. 223 с.
73. Кожанков Ю.А. Таможенное регулирование в таможенном союзе: правовые и организационные основы перехода от единой таможенной территории к единому электронному пространству. В: Логистика, 2011, № 1.
74. Корняков К.А. Зарубежный опыт таможенного контроля товаров и транспортных средств. В: Ученые записки, 2001, № 3(16).
75. Кротов И.Е. Проблемы внедрения и развития электронного таможенного декларирования в России. В: Таможенное дело, 2010, № 4.
76. Кротов И.Е., Ермакова В.В. Об опыте внедрения информационных таможенных систем в республике Корея. В: Вестник Российской Таможенной Академии, 2010, №3.
77. Круглов А.С. Основы таможенного дела: Учебное пособие в 7 выпусках. Выпуск 2. Организация и технология таможенного контроля. Москва: РИО РТА, 1996. 196 с.
78. Малиновская В.М. Таможенное право России: Учебник по публичному и частному праву. В 2-х томах. Т.1. Публичное право. Москва: Статус, 2008. 487 с.
79. Международная конвенция об упрощении и гармонизации таможенных процедур. (совершено в Киото 18.05.1973) (в ред. Протокола от 26.06.1999). В: Консультант Плюс, 1999.
80. Орлов И.А. Проблемы реализации электронного декларирования в сфере таможенной и околотаможенной деятельности. В: Вестник Российской таможенной академии, 2010, № 3.
81. О внедрении информационной технологии представления таможенным органам сведений в электронной форме для целей таможенного оформления товаров, в том числе с использованием международной ассоциации сетей Интернет: Приказ ФТС РФ № 52 от 24 января 2008 г. В: Российская газета, 2008, № 4.

82. Приказ ГТК России № 1073 от 13.11.2001 «О концепции информационно-технической политики ГТК России». В: СПС Консультант Плюс, 2001.
83. Распоряжение Правительства РФ № 1821-р от 27.12.2006 «О подписании Конвенции Организации Объединенных Наций об использовании электронных сообщений в международных договорах». В: Консультант Плюс, 2006.
84. Решение Комиссии Таможенного союза от 20 мая 2010 г. № 262 «О порядке регистрации, отказе в регистрации декларации на товары и оформления отказа в выпуске товаров» (вместе с «Инструкцией о порядке регистрации или отказе в регистрации декларации на товары», «Инструкцией о порядке оформления отказа в выпуске товаров»). В: Таможенный вестник, 2010, № 12.
85. Скрипкина Е.В. Проблемы применения электронного декларирования. В: Таможенное дело, 2012, № 1.
86. Собрание законодательства РФ, 2011, № 15. 2036 с.
87. Степанова Е.А., Афонин П.Н. Система таможенного оформления SOFIX. В: Сборник материалов Региональной межвузовской научно-практической конференции «Таможенные чтения 2009. Болонский процесс и подготовка таможенных кадров: вызовы времени». СПб, 2009.
88. Таможенное право. Учебник / Отв. ред. Ноздрачев А.Ф. Ин-т законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации. Москва: Волтерс Клувер, 2007. 255 с.
89. Таможенное дело. Учебник для студентов вузов, обучающихся по специальностям «Юриспруденция» под. ред. Эриашвили Н.Д. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. 72 с.
90. Тимошенко И.В. Таможенное право: Конспект лекций. Ростов па Дому: Феникс, 2007. 317 с.
91. Толкушкин А.В. Таможенное дело: Учебник. 3-е изд. перераб. и доп. Москва: ЮРАЙТ, 2010. 142 с.
92. Халипов С.В. Таможенное право: Учебник. Москва: Зерцало-М, 2003.
93. Халипов С.В. Таможенное право: Учебник. 3-е изд. переработ. и доп. Москва: Зерцало-М, 2006. 210 с.

C. Referințe bibliografice în limba engleză

94. Emerging issues in European customs law. Hans-Michael Wolffgang and Talke Ovie. World Customs Journal, September 2007, Volume 1, number 2, p.11-12.
95. Smirnova E.A. Techniques of electronic declaration of goods in the customs sphere.

96. Trade facilitation in Africa: challenges and possible solutions.Creck Buyonge and Irina Kireeva. World Customs Journal, April 2008, Volume 2, number 2, p.45-46.
97. Custom declaration. http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/procedural_aspects/general/declaration/index_en.htm (vizitat la 25.01.2016)
98. Codul vamal al UE. http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/ru/ru074en.pdf (vizitat la 25.01.2016)
99. Codul vamal al Republicii Azerbaidjan. http://customs.gov.az/files/dxl000081696.pdf, (vizitat la 25.01.2016)
100. Codul vamal din Kosovo. http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L-109_en.pdf (vizitat la 25.01.2016)
101. Codul vamal al Ucrainei. http://sfs.gov.ua/data/files/10977.pdf, (vizitat la 25.01.2016)
102. Codul vamal al Bielorusiei**.** http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=10063 (vizitat la 06.03.2016)
103. Codul vamal al Albaniei**.** http://www.vertic.org/media/National%20Legislation/Albania/AL_Customs_Code.pdf (vizitat la 07.03.2016)
104. Codul vamal al Armeniei. http://www.parliament.am/law_docs/090800HO83eng.pdf (vizitat la 07.03.2016)
105. Таможенная статистика. http://www.customs.ru/special/tk_en/part_ii_customs_procedures.htm#chapter_14_declaration (vizitat la 07.03.2016)
106. Sistemul ASYCUDA. www.asycuda.org. (vizitat la 24.12.2015)
107. Sistemul TIMS/TRIPS-Customs. www.crownagents.com. (vizitat la 24.12.2015)
108. Sistemul SOFI/SOFIX/SOFIWEB. www.sifamerica.com. (vizitat la 24.12.2015)
109. Sistemul Microclear Customs. www.icsinspections.com. (vizitat la 24.12.2015)
110. Sistemul TATIS. http://www.tatis.com/home. (vizitat la 24.12.2015)
111. Sistemul CMS. www.datatorque.com/cms. (vizitat la 24.12.2015)
112. Sistemul E-biscus. http://www.bull.com/e-biscus/index.html. (vizitat la 24.12.2015)
113. Business tax – guidance The Union Customs Code. https://www.gov.uk/guidance/introduction-of-the-union-customs-code-ucc#simplified-declaration. (vizitat la 06.07.2016)

D. Referințe bibliografice în limba spaniolă

114. Declaración Aduanera de Mercancías (DAM), Actualidad Empresarial Nº 285 – Segunda Quincena de Agosto, 2013.

E. Articole în publicații periodice

115. Declararea prealabilă. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, noiembrie/decembrie 2011, nr. 6 (24), p.28.
116. Declararea valorii în vamă – document pentru declararea valorii în vamă. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, octombrie/decembrie 2013, nr. 4(34), p.48.
117. Ghidul valorii în vamă. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, octombrie/decembrie 2013, nr. 4(34), p.48.
118. Proceduri simplificate de declarare. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, aprilie/iunie 2014, nr. 2(36), p.22.
119. Rotundu E. Procedura aplicării sistemului informatizat ASYCUDA World. În: Revista ştiinţifică a Universităţii de Stat din Moldova „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Ştiinţe Sociale”, 2016, nr.3 (93), p.86-89.
120. Rotundu E. Reguli generale privind procedura declarării vamale în Republica Moldova. În: Legea şi Viaţa, 2016, nr. 4, p.55-58.
121. Rotundu E. Aspectele practico-juridice privind reglementarea trecerii bunurilor peste frontiera vamală. În: Materialele Conferinţei ştiinţifice internaţionale „Interacţiunea Dreptului intern cu Dreptul Internaţional: provocări şi soluţii” Chişinău (Palatul Republicii 14 noiembrie 2014). Volumul II., p.185-190.
122. Rotundu E. Declararea mărfurilor şi a mijloacelor de transport organului vamal. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr. 3(83), p.186.
123. Rotundu E. Răspunderea în Dreptul Vamal și în Activitatea Practică Vamală. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației”, Universitatea de Stat „B.P. Hașdeu” din Cahul, 5 iunie 2015, p.176-181.
124. Rotundu E. Originea mărfurilor în dreptul vamal și în activitatea practică vamală. În: Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету, Серія: Юриспруденція. Збірник наукових праць. Випуск 5, том 2. Одесса, 2015, p.144.
125. Rotundu E. Aspecte teoretice și juridice ale declarării electronice în dreptul vamal. În: Legea și Viața, 2016, nr. 5, p.46-50.
126. Serviciile electronice oferite de către organele vamale. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, martie/aprilie 2012, nr. 2 (26), p.22.
127. Strategia de dezvoltare a Sistemului Informaţional Integrat Vamal. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, octombrie/noiembrie 2011, nr. 5(23), p.26-27.

F. Resurse electronice

128. Convenția internațională privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale, adoptată la Kyoto la 18 mai 1973, intrătă în vigoare la 25 septembrie 1974). http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:1554cf70-455d-4388-a9c0-d60c338f049d.0022.04/DOC_2&format=HTML&lang=RO&parentUrn=CELEX:32003D0231 (vizitat la 23.05.2015)

129. Regulamentul (CE) nr. 450/2008 al Parlamentului European şi al Consiliului din 23 aprilie 2008 de stabilire a Codului vamal comunitar (Codul vamal modernizat), www.eur-lex.europa.eu. (vizitat la 12.12.2015)

130. Convenţia internaţională privind asistenţa administrativă reciprocă pentru prevenirea, investigarea şi reprimarea infracţiunilor vamale, încheiată la Nairobi la 9 iunie 1977. Republica Moldova a aderat prin Legea RM nr. 275-XV din 21.06.2001. http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313070. (vizitat la 12.12.2015)

131. Convenţia vamală relativă la transportul internaţional al mărfurilor sub acoperirea carnetelor T.I.R., încheiată la Geneva la 14 noiembrie 1975. Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 1318-XII din 02.03.1993. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32009D0477. (vizitat la 12.12.2015)

132. Convenţia internaţională privind Sistemul Armonizat de descriere şi codificare a mărfurilor, încheiată la Bruxelles la 14 iunie 1983. Republica Moldova a aderat prin Legea RM nr. 112-XV din 22.04.2004. http://www.monitoruljuridic.ro/act/conventia-internationala-din-14-iunie-1983-privind-sistemul-armonizat-de-denumire-si-codificare-a-marfurilor-incheiata-la-bruxelles-la-14-iunie-1983-emitent-24468.html. (vizitat la 12.12.2015)

133. Codul vamal al României, aprobat prin Legea nr. 86 din 10 aprilie 2006, în vigoare din 18.06.2006. http://www.dsclex.ro/coduri/c_vam.htm. (vizitat la 23.05.2016)

134. Strategia de dezvoltare a Sistemului Informational Integrat Vamal pentru anii 2012-2016, Chişinău, 2011. http://www.customs.gov.md/files/raport/Strategia.pdf. (vizitat la 24.05.2016)

135. Uniunea Vamală a UE: protejarea cetățenilor și facilitarea comerțului. Vama Comisia Europeană. Direcția Generală Comunicare, Informarea cetățenilor 1049. Bruxelles, BELGIA. Manuscris actualizat în noiembrie 2014. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2014 http://www.scribd.com/doc/228171381/Vamuirea-marfurilor#scribd. (vizitat la 10.03.2016)

136. Convenţia internaţională privind armonizarea controalelor mărfurilor la frontieră, încheiată la Geneva la 21 octombrie 1982. http://www.customs.gov.md/ro/content/tratate-internationale-domeniul-vamal. (vizitat la 06.03.2016)
137. Hotărârea Plenul Curţii Supreme de Justiţie a RM cu privire la practica examinării în contencios administrativ a litigiilor legate de aplicarea legislaţiei vamale http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=96. (vizitat la 06.03.2016)
138. Reguli de origini. http://dcfta.md/reguli-de-origine. (vizitat la 06.03.2016)
139. Dicționar latin român online. http://www.limbalatina.ro/dictionar.php (vizitat la 26.01.2016)
140. Федеральная таможенная служба. http://customs.consultant.ru/ (vizitat la data de 11.02.2016)
141. Vămuirea mărfurilor. http://www.scribd.com/doc/228171381/Vamuirea-marfurilor#scribd (vizitat la 10.03.2016)
142. Vămuirea mărfurilor de import-export. http://documents.tips/documents/referat-vamuirea-marfurilor-de-exp-imp.html (vizitat la 10.03.2016)
143. Dicționarul de afaceri. http://www.businessdictionary.com/definition/custom-clearance.html. (vizitat la 07.03.2016)
144. Circulația bunurilor și persoanelor. http://2011.europa.md/subpagina/arata/39/Circulatia%20bunurilor%20si%20persoanler (vizitat la 13.02.2016)
145. Procedura vamală. http://www.scrigroup.com/legislatie/drept/PROCEDURA-VAMALA52937.php (vizitat la 13.02.2016)
146. Strategia de dezvoltare a Sistemului Informational Integrat Vamal pentru anii 2012-2016. Chişinău, 2011, www.customs.gov.md (vizitat la 13.02.2016)
147. Cod vamal al României. http://www.dreptonline.ro/legislatie/codul_vamal.php. (vizitat la 14.02.2016)
148. Proiectul conceptului vămuirii electronice. http://www.customs.gov.md/ro/content/proiectul-conceptului-vamuirii-electronice. (vizitat la 06.02.2016)
149. Strategia de dezvoltare a SIIV pentru anii 2012-2016. http://www.customs.gov.md/files/raport/Strategia.pdf (vizitat la 06.02.2016)
150. E-customs – servicii electronice vamale care elimină hârtia și ușurează procesul de declarare a exportului. http://customs.gov.md/ro/content/e-customs-servicii-electronice-vamale-care-elimina-hartia-si-usureaza-procesul-de-declarare (vizitat la 28.01.2016)

151. Raportul auditului Sistemului Informaţional Integrat Vamal al Serviciului Vamal al Republicii Moldova. http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=337955 (vizitat la 05.10.2016)

152. Aspecte legale privind Sisemul ASYCUDA Wolrd. http://www.asycuda.org/legal.asp. (vizualizat la data de 05.02.2016)

153. Principalele aspecte vamale din România, analizate în context european. 2014 KPMG România S.R.L., o societate cu răspundere limitată de drept român, membră a reţelei de firme independente KPMG afiliate la KPMG International Cooperative („KPMG International"), o entitate elveţiană. https://www.kpmg.com/RO/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/news/Documents/vama_romana_web.pdf (vizitat la 06.07.2016)

154. Declararea mărfurilor. https://www.customs.ro/ro/agenti_economici/proceduri_vamale/plasarea_marfurilor_sub_un_regim_vamal/declararea_marfurilor.aspx (vizitat la 06.07.2016)

155. Acord privind aplicarea articolului VII al Acordului General pentru tarifele și comerțul, 1994. http://www.customs.gov.md/ro/content/tratate-internationale-domeniul-vamal. (vizitat la 12.12.2015)

156. Convenţia internaţională privind armonizarea controalelor mărfurilor la frontieră, încheiată la Geneva la 21 octombrie 1982. Republica Moldova a aderat prin Legea RM nr. 215-XVI din 23.10.2008, care a intrat în vigoare la 3 martie 2009, http://www.customs.gov.md/ro/content/tratate-internationale-domeniul-vamal. (vizitat la 06.03.2016)

157. Codul vamal comunitar adoptat prin Regulamentul nr. 952/2013 al Parlamentului European şi al Consiliului UE. http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:269:0001:0101:RO:PDF (vizitat la 06.07.2016)

158. Prevederile noul Cod vamal comunitar se aplică de la 1 iunie 2016, cu excepţia unor prevederi organizatorice care au intrat în vigoare de la 30 octombrie 2013. Regulamentul, obligatoriu în toate elementele sale şi cu aplicare directă în toate statele membre, asigură coerenţa Regulamentului (CE) nr. 450/2008 [?,http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:145:0001:0064:RO:PDF. (vizitat la 06.07.2016)

159. Noul Cod vamal comunitar, în vigoare din iunie 2016. http://legestart.ro/noul-cod-vamal-comunitar-vigoare-din-iunie-2016/. (vizitat la 06.07.2016)

160. Declararea mărfurilor. https://www.customs.ro/ro/agenti_economici/proceduri_vamale/plasarea_marfurilor_sub_un_regim_vamal/declararea_marfurilor.aspx (vizitat la 06.07.2016)

161. Acordul între Guvernul Republicii Moldova şi Cabinetul de Miniştri al Ucrainei cu privire la punctele de trecere a frontierei vamale. http://www.customs.gov.md/ro/content/tratate-internationale-domeniul-vamal (vizitat la 13.12.2015)
162. Codul vamal al Federaţiei Ruse. http://www.russian-customs code.com/sec2/subsec1/chap14.shtml (vizitat la 26.11.2015)
163. Programul de Dezvoltare Strategică a SV pentru anii 2012-2014. http://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/1266429_md_serv.pdf. (vizitat la 06.07.2016)
164. Dezvoltarea declarării electronice a mărfurilor. http://www.eurasiancommission.org/en/act/tam_sotr/departament/razvDeclarirovaniya/Pages /default.aspx (vizitat la 14.07.2016)

ANEXE

Anexa 1

Declarația pentru valoarea în vamă D.V.1

Anexa nr.2
la Regulamentul privind modul
de declarare a valorii în vamă a
mărfurilor

REPUBLICA MOLDOVA **DECLARAŢIA PENTRU VALOAREA ÎN VAMĂ** **D.V.1**

1. NUMELE ŞI ADRESA VÎNZĂTORULUI (majuscule)	PENTRU UZ OFICIAL
2. (a) NUMELE ŞI ADRESA CUMPĂRĂTORULUI/ DECLARANTULUI (majuscule)	
2. (b) NUMELE ŞI ADRESA REPREZENTANTULUI (majuscule)	NOTĂ: Prezenta rubrică se completează de către organul vamal
NOTĂ IMPORTANTĂ Persoana care declară valoarea, care semnează şi depune prezenta declaraţie, îşi asumă responsabilitatea privind corectitudinea şi caracterul complet al datelor din prezentul formular, inclusiv paginile suplimentare anexate, şi de autenticitatea tuturor documentelor prezentate în sprijinul acestor elemente. Persoana care declară valoarea îşi asumă, de asemenea, responsabilitatea privind furnizarea informaţiilor sau documentelor suplimentare necesare pentru determinarea valorii în vamă a mărfurilor	3. Condiţii de livrare 4. Numărul si data facturii (invoice) 5. Numărul si data contractului

	Marcaţi cu x căsuţa adecvată
6. Numărul si data deciziilor vamale referitoare la rubricile7,8 şi 9	
7. (a) Cumpărătorul şi vînzătorul sînt PERSOANE INTERDEPENDENTE în sensul articolului 11 alin. (6) şi (7) din Legea cu privire la tariful vamal? Dacă răspunsul este „NU", se trece la rubrica 8.	o DA o NU
(b) A INFLUENŢAT interdependenţa preţul mărfurilor importate?	o DA o NU
(c) (răspuns facultativ) Valoarea de tranzacţie a mărfurilor importate este FOARTE APROPIATĂ de o valoare menţionată la art.11 alin.(5) lit.b) din Legea cu privire la tariful vamal? În caz afirmativ, faceţi precizări detaliate:	o DA o NU
8. (a) Există RESTRICŢII referitoare la cedarea sau la utilizarea mărfurilor de către cumpărător, altele decât restricţiile care: - sînt stabilite de legislaţie; - limitează regiunea geografică în care mărfurile pot fi revîndute; sau - nu afectează substanţial valoarea mărfurilor?	o DA o NU
(b) Vînzarea sau preţul sînt supuse unor CONDIŢII sau unor PRESTAŢII a căror valoare nu poate fi determinată pentru ceea ce se referă la mărfurile de evaluat ? Precizaţi natura restricţiilor, condiţiilor sau prestaţiilor, după caz. În cazul în care valoarea condiţiilor sau prestaţiilor poate fi determinată, precizaţi suma în rubrica 11 (b)	o DA o NU
9. (a) Există REDEVENŢE şi TAXE PENTRU LICENŢĂ referitoare la mărfurile importate, pe care cumpărătorul are obligaţia de a le achita, fie direct, fie indirect, ca o condiţie a vînzării?	o DA o NU
(b) Vînzarea este condiţionată printr-un acord în baza căruia o parte a profitului oricărei REVÎNZĂRI, CEDĂRI sau UTILIZĂRI ulterioare a mărfurilor revine direct sau indirect vînzătorului? În cazul unui răspuns afirmativ la oricare din întrebări, menţionaţi condiţiile şi, dacă este posibil, precizaţi suma în rubricile nr.15 şi 16.	o DA o NU

(*)NOTE CU PRIVIRE LA RUBRICA 7 1. PERSOANELE SUNT CONSIDERATE INTERDEPENDENTE ÎN CAZUL ÎN CARE: - una dintre ele face parte din consiliul directorilor sau din consiliul observatorilor celeilalte şi viceversa; - sînt recunoscute legal ca asociaţi; - una dintre ele este patron, iar cealaltă – salariat; - o persoană oarecare posedă, exercită controlul sau deţine, direct sau indirect, cel puţin 5% din acţiunile cu drept de vot emise de ele; - una dintre ele exercită controlul, direct sau indirect, asupra celeilalte; - ambele sînt supuse controlului, direct sau indirect, de o terţă persoană; - împreună exercită controlul, direct sau indirect, asupra unei terţe persoane; - ambele sînt membri ai aceleiaşi familii. 2. Faptul că vînzătorul şi cumpărătorul sînt legaţi nu exclude folosirea unei valori de tranzacţie (a se vedea art.11 alin. (5) din Legea cu privire la tariful vamal).	10.(a) Numărul de pagini complementare D.V.1 anexate 10.(b) Locul întocmirii: Data: Numele, prenumele persoanei care a întocmit D.V.1 Semnătura: ştampila:

PENTRU UZ OFICIAL
Numărul de înregistrare a declaraţiei vamale în detaliu _____din data _____

NOTĂ: Prezenta rubrică se completează de către organul vamal		ARTICOL CODUL MĂRFII	ARTICOL CODUL MĂRFII	ARTICOL CODUL MĂRFII
A. Baza de calcul	11 (a) Preţul net în MONEDA DE FACTURARE (preţul efectiv plătit sau preţul de plătit pentru marfă la momentul evaluării în scop vamal)..... (b) Plăţi indirecte – a se vedea rubrica nr. 8 (b)..... (cursul de schimb:)			
	12. Total A în lei.....			
B. ELEMENTE SUPLIMENTARE: Costuri în lei care nu sînt incluse în partea A de mai sus(*) PRECIZAŢI MAI JOS eventualele decizii anterioare ale autorităţii vamale în legătură directă cu aceste elemente:	13. Costuri suportate de cumpărător: a) comisioane, cu excepţia comisioanelor de cumpărare; b) cheltuieli de intermediere c) costul containerelor şi ambalajelor			
	14. Mărfuri şi servicii furnizate de cumpărător, gratuit sau la costuri reduse şi utilizate în legătură cu fabricarea şi vînzarea la export a mărfurilor importate: Valorile indicate sînt repartizate după caz. (a) materiale, componente, piese şi articole similare încorporate în mărfurile importate.....			
	(b) scule, vopsele, matriţe şi articole similare utilizate la producerea mărfurilor importate			
	(c) materiale consumate în procesul fabricării mărfurilor importate			
	(d) activităţi de engineering, dezvoltare, artă si design, planuri şi schiţe, realizate în afara Republicii Moldova şi necesare pentru fabricarea mărfurilor importate			
	15. Redevenţe şi drepturi de licenţă – a se vedea rubrica 9 (a)			
	16. Profitul din revînzarea, cedarea sau utilizarea ulterioară a mărfurilor care îi revine vînzătorului – a se vedea rubrica 9 (b)			
	17. Cheltuieli de livrare pînă la_____(locul de introducere /locul de destinaţie): (a) cheltuieli de transport ..... (b) cheltuieli de încărcare, descărcare şi de manipulare ..... (c) costul asigurării			
	18. Total B			
C. DEDUCERI (cu condiţia să fie distincte de preţul efectiv plătit sau de plătit): Costuri ÎN LEI INCLUSE în partea A de mai sus(**)	19. Cheltuieli de transport după sosirea la locul de introducere.....			
	20. Cheltuieli pentru construcţie, instalare, montaj, întreţinere sau asistenţă tehnică întreprinse după import.....			
	21. Alte cheltuieli (de precizat)_____			
	22. Drepturi de import şi taxe de plătit în Republica Moldova ca urmare a importului sau vînzării mărfurilor.....			
	23. Total C			
24. VALOAREA DECLARATĂ (A+B-C)				

„D” (**) În cazul în care sumele sînt exprimate în monedă străină, a se indica în prezenta rubrică sumele în monedă străină şi cursul de schimb raportat la fiecare element, pentru fiecare articol în parte.
Elementul de valoare Suma Cursul de schimb

Anexa 2

Formular tipizat DV-6

Anexa nr.2
la Ordinul directorului general al Serviciului Vamal
nr. 56-O din 21 februarie 2008

Formular tipizat DV-6

DECLARAŢIE VAMALĂ

- Se completează de persoanele, care au atins vârsta de 16 ani
- Răspunsul la întrebări se marchează în chenarul respectiv prin semnul [X]
- Se păstrează pe parcursul întregii perioade de intrare/ieşire în/din Republica Moldova şi se prezintă organelor vamale la intrarea/ieşirea cetăţeanului în/din Republica Moldova. În caz de pierdere sau deteriorare nu se restabileşte

☐	☐	☐
intrare	ieşire	tranzit

1. Date despre persoană

_____/_____/_____

numele prenumele patronimicul

_____/_____/ Seria_____nr._____

Ţara unde locuieşte permanent cetăţenia paşaportul

_____/_____

din care ţară vine (se indică ţara de unde a pornit) ţara unde pleacă (ţara de destinaţie) (scopul călătoriei)

Cu mine sînt copii minori ☐ Da ☐ Nu în număr de_____

2. Informaţie despre bagaj

2.1. Bagaj însoţit inclusiv cel de mână	☐ Da ☐ Nu	2.2. Bagaj neînsoţit (conform documentelor)	☐ Da ☐ Nu
Numărul de locuri_____		Numărul de locuri_____	

3.*Informaţie despre posesia mărfii

Asupra mea şi în bagajul meu sînt mărfuri şi alte obiecte, care urmează a fi declarate în mod obligatoriu, deplasarea lor peste frontiera vamală a Republicii Moldova se efectuează în baza permisiunii documentare a organelor de competenţă.

3.1. Suma valutei naţionale a Republicii Moldova şi altei valute în numerar, a valorilor valutare, numărul obiectelor din metale preţioase sub orice formă şi în orice stare. Da ☐ Nu ☐

Denumirea valutei, valorilor sau obiectelor	Suma/cantitatea	
	în cifre	cu litere

3.2. Orice arme, cartuşe, materiale explozive	☐ Da ☐ Nu	3.8. Obiecte ale florei şi faunei componente ale lor sau produse obţinute din ele	☐ Da ☐ Nu
3.3. Substanţe narcotice şi psihotropice	☐ Da ☐ Nu	3.9. Mărfuri pentru necesităţi personale	☐ Da ☐ Nu
3.4. Obiecte de artă şi anticariat	☐ Da ☐ Nu	3.10. Mărfuri destinate activităţii comerciale sau de producţie	☐ Da ☐ Nu
3.5. Producţie poligrafică sau alţi purtători de informaţie	☐ Da ☐ Nu	3.11. Mărfuri admise/scoase temporar	☐ Da ☐ Nu

* / Pentru controlul vamal lista detaliată a mărfurilor, specificate în punctele 3.2-3.12 (în cazul posedării lor) se indică pe partea verso a declaraţiei în punctul 4.

3.6. Substanţe otrăvitoare şi cu efect puternic	□ Da	□ Nu	3.12 Mijloace de transport	□ Da	□ Nu
3.7. Substanţe radioactive	□ Da	□ Nu			

4. Informaţie despre marfă

4.1. Lista mărfurilor, specificate în subpunctele 3.2-3.11.

nr.	Denumirea şi particularităţile distinctive ale obiectelor, numărul şi data eliberării documentului de permitere şi instanţa care l-a eliberat	Cantitatea		Valoarea în valuta naţională sau în EURO
		cu cifre	în litere	
			Valoarea totală	

4.2. Date despre mijlocul de transport

Tip, model_____Anul fabricării_____Capacitatea motorului (cm^3)_____

Caroseria nr._____ Motor nr._____

Regimul vamal:

Import	□	Reimport	□	Admitere temporară	□
Export	□	Reexport	□	Tranzit	□

Sînt la curent că anunţarea în declaraţie a datelor incorecte atrage după sine responsabilitatea conform prevederilor legislaţiei în vigoare a Republicii Moldova.

"_____"_____200_____ Semnătura_____

Notă de serviciu:_____

L.Ş.

Anexa 3

NR. _____ NR. _____

DECLARAŢIE ANGAJAMENT

privind respectarea obligaţiilor ce revin utilizatorilor modulelor specifice din cadrul sistemului de prelucrare informatică a declaraţiei vamale în detaliu

Subscrisul agent economic _____
cu sediul în _____
_____
număr de înregistrare IDNO_____
cod fiscal _____ ,
cont deschis la _____,
în lei nr. _____ şi în valută nr. _____
prin reprezentant legal _____ deţinând funcţia de _____
în calitate de utilizator cunoscând dispoziţiile legale cu caracter general şi special în materie de protecţie a dreptului de proprietate, precum şi sancţiunile aplicabile în cazul săvârşirii unor fapte prin care se aduc atingeri dreptului de proprietate, ne asumăm în mod direct şi necondiţionat obligaţiile privitoare la utilizarea modulelor specifice (interfaţa utilizatori ai sistemului de prelucrare informatică a declaraţiei vamale) faţă de Serviciul Vamal, în calitate de proprietar al Sistemului Informatic Vamal, astfel:

I. Obligaţiile utilizatorului:

Ne angajăm, în calitate de utilizatori ai sistemului de prelucrare electronică a declaraţiei vamale, să respectăm regulile impuse de autoritatea vamală, proprietară a sistemului. Ea este singura în măsură să furnizeze utilizatorilor pachetul software ce cuprinde modulele specifice (interfaţă utilizatori) şi tabelele de referinţă aferente, în condiţiile pe care le consideră necesare.

Faţă de cele de mai sus, ne asumăm următoarele:

1. Condiţiile tehnice:

a) Să deţinem echipamentele de calcul adecvate pentru instalarea şi utilizarea modulelor informatice destinate utilizatorilor;

b) Să asigurăm susţinerea tehnică şi asistenţa tehnică necesară pentru utilizarea interfeţei.

2. Comunicaţiile:

Să asigurăm infrastructura de comunicaţie corespunzătoare soluţiei de conectare la Sistemul Informatic Vamal, adoptată în condiţiile stabilite de normele legale în vigoare.

3. Resursele umane:

a) Să asigurăm personalul calificat în domeniul informatic şi vamal necesar utilizării interfeţei cu Sistemul Informatic Vamal.

b) Să asigurăm şcolarizarea personalului disponibil pentru desfăşurarea acestei activităţi.

4. Confidenţialitatea şi securitatea datelor:

a) Să asigurăm utilizarea modulelor specifice puse la dispoziţie de autoritatea vamală numai la parametrii definiţi de către aceasta;

b) Să nu permitem accesul terţilor la sistem;

c) Să nu difuzăm modulele şi tabelele de referinţă altor persoane juridice sau fizice;

d) Să nu utilizăm modulul în numele altor persoane juridice sau fizice;

e) Să nu modificăm modulul pus la dispoziţie;
f) Să nu utilizăm alte produse informatice cu aceeaşi destinaţie ca modulele specifice pentru accesul la Sistemul Informatic Vamal;
g) Să nu utilizăm prin orice alte mijloace alte module informatice;
h) Să luăm toate măsurile ce se impun pentru a nu afecta securitatea Sistemului Informatic Vamal.

5. Asigurarea exercitării dreptului de control al Serviciului Vamal asupra activităţii desfăşurate privind:

a) Respectarea obligaţiilor referitoare la condiţiile tehnice, comunicaţii şi confidenţialitatea şi securitatea datelor;
b) Existenţa marcajelor hardware şi software convenite pentru control şi securitate;
c) Existenţa numărului de copii ale modulelor informatice instalate pe staţiile de lucru ale utilizatorului la adresele respective;
d) Nivelul de instruire al persoanelor desemnate să utilizeze modulele specifice şi respectarea normelor de operare.

II. Măsuri cu caracter administrativ ce pot fi luate de către Serviciului Vamal

În cazul nerespectării obligaţiilor asumate, am luat cunoştinţă că suntem pasibili de a suporta următoarele sancţiuni, în funcţie de gravitatea faptelor săvârşite:
a) avertisment;
b) suspendarea temporară a autorizaţiei de utilizare a modulelor pe o perioadă cuprinsă între 3 şi 12 luni;
c) retragerea avizului de utilizare a modulelor.
Serviciul Vamal are dreptul de a anula sau de a prelungi sancţiunile acordate.
Aplicarea sancţiunilor de către autoritatea vamală nu exclude răspunderea civilă şi penală a utilizatorului pentru eventualele prejudicii cauzate prin faptele săvârşite.

Data..... UTILIZATOR
Funcţia _____
Numele _____
Semnătura _____

Anexa 4

Proiect de Lege pentru modificarea și completarea Codului vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20 iulie 2000

PROIECT

L E G E

pentru modificarea și completarea Codului vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20 iulie 2000

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articol unic – Codul vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20 iulie 2000 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediţie specială din 1 ianuarie 2007), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 1 Cod Vamal al Republicii Moldova se completează cu:

a) pct. 15^1, având următorul conținut: „15^1) Punerea mărfurilor în liberă circulație se realizează de către colaboratorul organului vamal în ordinea stabilită de legislație, prin aplicarea mențiunilor respective pe declarația vamală și (sau) pe documentele comerciale, de transport (expediție), precum și a datelor respective – în sistemele informaționale ale organului vamal. În cazul declarării mărfurilor în formă electronică, punerea acestor mărfuri în liberă circulație se realizează în baza și cu aplicarea documentelor electronice în ordinea stabilită de către Serviciul Vamal.”

b) pct.23^1, având următorul conținut: „23^1) Declararea vamală semnifică o procedură complexă efectuată în faţa autorităţilor vamale din partea persoanelor fizice şi a celor juridice, care au intenţia de a scoate din ţară sau de a introduce mărfuri, bunuri, mijloace de transport și alte valori, ce conține date veridice privind tipul, cantitatea mărfurilor şi scopul trecerii acestora peste frontiera vamală, precum şi alte informaţii cerute de autorităţile oficiale vamale în conformitate cu legislaţia vamală actuală.

c) pct. 23^2, având următorul conținut: „23^2) *declararea electronică* – comunicarea de către declarant sau de către persoana autorizată să acționeze în numele declarantului către organul vamal a informațiilor despre mărfuri, despre procedura vamală aleasă și (sau) a altor informații necesare pentru punerea mărfurilor în liberă circulație, în formă electronică, prin

canale electronice de telecomunicații și cu utilizarea mijloacelor și a semnăturilor electronice”.

d) pct. 68, 69, 70 care să conțină definițiile noțiunilor de declarație vamală primară, declarație vamală complementară și declarație vamală în detaliu prevăzute în Ordinul Serviciului Vamal nr. 346-O din 24.12.2009 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu.

2. Din articolul 1 Cod Vamal al Republicii Moldova pct. 34 se exclude.

3. Pct.13 art.(1) Cod Vamal al Republicii Moldova se expune în următoarea redacție: „13) *declarant* – persoana care declară şi prezintă mărfurile şi mijloacele de transport, care întocmeşte şi depune declaraţie vamală în nume propriu sau persoana în al cărei nume este întocmită declaraţia vamală de către brokerul vamal sau intermediar.”

4. Dispozițiile art.173 Cod Vamal al Republicii Moldova se completează cu următorul text: „Declararea vamală se va efectua cu respectarea principiilor generale prevăzute în Secţiunea a 3-a a Capitolului II din prezentul Cod, inclusiv cu respectarea principiilor specifice: principiul eficacității, principiul îndeplinirii obligațiilor cu bună-credință, principiul responsabilității.”

5. Din alin.(1) art.174 Cod Vamal al Republicii Moldova sintagma „sau prin alte modalităţi prevăzute de legislaţie” se exclude.

6. Articolul 174 Cod Vamal al Republicii Moldova se completează cu un nou alineat cu următorul conținut: „(4) Prin formă se înțelege mijlocul de exprimare exterioară a activității concrete de declarare a persoanelor care au calitatea de declarant, îndreptate spre asigurarea respectării legislației în vigoare, având scopul de a trece peste frontiera vamală mărfuri și mijloacele de transport”.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI

DECLARAŢIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări şi realizări ştiinţifice. Conştientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecinţele în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Rotundu Edgar

Semnătura

Data: 24.03.2017

CV AL AUTORULUI

Data și locul nașterii

17 septembrie 1984, or. Florești

Studii

Magistru în drept, Universitatea de Stat din Moldova, 2007

Licenţiat în drept, Universitatea de Stat din Moldova, 2006

Domeniile de interes științific

Drept vamal

Discipline predate

Drept vamal

Activitate profesională

Lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova, 2007 – prezent

Ministerul Afacerilor Interne – 2012

Publicaţii

1. Articole științifice în reviste științifice

1.1. în reviste din străinătate

1. Rotundu E. Originea mărfurilor în dreptul vamal și în activitatea practică vamală. În: Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету, Серія: ЮРИСПРУДЕНЦІЯ ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ, Випуск 5 том 2, Херсон, 2015, p. 144-149.

1.2. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil

1. Rusu G., Rotundu E. Particularitățile raporturilor juridice în dreptul vamal. În: Revista Naţională de Drept, nr. 11 (181), Chișinău, 2015. p. 47-49.

2. Rotundu E. Declararea mărfurilor şi mijloacelor de transport organului vamal. În Revista ştiinţifică a Universităţii de Stat din Moldova, ,,Studia Universitatis Moldaviae". Seria ,,Ştiinţe Sociale", 2015, nr.3 (83), p. 185-188.

3. Rotundu E. Reguli generale privind procedura declarării vamale în Republica Moldova. În: Legea şi Viaţa, 2016, nr. 4, p. 55-58.

4. Rotundu E. Aspecte teoretice şi juridice ale declarării electronice în dreptul vamal. În: Legea şi Viaţa, 2016, nr. 5, p. 46-50.

5. Rotundu E. Procedura aplicării sistemului informatizat ASYCUDA World. În: Revista ştiinţifică a Universităţii de Stat din Moldova „Studia Universitatis Moldaviae". Seria „Ştiinţe Sociale", 2016, nr. 3 (93). p. 86-89.

2. Materiale/teze la forurile ştiinţifice

2.1. conferinţe cu participare internaţională

1. Rotundu E. Aspectele practico-juridice privind reglementarea trecerii bunurilor peste frontiera vamală. În: Culegerea comunicărilor participanților la Conferința științifică internaţională ,,Interacţiunea Dreptului Intern cu Dreptului Internaţional: Provocări și Soluții" (Palatul Republicii, 14 noiembrie 2014). Volumul II, Chișinău: S.n., 2015, p. 185-190.

2. Rotundu E. Răspunderea în Dreptul Vamal şi în Activitatea Practică Vamală. În: Materialele Conferinţei ştiinţifice internaţionale ,,Perspectivele și Problemele Integrării în Spaţiul European al Cercetării şi Educaţiei", Universitatea de Stat ,,B.P. Haşdeu" din Cahul, 5 iunie 2015. p. 176-181.

3. Rotundu E. Reglementarea noțiunii de declarație vamală în legislația națională și internațională. În: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională ,,Integrare prin Cercetare şi Inovare" cu prilejul aniversării a 70 de ani ai USM, Chișinău, 28-29 septembrie 2016, p. 182-186

3. Note de curs /Suporturi de curs

1. Țurcan P., Erhan I., Ciobanu O., Rotundu E. Drept vamal. Note de curs. USM. Facultatea de Drept. Chișinău: CEP USM, S.n., 2016, p. 164-177.

Limbi străine cunoscute

Rusa – fluent

Franceza – mediu

Engleza – mediu

Date de contact

Adresa profesională: str.M. Kogălniceanu 65, bloc 2 B, or.Chişinău, MD-2009

Tel.: 069110131

E-mail: edgar.rotundu@mail.ru